

Альманах
ІНГУЛЬСЬКИЙ СТЕП

Історія – Краєзнавство – Родовід - Джерела

І ВИПУСК

2016

Зміст

Слово видавця.....	4
Частина 1. Історія	5
Військовий і територіальний поділ Запорозжя. Яворницький Д.І.....	7
Поселення Правобережного Запорозжя в 2-й половині XVIII століття. Пивовар А.В.....	9
Частина 2. Краєзнавство	10
Запорозьський полковник Куцій і поселення Куцівка. Сердюк В.А.	11
Станція Долинська і родина Бочковських. Маруценко В. Г.....	12
Долинська О.Ф. і ст. Долинська. Давайте розмовам покладемо край. Маруценко В.Г.	13
Чи могла станція Долинська мати назву Кефалівка? Маруценко В. Г.....	14
Боковська волость. Сердюк В.А.....	15
Історичні дати села Варварівки Долинського району. Сердюк В.А.	16
Короткий нарис історії Котівки. Сердюк В.А.	16
Частина 3. Родовід	7
Дядьківський курінь Нової Січі і прізвища жителів сл. Куцівки – Новгородки. За матеріалами Кравченка Т.	18
Чотири прізвища жителів с. Бокового. Записи у метричних книгах 18 – 20 ст. Андрій Чарута	19
Частина 4. Джерела	20
Справа про будівництво церкви в сл. Варварівка. Архів фортеці св. Єлисавети. Упорядник – Сердюк В.А.	21
Документи періоду військових поселень Упорядник – Кірьян В.М.	22
Частина 5. Сьогодення	23
До 95 - річчя О. Д. Черномаза. Шеремет М.С.	24
Волонтери села Бокового. Гриценко В.П., Гриценко Н.....	25

Ви тримаєте в руках перший випуск Альманаху «Інгульський Степ». Планується, що в історико-краєзнавчому альманасі «Інгульський Степ» будуть друкуватися найгучніші відкриття, а також статті істориків, краєзнавців, архівістів та генеологів, які займаються проблематикою цього краю – міжріччям річок Інгул і Інгулець. Однозначно ми не плануємо звужувати рамки статей тільки до Інгульського Степу і вже в I випуску географія, яку досліджують автори статей, ширша.

При бажанні і фінансуванні матеріали з архівів, бібліотек, музеїв тощо будуть з'являтися постійно. Досить багато невідомого, ще не відкритого для українського історика та краєзнавця. Наприклад, візьмемо опис поселень з фрагментів наступних карт.

Фрагмент карти італійця Річчі Заноні 1772 року
(з польського атласу):

Фрагмент карти Річчі Заноні 1774 року
«Північна частина Османської імперії»:

Перша карта була зроблена станом на 1767 рік. На карті річку Бокову названо Wokowja, а на ній відображено 3 поселення – одне біля Інгульця (Ingul Malij R. на карті) – Anikiew (Анік'єв - сучасна Мойсіївка?), а інші вище по течії – Grob Pauluka (Гроб Павлюка - Могила Павлюка)* і Staraja Mlyna (Старий Млин), також поруч з поселенням зображено 2 млина на річці. Навпроти ж Верблюжки через річку позначено Fortka Ingulu (Фортеця Інгул) і дописано – zepsuta (тобто зруйнована). На фрагменті, який вказано не видно, але територія між річками Інгулом і Інгульцем названа Степ Інгулу. Мені здається, що це досить влучна назва і може бути використана для території міжріччя Інгула і Інгульця, як Інгульський Степ.

На другій карті видно лінію під Верблюжкою – це кордон між Московією і Запорозькими Вольностями. Значна частина земель під кордоном позначена як Територія Запорозьців. Річка Бокова названа Wakowia (Баковія), краще зображені поселення на ній – Гроб Павлюка і Анікієв. На обох поселеннях хрести, що вказує на те, що там були церкви. Судячи з назв, поселення були засновані козаками. Але на питання коли і ким вони засновані відповіді не знаходимо. Можливо, вона знаходиться в архівах Варшави чи Істанбула.

Багато і інших білих плям, але тим цікавіше для нас, сучасних дослідників.

Ідея випуску Альманаху прийшла мені після спілкування з відомими в цьому краю людьми - Гусейновим Г.Д. і Маруценком В.Г. Вони мені порадили видавати накопичену і оброблену інформацію поступово, в вигляді коротких статей.

Запрошую до написання статей всіх істориків, краєзнавців, генеологів, археологів, архівознавців, вчителів історії, студентів, учнів, а також всіх зацікавлених осіб, кому цікава тема минулого Інгульського Степу, правобережного Запорозжя, Задніпровських поселень тощо. Свої статті, анонси книг, кандидатських та докторських робіт тощо присилайте на електронну адресу редакції – bodiaserd@gmail.com

Альманах планується розповсюджувати серед ВНЗів, шкіл, музеїв, бібліотек Степової України, а також в книжкових мережах.

Сердюк В.А., історик, видавець.

* відомо, що на картах 18-19 ст. старим курганам давали назви тих чи інших осіб, які проживали поруч, наприклад курган біля с. Бокова - «Могила Карабила», «Варварина могила» біля с. Варварівка тощо. В зв'язку з цим можна припустити, що «Гроб (Могила) Павлюка» це місце проживання козака на прізвище Павлюк або навіть відомого гетьмана Павлюка. Це прізвище зустрічається серед жителів Бокової з 1-ї пол. 19 ст.

Д.І. Яворницький.

ВІЙСЬКОВИЙ І ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ ЗАПОРОЗЖЯ.

Військо Запорозьке низове у всьому його складі мало два поділи — військовий і територіальний. Як військо запорізька громада поділялася на тридцять вісім куренів, територіально — спочатку на п'ять, згодом на вісім паланок. Коли й ким було встановлено такий поділ, сказати неможливо через відсутність про це документальних відомостей: є лише вказівка історика Мацієвського, що Військо Запорозьке поділилося на «курени, селища й околиці» за гетьмана Остафія Ружинського, тобто в першій половині XVI століття (1514-1534 рр.). Курені були в самій Січі; їх, скільки пам'ятають історики запорозьких козаків, завжди було 38; всі вони мали різні назви, переважно взяті від своїх отаманів-засновників або від міст-метрополій, звідки вийшли перші запорожці, або від назви більшості козаків, які вперше склали курінь. Назви цих куренів дійшли до нашого часу в синодику 1714 року, в історії Мишецького, в різних документах січового архіву й на могильних хрестах запорозьких цвинтарів, а саме: Пашківський, Кушівський, Кисляківський, Іванівський, Конелівський, Сергіївський, Донський, Крилівський, Канівський, Батуринський, Поповичівський, Васюринський, Незамайківський, неправильно званий Єзамшівським, Іракліївський, Щербинівський, Титарівський, Шкуринський, Коренівський, неправильно званий Куренівським, Рогівський, Корсунський, Кальніболотський, Уманський або Гуманський, Дерев'янківський, Стеблівський-нижчий, Стеблівський-вищий, Жерелівський або Джерелівський, Переяславський, Полтавський, Мишастівський, Менський, неправильно званий Минським, Тимошівський, Величківський, Левушківський, Пластунівський, Дядьківський, Брюховецький, Ведмедівський і Платнірівський.

Назву «курінь» козацькому житлові дали від слова «куріти», тобто диміти, у своїй основі воно має однакове значення з тмураканськими «курами», згаданими в Ігоревій пісні, й великоруським словом «курная изба». Ще й зараз можна побачити такі курені, тобто курні житла, по берегах Дніпра, особливо навпроти його порогів, у котрих туляться рибалки ранньої весни чи пізньої осені; але в Січі, в усякому разі в Новій, курені вже не були курними житлами, хоча раз засвоєна назва залишалася за ними й тоді, коли втратила своє первісне значення.

На вигляд кожен курінь був довгою казармою, часом до 44 аршинів завдовжки й 5 завширшки, або 13.5 аршинів завдовжки й 6 завширшки, 10 аршинів завдовжки й 5 завширшки; його будували з рубаного й різаного дерева, яке звичайно привозили в Січ із Самари чи Великого Лугу, мав 4 великих квадратних вікна в довгій стіні, одні низькі двері з напівкруглою перекладиною і різьбленими лутками по боках, помальованими зеленою і червоною фарбою, у поперечній або так званій причілковій стіні; по одному вікну з кожного боку дверей у тій самій причілковій стіні; нагорі триярусний дах із дранки, а над ним три високі димарі з покрівками. Всередині запорозькі курені, за одним описом, мали два відділи — один більший, другий менший. У більшому жили козаки, приписані до куреня, їхня старшина й часом кошовий¹ отаман; у меншому жили курінний кухар та його помічники, тут була кухня й пекарня.

За другим описом, кожен курінь був великою хатою без кімнат і переділок з такими ж великими сіньми, відділеними від власне куреня «переміжною» стіною з дверима і з великою кахляною грубою, тобто пічню, котра виходила через стіну з сіней у кімнату. У власне курені на всю його довжину ставилось «сирно», себто стіл, як у монастирських трапезних, з однієї товстої дошки ширшої за три чверті аршина, прибитої залізними цвяхами до вкопаних у землю стовпів. Навколо сирна ставили вузькі лави, а вздовж стін, з трьох боків, настилали поміст із товстих дощок на стовпах, який заміняв козакам постіль; на ньому могло спати від тридцяти до «полчварта ста»² чоловік. А у всьому курені могло поміститися до 600 козаків. На «покуті», тобто у красному куті, були прибиті ікони різних святих, там само висіла багата лампада, яку курінь засвічував у великі свята, а під нею стояла «карнавка», тобто кварта, куди козаки клали гроші для купівлі харчів наступного дня. До стелі чіпляли велике панікадило, по стінах куреня розвішували різну зброю, а під стелею, на «переміжних» стінах, тягнувся різьблений сволок із хрестом посередині, роком будівництва куреня й іменем курінного отамана — будівника. Посеред сіней влаштували «кабицю», тобто вогнище, завдовжки 5 і більше аршинів, для приготування страв; через кабицю з куреня у сіни проходив кінець сволока, у котрий вбивали залізні ланцюги з гачками для підвішування великих залізних казанів, у яких варилася страва козаків. У куренях не тримали ні майна, ні продовольства. Біля кожного куреня споруджували курінну скарбницю, або невелику комору, в котрій козаки окремого куреня зберігали своє «збіжжя», тобто різне майно, а поряд зі скарбницею містилися інші будинки для козаків, які споруджували у міру зростання кількості товаришів і тісноти в курені. При куренях будували часом і приватні будиночки військової старшини; останні зовні нагадували курені, але менші розміром, а за внутрішнім влаштуванням нагадували теперішні хати заможних українських селян. Найтипівіший з тих, що

збереглися до нашого часу, має 18 аршинів довжини, 8 ширини й 3 висоти; він поставлений з дерева у зруб, має невеликі, круглі, «як тарілочки», вікна. Великі сіни ділять його на дві половини: світлу й чорну, кожна з яких, у свою чергу, ділиться на дві. Світла половина мала кімнату з кахляною грубою і спальню, відділену від кімнати глухою стіною, — обидві з окремими виходами в сіни; чорна половина складалася з кухні й комори, розділених глухою стіною і також з окремими виходами в сіни. Від однієї до другої зовнішньої стіни через внутрішню стіну тягнеться сосновий сволок із вирізьбленим на лицевій стороні зображенням хреста зі звичними деталями — списом, палицею, голгофою, ім'ям будівничого й роком будівництва.

У запорозьких козаків слово «курінь» вживалося у подвійному значенні: у значенні житла і в значенні сотні, полку, самостійної частини війська, «завжди мобілізованої, поставленої на воєнну ногу». Якщо казалося: «козак Незамайківського куреня», то це означало, що або козак жив у Незамайківському курені, або ж був приписаний до нього, а міг жити десь у іншому місці — у слободі, селі, на зимівнику однієї з паланок запорозьких вольностей. Більшість козаків лише числилася у Січі по куренях, але перебувала в них одна десята всього війська, інші ж, а особливо влітку, то по рибу, то за кіньми, то на дикого степового звіра, то в роз'їздах, то в бекетах, то у Великому Лузі, то на «оселях» — скрізь розсипані були, мов бджоли на запашних квітах; узимку ж багато з них ішли у «города», тобто в Гетьманщину, щоб побачитись із ріднею чи підманути кого з молоді «до Січі».

Паланка в буквальному перекладі з турецької мови означає невелику фортецю; у переносному розумінні слова у запорожців ним позначалося центральне управління певної частини території, саме управління, а найчастіше керівництво, або, кажучи нашою мовою, повіт запорозьких вольностей. Центром кожної паланки була садиба з різними будівлями, обгороджена навколо палісадом. І коли земля запорозьких козаків уперше була розділена на паланки, не можна визначити через брак даних; є, щоправда, припущення, начебто цей поділ було запроваджено 1734 року, після повернення запорожців з-під влади кримського хана в Росію, але чи ж справді так, стверджувати не можна. До 1768 року всіх паланок у Запорожжі було п'ять — Бугогардівська, Перевізька, або ж Інгульська, Кодацька, Самарська й Кальміуська; з 1768 року додалося ще дві — Орільська й Протовчанська, а згодом третя, Прогноївська, зрештою, початок останній було покладено ще 1735 року, коли у «Прогноях, тобто біля солоних озер, на Кінбурнському півострові, було засновано шостий пост для захисту людей із Запорожжя й України, котрі приходили туди по сіль або для рибальства на лиман».

Отже, під кінець історичного існування запорозьких козаків на козацькій території, що мала 1700 верст в окружності, всіх паланок було вісім, причому три з них були біля правого берега Дніпра, а п'ять біля лівого.

Бугогардівська паланка займала степи між лівим берегом Бугу і правим Інгульця з одного боку та рікою Дніпром і новосербським кордоном з другого. Вона містилася у нинішніх Єлизаветградському й Олександрійському повітах Херсонської губернії. Центром цієї паланки був Гард на ріці Бузі. Крім того, були зимівники в Соколах, Вербовому, Балацькому, Мигії, Корабельному, Вовковому, Харсютиному й Громоклії.

Ингульська, чи Перевізька паланка була розташована вздовж лівого берега ріки Інгульця, у північній частині нинішнього Херсонського повіту. Центром її була або так звана Перевізка, біля правого берега Дніпра, на 2 верстви нижче гирла Інгульця й на 2.5 версти нижче садиби власника села Фаліївки М. Комстадіуса; або ж село Кам'янка при впадінні річки Кам'янки в Дніпро, де була Кам'янська Січ. Окрім того, до неї належали села та кілька зимівників: Квакове, Білі Криниці, Давидів Брід, Блакитна, Шестірня, Пономарева, Кривий Ріг, Милове, Золота Балка, Осокорівка, Тернівка, Ракова та ін.

Кодацька паланка знаходилася між Дніпром і рікою Базавлуком та верхів'ям Інгульця з одного боку й річкою Тясмином або, з 1752 року, з новосербською граничною лінією з другого, у теперішніх Катеринославському й Верхньодніпровському повітах. Центром її було місто Новий Кодак; крім того, до неї належали села й зимівники: Старий Кодак, Волоські хутори, Половиця, Микитине, Кічкас, Біленьке, Тарасівка, Медовець, хутір Грязного, Кемликівка, Набоківка, Тарамське, Карнаухівка, Тритузне, Романкове, Бородаївка, Мишурин Ріг, Комісарівка, Лихівка й Томаківка.

Самарська паланка лежала по обидва боки ріки Самари, вгору від лівого берега Дніпра, в теперішніх Новомосковському, Павлоградському й частково Олександрійському повітах Катеринославської губернії. Центром її було місто Самарь або Новоселиця чи Новоселівка, теперішнє місто Новомосковськ. Крім того, в ній були села: Чаплі, Піщана Самарь, Переметівка, Кам'янка, Сокольський редут, Бригадирівка, Ревівка, Бардаківка, Адамківка, Пишнівка, Військове, Чернече та ін.

Орільська паланка розташовувалася між ріками Орілью й Самарою, у східній частині нинішнього

Новомосковського й західній Павлоградського повітів; центром її була Козирщина. Крім того, в ній були села: Чаплинська Кам'янка, Гупалівка, Прядівка, Калантаївка, Пушкарівка й Бабайківка, передана сюди 1770 року з Протовчанської паланки.

Протовчанська паланка — по течії річок Протовчі й Орелі, у теперішньому Новомосковському повіті, свій центр мала в селі Личкові. Крім того, у ній були села: Перещепине, Котівка, Черенеччина, Петриківка, Китай-город, Могилів, Кільчень, нинішня Голубівка, Курилівка, Плеса, Черноухівка, Василькове, Грузинівка, Полковнича, Судіївка, Сердюківка, Шугліївка, або Шульгівка, Клімівка, Семенчинівка, Балабанівка, Горбулівка, Половнищине, Проданівка, Галушківка, Одарівка, Цеглувата, Сирківка, Лебединці, а також хутори над Царичанкою й Маячками та в урочищах Шуровому й Бабенківці.

Кальміуська паланка була між Вовчою, Кальміусом та Азовським морем, у нинішніх Олександрівському, Бахмутському й Маріупольському повітах. Центром її було селище біля самого гирла Кальміусу при впадінні в Азовське море, де колись було городище Домаха, а 1779 року збудоване місто Маріуполь. У ній було відомо два села — Ясенувате й Макарове, та 28 зимівників: у Лозовому яру на Терсі, Широкому на Кам'янці, в балках Холодній, Сухій, яру Поповому, Кам'яній ярузі, ярах Чорнухиному, Шовковому, Глибокому, Государевому, балці Залізній на Кривому Торці, яру Холодовому біля Сіверського Дінця й Луганчика, Залізному яру біля Сіверського Дінця, балках Крутилці, Довгій, Морозовій і Крутій, урочищі Бобровому, яру Хорошому на Лугані, балці Мечетній на Міушику, балці Зайцевій над морем, урочищі Підгорині, балці Клеповій над Кальцем, річці Дубовій, Білосарайському лимані, річці Берді і в балці Світуватій.

Прогноївська паланка розташовувалася на лівому березі Дніпровського лиману, навпроти урочища Прогноєва, на 35 верст вище кінця Кінбурнської коси, у теперішньому Дніпровському повіті Таврійської губернії. Центром її був Прогноївськ. Тут стояв передовий запорозький пост, що спостерігав за рухом татар у Криму й турків у Очакові й охороняв усіх посланців, солепромисловців, купців, котрі їхали через південну окраїну запорозьких вольностей в Очаків, Прогній та Крим. Озера Прогноївської паланки запорожці вважали своєю власністю й вивозили з них багато солі на Запорожжя, Україну й Польщу, обходячи, таким чином, кримську сіль, хоча й чисту, але надто дорогу.

[1] Правильно, мабуть, «курінний».

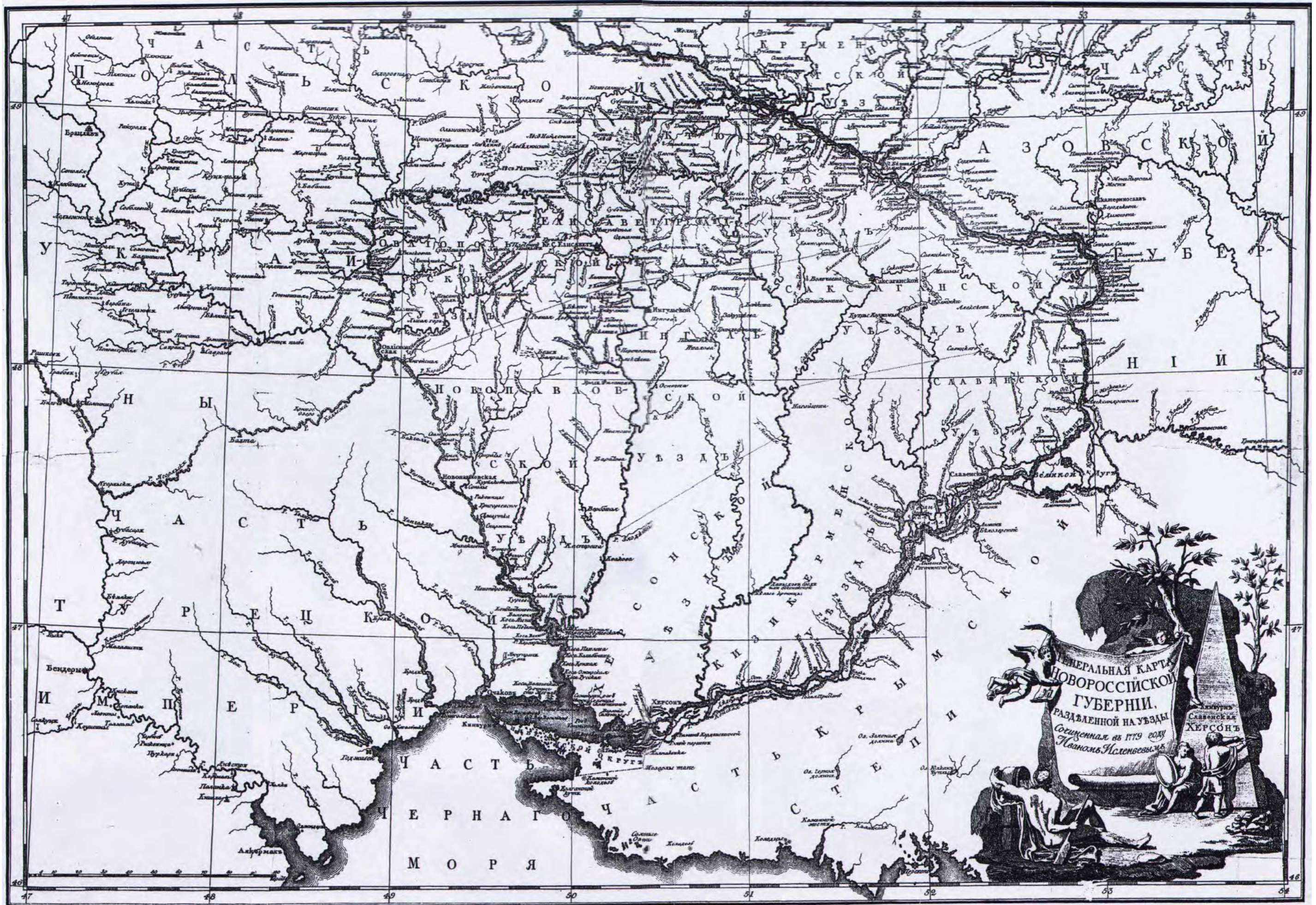
[2] Тобто двісті

Пивовар А.В.
ПОСЕЛЕННЯ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЗАПОРОЖЖЯ
В 2-Й ПОЛОВИНІ ХVІІІ СТОЛІТТЯ.

Фрагмент території краю на Генеральній карті Новоросійської і Азовської губерній 1778 року // Генеральная карта Новороссийской и Азовской губерний с показанием разделением оных на уезды и смежности к оным других губерний и протчих земель. Сочинена 1778 года сентября ... дня. Масштаб к карте: английской дюйм содержит 10 верст. В изъяснении знаков указны: крепости и укрепленные губернские города, малые крепости и укрепленные города, ретранжаменты, города, местечки и монастыри, села и слободы,

хутора и зимовники, ветреные и водяные мельницы, пороги, губернские и уездные межы, почты. (РГВИА, ф. ВУА, д.20126. Фотокопия аркушів карти: ЦДІАК України, ф. 2194, оп. 1, спр. 415). Укладача карти не зазначено, але не виключено, що вона створювалася не без участі повітових і губернських землемірів та одного з тогочасних картографів краю Івана Ісленьєва, автора відповідної карти Новоросійської губернії 1779 року.

Територія краю на Генеральній карті Новоросійської губернії 1779 року // Генеральная карта Новороссийской губернии, разделенной на уезды. Сочиненная в 1779 году Иваном

Исленьевым. (ІК НБУВ, інв. № 13818. Масштаб 1: 1000000, розмір: 56 х 47 см. Копія: Кордт В.О. - К.: 1931, № 31).

Відомості про поселення правобережних повітів Новоросійської губернії за генеральними картами 1778-1779 років (мовою оригіналу)

<i>Карта Новоросійської і Азовської губерній 1778 года</i>	<i>Карта Новоросійської губернії 1779 года</i>
Крюковской уезд	
<i>вдоль правого берега Днепра вниз от реки Тясмина до устья Домоткани</i>	
ш. Табурицкой, сл. Белецковка, ш. Крюковской, Каменской, сл. Плавецкого, Троицкая, ш. Зымун с кой, Дериевской, крепость Мушуриной Рог, ш. Днепрова менской, сл. Устимовича, Гегелина, жены Гегели, ш. Бородаевской, Домотканской и сл. Пушкаревка	ш. Табурище, м. Крюков, ш. Каменка, Земунь, сл. Дериевка, Тройницкая, Буянская, крепость Мишурной Рог, сл. Каменка, Рыбальская, Бородаевка, Домоткань и Пушкаревка
<i>от границы с Елисаветградским уездом до реки Тясмина и его впадения в Днепр</i>	
ф. Вуковарской, Федварской, сл. Княжая, ф. Суботиц кой, Цибулевской, ш. Вершацкой, сл. Чер нечья, Гала ганова, Калантаева и ш. Криловской	ш. Вершаць, Шолмошь, Чонград и Крылов
<i>вдоль речки Цибульника от верховьев до впадения в Днепр</i>	
сл. Иваничная, Фидровка, Чорбина, ш. Глинской, сл. Биров, Никольская, Золотаревка и Хорватова	сл. Иванковцы, ш. Глинск, сл. Никольская и Золотаревка
<i>вдоль речки Омельника Келеберянского от верховьев до впадения в Днепр</i>	
сл. Васильевка, Чорбина, ш. Павлышской, сл. Канбур леева, Байдакова, Онофревка, Турунжуна, Кудаше ва, при речке Купьеватой – сл. Арапова-Гаврилова, Гаврилова, Флоринского и Зипкая	ш. Павлыш, сл. Онуфриевка, в верховьях р. Купьеватой – сл. Зыбкая
<i>вдоль речки Омельника Большого от верховьев до впадения в Днепр</i>	
сл. Турченковского, ш. Попельнастой, сл. Амелницкая и Майбороды	сл. Попельнястая, Омельницкая, Макагонова, Калу жина и Свистунова
<i>в верховьях речек Домоткани и Самоткани</i>	
сл. Гегелина, Руденкова	сл. Руденкова
<i>по левому берегу Ингульца вниз от верховьев до границы с Саксаганским уездом</i>	
ш. Цибулевской, Глоговацкой, сл. Чеботаева, Жиги-че ва, ш. Вараждинской, Бечий, сл. Чечелева, ш. Овнянс кой	ш. Цыбулев, сл. Тонконоговка, Веселой Кут, Уховка, ш. Дмитровка, сл. Плоская, ш. Самбор, Янова, Глогвац, Вараждин, Бечья и сл. Овнянка
<i>при речке Каменке от верховьев до впадения в Ингулец</i>	
сл. Богоявленская, ш. Краснокаменской и Куколовской	сл. Краснокаменка и Куколовка
<i>в верховьях речек Зеленой, Жолтой и Комисарки</i>	
ш. Зеленой, Жолтой и почта, Комисарка	сл. Зеленая, Жолтая, Комисаровка
Елисаветградской уезд	
<i>по речкам Бешке и Верблюжке от верховьев до впадения в Ингулец</i>	
ш. Мошоринской, сл. Грандафилова, ш. Мурзинка, Бешка, Спаской, Верблюжской и сл. Верблюжка	сл. Знаменка, Мошоринская, Мурзинка и Бешка, Спсовка и Верблюжка
<i>при Ингуле от верховьев до границы с Новопавловским и Ингульским уездами</i>	
ш. Федварской, сл. Донина, ш. Вуковарской, Сентовс кой, сл. Марьяновича, Стоинова, Лбова, ш. Ингуль с кой, крепость Св. Елисаветы, сл. Серезлиева, Ани симова, Клинцы и Калиновка	ш. Федварь, Вуковарь, Сента, сл. Ингульская, крепость Св. Елисаветы, сл. Клинцы, Калиновка
<i>по речке Аджамке вниз от верховьев до впадения в Ингул</i>	
ш. Суботицкой, сл. Александрова, Волкова, ш. Ново аджамской, Староаджамской и сл. Покровская	ш. Суботица, сл. Аджамка и Покровская
<i>в верховьях речки Каменки, левой притоки Ингула</i>	
сл. Красной Яр и ш. Вершинокаменской	сл. Вершинокаменская и Красноярская
<i>в верховьях речки Грузкой, правой притоки Ингула</i>	
сл. Стратемировича, ш. Груской и сл. Маркова	сл. Грузская
<i>по речке Сузаклеи Каменоватой вниз от верховьев до впадения в Ингул</i>	

сл. Булациева, Молчанова, Погребного, Лысяя, Соколова и Мугортовой	сл. Лобова (при речке Осиковатой, притоке Черного Ташлыка)
<i>от Крюковского уезда вдоль Польской границы до реки Большой Выси</i>	
сл. Михайловка, Кучерева, Гончарская, ф. Сентовской, Стойковичев, Канижской, Панчевской, Мартоноской	сл. Гончарская у Черного леса
<i>от верховьев Большой Выси правым берегом вниз до Польской границы</i>	
ш. Канижской, Панчевской и сл. Булацелова	ш. Каниж и Панчев
Овлиопольской уезд	
<i>от верховьев реки Большой Выси левым берегом до ее впадения в Синюху</i>	
ш. Виской, сл. Булацелова, Буличева, ш. Мартоношс кой, сл. Маргажичевой, ш. Новомиргородской, Печ ковской, б. Скарбной, сл. Томшиной, Цветиновича, Сандри кова, ш. Петро ост рова, сл. Ивановых, ш. Надлацкой, сл. Живановича, Плавшича, б. Вербовой, ш. Кони-болотцкой и Семлецькой	сл. Вись, ш. Мартонош, г. Новомиргород, ш. Печка, Петроостров, Надлак, Кальниблат и Семлек
<i>в верховьях речек Малой Выси и Килтени</i>	
сл. Лутковского, Шмитова, Козидаева, Дуковичева, Новая Вись, Акацатова, Миклоева и Никорицы	сл. Новая Вись
<i>на левом берегу реки Синюхи от верховьев до впадения в Буг</i>	
ш. Архангельской, сл. Гиржева, Бурцова, ш. Терновс кой, сл. Дическула, ш. Тишковской, сл. Федоровка, Троянка, Грекула, Фурдуя, ш. Добрянской, сл. Одо баша, ш. Ольшанской, Синюхобродской, Овлиополь и сл. Текелиевка	ш. Архангельской, сл. Терновка, Тишковка, Добрянка, Маслова, Синюхобродской, городкрепость Овлиопольская и сл. Мигейская
<i>в верховьях речек Казарлыка и Сухого Ташлыка</i>	
сл. Некорицы, Фонискула, Серезлева и Беженуцы	ш. Сухоташлыцкой и Липняжка
<i>при речке Плетеном Ташлыке от верховьев до впадения в Черный Ташлык</i>	
ш. Плетеноташлыцкой, сл. Злынка, Шерафетьевка и Калмазова на устье реки	ш. Плетеной Ташлык, сл. Злынка, Шерафетова и Калмазова при устье справа
<i>при речке Черном Ташлыке от верховьев до впадения в Синюху</i>	
сл. Богданова, ш. Черноташлыцкой, Новопавловской, Пе шанобродской, сл. Апостолова, Попатенка и Зверева	сл. Ровная, ш. Черноташлыцкой, Павловской, Пещаной Брод и Лисая Гора
Новопавловской уезд	
<i>на левом берегу Буга вниз от границы с Овлиопольским уездом до устья Ингула</i>	
Гард, ур. Кременчуг, Овечий брод, Глубокая пристань, м. Новопавловск, сл. Раковица, м. Новогри горьевск, сл. Арнаутовка, Скаржинка, Михайловка, Троицкая, Федоровская, Касперовка, м. Новопет ровское, сл. Себина, Гурива, Константинова, Баловня, Матвеевка	скала Кременчуг, Овечий брод, крепость Новопавловская, сл. Раковицы, м. Григорьевское, сл. Арнаутка, Скаржина, Михайовка, м. Троицкое, сл. Федоровка, Касперовка, м. Новопетровское, сл. Себина, коса Рыбацкая, сл. Гурьева, Константи новка, Баловня, коса Яцка, Потапова, сл. Матвеевка и коса Великая
<i>при речке Мертвых водах, левой притоке Буга</i>	
	сл. Груича, Трикраты и Соколы при устье реки
<i>при речке Черной Еланец, левой притоке Буга</i>	
	сл. Курияковичева (при устье р. Солонной)
<i>на правом берегу Ингула вниз от границы с Елисаветградским уездом</i>	
сл. Губовка, зимовник Григория Островерха (при балке Бузиновой), ниже Филонова брода – зимовники Самойла Чорного, Савки Найды и Грицка Квака	сл. Губовка, Вольского и Подлесецкого (при р. Вшивой), Аниси мова, ниже Филонова брода – сл. Иванова, Баратова, Квакова
<i>при речке Березнеговатой (Сузаклее Камышеватой), правой притоке Ингула</i>	
	сл. Савича, Микулина, Трофимова, Добровольского, Титова, Беляева, Белого, Острожецкая (при р. Бобринец) и Алексева

<i>при річці Громоклеє, правій притоці Інгула</i>	
хутор в урочище Вербовое	сл.Вербовая и Касперова (при устьє Громоклеї)
Херсонської уезд	
на левом березу Інгула от границы с Ингульским уездом вниз до устья реки	
зимовник Прокопов, хутор Порожинского и безыменныє у Балацкого озера и в урочище Покрышка	коса Бурная (в низовьях Інгула)
от устья Інгула вниз по Бугу, берегом Лимана и Днепра до устья Ингульца	
при устьє Інгула справа – крепость Новоалександровска, коса Цветкова, Балабанова, Кривая, Жаркая, Русская, Нижние и Верхние солонцы, город-крепость Херсон	при устьє Інгула справа – крепость Новогригорьевская, коса Осницкая, Павлова, Балабанова, Кривая, Русская, Нижние и Верхние солонцы, город-крепость Херсон
<i>по речках Висуни, Доброй и Березнеговатой вниз до впадения в Ингулец</i>	
зимовники Степана Пешего, Дениса Товстоного, атамана Антона Салавоня, Антона Присовки и могилы Диплекатыє	
<i>в Кинбурнском округе на левом берегу гирлов Днепра и Днепровского лимана</i>	
сл.Алешки против Херсона, при ней Гольй перевоз, у речки Збуревки - Збурьевской ретраншамент и крепость Кинбурн на мысе против Очакова	против Херсона - Гольй перевоз, сл.Колпаковка при Збурьевском заливе и крепость Кинбурн на мысе против Очакова
Ингульской уезд	
<i>на левом берегу Ингула вниз от Елисаветградского уезда до границы с Херсонским при устьє Громоклеї</i>	
зимовники Павла Рогозы, Онуфрия Диченка, Давида Белого, Яцка Тонконога, Степана Кривого, Ивана Передеря, Петра Харона, Давида Гуртового, Остапа Басараба, Петра Сухого, Тараса Глухого, Панаса Куцого, Омелька Киннаша и Ивана Сушка	сл.Нелюбова и Перепелина (ниже Ингульска)
на речке Каменке, левой притоке Інгула	
м.Ингул (при устьє), выше – сл.Куцковка	г.Ингульской (при устьє), выше – сл.Куцковка
<i>на речке Березовке, левой притоке Інгула</i>	
	сл.Попова (в верховьях) и Осипова
<i>в верховьях речки Верблюжка и на правом берегу Ингульца вниз от границы с Елисаветградским уездом</i>	
сл.Верблюжка и зимовник Савки Цыбодриги	сл.Верблюжка и Александрова (при границе)
<i>при речках Боковой, правой притоке Ингульца</i>	
зимовники Григория Задены, Петра Горбенка, Антона Козельского, Ивана Однувола, Ивана Коваля, Корнея Чорного, Василья Тесли, по р.Боковеньке – Григорья Жила у почты и Григорья Белченка	в верховьях сл.Прожога, Бойкова, при Боковеньке – Закурдеева, Трандофилова, Пантазия, Увалова
Саксаганской уезд	
<i>вдоль правого берега Днепра вниз от речки Самоткани до речки Суры</i>	
сл.Алексеева, Шапаренка, Турковского, Соснова очевидно Шошинова, Романково, Каменская, Третузная, Корноуховка, Тарамская, Новой Кодак, Половицкая, Старой Кодак	сл.Григорьевская, Алексеева, Романково, Каменское, Трутузное, Карнаухова, Торамская, м.Новой Кодак, сл.Половицка, Чаплино, ретраншамент Каменской и сл.Старой Кодак
<i>при речке Суры, правой притоке Днепра</i>	
сл. Игната Трибуза и зимовник Ивана Бойка	сл.Савицкого, Маламы, Алексеева, Бучинская
<i>в верховьях речки Базавлука, правой притоки Днепра</i>	
урочище Коржевые могилы	сл.Политики, на запад – урочище Бугры Коржовы
<i>вдоль левого берега Ингульца вниз от границы с Крюковским уездом</i>	
сл.Петрова, зимовники Аниска Тарана (при устьє Зеленой) и Петра Видьмы (ниже устья Желтой)	сл.Петрова
<i>при речке Желтой вниз от границы с Крюковским уездом</i>	
зимовники Петра Попки, Гаврила Белого, Павла Плисковского, Ивана Ленного и почта	сл.Волочаева, Витенштейнова

<i>в верховьях речки Саксагани, левой притоки Ингульца</i>	
м.Саксагань, ниже – почта в урочище Терны	сл.Комисаровка и г.Саксаганской
Славянской уезд	
<i>вдоль правого берега Днепра вниз от реки Суры до Базавлука</i>	
Ненасытицкой ретраншамент, крепость Славянск, сло бо да при Никином перевозе, г.Покровской при р.Чертомлык и почта (вверх по Базавлуку)	сл. Волошская, ретраншаменты Ненасытной, Лычной, крепость Славенская против Каменного Затона и г.Покровской при р.Чертомлык
<i>в верховьях речки Каменки (Томаковки), правой притоки Днепра</i>	
от устья к вершине зимовники Петра Лисого, Корнея Кирпаня, Кирила Севця, Фомы Слепого, Данила Всытка, Матвея Мягкого, полковника Стрпалого, Логинов, Яцка Порога, Артема Куприянова, Власа Кривого и Василья Шерстюка	сл.Савицкого (в верховьях Суры Камышеватой)
Кизикерманской уезд	
<i>вдоль правого берега Днепра вниз от реки Базавлук до устья Ингульца</i>	
крепость Кизикермень, при ней Голая пристань	крепость Кизикермань, при ней Голая пристань
<i>на левом берегу Ингульца вниз от границы с Саксаганским уездом до впадения в Днепр</i>	
почта в урочище Кривой Рог и зимовник войск. старшины Логина Мушенского, ниже – Кирила Шевца, Василья Чорного, Ивана Пономаря и почта, Ивана Плюваня, Василья Положешного и Давидов брод	при устьє Саксагани слева сл.Нагайцова, возле Давидова брода или Бекейского – урочище Бельє Криницы

Примітка: в описі карт правобережної частини Новоросійської губернії 1778 і 1779 виділено іншим шрифтом наявні відмінності у складі зазначених поселень та інших об'єктів, що дає певне уявлення про хід заселення краю у другій половині 70-х років XVIII століття, а також можливість оцінити загальну інформативність карт. Зокрема, не дивлячись на певні вади картографічної техніки, окремі викривлення у передачі назв, на карті 1778 року більш повно зафіксовані наявні на той час слободи та інші залюднені пункти, незалежно від градації їх розмірів, що слугували одним із головних критеріїв для зазначення поселень на карті 1779 року, хоча до неї потрапило також і кілька вже не існуючих сіл та колишніх ретраншаментів.

Особливо цінною є інформація карти 1778 року про локалізацію запорозьких зимівників, які до масового заселення державних і приватних слобід продовжували залишатися досить поширеною формою поселень на території ліквідованої Запорозької Січі та приєданого кута між Бугом та Дніпром. Багато з них відомі ще за реєстрами кінця 60-х – середини 70-х років, що збереглися в Січовому архіві. Окремі відомості про запорозькі зимівники містять також документи початкового етапу роздачі земель на теренах колишньої Запорозької Січі (з 1776 року), які, зокрема, збереглися у фондах Державного архіву Херсонської області. Але поступово кількість таких згадок зменшується, особливо після запровадження серії заходів для переведення мешканців зимівників у новозасновані державні слободи. У багатьох випадках осадчими таких слобід ставали саме колишні господарі зимівників – запорозькі козаки та їх старшини, відомості про яких не важко відшукати серед нижче опублікованих планів їх заселення та даних про стан роздачі земель за перші 5 років після початку колонізації Запорозьких вольностей.

Зокрема, на картах як 1778, так і 1779 років, крім прізвищ власників приватних слобід згадуються і новозасновані державні слободи (зазначені переважно за іменами їх осадчих): Губівка, Осипова, Прожога (Бокова), Острижецька (Бобринець), Нагайцева (Кривий Ріг). Імена своїх першозасновників зберегли також осаджені в останні роки існування Запорозької Січі слободи Куцівка (полковник Інгульської паланки Панас Куций), Петрова (запорозький старшина Петро Старий*), а також більшість поселень арнаутських команд та Вербованого козачого полку на лівобережжі Бугу, хоча при їх заселенні навесні 1775 року спеціально уповноважені осадчі не призначались. Не виключено, що на карті 1778 року в назві слободи Гната Трибуза при річці Сури збереглося ім'я осадчого Волоської слободи, яка мала б бути згадана у цьому районі.

Осадчим запорозької слободи Комісарівки (на карті відображена також однойменна пікінерна слобода**) в опублікованих документах згадується Панас Таран (Еварницький Д.И. Источники для истории запорожских козаков, т. II. – Владимир, 1903, с. 2055-2056). Фактично це було одне село, до округи якого входила також значна територія, відмежована в Саксаганському повіті з земель колишнього Запоріжжя.

Більш конкретні відомості щодо осадчих державних слобід на теренах колишнього Запорозжя зустрічаються в матеріалах Херсонської губернської канцелярії (ДАХО), в описах втрачених справ Новоросійської губернської канцелярії (ДАДО), окремі з копій яких збереглися в фондах Н.Полонської-Василенко (НА ІУ НАН), де, зокрема, згадуються осадчі слобід Лозоватки – Павло Проценко, Кривого Рога – Павло Нагаєць, Широкої – Григорій Письменний, Шестерні – Іван Шпак (ДАХО, ф. 14, оп.1, спр. 79); слободи Губівки – Степан Губа і Степан Кравченко (там же, спр. 45; ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 565, п. 526), слободи Гурівки – Роман Гура, колишній поселенець слободи Маржанівки (там же, спр. 569, п. 364; НА ІУ НАН, оп. 2, спр. 145, арк. 28; ЦДІАК України, ф. 229, оп.1, спр. 358, арк. 185), слободи Бокової – Федір Прожога (там же, спр. 573, п. 275), слободи в Тарасовім Куті - Олейников (там же, спр. 574а, п. 146, 525), слободи Вербової – Колодеєв, який у 1783 році просив про її переведення в інше місце (там же, спр. 567, п. 1361), слободи при Великій і Малій Тернівці в Кизикерменсткому повіті –Прокіп Кравець (НА ІУ НАН, оп. 2, спр. 146, арк. 282), слобід Саксаганської – Степан Шапошников, Великих Тернів – Йосип Невмивака, Веселого Кута (при Кривому Розі) – Нагаєць (там же, оп. 2, спр. 145, арк. 36).

Осадчим слободи Бобринцевої за офіційними документами з 1777 року був прапорщик Островський (НА ІУ НАН, оп. 2, спр. 145, арк. 57; ДАХО, ф. 14, оп. 1, спр. 90, арк. 2). Йдеться про колишнього запорозького козака Василя Островського, який в реєстрах Переяславського куреня значився Василем Острижським (ЦДІАК України, ф. 229, оп.1, спр. 246, арк. 64, 93). Звідси на карті 1779 року маємо на місці Бобринця Острижецьку слободу.

Право на осадження слободи Осипової на 100 дворів при річці Березівці за указом Новоросійської губернської канцелярії від 06.11.1776 отримав фаміліат із Петриківки Єлисаветградської провінції – Семен Осипов (ДАХО, ф. 14, оп. 1, спр. 3, арк. 51), якого пізніше очевидно замінив прапорщик Устинов і в подальших планах на цьому місці бачимо вже слободу Правоберезівську (пізніше – Устинова).

Аналогічна ситуація склалася і з осадженням слободи на 100 дворів при Базавлуді відставним прапорщиком Кузьмою Аристарховим, який отримав таке право за указом від 14.11.1776 (ДАХО, ф. 14, оп. 1, спр. 3, арк. 55), але очевидно не справився із взятими зобов'язаннями і був замінений вахмістром Максимом Шолоховим, який з 1779 року отримав чин прапорщика (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 565, п. 699). За самою ж слободою вже через короткий проміжок часу закріплюється назва Шолохової. Щодо Аристархова, його було очевидно позбавлено також права мати власний земельний наділ і кілька його підданих за пізнішими описами числились при землеволодіннях сусідніх власників (див. док. ?).

Крім того, в документах за 1778-1779 роки зустрічаються імена осадчих Григорія Чудного в Інгульському повіті (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 573, п. 317), за 1780 – Панька Оненка (повіт не зазначено), Яворського в Новопавлівському повіті (там же, спр. 754а, пп. 307, 328), для зв'язку яких з осадженням конкретних слобід приведених у описах відомостей явно бракує. Як і в цілому вищезгаданий перелік осадчих є далеко не повним. Навіть у рік ревізії населення 1782 року склалися реєстри колишніх запорізьких козаків, бажаючих переселитись у слободу Томаківку (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 575, п. 279).

Як свідчать матеріали згаданої ревізії, багато із запланованих державних слобід залишилися не заселеними (Лусканева, Єврейська, Аврамова, Садкова, Боброва, Сагайдака тощо), а початково відведені для них землі перейшли у приватне володіння високих сановників (Корабельна, Тарасовий Кут, Привольна при Томаківці, Базавлущка, Омелова, Грушівка, Великі Терни, Нижня Кам'янка та ін.). Можливо на початку таке володіння вважалось чисто номінальним, за принципом шефства, поширеного серед армійських полків. Але вже після ревізії населення жителі таких слобід були чітко закріплені за своїми реальними власниками.

З 1780 року починають заселятися слободи спеціально визначених категорій поселян: старообрядців (Привольна), іноземних переселенців (Шведська, Албанська, Корсіканська, Хортицька), відставних солдатів (Олександрівська, Константинівська, Павлівська і Мар'їнська), у яких функції осадчих виконували здебільшого виборні особи (старости чи атамани), в зобов'язання яких входило насамперед організоване переселення відповідних категорій поселян. Діяв також інститут наглядців ("смотрителей") з числа військових. Очевидно не призначалися осадчі також у поселеннях, які вирости на місці давніх козацьких промислів та перевозів на берегах Дніпро-Бузького лиману (Орош, Балабанова, Станіслав, Кизій Мис), де організацію умов проживання

* Серед небагатьох документів Коша Запорозької Січі, якими скріплювалися права на осадження нових слобід у межах Запорозьких Вольностей, у матеріалах Січового архіву зберігся ордер Петру Старому. Враховуючи унікальність документа, його повний зміст приведено у додатках до цієї примітки

** З однаковими назвами на карті 1778 року зазначені також дві Верблюжські слободи (пікінерна і запорозька), за першою з яких згодом закріпилася назва Чечелівки (від імені колишнього сотника слободи). На жаль, з'ясувати ім'я осадчого запорозької слободи Верблюжки нам не вдалося. Не виключено, що як і у випадку із осадженням слободи Куцівки, ці функції з 1773 року покладалися Кошем на полковника Григорія Поповича, призначеного для управління утвореною в цьому регіоні Комісарівською паланкою.

переважно чоловічого населення забезпечували промисловики та відкупщики.

Серед давніх запорозьких слобід на березі Дніпра на рубежі 80-х років з'являються хутір Аули біля слободи Романково і слобода Сухачівка біля Тарамської слободи, вперше зазначені на плані ріки Дніпра 1780 року прем'єр-майора Арапова (ІК НБУ, інв. № 17371). Якщо з виникненням хуторів біля багатолюдних слобід більш менш все зрозуміло, то поява нової слободи могла опиратися лише на офіційний дозвіл влади, прямих свідчень якого відшукати не вдалося. Можливо у певній мірі це пов'язано з організацією лоцманської служби та початком у цьому регіоні робіт з розчистки русла Дніпра.

Д.Яворницький без посилань на конкретні документи називає серед першозасновників Сухачівки запорозько-чумака Івана Сохача (Д.И.Эварницкий. Запорожье в остатках старины и преданиях народа. – К., 1995, с. 61). З документальних джерел останніх часів Запоріжжя в Кодацькій паланці були відомі два Сохачі: Петро і його молодший брат Максим, вихідці з Келеберди, що проживали у 1756 році у Новому Кодаку, а в 60-70-х роках значились вже як жителі десятку Ведмедівського в Чаплінській Кам'янці біля Старого Кодаку. Під час російсько-турецької війни за їх проханням вони були переведені з посполитого в козацький стан (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 16, арк. 224 зв.; спр. 223, арк. 84; спр. 279, арк. 135). За сповідальним розписом Святомихайлівської церкви Старого Кодаку 1766 року у сім'ях обох Сохачів серед синів Івана ще не було (там же, ф. 127, оп. 1017, спр. 9, арк. 41). Цікаво також, що з часу появи Сухачівки на місці сіл Чаплі і Чаплінської Кам'янки згадується лише село Кам'янка (пізніше – Лоцманська Кам'янка), що могло бути пов'язане з переселенням частини їх жителів у добре знайомі Сохачам місця біля Нового Кодаку.

Додаток 1:

Ордер Коша Запорозької Січі 1772 року запорозькому старшині Петру Старому на осадження слободи над річкою Інгульцем

Из Коша Войска Запорожского низового товаришу куреня Джереловского Петру Старому.

Ордер

Многие Войска Запорожского низового казаки, что неимея собственных своих отческих и других каких наследных земель, оженясь в Польской области, Малой России и в других краях выходят по женитьбе своей на Землю Войска Запорожского и что намеревают заводит принадлежские к ведомству своему хозяйств, то и просят им на запорожских землях отводу им особливых на поселение мест. Поскольку определено им на землях Войска Запорожского низового по сей стороне реки Днепра над речкою Ингульцем на устье Бересняговатой селиться слободою, а Вам предлагается как таковых оженывшихся уже запорожских казаков, так и выходящих ис Польщы и других краев вольных людей над речкою Ингульцем в означеном урочище на усте Береснеговатой на земле Войска Запорожского селить слободою и расселять их в той слободе порядочным образом линейно, заводя при том тем новопоселившимся Войска Запорожского казакам принадлежские к домашнему их хозяйству всякие экономические потребности, что же принадлежит до других земель около того Ингульця и других мест, то дабы посторонныя неподчиненные Войска Запорожского в оние невлазили и никак не корыстовались и своего скота не продовольствовались, всеми силами защищать и недопускать, а в случай чего, подавать свои сведения прямо в Кош, и быть как самим Вам, так и той новопоселенной слободе до дальнейшего рассмотрения под единственным ведением Коша. А полковникам и другим старшинам Войска Запорожского без ведома Коша неинтересоваться и препятствия Вам никакова нечинить, для чего и сей открытой лист дан з Коша над Жолтенською речкою в обозе. 1772 году априля "28" дня.

/відбиток печатки/Атаман кошовий Петр Калнишевский с товариством.

ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 288, арк. 14.

Примітка: на звороті ордера, який має сліди пізніших правок (можливо на його заміну був виданий новий, з децю уточненими повноваженнями у зв'язку з утворення тут Комісарівської паланки) зазначено: "Быть же Вам и оселяемой Вами слободе единственно под ведением Коша В.З. до дальнейшего нашего рассмотрения".

Пізніше, з весни 1774 року, при слободі Петровій на основі арештованого млина жителя пікінерної слободи Верблюжки Савки Себера, збудованого при Інгульці у межах території Запоріжжя, кошовим атаманом Петром Калнишевським було влаштовано греблю (див. ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 354). Деяких змін зазнала також конструкція млина, який після ліквідації Січі у відомостях арештованого майна кошового атамана значився "о трех колах, дву мукомольных, а третье толчее о 6 ступах" (див. Н.Полонська-Василенко. Запоріжжя XVIII століття та його спадщина. – Т. І. – Мюнхен, 1965, с. 204).

Як і слободу, осаджену Петром Старим, млин і греблю Петра Калнишевського з часом також почали називати Петровими, але не дивлячись на спільну назву, ці антропоніми є різними за походженням. При роздачі запорозьких

земель колишній осадчик слободи Петрової Петро Старий отримав власний земельний наділ при річці Зеленій, де ним була заселена також приватна слобода Надіївка (в тогочасній вимові – Надеждовка).

Додаток 2:

Деякі згадки про запорозькі зимівники другої половини 70-х років XVIII століття у документах Державного архіву Херсонської області (ф. 14, оп. 1 – Херсонська губерньська креслярня)

дата документа	стислий зміст мовою оригіналу та відомості про архівну справу у фонді № 14
13.03.1776	доношение из Новогригорьевки от арнаутской команды капитанов Евфима Писаревского и Марка Попатенка об отводе земли под слободу на 100 дворов и под мельницу на 4 двора по течению реки Буга ниже Гарда в урочище Кременчуке (под доношением подписались команды арнаутской жители деревени Сокол капитаны Петра Грузинской, Апостол Чока и Иоан Роторян, арнауты Стан Пушкаш, Ерго Терзиузлу, Ион Вызирян, Нан Размерыца, Войко Богатов и Тодор Доброжан, прочие жители, а вместо их неграмотных руку приложил арнаутской капитан Марко Попатенков марта 14 дня 1776 года) (спр. 17, арк. 39)
29.03.1776	доношение секунд майора Пулевича об отводе земли в дачах бывшего Запорожского войска в урочище ниже Филонова брода у зимовника Черного Герасима по обе стороны речки Ингула под слободу на 50 дворов, тож и при урочище речки Арбузыней на 20 дворов под хутор, да в урочище Овечий брод понад речкою Вильшанка, где она упадет в реку Буг, на мельницу и 4 двора (спр. 8, арк. 9)
04.04.1776	доношение Волоского гусарского полку от капитана Гаврила Антонова об отводе земли под слободу на 25 дворов в дачах бывшего запорожского козака Грицка Парензеилового над речкою Еланцем в дальности 10 верст от реки Буга (спр. 17, арк. 3)
04.04.1776	доношение от арнаутской команды прапорщика Михаила Макрыпуля об отводе земли под слободу на 50 дворов в дачах бывших запорожских козаков в зимовнике Ефима Черемиза да Аврама Сикуры в урочище над речкою Громоклея (спр. 17, арк. 5)
04.04.1776	доношение от арнаутской команды прапорщика Ивана Паланчанина об отводе земли под слободу на 50 дворов в дачах бывших запорожских козаков зимовника Дмитрия и Ивана Илиевых куреней Титаривского и Ивановского над речкою Еланцем в урочище Озерище (спр. 17, арк. 7)
20.04.1776	доношение от арнаутской команды прапорщика Крысте Курьяковича об отводе земли под слободу на 50 дворов в урочище бывшего Запорожского войска зимовника козака Левка Щербины над речками Еланец и Солоня (спр. 17, арк. 12)
...05.1776	доношение от арнаутской команды прапорщика Стефана Лазоревича об отводе земли под хутор на 25 дворов в дачах бывшего запорожского козака Коваля зимовнике в урочище над речкою Громоклеєю (спр. 17, арк. 14)
...05.1776	доношение от арнаутской команды прапорщика Диордия Груича об отводе земли под хутор на 25 дворов в дачах бывшей запорожской в урочище Малой Гарбузинке, где зимовник бывшего запорожского козака Косты (спр. 17, арк. 16)
...05.1776	доношение от арнаутской команды прапорщика Гаврила Кисича об отводе земли под хутор на 25 дворов в дачах бывших запорожцев, зимовнике Грицка Огира и Ивана Овшы в урочище Мечета и Каменного моста над речкою Громоклеєю (спр. 17, арк. 17)
...05.1776	доношение прапорщика Теодора Пановича об отводе земли под слободу на 25 дворов в дачах бывшей Запорожской Сечи в урочищи на Ермоклей, где Михайла Семенова зимовник, на одной стороне (спр. 17, арк. 18)
07.05.1776	доношение от арнаутской команды порутчика Гаврила Паликуты об отводе земли под слободу на 50 дворов в дачах бывших запорожских в урочище на Ингуле выше Филонова брода Васюринского куреня зимовник Дыченков (оп. 5, спр. 37, арк. 15)
24.05.1776	доношение от арнаутской команды прапорщика Диордия Дымитриевича об отводе земли под хутор на 25 дворов в дачах бывших запорожских козаков в урочище зимовника Федора Вояка повыше Мечета над речкою Громоклеєю (спр. 17, арк. 19)

24.05.1776	доношение от арнаутской команды прапорщика Ивана Селистрина об отводе земли под слободу на 25 дворов в дачах бывших запорожцев в урочище Солоной в гору /от/ Мечета близ Великого шляху идочого в Сеч над речкою Еланцем, да в урочищи зимовника бывшего козака Дуба над речкою Громоклеєю на ингульскую сторону под слободу ж на 50 дворов (спр. 17, арк. 20)
28.06.1776	доношение от Вербованного казачьего полку полкового писаря Якима Порожинского и хоружого Прокопа Виноградского об отводе земли под хутор на 30 дворов в дачах доставшейся России по мирному трактату от Порты Отоманской по реке Великого Ингула при зимовнике Василя Волошина в урочищи балки Грушковатой (спр. 17, арк. 22, 33)
28.06.1776	доношение от Вербованного казачьего полку есаула Матвея Сушенка и сотника Ивана Колесниченка об отводе земли под хутор на 25 дворов в дачах доставшейся России по мирному трактату от Порты Отоманской по реке Великого Ингула при зимовнике бывшего запорожца Остапа Сукура в урочище Покришки (спр. 17, арк. 23)
28.06.1776	доношение от Вербованного казачьего полку есаулов Романа Романовича, Федора Журинского и хоружого Михайла Гринки об отводе земли под хутор на 30 дворов в дачах доставшейся России по мирному трактату от Порты Отоманской по реке Великого Ингула при зимовнике бывшего запорожца Прокопа Тарана (спр. 17, арк. 24)
28.06.1776	доношение от Вербованного казачьего полку сотников Василя Куцюби и Данила Орленка об отводе земли под хутор на 25 дв. в дачах доставшихся по мирному трактату от Порты Отоманской по реке Великого Ингула при балке Бабельовой от устья Громоклеи (спр. 17, арк. 25)
11.09.1776	указ* по доношению архипелажского острова уроженца грека Виктора Анагностия Фарьереса /Герарда – спр. 275, арк. 18/ об отводе к заселению слободы на речке Громоклее по правой стороне между бывшего турецкого мечета и запорожского бывшего полковника Ткачика хутора на 50 дворов земли (спр. 10, арк. 17)
24.09.1776	указ по доношению бывшего запорожского козака Степана Зализняка, коим просит об отмежевании ему в бывших запорожских дачах при речки Комишеватой Сугаклеи по течению оной с правой стороны, где его, Зализняка, зимовник стоит, под заселение в 25 дворах слободы земли (спр. 10, арк. 7)
12.10.1776	прошение елисаветградского купца Ивана Никулина об отводе земли на 25 дворов в Ингульском уезде при реке Березовке в запорожских дачах (спр. 11, арк. 20)
13.10.1776	доношение от Вербованного казачьего полку сотника Василя Куцюбы об отводе земли под хутор на 25 дворов в дачах доставшихся по мирному трактату от Порты Отоманской по реке Ингулу ниже Широкой балки при зимовнику бывшего запорожского козака Белого (спр. 17, арк. 25)
...12.1776	доношение из м. Новопетровска премьер майора Каспарова об отводе в запорожских дачах на реке Громоклее при урочище Пещаный Брод ниже Мечета земли для устройства мельницы (спр. 11, арк. 3)
09.12.1776	доношение премьер майора Каспарова об отводе в запорожских дачах на реке Ингуле в урочище при запорожском зимовниках Бурносова 30-ти и Полового 30-ти ж дворов под слободу, а также при устье речки Громоклеи около Мечета хутора на 25 дворов (спр. 11, ак. 4)
07.04.1777	указ по доношению полковника князя Баратова об отводе по реке Мертвых вод бывшего запорожского полковника Сухины зимовника из участка отведенного ротмистру Скаржинскому на сто дворов земли с платежом со дня отводу, поземельных денег (спр. 29, арк. 10)
21.07.1777	указ по доношению Елисаветградского пикинерного полку секунд майора Звенигородского об отводе ему в бывших Запорожских землях на речке Боковеньке по течению с правой стороны, где зимовник бывшего запорожского полковника Сухины, от устья балки Скотоватой вгору по речке Боковеньке под овечий завод 1500 дес. земли (спр. 28, арк. 21)
29.07.1777	указ по доношению арнаутской команды прапорщика Пановича об отводе ему земли на 25 дв. в урочище Озерище на запорожских землях пониже балки Беды по реке Громоклее по течению с правой стороны, где он и зимовник купил у бывшего запорожского козака (спр. 24, арк. 11)
12.08.1777	указ об уступке земли, отведенной под слободу кадету Ралиеву на 25 дв. и прапорщику Стратимировичу на 100 дв. при устье р. Сугаклеи Камышеватой козаку Василию Островскому, которого зимовник там стоит (Стратимировичу взамен отведена земля на речке Чорный Ташлик к Бешбайракам, Ралиев просил выделить землю по смежности к даче полковника Зверева и раскольничей слободы Ровной) (спр. 28, арк. 17)

* Тут і далі йдеться про витяги з відповідних указів Новоросійської губерньської канцелярії.

24.10.1779	доношение об отводе секунд майору Ивану и порутчику Федору Лисаневичам в Ингульском уезде на балке Боковеньке по течению с левой стороны подле зимовника Ялового земли под поселение слободы на 50 дворов (спр. 54, арк. 28)
25.01.1779	указ о переселении запорожцев, живущих по зимовникам в грубости и дикости, в слободы и об условиях переселения (лес, льготы и т.п.); доношение Славянской провинциальной канцелярии от 11.04.1779 о выполнении указа с предложением переселить козаков из зимовников в слободу осадчика Шапошника, в Великие Терны и Кривой Рог (спр. 53, арк. 53).
22.01.1779	указ по доношению полковника Булацеля об отводе ему под поселение слободы на 48 дв. вместо бывших запорожских дач данной было бывшему запорожскому старшине, пример майору Макару Нагаю Крюковского уезда при речке Самоткани по течению с левой стороны при балке Стеноватой под завод земли 1440 дес., после смерти его остающейся впусе, с тем условием, чтоб состоящий на оной земле покойного Нагая зимовник оставался там же впредь, до определения (спр. 50, арк. 5)
26.06.1779	указ по доношению греческого купца Якова Пангала, желающего вывести в Херсонскую провинцию из Польши и заселить подле козаков Марка Загороднего и Матвея Куприяна по речке Малом Ингульцу на 25 дворов слободу (спр. 55, арк. 53)

Примітка: приведені відомості базуються лише на вибірково переглянутих документах із фондів ДАХО і далеко не претендують на їх повноту, яку могли б забезпечити ановані описи відповідних справ, зокрема, пов'язаних з документами періоду діяльності Новоросійської губернської канцелярії та її Межової експедиції.

Відомості 1779 року про плани переведення зимівників колишніх запорозьких козаків у повітах Новоросійської губернії у державні слободи

РОСПИСАНИЕ

с каких именно речек Славянского, Кизикирменского и Ингульского уездов бывших козаков и в какие именно слободы на поселение зимовники перевести

В каких именно урочищах от Новороссийского губернатора положено в приписанных уездах селить государственные слободы	на каких речках сколько зимовников а в них число мужеска и женска полу душ:				в какую именно слободу и с каких речек зимовники переселять
	каких именно речек зимовники	зимовники	в них число душ		
			мужеска	женска	
В Славянском уезде при реке Днепре и устье речки Тарасовской и балки Чирвыной в 150 дворов	при речках Тарасовке, Беленькой и части Томаковки	150			оных перевести и поселить в слободе Тарасовской
при речке Днепре и речке Томаковке и урочища Кичкаса в 200 дворах	при речках Хортице, Ненасытицком и Вольного порогах и в остающие части Томаковки	209			оных перевести и поселить в слободе Кичкасовой
в город Славянск	при речках Чертомлике, Чирвиной Камянки в плавнях и за Днепром	188	650	32	оных перевести и поселить в городе Славянске
при речке Базавлуке по течению с правой стороны в 200 дворах	по речкам Базавлуке, Солоной по правую сторону Суры, Триузноной, Грушевки и Комышеватою	110	369	63	оных перевести и поселить в слободе Базавлуцкой
В Кизикерменском при речке Базавлуке по течению с правой стороны в 200 дворах	при речках Базавлуке до устья	20	106	12	оных перевести и поселить в слободе Базавлуцкой
	Камяной, Камянке, Жолтенкой, Грушевки	33	178	6	
при речках Каменке по обе стороны и Жолтенкой в 250 дворах	в Великом Куте и по речкам Терновкам	49	170	6	оных перевести и поселить в слобо-дах Каменской и Донской
при речке Ингульце по течению с левой стороны, где почта Пономарева в 200 дворах	по Ингульцу при устье Саксагана	34	247		

при речке Ингульце по течению с левой стороны, где почта Акатога в 200 дворах					
во вновь полагаемую слободу Донскую при речке Ингульце по течению с левой стороны и балок усть Донской и вершине Куцевской Кобылен в 450 дворах					
при речке Днепре и устья речек Золотой и Ременной в 275 дворах					
при речке Днепре ниже Кизи-кирмена в шести верстах в 200 дворах					
	по речкам Осокоровке, Великой воды и Золотой балке	32	142		
при речке Днепре и балке Терновой в 200 дворах	Нижней и Вышней головы Носаковского	45	237	1	оных перевести и поселить в слободе Омеловой
	Омеловой Каменке и до усть Ингульца понад Днепром	34	199		
В Ингульском уезде при вершине речки Березоватки по течению с правой стороны в 175 дворах	при речке Ингуле	25	186	35	
	при речке Березовке	6	60	8	
	при речке Высуне	1	5		
при речке Ингульце по течению с правой стороны и балок Галаганки, Вербовой и Зеленой в 200 дворах	при речках Боковой	6	37	16	
	Боковенки	9	78	24	
	Ингульце	10	94	23	
при речке Ингульце по течению с правой стороны в 100 дворах					

На подлинном подписались: воеводский товарищ секунд майор Федор Аврамов, капитан Иван Золотарев; свидетельствовал секретарь Иван Бродский; регистратор Федор Афонагенов.

НА ПУ НАН, оп. 2, спр. 146, арк. 39-41. Копія Н.Полонської-Василенко з Дніпропетровського крайархіву, ф. Новоросійської губернської канцелярії, зв. 131, спр. 4295.

Примітка: приведеный документ багато в чому доповнює відомі дослідникам документи про переселення колишніх запорозьких козаків із зимівників у слободи, опубліковані В.Бідновим за матеріалами архіву Катеринославського губернського правління (зв'язка 56, спр. 57 на 117 арк.: "О своде бывших запорожских зимовников и самих их в государственные слободы" // Беднов В. Материалы для истории колонизации бывших Запорожских владений. – Екатеринослав, 1914, с. 14-15, 39). Не відомо лише, чи Н.Полонською-Василенко була використана ця ж справа, яка з часом могла змінити номер, чи інша, враховуючи, що за пізнішим описом справ фонду Новоросійського губернатора за 1778 рік серед його документів крім вищезазначеної (облікованої за № 504 на 117 арк.) перебувала також аналогічна справа за №233 "О переселении запорожских козаков из зимовников в новые слободы и города" на 107 арк. Була також окрема невелика справа за № 525 на 6 арк. про дозвіл на перехід колишніх козаків за їх бажанням у приватні слободи (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 573, арк. 39, 86, 89 зв.).

Наведені у документі відомості про зимівники у 3-х повітах у цілому співпадають з пізнішими даними про їх кількість у цих повітах, опублікованими В.Бідновим за донесенням від 11 квітня 1779 року: у Слав'янському повіті – 657, у Кизикерменському – 247 (за В.Бідновим – 244), в Ингульському – 57 (разом – 961).

Ордер князя Г.Потьомкіна секунд-майору Арапову від 30 квітня 1779 року з реакцією на методи переведення жителів із зимівників у державні слободи

Ордер господину секунд майору Арапову.

Успехи в намерении жителей переселяющихся из зимовников в города и слободы по Вашему склонению их и по их при том непринуждаемой воле приносят мне удовольствие потому, что в разсуждении таковых начатков уповаю я незадолго может совершиться благонамерение о соединении их в одно жительство, для чего и апробую все Ваши учреждения, но не можно, подает мне мыслить присланное от Вашего высокоблагородия расписание, в котором в особой линейки написано в какую именно слободу и с каких речек зимовники переселять, нет ли

тут им какой неволи, на что я никак не шол, а предписал так как мыслил, чтоб то было по собственному их изволению куда кто желает переселиться, в чем и настоять надобно однако, и как ныне переменяется прожект о крепости Славянской, на Лысой Горе, то потому и строения там никакого не начинать, а обращать оное в Никитин, где будет укрепление, я для того и всех обще учреждений в новых землях отправлю отсель в скорости господина подполковника Синельникова, а до того в государственных вновь населяемых слободах к лучшему надзиранию за переселяемыми людьми и порядочном строении, выбрав надежных из произведенных в чины смотрителей, которые в воздавание за полученные ими чины должны усердствовать в переселении з зимовников в слободы, их же должность будет как скоро кто из зимовника переселитца, то и давать тогда же знать об оном комисару об исключении его из общих податей в силу прежнего моего предписания.
30 апреля 1779 года, Санкт Питербург.

АПУ НАН, ф. 1, оп. 2, спр. 145, арк. 35. Копія Н.Полонської-Василенко з Дніпропетровського крайархіву: ф. Новоросійської губернської канцелярії, зв. 131, спр. 4295.

Витяг з відомостей канцелярії Слав'янської провінції за червень 1779 року про бажаючих переселитись із зимівників у міста і державні слободи

уезда	в какое именно жилье (звание слобод)	хозяев	товарищей	работников	их жен	у них детей		служанок	Итого		обоего пола
						мужеска	женска		мужеска	женска	
Славянского	в город Славянск	213	319	368	49	26	6	2	926	57	983
	в Нижне Тарасовскую слободу	150	116	445	52	43	18	3	754	73	827
	в Верхне Тарасовскую слободу	100	68	274	45	32	9	1	474	55	529
	в Кичкас	100	61	278	50	35	19	1	474	70	544
	а всего всех	563	564	1365	196	136	52	7	2628	255	2883
Кизикерменского	в Терновату	28	8	83		10					129
	в местечко Новый Кайдак	1		5							6
	при Яременой балке	35	3	140		1					149
	при речке Ингуле, где почта Пономарева	26	24	140							192
	при урочище Грушовки	24	7	80		1					112
	Саксаганского уезда в Половище	1		7							8
	при Церковном мосту	17		81							98
Итого	134	42	536		12					724	
Саксаганского	в город Славянск	2							2		2
	в местечко Новые Койдаки	3							3		3
	в местечко Саксагань	34							34		34
	в Романовку	11							11		11
	в Камянскую	4							4		4
	в Тарамскую	3							3		3
	в населяемую осадчим Павлом Нагайцем при урочище Кривом Рогу	3							3		3
	в Великие Терны	33			1				33	1	34
	в Веселой Кут				1					1	1
в Петрову	2							2		2	
Итого	95			2				95	3	7281	
<i>Коликое число при вышеозначенных пожелавших переселиться в слободы хозяевах их жен, детей, товарищей и работников мужеска и женска полу за непоказанием в ведомости подкомиссарского правления знать неможна, а по истребовани донесено быть имеет.</i>											

Складено за копіями Н.Полонської-Василенко //НА ІУ НАН, оп. 2, спр. 145, арк. 38, 39; спр. 147, арк. 104.

Примітка: короткі відомості всіх трьох повітів були скріплені підписами воєводського товариша секунд-майора Федора Аврамова, земського комісара секунд майора Івана Ляліна, секретаря Якова Живоглядова без відмітки про дату їх укладання. Дату містять лише копії використаного екстракту з відомостей Слов'янського повіту (11 квітня) та донесення Саксаганського повіту від 18 червня 1779 року (там же, спр. 145, арк. 36, 37). Враховуючи, що відомості зорієнтовані на відображення насамперед добровільного характеру переселення, як про це йшлося у вищеприведеному ордері Г.Потьомкіна від 30 квітня 1779 року, при визначенні часу їх укладання ми виходили з датування більш пізнього документа, форма якого була типовою для всіх трьох повітів.

Всього у використаних відомостях ідеться про 792 господарів зимівників. У пізнішому донесенні полковника І.Синельникова від 26 березня 1780 року, опублікованому В.Бідновим, згадується про 865 господарів, бажаючих переселитися. Не виключено, що були враховані також пізніше отримані відомості щодо Інгульського повіту. Але не дивлячись на оптимістичні дані про бажаючих переселитися із зимівників у слободи, ці плани за тим же донесенням І.Синельникова залишилися практично не реалізованими і на початку наступного – 1780 року. Досить повільними темпами відбувалося також заселення раніше заснованих державних слобід, що змушувало губернську адміністрацію більш активно використовувати зовнішні джерела для їх залюднення, зокрема, переселення з-за кордону та більш обжитих регіонів губернії, де в цей час на перший план почали виходити питання відсутності вільних земель, необхідності перерозподілу та цільового використання раніше наданих.

Відомості Новоросійської губернської канцелярії 1780 року про виділення землі для поселення новопризначених державних слобід

№	в каких уездах	Вновь начинаеми дачи под государственные слободы	на сколько	
			дворов	десятин
1	в Новопавловском	жсидам под временное селение при речках Ингуле и устья Сугаклеи Комышевовой и балки Верстевой	200	12000
2		при вершине речки Березовки по течению с правой стороны	175	10500
3		при реке Ингуле по течению с левой стороны	200	12000
4	в Ингульском	при реке Ингуле ж по течению с правой стороны и балок Галаганки, Вербовой и Зеленой	200	12000
5		при реке Ингуле по течению с правой стороны	100	6000
6		при реке Ингуле по течению с правой стороны	100	6000
7	в Славянском	при реке Днепре и устья речки Тарасовки и балки Червиной	150	9000
8		при речке Базавлуке по течению с правой стороны	200	12000
9		при речках Каменка, по обе стороны, и Жолтенкой с правой стороны	250	15000
10	в Кизикерменском	при реке Ингульце по течению с левой стороны, где почта Пономарева	200	12000
11		при реке Ингульце ж по течению с левой стороны, где почта Окатога	200	12000
12		вновь полагаемую слободу Донскую при реке Ингульце по течению с левой стороны и балок Усть Донской и вершины Куцевской Кобыльни	450	24000
13	в Херсонском	при реке Ингульце по течению с правой стороны мало ниже устья балки Крутенкой	200	12000
14		при реке Буге, балки Ветевки и косе Балабановой и Кривой	200	12000
Вновь назначенные дачи под государственные слободы для воинских чинов				
1	в Новопавловском	при реке Буге и устья речки Корабельной по течению оной с левой стороны под слободу Корабельную	200	12000
2		при реке Буге ж и речек Малого Ташлика и Гарбузинки под слободу Гардовую	200	12000
3	в Херсонском	при реке Ингульце по течению с правой стороны и устья балки Крутенкой	200	12000
4	в Славянском	при реке Днепре и речки Томаковки и урочища Кичкаса	200	12000
5		при реке Днепре и речек Тарасовки и Речица	200	12000
6		при реке Днепре и устья речек Золотой и Кременной	275	16500
7	в Кизикерменском	при реке Днепре ниже Кизикермена в "6" верстах	200	12000
8		при реке Днепре и балки Терновой	200	12000

На подлинном подписано тако: генерал майор Николай Языков. ДАХО, ф. 14, оп. 1, спр. 53, арк. 58і зв. Копія з тогочасними правками.

Примітка: реєстр новопризначених державних слобід додано до указу Новоросійської губернської канцелярії

від 30 липня 1780 року про його направлення до відома канцелярії Єлисаветградської і Слав'янської провінцій.

Виділені під поселення земельні ділянки не містять вказівки про назви передбачених до заселення державних слобід, які без особливих ускладнень можна відшукати як у попередніх відомостях 1779 року, так і у більш повній відомості земельних роздач у шести правобережних повітах Новоросійської губернії 1781 року (див. док. ??) виходячи з розміру земельних відводів та місця їх розташування. В той же час варто зазначити, що вже через рік частина відводів, передбачених до заселення державних слобід, була передана у приватну власність, а на час ревізії населення 1782 року у державній власності з них залишилися не більше половини із зазначених у відомості.

Справа 1780-1782 років про переселення жителів Єлисаветградської провінції у новозасновані слободи при Херсонському тракці

№ 7452. Указ Ея Императорского Величества самодержицы Всероссийской из Новороссийской губернской канцелярии здешней Межевой экспедиции. В некоторых Елисаветградской провинции государственных селениях поселилось столько жителей, что за превосходным с оных числом дворов против положенной под каждое селение пропорции земли принуждены бывают не без основательности своей для хлебопашества, тож и сенокосения, заимствовать оную у разных владельцев. Как же в Славянской провинции много еще имеется земель незаселенных при хороших же для хлебопашества и скотоводства выгодах, особливо ж по Херсонскому тракту, начиная от Курячей балки до самого Херсона, которой тракт по знатности его требует обзаселения людьми, где жители сверх достаточного употребления для хлебопашества и сенокосения и скотоводства земли, могут иметь особливья для себя выгоды, будучи в состоянии на месте для проежающих, и особливо для промишленников, производить всему способную и с немалою прибелю продажу, то в разсуждение сых обстоятельств Новороссийская губернская канцелярия имея разсуждение, и находя к соразмерному как для казенной надежности, так и, собственно, для жителей в заселении к постановлению посредством // по указу Ея Императорского Величества ПРИКАЗАЛИ: Елисаветградской провинции переселением перевезть жителей в населяющиеся Славянской провинции по Херсонскому тракту государственные селения, а именно: Крюковского уезда из слободы Галагановки того ж уезда в Курячью балку, что в округе Жолтом, пятнадцать дворов, из слободы Калантаевой Саксаганского уезда в Лозовату, где осадчик Проценко, двадцать, да в Кривой Рог, где осадчик Нагаец, и там почти двадцать же дворов, из слободы Иванковец Кизикерменского уезда в Широку балку, где осадчик Письменный, дватцать, да в Шестерню, где почта, дватцать же дворов из слободы Веселого Кута, в Донскую дватцать дворов Елисаветградского уезда из слободы Гончарской, да Херсонского уезда в Ингульскую дватцать же дворов, сие прописанного числа жителей на показанные места переселение поручить находящемуся при Елисаветградской провинциальной канцелярии в должности воеводы секунд майору Черникову по известному и доказанному его к службе усердию и способности на ниже следующем основании.

1°. В вышеписанные селения перевезть назначенное число жителей тех, кои по достаточнее и чрез переселение с одного в другое место не почувствовали бы ни какого отягощения, // но паче охотнее склонились бы представляемым им на новых местах выгодами, которые им вразумительно внушить и сверх того, – 2°. Тем жителям, кои по приглашению переселятся в назначенные места к лучшему обзаведению на новых местах экономиию, обещать льготы от всех повинностей на три года, а по усмотрению и более. 3°. Естли кто из тех жителей согласится свои хаты на новое место перевезть, то в том им дозволить, а кто не согласится со оных хат переходить, и захотят новые строить, то на построение оных отпустить им потребное число лесу из казенных лесов без всякой заплаты. 4°. По препоручению сего переселения секунд майору Черникову, имеет он, Черников, обще с межевщиком, которого ему от Межевой экспедиции и определить, обозрев лично те места, назначить оное под селение, и разбить на кварталы при самой Херсонской дороге, а буди где при дороге к поселению не сыщется удобства, то в недалеком от дороги расстоянии, так, чтобы имеющие быть селения казались в виду по дороге. 5°. По чинимым секунд майором Черниковым от присутственных мест и комиссаров в случае какой надобности до переселения оных жителей требованиям, делать неприменное и скорое выполнение. 6°. Оное переселение на вышеписанном основании начать в следующую осень, а естли на то время учинить оно неможно, то исполнить // пред будущею весною, уведомляя почаще о происходимом успехе губернскую канцелярию. 7°. Государственных селений осадчих Лозоватой – Проценка, Кривого Рога – Нагайца и Широкой – Письменного призвав сюда чрез Славянскую провинциальную канцелярию, взять с них показание какой успех они имеют в заселении государственных слобод, и имеют ли в заселении впредь какую надежду, и подтвердить им, чтоб старание к тому заселению действительно употребили. 8°. Касательно ж до владельческих дач, чрез которые простирается Херсонской тракт, то к тем владельцам послать указы с предписанием, чтобы они в заселении взятых ими дач приложили старание и заводили бы свои селения при самом тракту, где удобность есть, или вблизи от онога, о чем к точному по тому исполнению провинциальным Елисаветградской и

Славянской Херсонской воеводской канцелярии и Межевой экспедиции, также и ему, секунд майору Черникову указами предложить, августа 31 дня 1780 году.

Подлинной подписали: Василий Нелюбов, секретарь Иван Бродский.
ДАХО, ф. 14, оп. 1, спр. 79, арк. 7 і зв., 20 і зв. Конія.

№ 4453. Указ Ея Императорского Величества самодержицы Всероссийской из Новороссийской губернской канцелярии здешней Межевой экспедиции по указу Ея Императорского Величества Новороссийская губернская канцелярия по рапорту секунд майора Черникова, коим представляет, что прошлого 780 года, августа 31 дня, указом сей канцелярии велено ему ж поселение государственных Елисаветградской провинции слобод Калантаевой, Галагановой, Иваницкой, Веселого Кута и Гончарской по назначенному числу дворов переселить по лежащей от Кременчука до Херсона почтовой дороге при самых почтовых станциях, или в виду оных, со определенным от Межевой экспедиции землемером, но так тогда землемер к нему не приехал, да и к переселению людей по наступающему осеннему времени было неспособно, то он, Черников, рапортом того ж года от 25 сентября сей канцелярии по изъясненным в нем обстоятельствам просил, дабы к тому переселению людей, и отводу окружных мест, и разбитью к построению домов линей, землемер прислан был по открытии сего году весны, но оной и поныне туда не прибыл, к переселению ж показанных слобод назначенные по тому указу места, как уже ярой хлеб посеян, наступило самое удобное время, и просит в силу прежнего // сей канцелярии определения о скорейшей присылке туда по той надобности землемера, ко снабдении его межевым инструментом и картою, кому следует учинить подтверждение, дабы в переселении тех людей до наступления опять работ снятия хлеба, и сенокосов, не упустить удобного времени, и переводимые б люди до наступления того рабочего времени в постройке изб и дворов исправиться, и в новых местах к зиме к прокормлению скота сена заготовить, а потом и в распаханнии земли упражняться могли; а по справке оказалось в учиненном в сей канцелярии прошлого, 780 года, августа 31 дня о вышеписанном переселении жителей определении, между прочим сказано: по препоручении сего переселения секунд майору Черникову, имеет он, Черников, обще с межевщиком, которого ему от Межевой экспедиции и определить, обозреть лично те места, назначив оные под поселение, и разбить на кварталы при самой Херсонской дороге, а буди где при дороге к поселению не сыщется удобства, то в недалеком от дороги расстоянии, так, чтоб имеющие быть селения казались в виду по дороге, и о висилке к майору Черникову межевщика того ж 31 числа под № 7452м указом здешней Межевой экспедиции предписанно, но как с онаго мая в переселении жителей делается остановка, для того и приказали: в здешнюю Межевую экспедицию послать указ и велеть по получении указа зараз нарядить межевщика, и снабдя его инструментом и картою, отправить ко секунд майору Черникову, приказав ему, чтоб он во исполнение прежнего определения сей канцелярии, для переселяемых по Херсонской дороге поселян, по обозрении секунд майора Черникова, назначил места, и оные разбыл на кварталы, до того ж времени, покуда места на кварталы не будут разбиты, находился бы он при Черникове, и Межевой экспедиции исполнить по сему Ея Императорского величества указу. – Майя 20 дня 1781 года.

Подленной подписали: Василей Нелюбов, секретарь Иван Бродской.
ДАХО, ф. 14, оп. 1, спр. 79, арк. 8 і зв., 19. Конія.

№ 4453. Указ Ея Императорского Величества самодержицы Всероссийской из Новороссийской губернской канцелярии здешней Межевой экспедиции. Секунд майор Черников при поселении им в силу повеления губернской канцелярии из разных Елисаветградской провинции селений во вновь поселяемых по Херсонской дороге селениях людей к выгоднейшему навсегда тех поселенных людей житию, и к скорейшему оных селений, имеющих туда на жительство приходиться людьми полному заселению за нужно исходимое признает:

1°. Против казенного селения Лозоватой с противного берега по правую сторону реки Ингульца земля назначена в дачу прапорщику Бееру на пятьдесят дворов по реке Ингульцу такою ж шириною, как и под слободу Лозоватку, на коей никакого селения нет и еще неотмежованно и состоит впусе, та ж земля государственной слободе Лозоватой нужна для хлебопашества и пасби скота, тем более что естли останется за прапорщиком Беером или за кем другим и заведено будет там, при самом берегу селение, то в таком, ближайшем только чрез реку месте, могут происходить между ими беспокойствия, а команде затруднения. 2°. Против селения Кривого Рогу по правую сторону реки Ингульца дача господина генерал майора Поливанова, на которой селения еще никакого нет, селения ж Кривого Рогу дача в расстоянии от селения вверх по Ингульцу // в девяти верстах перешла чрез Ингулец на правую сторону берега реки Ингульца и доходит даже до речки Боковой с Ингульского уезда на пятьдесят дворов, а потому к спокойнейшему ему, господину генерал майору и селения Кривого Рога землями владению, и чтоб впредь между жителями обеих сторон по такому ж тесному чрез одну только реку соседству сор не происходило, по просьбе осадчика Нагайца и той слободы поселенных и вновь переведенных поселян обеих сторон, к их выгодам способно те дачи господина генерал майора Поливанова против самого селения

Кривого Рога взять на двадцать пять дворов к слободе Кривого Рога, а вместо оной толико ж число земли дать ему, господину генерал майору, те дачи Кривого Рога на правую сторону реки Ингульца состоящей в Ингулецком уезде. 3е. Селение Широкая поселяется при самом берегу реки Ингульца с левой стороны против кой же берег кому в отводе назначен неизвестно и по присланной к межевщику, прапорщику Горбаненкову окопировке непоказанно, а по усмотрению его, Черникова, и по просьбе осадчика Письменного и переведенных туда людей, необходимо нужно для выгоднейшаго оного селения жителей содержания, примежевать к Широкой с правой стороны берега реки Ингульца земли на двадцать пять дворов, а буды зачем того учинить невозможно, то под мельницу осадчика //Письменного, коей плотина прикосновение имеет, да и мельничной амбар построен по берегу правой стороны реки Ингульца, как и на // плане значит, по крайности хотя на четыре двора двести сорок десятин. 4е. Прописаной селению Шестерне берег по течению реки Ингульца кому в отвод назначен неизвестно, а к Шестерне против сааго селения необходимо с той, правой стороны берега нужно примежевать на двадцать пять или, насколько разсужденно будет, дворов земли, а когда та земля кому в дачу определена, то по крайности хоть на четыре двора и мельницу, за кою то селение в свое время и подлежащий платеж чинить имеет, для того по указе Ея Императорского величества Новороссийская губернская канцелярия ПРИКАЗАЛИ: в здешнюю Межевую экспедицию послать указ и велеть учинить надлежащую выправку по картам и отводам под поселение земли и доложить оную соуместно с представлением секунд майора Черникова господину здешнему губернатору, генерал майору и кавалеру Николаю Даниловичу Языкову, и затем, что по учинении выправки окажется, и можно ль по представленным от секунд майора Черникова резонам от помянутых в представлении его владельцев полагаемое им число десятин земли к казенным селениям примежевать, и естли от владельцев // таковую часть земли отделить можно, то на место отделяемой от них, откуда имеетца новую ж часть примежевать к надлежащему определению рапортовать в сию губернскую канцелярию, октября 30 дня 1781 года.

Подлинной подписали: Емелиан Седнев, секретарь Иван Бродский.
ДАХО. ф. 14, оп. 1, спр. 79, арк. 9 і зв., 18 і зв. Копія.

№ 1078. Указ Ея Императорского Величества самодержицы Всероссийской из Новороссийской губернской канцелярии здешней Межевой экспедиции по указу Ея Императорского Величества Новороссийская губернская канцелярия по рапорту Межевой экспедиции, коим представляет, что от его превосходительства, господина генерал майора и кавалера Николая Даниловича Языкова на доклад оной экспедиции последовавший в силу указа сей канцелярии по рапорту господина секунд майора Черникова, о примежевании к воинским селениям, назначенным по Херсонской дороге земли, веленно:

1е. К воинскому селению Лозоватой при реке Ингульце по течению с правой стороны против сааго селения Лозоватой причислить данную в Ингульском уезде прапорщику Бееру землю три тысячи десятин, поелику оная им, Беером, не населена. 2е. К воинскому селению Кривого Рогу с правой стороны реки Ингульца против селения взять с дачи господина генерал майора Поливанова на двадцать пять дворов тысячу пятьсот десятин земли, а ему на место той дать при речке Боковой по течению с левой стороны против его дачи толикое ж число десятин. 3е. К селению Широкому против самого селения с правой стороны реки Ингульца с дачи лейб гвардии Преображенского полку сержанта Алексея Раевского дать под мельницу двести сорок десятин. // 4е. Селению Шестерне против самого селения с правой стороны реки Ингульца с дачи господина полковника Соймонова примежевать под мельницу двести сорок десятин и по назначении на карте сих прибавленных воинским селениям земель посланным из оной экспедиции прапорщикам Ивану Редилскому, Александру Лазареву и Ивану Горбаненкову ордерами предписанно оное его превосходительства повеление выполнить, на что Межевая экспедиция просит в документе указа, ПРИКАЗАЛИ: о учинении по вышеписанному здешнего губернатора господина генерал майора и кавалера Николая Даниловича Языкова повелению исполнения, оной Межевой экспедиции дать в документ указ, генваря 23 дня 1782 года.

Подлинной подписали: Василий Нелюбов, секретарь Иван Бродский.
ДАХО. ф. 14, оп. 1, спр. 79, арк. 10 і зв. Копія.

В губернию репорт.

От 30 числа минувшего октября указом от оной канцелярии веленно по представленным от господина секунд майора Черникова резонам о примежевании к воинским селениям, назначенным по Херсонской дороге, земли доложить здешнему губернатору, господину генерал майору и кавалеру Николаю Даниловичу Языкову, и что повеленно будет, репортовать в оную канцелярию, во исполнение чего из сей экспедиции от его его превосходительства веленно следующее: 1е. К воинскому селению Лозоватой при реке Ингульце по течению с правой стороны против самого селения Лозоватой причислить данную в Ингульском уезде прапорщику Бееру землю 3000 десятин, поелику оная им, Беером, не заселена. 2е. К воинскому селению Кривого Рогу с правой стороны реки Ингульца против самого селения взять с дачи господина генерал майора Поливанова на 25 дворов

1500 десятин земли, а ему на место той дать при речке Боковой по течению с левой стороны против его дачи толикое ж число 1500 десятин. 3е. К селению Широкому против самого селения с правой стороны реки Ингульца с дачи лейб гвардии // Преображенского полку сержанта Алексея Раевского под мельницу 240 десятин. 4е. К селению Шестерне против самого селения с правой стороны реки Ингульца с дачи господина полковника Соймона примежевать под мельницу 240 десятин и показать на карте сих прибавленных к вышеписанным воинским селениям земель и посланными к прапорщикам Ивану Редылскому, Александру Лазареву и Ивану Горбаненку ордерами веленно к оным примежевать, о чем оной Новороссийской губернской канцелярии сим репортует и спрашивает на то в документе указа.

Верно: регистратор Иван Савенков.
ДАХО. ф. 14, оп. 1, спр. 79, арк. 11 і зв. Копія.

ВЕДОМОСТЬ

сколько и с каких Елисаветградской провинции государственных слобод поселян переведено к поселению по лежащему от Кременчуга до Херсона почтовому тракту в государственные ж слободы, и при каких урочищах оные состоят, значит под сим, и по приложенным планам с примечаниями, что сверх того к фундаментальному тех слобод поселению и выгодному навсегда прожитию дополнить нужно.

1е. Елисаветградской провинции из государственной слободы Галагановой по указу Новороссийской губернской канцелярии определено перевести Крюковского уезда в слободу Курячую балку пятнадцать семей, кое число семей в ту слободу Курячую балку и переведенно; но когда туда люди пришли, то сверх того числа с той же слободы Галагановой прибыл один поселенец, желающий быть в слободе Курячей балке, где он и оставлен на жительстве. Всего во оную слободу переведено шестнадцать семей.

Та слобода состоит Крюковского уезда в Елисаветградском пикинерном полку и называется Жолтая, в ней найденно тридцать два двора поселенных, только непорядочно и исполнением в разстоянии от проезжей Херсонской дороги почтовой в двух верстах. //

Присяжая к тем дворам, и подаваясь к Большой Херсонской дороге, как на плане значит, к поселению домов показанны линии и пройденны плугом, позначенны кварталы, и под церковь удобное место.

Положенные места дозволяют состоящую ныне при Курячей балке почту перенести на вновь прожектерованное по плану место, и будет почта состоять при выгоднейшем месте при самой слободе в выду всего селения.

Под сию слободу по ведомостям Новороссийской губернской канцелярии за роздачею разным людям к поселению слобод состоит земли на четыреста сорок два двора, то и нужно сие место излишними в слободах против отводной земли людьми приумножать на показанных линиях, и сделать, как на проезжей Большой почтовой дороге, лучший вид селения.

2е.

В слободе Лозоватой, где осадчик Проценко, в отводе земли на сто пятьдесят дворов.

В той слободе найденно при самом Ингульце по течению большой стороны построенных дворов семь, да особо недавно осадчиком Проценком введенных четыре семьи.

В ту слободу переведенно Елисаветградской провинции из слободы Калантаевой дватцать семей.

Сия слобода состоит между почтамы в Жолтой и Кривом Рогу, но от Большой проезжей почтовой дороги в стороне, по примеру в пяти верстах. К поселению ж сей слободы при самой почтовой дороге нет удобного места и воды. //

Против слободы Лозоватой и самого селения с противного берега по правую сторону реки Ингульца земля назначена в дачу прапорщику Бееру на пятьдесят дворов по реке Ингульцу такую ж шириною, как под слободу Лозовату, на коей никакого селения нет, и еще неотмежеванна и состоит впусе, а известно, яко прапорщик Беер ту землю уступил было статскому пример майору Михайловичу, которой за осмотром, что та земля гориста и камениста, от приему отказался и данной на ту землю прапорщику Бееру билет предс-тавил в Новороссийскую губернскую канцелярию, прося вместо оной другой земли; та ж земля к государ-ственной слободе Лозоватой нужна для хлебопашества и пасби скота, тем паче, естли она останется за прапорщиком Беером или за кем другим, и заведенно будет также при самом берегу селение, то в таком самоближайшем, только чрез одну реку, соседстве, могут происходить друг другу обыды, а команде затруднения; даже по такой тесноте скота и птиц усмотреть неможно, чтоб на соседную дачу переходить не могли, когда ж та земля под слободу Лозовату определится, то и состоять имеет под оною земли на двести дворов.

3е.

Под государственную слободу Кривой Рог, где осадчик Нагаец, по ведомости Новороссийской губернской канцелярии показано земли на двести пятьдесят дворов, а по делам межевщика, прапорщика Горбаненкова и по приложенной к нему // с Межевой экспедиции скопировке, значит земли на четыреста пятьдесят дворов. В той слободе найденно поселенных при самом берегу с левой стороны реки Ингульца тридцать четыре двора.

К тому переведенно Елисаветградской провинции с государственной слободы Калантаевой дватцать три семьи.

К построению в той слободе дворов линии плугом пройдены, и кварталы означены в прошлом 779м году межевщиком прапорщиком Ивановым, от которого и план в Межевую экспедицию подан, а потому определенным ко мне межевщиком прапорщиком Горбаненковым, особого той слободы Кривого Рогу плана не деланно. По усмотрению ж, что в той слободе дворы поставлены не на самых линиях, то осадчику Нагайцу к построению впредь домов на самых линиях подтверждение сделано, а по линиям под дворы колесами означенно. Против сей слободы и самого Кривого Рога селения, по правую сторону реки Ингульца, дача господина генерал майора Поливанова, на которой селения еще никакого нет. Слободы ж Кривого Рогу дача в разстоянии от селения в верх по Ингульцу в десяти верстах перешла перешла чрез Ингулец на правую сторону берега речки Ингульца, и доходит даже до речки Боковой с Ингульского уезда на пятьдесят дворов. //

А потому к спокойнейшему господину генерал майору Поливанову и слободе Кривого Рогу землямы владения, и чтобы впредь между жителями обеих сторон по такому же тесному, чрез одну только реку, соседству спор и команде затруднения происходить не могло, по просьбе осадчика Нагайца и той слободы поселенных и ныне переведенных поселян, обоим сторонам к их выгодам способно из дачи господина генерал майора Поливанова против самого селения Кривого Рогу взять на двадцать пять дворов к слободе Кривому Рогу, а вместо оной толикое ж число земли дать господину генерал майору Поливанову из дачи Кривого Рогу по правую сторону реки Ингульца, состоящей в Ингульском уезде.

От слободы Кривого Рогу почта состоит в одной версте с половиною; но дорога, лежащая от почты из Херсону, близ самого той слободы била, а когда полным числом дворов заселится, то дорога будет в самом селении. 4е.

Под государственную слободу Широкою, где осадчик Писменный, по ведомости Новороссийской губернской канцелярии показано земли на двести дворов.

В той слободе найдено поселенных при самом берегу реки Ингульца с левой стороны шесть дворов.

Переведенно в слободу Широкою Елисаветградской провинции из государственной слободы Иваницкой сорок семей. //

Противный берег реки Ингульца по течению оною с правой стороны кому в отводе назначен неизвестно, и по присланной к межевщику, прапорщику Горбаненкову скопировке не показано, а по усмотрению моему и по просьбе осадчика Писменного и переведенных туда людей, необходимо нужно для выгоднейшего слободы Широкой жителей обдержания, примезевать к слободе Широкой с правой стороны берега реки Ингульца земли на двадцать пять дворов, а буде зачем учинить того невозможно, то под мельницу осадчика Писменного, коей плотина прикосновение имеет, да и мельничной амбар построен к берегу с правой стороны реки Ингульца, как и на плане значит, по крайности хоть на четыре двора двести сорок десятин.

Херсонская почтовая дорога по самой улице слободы Широкой, коя и на плане значит, и состоит та слобода в середине почт, от Пономаревой в двенадцати, а от Шестерни в тринадцати верстах.

5е.

Под государственную слободу Шестерню, где осадчика еще нет, сколько под оную земли определено, к межевщику Горбаненкову скопировки не прислано, а по ведомости Новороссийской губернской канцелярии показано под ту слободу земли на двести пятьдесят домов.

При том урочище, кроме построенного почтового дому и кременчужского купца Василия Черникина трактира, никакого обывательского селения нет. //

Того купца Черникина самого не найдено, а работники его объявили, якобы тот трактир им, Черникиным, откуплен в год за пятьдесят рублей и, кроме его, никто горячим вином и другими припасами торговать не может, о чем из Новороссийской губернской канцелярии и указ ему дан.

В ту слободу переведенно Елисаветградской провинции с государственных слобод Веселого Кута, и пожелавших с Уховки и Тонконоговки излишних против отводных под оныя земель, поселян сорок семей.

По наименованию при Шестерне осадчика, те переведенные люди, и чтоб поселенны были на показанных и плугом пройденных линиях, препоручено той округи смотрителю Ковальчуку, о чем ему и сыскавшемуся с тех, вновь переведенных людей за осадного, Ивану Шпаку, наставления даны.

Противной берег по течению речки Ингульца с правой стороны кому в отводе назначен, неизвестно, а к слободе Шестерне, против самого селения необходимо с того, правой стороны, берега, нужно примезевать на двадцать пять, или на сколько разсужденно будет, дворов земли, а когда та земля кому в дачу определена, то по крайности хотя на четыре двора к мельнице, за кою та слобода в свое время и подлежащей в казу платеж чинить имеет.

Большая почтовая Херсонская дорога лежит чрез слободу Шестерню по большой улице и почтового дому, как на плане значит.

Во всех сих местах живущие в тех определенных под государственные слободы округах по речкам особыми зимовниками прежде бывшие запорожские старшины и козаки иные сами явились, а другие сыскиванны, и объявляли желания к переходу во определенные слободы, что им и дозволено, но просят они и переведенные люди, дабы в тех слободах откупов заводимо не было, и данна была им свобода к торговле разными съестными

и питейными и другими для проезжающих припасами.

Подлинную подписал секунд майор Николай Черников.

ДАХО. ф. 14. оп. 1. спр. 79. арк. 12-13і зв., 16-17 і зв. Конія.

Витяз з рапорту генерал-поручика П.Текелія від 29 серпня 1775 року про населення і устрій Запоріжжя при ліквідації Запорозької Січі

Ведомость именам и зимовникам бывшего Запорожья и какое число в них душ.

По правую сторону Днепра:

г. Сечь: церковь – 1; архимандритов – 1; иеромонахов и диаконов – 13; их служителей – 7;

жителей: старшин - 112

козаков- 991

разночинцов - 74

1.198

Зимовников – 763; в них у промыслов холостых козаков - 8.684.

Поланок – 5; в них деревень – 18; церквей – 5; попов и дьяконов – 20;

козаков:	холостых	371	жен	детей		Итого
	женатых	790	793	859 м	658 д	3.100
поселян земледельцов и служителей		2.565	2.256	2.630	2.239	9.960
Итого в зимовниках и деревнях*		12.430	3.049	3.489	2.897	21.845
А всего на правой стороне Днепра		13.628	3.049	3.489	2.897	23.063

По левую сторону Днепра:

Монастырей – 2; в них монахов – 38.

Поланок – 5; зимовников – 838; деревень – 27; церквей – 10;

попов и дьяконов		31	29	30 м	28 д	118
старшин		85				
козаков:	холостых	1.143				
	женатых	2.443	1.878	2.548	2.060	8.929
поселян земледельцов и служителей		8.720	5.352	6.690	5.499	26.261
а всего на левой стороне Днепра		12.460	7.259	9.268	7.587	36.574
А всего		26.088	10.308	12.757	10.484	59.637
из них желает выйти в Малороссию						4.106
остаётся						55.531

Сборник антропологических и этнографических статей о России и странах ей принадлежащих, издаваемый В.А.Дашковым. Кн. 1. – М., 1868, с. 169-170.

Примітка: Не дивлячись, що видання присвячене правобережній частині Дніпра, для порівняння ця маловикористовувана дослідниками відомість нами відтворена повністю.

Цікаво, що на правобережжі Дніпра було 5 паланок, проти традиційних 3-х (Бугогардівської, Ингульської і Кодацької). Щодо 2-х інших, тут очевидно малися на увазі утворені в 1772 році Комісарівська і

Макарівська паланки**, до відання яких входили запорожські слободи, що з весни цього ж року почали активно осаджуватись Кошем на кордоні з Єлисаветградською провінцією (слободи Петрова, Верблюжка, Куцівка,

* К.Щебальський у статті «Потемкин и заселение Новороссийского края», додатком до якої була публікація відомостей за рапортом Текелія (зберігались в Архіві військового міністерства у Москві), вказував на певні неточності в її підсумкових даних, залишивши їх без виправлень. При перерахунку така невідповідність виявилася лише у даних щодо зведеної кількості жителів у зимовниках і селах правого берега Дніпра, що не вплинуло на їх загальний підсумок як по Правобережжю, так і по території Запоріжжя у цілому. Це дозволяє при передачі відомості скоригувати помилкові дані відповідно до їх фактичних значень (змінені цифри позначені курсивом), не порушуючи у цілому інформативний зміст документа.

Макарівка та ін.). Крім власне запорозьких територій, незадовго до ліквідації Січі ці дві паланки контролювали значну частину прилеглих територій також у межах самої провінції (південні роти Єлисаветградського пікінерного полку та шанці Молдавського гусарського полку). Після завершення російсько-турецької війни 1768-1774 років втручання новоутворених паланок у межі Єлисаветградської провінції завдяки концентрації на кордоні російських військ поступово було припинено, хоча повністю підконтрольні їм пікінерні слободи Зелена, Жовта і Комісарівка, як про це свідчить карта 1774 року, були остаточно повернуті до відання Єлисаветградського пікінерного полку за розпорядженням полковника М.Норова лише в другій половині 1775 року (зокрема таку згадку щодо слободи Зеленої див.: ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 565, арк. 32 зв., д. 203).

Після ліквідації Січі паланки, як окремі адміністративно-територіальні одиниці, певний час зберігали свою цілісність у рамках так званої Дніпровської провінції, створеної на запорозьких землях з червня 1775 року (до вирішення питання про розподіл території між Азовською та Новоросійською губерніями та запровадження тут повітового устрою). Певних документальних даних про чітко визначені територіальні межі паланок та Січової округи, що не входила у підпорядкування полковників, які призначались Кошем у паланки, ми не маємо (за виключенням головних річок, що слугували живим рубежем у розмежуванні підвідомчих територій: Інгул з Сугаклеєю, Інгулець, Базавлук і Сура). Саме цими річками окреслювалися кордони новоутворених на теренах колишнього Запоріжжя повітів Новоросійської губернії (див. наст. документ 23). У їх остаточно визначеному до середини 1776 року складі Бугогардівська і утворена в її межах Макарівська паланки склали основу Новопавлівського повіту, Інгульська – Інгульського та, частково, Херсонського і Кизикіменського повітів. Правобережна (від Інгульця) частина Комісарівської паланки повністю увійшла до Інгульського повіту, лівобережна – до Саксаганського, основу якого склала територія Кодацької паланки. Слав'янський повіт увібрив територію, прилеглу до Січової округи.

Порівняно з досить поширеними оцінками чисельності жителів Запорозьких вільностей у 100 тис. осіб, відомість дає розгорнуту характеристику структури і кількості наявного тут населення на час ліквідації Запорозької Січі. Причому, про заниження даних мова навряд чи могла йти. Потрібна була насамперед реальна цифра, якої попри всі намагання, таємні звернення Катерини II, російська адміністрація з'ясувати до цього так і не змогла.

Зазначимо, що за сповідальними розписами церков Старокодацької наміснії, які збереглися, у 1766 році, за два роки до російсько-турецької війни у запорізьких слободах в складі 717 приходських дворів було обліковано 7983 жителі (4068 осіб чоловічої і 3915 жіночої статі), на початку війни у 1769 році після відсутнього відтоку населення у 597 дворах залишалось всього 5680 жителів (2935 чоловіків і 2745 жінок). З них у правобережних слободах у 1766 році проживало 3758 осіб, у лівобережних – 4225, залишалось на початку 1769 року, відповідно, 2936 і 2744 осіб. (ЦДІАК України, ф. 127, оп. 1017, спр. 9 (1766 рік); ф. 990, оп. 1, спр. 734 (1769 рік). Тобто, при загальному зменшенні жителів та їх співвідношення між лівим і правим берегом Дніпра, останнє в цілому до 1775 року не лише повернулось до своїх попередніх значень, а й суттєво змінилось на користь лівого берега. За рахунок осадження нових слобід, розширення меж паланкових землеволодінь, кількість поселенців у правобережних слободах (без козаків, священно- і церковнослужителів) зросла до 9960 осіб, у лівобережних – до 26261.

Відомо також, що у 1769 році, в перший рік війни, курінні і паланкові старшини змогли відрядити до складу військових команд 12247 кінних і піших козаків, ще 1 тис. залишалися поза списками куренів; на літню кампанію 1770 року Кошу вдалося мобілізувати лише 10738 запорожців (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 247 і 254). Давалися взнаки також військові втрати, втечі та уникнення від служби. Заміну молодиками або наймитами Кіш сприймав неохоче, погоджуючись на це лише під виглядом виняткових обставин. Очевидно саме за рахунок певного збільшення найманих працівників, які мали замінити залучених на службу козаків по зимівниках, маємо також суттєве зростання загальної чисельності козаків у 1775 році до 16948 (включаючи 197 старшин).

Через рік після ліквідації Запорозької Січі статистичні відомості в розрізі новоутворених провінцій Новоросійської губернії взагалі фіксують деяке зменшення населення на її території, що у більшості пояснюється втечею значної частини колишніх запорожців за межі російських володінь. Масштаби відтоку оцінюються в межах 5-9 тисяч чоловік, що є безумовним перебільшенням. Враховуючи, що події відбувалися в районі Січової округи, разова кількість втікачів взагалі не могла перевищувати тієї тисячі козаків, які разом із старшиною залишалися тут на момент ліквідації Запоріжжя (козаків – 991, старшин – 112). Реально ж одночасно покинути колишню Січ могла лише їх незначна, хоч і помітна частина. Більш відчутними були очевидно втрати від одиночних переходів, які не припинялися і пізніше. Тому сумарне зменшення чоловічого

*** На побережжі Буго-Дніпровського кута в останні часи існування Січі діяла також Перевізька паланка, яку часто відносять до території Інгульської паланки. Зокрема, при ліквідації Січі на початку червня 1775 року тут, при урочищі Станіславському у складі козачої команди перебувало біля тисячі чоловіків (РДВІА, ф. 52, оп.1, спр.80), але чи були вони враховані у відомостях жителів правобережного Запоріжжя, невідомо. Тим більше, що ця територія формально не входила його складу.*

населення в Слав'янській і Херсонській провінціях на середину 1776 року з 17126 до 17088 чол. (без 1129 арнаутів і вербованих козаків) навіть з урахуванням включення кількох сотень жителів кута між Бугом і Дніпром, цілком може бути пояснене також поверненням частини жителів на місце свого попереднього проживання (переважно у Єлисаветградську провінцію). Більш виразно втрати від втеч зафіксовані очевидно вже в даних обліку 1778 року. Але і в цьому випадку загальне зменшення чисельності чоловічого населення не перевищує 1300-1400 осіб (з 17088 до 15709 осіб).

Більш детально зміни у чисельності населення на правобережній території колишніх Запорозьких вільностей можна було б простежити виходячи із складу розташованих тут поселень на час ліквідації Січі, інформація про які, на жаль, до опублікованої відомості не додана. Виходячи з інших джерел, достовірно маємо змогу відтворити хіба-що інформацію про слободи, у яких розміщувались згадані у відомості церкви.

Крім власне січової, Покровської церкви*, яка після воєнних подій 30-х років отримала благословіння Київського митрополита за повторним зверненням Коша лише у лютому 1742 року (ЦДІАК України, ф.127, оп. 1020, спр. 575), 5 інших правобережних церков, що входили до Старокодацької хрестової наміснії, утвореної наприкінці 1761 року,** розміщувались:

у Новому Кодаку, де Святомиколаївська церква з дозволу Київського митрополита була освячена у 1743 році, хоча її початок, як і вибір першосвященником Іоана Терпили відносяться до часу атаманства у 1742 році кошового Семена Єремійовича (ЦДІАК України, ф. 127, оп. 1020, спр. 736, арк. 1-3);

у Старому Кодаку, де Святомихайлівську церкву було закладено за грамотою, виданою у 1748 році (там же, спр. 1170, арк. 481 зв.);

у Кам'янському, де Різдвянобогородицька церква з приходом у слободі Романковій була закладена у 1751 році (там же, спр. 1820, арк. 66-76);

у Романковому, де власна Святоуспенська церква за проханням громади та священника Андрія Біло-стоцького, які перейшли з задніпрської слободи Войтової, закладена у 1755 році (там же, спр. 2746, арк. 14);

у Карнаухівці, де Святоварваринська церква була закладена у 1773 році (там же, ф. 229, оп. 1, спр. 321, арк. 135-136, грамота на закладення).

Щодо інших слобід, певну характеристику їх складу дають окремі документальні джерела останніх років існування Запоріжжя, що містять більш-менш цілісні переліки наявних поселень слобідського типу.

Зокрема, за відомостями 1768 року про падіж худоби, в Кодацькій паланці згадані місто Новий Кодак, села Таремське, Карнаухівка, Тритузново, Кам'янське, Романково, Половиця, Чаплі, Кам'янка, Старий Кодак (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 233, арк. 65- 84).

Дещо ширше склад поселень Кодацької паланки подають податкові відомості 1770 року, у яких згадуються оподатковувані двори в Новому Кодаку, Половиці, Медвиці і хуторі Горяного, в Старому Кодаку, в Чаплях, Кимликівці і Набоківці, в Чаплінській Кам'янці, в Тарамському, Карнаухівці, Тритузновім, Кам'янському і Романковому (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 279, арк. 69).

Проїзджаючи восени 1773 року з Олександрівської фортеці до Кременчука, академік Й.Гільденштедт серед запорозьких слобід на правому березі Дніпра згадує слободу Половецьку, села Старий Кодак, Новий Кодак і Кам'янський редут між ними, слободи Таремську, Карнаухівку, Тритузнову, села Кам'янське, Романкове і слободу Волоську на Сурі, заселену волохами у 1772 році (Guldenstadt J.A. Reisen durch Russland und im Caucasischen Geburge. – St. Petersburg, 1791, bd. II, s. 110).

За відомостями Новоросійської губернської канцелярії від 24.07.1774 про місце перебування пікінерів Єлисаветградського пікінерного полку, їх сімей і приписних, які в 1773-1774 роках зійшли або при наїздах запорозьких команд виведені на Запоріжжя, згадуються наступні правобережні поселення на територіях, підвладних та контрольованих у той час Кошем: Кодак, села Кам'янське, Карноухівка, Половиця, Романкове,

** У відомості П.Текелія не згадані похідні церкви, які на той час також перебували у віданні начальника січових церков. Зокрема, за відомостями Києво-Межигірського монастиря 1774 року такі церкви на початку війни знахо-дилися в урочищах Вербовому при Інгулі (Покровська) і Омеловому (Петропавлівська). Була також Покровська церква при Микитиному перевозі, яку вищезгадані відомості не відносили до рухомих (ЦДІАК України, ф. 132, оп. 2, спр. 41, арк. 17). З них перша, відома з 1742 року за місцем літньої дислокації як Гардова, при ліквідації Січі була забрана в сусідній Катерининський шанець. Щодо Петропавлівської церкви інших згадок не маємо. Тому не виключено, що йдеться лише про відповідним чином обладнану похідну ікону, яку з 1771 року замінила новозбудована Михайлівська похідна церква (ЦДІАК України, ф. 127, оп. 1020, спр. 4140). В той же час очевидно саме з пам'яттю про більш давню Петропавлівську ікону певним чином пов'язана назва пізніше влаштованої в Омеловій слободі Петропавлівської церкви (після переведення похідної Михайлівської до Херсону). Церква у Микитиному, влаштована за пропозицією посланця Комерц-колегії Д.Лодигіна в середині 60-х років, вже у 1766 році зазнала пошкодження від пожежі і лише у травні 1775 року від Коша надійшло звернення про освячення її нової будівлі, яке залишилося нереалізованим у зв'язку з ліквідацією Січі. Зокрема, у Ресстрі невіршених справ, відправлених у 1776 році з Київської духовної консисторії до новоутвореної Слав'янської і Херсонської єпархії, збереглася лише згадка про «Дело о освященіи Старокодацкой наместнии Никитинской Покровской церкви» за 9 липня 1775 року (там же, спр. 4566, арк. 72 зв.). В офіційних відомостях новоутвореного Слав'янського (Новокодацького) духовного правління про нову Микитинську церкву, як і про Михайлівську церкву села Омелового, згадується вже на початку 1777 року (див. Феодосій Макаревський. Вказ. праця, 1880, с. 20).*

*** Перша намісничя грамота була видана новокодацькому священнику Андрію Стефанову 17 жовтня 1761 року (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 112, арк. 37). Після затвердження у 1767 році намісником самарцицького священника Григорія Порохні (ІР НБУВ, ф. V, спр. 61, арк. 164 і зв.), правління Старокодацької наміснії було переведено з Нового Кодака до м. Самарчика або Новоселиці, де і перебувало на час ліквідації Запорозької Січі.*

Тарамське, Чаплі, Чертомлик, слободи Бутківка при Верблужці, Верблужка (новозаселена), Зелена, Комісарівка, Котенкова при однойменній балці нижче роти Вершинокам'янської (околиці майбутньої Куцівки), Куцівка (полковника Куцого), Петрова (старшини Петра Старого), військового товариша Смоли, зимівники старшини Макара Ногає і козака Василя Бабця при річці Самоткані, Пархома Ігнатченка та козака Мерзлого у Великому Інгулі, поселення при Саксагані і Мігії* (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 343, арк. 15-29).

За відомістю 1774 року про збитки, яких зазнали від офіцерів Молдавського гусарського полку його поселяни, що перейшли під протекцію Запоріжжя, згадуються наступні запорозькі слободи, де вони осіли: при Чорному Ташлику біля Попатенкового млина (вихідці з Липняжки), в Макаровій (з Добрянки), в Мігії (з Лисої Гори та Маслової) (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 353, арк. 28-31).

У відомостях 1775 року про збір десятини за зимівлю худоби на території, контрольованій у той час полковниками Комісарівської та Інгульської паланок, крім окремих козацьких зимівників, згадуються також місця її концентрації у Комісарці, у Зеленій, у Петровій, у Верблужці, у Боковій, в Куцевій слободі, в Інгулі та прилеглих до нього правобережних урочищах при Сугаклеї, при Беш Байраках, при Костоватій, при Мертвоводі, при Корабельній, а також в балках Лозоватці та Камишуватій вище урочища Бобринця (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 358, арк. 164-167, 182 зв., 187). Більшість з них вже відомі на той час як слободи, інші, де крім умов для зимівлі скота було також певне житло для людей, могли перебувати на початковій стадії їх формування. Зокрема, саме в цей час при влаштуванні поштових станів зустрічається поняття "в Саксагані в жильє" (там же, спр. 361, арк. 32 зв.), що залишилось в назві урочища Житлова Саксагань, де вже через рік було визначене місце для повітового центру. Очевидно такі ж мотиви бралися до уваги і при влаштуванні повітового міста Інгульська.

Проте, наявність житла далеко не достатній признак для фіксації його слобідського укладу. Той же Гард або колись багатолюдні зимові ставки в урочищі Вербовому чи Омеловому при наявності похідної церкви ще не гарантували їх переходу у статус слобід.

Це ж стосується і вищезгаданих поштових станів, у місцях влаштування яких (переважно поруч з відомими зимівниками) на час ліквідації Запорозької Січі могли появлятися певні зачатки слобідського життя. Але навіть пізніше, вже в складі Новоросійської губернії, після виділення земельних угідь, призначення осадчих, необхідно було кілька років щоб отримати більш-менш задовільні результати за кількістю заселених ними дворів та жителів.

Нагадаємо, що ще до початку російсько-турецької війни 1768-1774 років для оперативного зв'язку з російською армією від Кременчука до Січі мали бути утворені поштові станції зі сторони Єлисаветградської провінції в Крюкові, в слободі Онуфріївці, в Княжих Байраках і при Жовтенькій, до якої запорозькі стани за пропозицією Коша від 16.11.1768 передбачалось розмістити при річці Солоній (біля Військового містка), при Базавлуці в урочищі біля Церковного містка та при Саксагані біля містка Похилового (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 222, арк. 1-2, 5, 14). Одночасно для зв'язку з лівим берегом через Кодацький перевіз поштові стани утворювались при Чортомлику біля зимівника щербинівського козака Губи, при балці Кам'януватій, при балці Камишуватій біля зимівника козака бруховецького Олекси Кривого, при Сурському містку біля зимівника козака пластунівського Войта та у Новому Кодаку (там же, арк. 14 зв., 31 зв., 102). Вже з травня наступного 1769 року у зв'язку з неналежним функціонуванням запорозьких ставок від Жовтенької до Січі (інколи листи від слободи Зибкої, що знаходилась на перегоні від Онуфріївки до Жовтенької, в Січ кур'єри змушені були самотужки доставляти прямо в Січ), поштова лінія від Кременчука була практично повністю переорієнтована на Кодацький шлях: через новоросійські поселення Крюків, Кам'янку, Зимунь, Тройницьке, Мішуричів, Пікінерну Кам'янку, Бородаївку, Дюмоткань, Пушкарівку і до запорозьких Кодаків (там же, арк. 38). Поштові стани від Нового Кодаку до Січі зберігли своє значення і після ліквідації Запоріжжя.

Менш стабільними були поштові ставки в межиріччі Інгульця та Бугу, дислокація яких періодично змінювалась у залежності від потреб оперативного зв'язку між Кошем та командуванням російських армій. Зокрема, за відомістю від 12 вересня 1770 року Кодацька та лівобережні паланки забезпечували козаками почтові ставки при Інгулі на усті Громоклеї, при Інгульці біля Передерієвого пришибу (де платнірівський Демко зимівником сидів) та при Микитиному перевозі (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 264, арк. 7). Крім того, в документах 1770 року згадуються ставки при Грушівці, Кам'янці, Саксагані, Інгульці і Боковій (там же, арк. 9). На кампанію 1771 року поштові ставки передбачалося розставити починаючи від Січі: при Тернівці на дорозі; при Інгульці

біля Передерієвого пришибу; при Добрій край шляху від плесів; при Інгулі на Гаражинім (а стояти при броді Мишаничевім); при Громоклеї, де Єйжева хата і на усті Великого Єланця (там же, арк. 17). В серпні того ж року для зв'язку з Другою армією було утворено ще дві ставки: біля Городків і при Інгульці нижче від Радкового броду, де був ірклєвський Давид, а також здійснено передислокацію ставок з Громоклеї, Інгулу, Доброї та Передерієвого пришибу на нові місця: при Нижчих Солонцях; при Білозерці вище лиману на шляху, що вище Глиниці; при ставці Перевізькій; при Інгульці в Городищі, де Полози були; при Висуні на шляху, де козак канівський Чумак був; при Інгульці біля Гайдарових на Білошапчиній балці, де мишастівці були; при Інгульці біля пришибу, де шурунці були (там же, арк. 19, 26). За ордером від 14.05.1774 поштові ставки від Катерининського шанця до Микитиноного мали бути розставлені в урочищах Корабельному, Гарбузиній, при Мертвих Водах, у верхів'ях Мертвої, при урочищі Бобринці, при річці Інгулі, при річці Інгульці, при урочищі Саксагані, при річці Кам'янці, при Солоному містку, при урочищі Чортомлик і при Микитиному перевозі (там же, спр. 222, арк. 208). При цьому у варіантах дислокації ставок згадуються замість Солоного містка – Базавлук, а на дистанції між Інгулом і Інгульцем – Висунь і Бокова (там же, арк. 207 і зв.), використання яких очевидно не сприяло скороченню шляху.

Після завершення російсько-турецької війни на початку 1775 року постало питання про влаштування поштового сполучення з Кінбурном, яке від Верблужського карантину на кордоні з Єлисаветградською провінцією, мало пройти через слободу Петрову, річки Водяну, Саксагань, Кам'янку, Базавлук, Чортомлик до Микитиноного перевозу (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 361, арк. 4 зв.). Від Кінбурну правим берегом Дніпра поштові стани передбачалось розставити: проти Голої пристані біля самого Дніпра; при Білозерці; при Олександрових шанцях; при Інгульці в Городищі, проти зимівника козака Полтавського куреня Полоза; при Інгульці біля Білих Криниць в козака коренівського Невдахи; при Інгульці біля замівника калниболотського козака Шульги; при Інгульці біля зимівника ірклєвського козака Головка, при Тернівці біля зимівника калниболотського козака Павлика і при Січі (там же, арк. 19). Після тривалої переписки за відомістю від 27.04.1775 було вирішено влаштувати від слободи Зибкої (у межах Новоросійської губернії)* 10 наступних поштових станів: при Курячій балці; при річці Водяній, що впадає в Інгулець; біля Кривого Рогу при річці Саксагані; при річці Інгульці, де Кулики були; біля зимівника кисляківців при тому ж Інгульці, де Окакий був; при Інгульці ж біля Гергелевого пришибу при зимівнику Головка; при Інгульці біля зимівника козака Шульги; при Інгульці ж коло Білих Криниць біля зимівника козака Невдахи; при Інгульці в Городищі проти зимівника козака Полоза; проти Олександрових шанців (там же, арк. 34 зв., 38, 42). На цей тракт до Гергелевого пришибу при Інгульці мали виходити також поштові стани, що влаштовувались від Січі при річці Базавлук, коло зимівника дерев'янківського козака Розколупи та при річці Тернівці (там же, арк. 57).

В цілому ж серед наведеного переліку поштових станів, за виключенням крайніх пунктів на лініях зв'язку, крім окремих зимівників, поселення слобідського типу не згадуються. Якщо ж спробувати відтворити назви 18 слобід, зафіксованих у правобережному Запоріжжі на час ліквідації Січі виходячи з попередньо приведених документальних згадок про такі поселення (за виключенням разових або умовних згадок), до їх переліку можна віднести з розташованих на побережжі Дніпра: Романкове, Кам'янське, Тритузне, Карнаухівку, Таромське, Новий Кодак, Половицю, Кам'янку, Чаплі, Старий Кодак і Волоську слободу (всього 11), з розташованих вздовж кордону з Єлисаветградською провінцією: Комісарівку, Зелена, Петрове, Верблужку, Куцівку, Макарівку і Мігію (всього 7), разом - 18. Зрозуміло, що це лише вірогідний перелік на час ліквідації Січі, підтвердити або спростувати який можна лише повний документ того часу.

Не менш складне завдання постає з оцінкою кількості зимівників, зафіксованих на час ліквідації Запорозької Січі. Не виключено, що у довоєнний період їх могло бути дещо більше. Зокрема, із згаданих у відомостях про поштові стани зимівників, майже кожен третій зафіксований як бувший. Пізніше, коли вивільнені від військової служби козаки вимушені були братись за зимівниче господарство, їх кількість зросла мало не в 1,5 рази. Але і в даному випадку за відсутності реальних реєстрів та альтернативних відомостей для порівняння, ми не маємо підстав не довіряти тогочасним статистичним даним. Щодо територіального розміщення конкретних зимівників, певне уявлення про це можна отримати з тих небагатьох документів господарчого характеру, які збереглися в Січовому архіві.

Зокрема, за найбільш повними відомостями за квітень 1768 року про падіж худоби від безкормиці в правобережних паланках Запорозької Січі згадуються наступні зимівники:

* У зазначених відомостях згадуються також слободи Галушківка, Жирівка, Калантайв, Личково, Маглівка, Мокріївка, Полковничка, Попівка, Плавецьківка, Суддівка, Цаплінка, пов'язані з втечами пікінерів ще в 60-ті роки (переважно часів пікінерних заворушень), більшість яких знаходилась на лівому березі Дніпра, хоч окремі з них і мають досить перекручені назви (Плавецьківка – Половецьківка або Половещина, Маглівка – Могилівка, Цаплінка – Чаплінка) або і взагалі не відносились до відання Запорозької Січі (зокрема Мокріївка була селом Миргородського полку, Жирівка або Жирківка – Полтавського полку Малоросії).

* Розглядався також варіант влаштування з боку Новоросійської губернії на перегоні від Зибкої до річки Жовтенької (вона ж Жовта) ще одного поштового стану при Чорничих чи Княжих байраках, як це передбачалось ще в 1768 році (там же, арк. 33 зв.). Але в цей час останні очевидно все ще залишалися в зоні прикордонних суперечок Єлисаветградської провінції і Запоріжжя, як і Куряча балка при Жовтенькій, яка порівняно з 1768 роком у розписі поштових станів 1775 року показана у віданні Запорозької Січі.

відомства Бугогардівської паланки

при Великому Інгулі: козаків куреня Переяславського Ониська Дрюченка, Канівського – Павла Шуліки, Незамаївського – Степана Чуба, Рогівського – Степана М’якого, Крилівського – Івана Білого, товариша куреня Крилівського Степана Гелеха та козака куреня Дядківського Остапа Басараба;
при Громоклеї – козака куреня Бруховецького Андрія Покори;
при Сугаклеї – козака куреня Шкуринського Степана Блакитного;

відомства Інгульської паланки

від прикордонного рубежу Білих Криниць вверх річкою Інгульцем: козаків куреня Коренівського Савки Сліпоконя та Степана Драгана, Ірклеївського – Кирила Полового та Давида Логвинова, Кущівського – Грицька Теслі, Ірклеївського – Нестера Долбиша, Дядківського – Федора Тарана, Андрія Кичкinya, Ілька Гайдая та Тараса Чудана, Дерев’янківського – Пилипа Обдули, Мишастівського – Федора Говтви та Левка Вовченка, курінного Кущівського - Юхима Сиси, козаків куреня Нижчестеблівського – Івана Гнідого, Кущівського – Андрія Сірого, Васюринського – Василя Носа, Незамаївського – Панаса Білого, Мишастівського – Якова Лозовського, Ведмедівського – Петра Щербини, Кущівського – Грицька Гненого та Сидора Примени, курінного Шкуринського – Василя Блакитного, козаків Яцка Кубліна та Петра Жили, курінного Ірклеївського – Герасима Цицикози, козаків куреня Платнірівського – Остапа Ткача, Титарівського – Грицька Гриви, Незамаївського – Степана Ковальчука, Кущівського – Грицька Моргуна, Платнірівського – Івана Широкого з товариством та Федора Білого, Бруховецького – Самійла Чекереса, Платнірівського – Демка Дем’янова, Демка Багмута, Лаврена Шаповала, Терешка Мули та Кондрата Мангура, Кисляківського – Юхима Суїми, Коренівського – Демка Тарана та Василя Бузиновського, Бруховецького – Максима Терновського, Платнірівського – Івана Жмура, Грицька Губи з товариством та Івана Здорика, Крилівського – Гаврила Погорілого, Поповичівського – Івана Гетмана, Бруховецького – Мусія С’їмека, Антона Губи, Ірклеївського – Грицька Письменного, Бруховецького – Потапа Гапона, курінного Бруховецького – Івана Живила, козаків Василя /.../ла, Петра Калатури, куреня Конелівського – Василя Візиря, Коренівського – Івана Короткого, Рогівського – Семена Шоки, Полтавського – Петра Похла, Рогівського – Василя Чорного, курінного Конелівського – Марка Дядька, козаків Семена Куця та Кирила Кириші, куреня Дядківського – Тимоша Уса та Івана Похла, Дерев’янківського – Семена Дона з товариством, Тимошівського – Павла Білого, Поповичівського – Степана Сторочоуса, Дерев’янківського – Івана Цохлі, Калниболотського – Антона Губи, Тимошівського – Йоска Деркача, курінного Донського – Михайла Лисого, козаків куреня Дядківського – Панаса Мачули та товариша їх Андрія Ляшка, Донського – Василя Калмаза, Тимошівського – Якова Салтана, курінного Кущівського – Ониска Купикобили і козака Яроша Горба, куреня Тимошівського – Федора Заволоди; крім того, вгорі Інгульця – атамана куреня Тимошівського Василя Коржа і Пашківського – Савки /Цибодриги/;

при річці Боковій: козаків куреня Дядківського Петра Литвина та Івана Галана, Донського – Савки Криворукого, Дядківського – Грицька Чудного, Ведмедівського – Гаврила Одношевного, курінних Ведмедівського – Панька Чорного та Ірклеївського – Герасима Біличенка, козаків куреня Корсунського – Степана Теслі, Кущівського – Григорія Голодного, Корнія Чорного та Івана Коноваленка;

при річці Боковенці: козаків курінних куреня Корсунського – Ониська Чуприни, Васюринського – Федора Сербіна, козаків куреня Васюринського – Петра та Івана Сухин, Донського – Степана Мазана, Платнірівського – Федора Топала і товариша його Семена Недоступа, Дядківського – Логвина Крамара і служителів його Павла Шила, Трохима Чабана, Грицька Носа та Андрія Литвина;

вверх річки Дніпра від Кам’янки до Золотої: козака курінного Мінського – Данила Солдата, козаків – Гната Шемета і курінного - Яцка Ковальчука, курінного Батуринського – Федора Сухого, козаків куреня Мінського – Семена Мижигорця, Данила Данка і Данила Шаповала, курінного Шкуринського – Марка Крохмалю, козака куреня Бруховецького – Прокопа Табанця, курінного Корсунського – Мусія Кимлика, козака куреня Шкуринського – Омелька Махині, курінного Титарівського – Левка Бобошка, козаків куреня Ірклеївського – Аврама Скорого, Шкуринського – Левка Лисиці, Ірклеївського – Харитона Мармузи, Васюринського – Кузьми Малого, Ірклеївського - Василя Дурного, курінного Ірклеївського – Михайла Скорого, козаків куреня Незамаївського – Федора Малого та Данила Горкуші, курінного Пластунівського Андрія Фески та козака Данила Шевця, козаків куреня Джерелівського Самійла Голодного, курінного Пластунівського – Івана Сірого та козака Василя Полторанського, козаків куреня Пашківського – Йоска Сухого, Мишастівського – Якова Цигиці, Стеблівського – Гаврила Діда, Батуринського – Герасима Родака та курінного Батуринського /прізвище не зазначене/, Коренівського – Корнія Шуствала, Дядківського – Грицька Шевця, Стеблівського – Івана Запари, Незамаївського – Івана Носа, Пашківського – Михайла Широкого, Левушківського – Романа Башмака та Івана Рекала, Мишастівського – Онистрата, Стеблівського – Матвія Павука, Конелівського – Панаса Лепети, Титаревського – Гната Білого та

Максима Промкнишки, Полтавського – Тишка Горкуші, Пашківського – Михайла Чуба, Зенця Начиняного та Івана Горба;

відомства Кодацької паланки

понад рікою Дніпром: одружених козаків Кості Мошенського, Микити Бобира, Яцка Німого, Ілька Скрипникового зятя, Тимоша Матухненка, Івана Ключниченка, Василя Чумака, Якіма Степеного зятя, Якова Конопата, Михайла Дябоженка, Степана Дябоженка, Яцка Малого, Якіма Шевця, Андрія Малого, Петра Повтавця, Дем’яна Захаренка, Івана Скрушенка, Лук’яна Плахотника, Грицька Сергієнка, Данила Паламаря, Наума Гарбузенка, Олекси Кириченка, Андрія Шапочниченка, Петра Стовби, Левка Шерстюченка, Василя Меженного, Гната Проворітного, Василя Ключника, Івана Гуржія, Яцка Перевізника, Олексія Баранця, Савки Кармазіна, Грицька Головка, Якова Головка, Матвія Кравця, Семена Сухого;

при річці Шурівці: неодружених козаків куреня Канівського Федора Погана, Корсунського – Андрія Бугари, Сергіївського – Василя Меги, Пластунівського – Грицька Дворецького, Батуринського – Івана Лежника, Коренівського – Микити Чаги та Петра Леги, Мишастівського – Сидора Найдя, Поповичівського – Павла Обдули та Герасима Малого, Пластунівського – Якова Седловського, Донського – Хоми Черепатого;

при річці Самоткані: козаків куреня Левушківського – Василя Кріпоти, Ірклеївського – Степана Резника, Коренівського – Павла Стежки, товариша куреня Платнірівського Макара Ногає, козаків куреня Мишастівського – Грицька Шульги, Ведмедівського – Кузьми Гея, Конелівського – Івана Малого, товаришів куреня Конелівського Самійла Носа, Незамаївського – Пархома Кучера, козака куреня Конелівського Кирила Рудя;

при річці Сурі: козаків куреня Корсунського Остапа Шерстюка, Батуринського – Грицька Очеретяного, Пашківського – Харка Сома, Калниболотського – Мирона Горба, Титарівського – Івана Коби, Бруховецького – Філона Тарана, Антона Тарана та Івана Начиняйла, Титарівського – Федора Бурноса, Якова Гетмана, Савки Чорного, Харка Кладія та Мусія Волика, Івонівського – Івана Гриценка, Дмитра Кулика та Антона Белошапки, Титарівського – Левка Богатченка, товариша куреня Титарівського Федора Шамрая, козаків куреня Титарівського Федора Яловенка та Андрія Шевця, Дядківського – Степана Бугая, товариша куреня Шкуринського Лук’яна Великого, козаків куреня Батуринського Івана Шепотинника, Левушківського – Степана Холода, Батуринського – Івана Решмедила, Кущівського – Гаврила Крутя, Бруховецького – Клима Лоба, Левушківського – Яцка Відьми, Панаса Губи, Лаврена Глоби, Семена Куріпячой Салки, Петра Кочерги та Грицька Кумича, Батуринського – Демка Лисого, Тимошівського – Федора Голуба, Батуринського – Івана Шила, Пластунівського – Лук’яна Чорного, товариша куреня Уманського Степана Василієва, козака куреня Пластунівського Степана Войтенка, товариша куреня Пластунівського Григорія Ляховича, козаків куреня Калниболотського Василя Чувили, Шкуринського – Петра Ступи та Миколи Великого, Пашківського – Тимоша Литвина, Левушківського – Петра Чуйка та Омелька Тарана, Незамаївського – Дем’яна Хирного, Вищестеблівського – Сидора Нещадима, Уманського – Федора Тихого, Калниболотського – Павла Кабакохлистя, Нижчестеблівського – Мартина Пугача та Івана Тарана (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 223, арк. 15 і зв., 17-23 зв., 85-96, витяг).

У справі 1774-1775 років про взяття із сторонніх осіб десятини за зимівлю худоби в Запорозьких Вольностях згадуються наступні зимівники в урочищах на правобережжі Дніпра:

при Громоклеї: козаків джерелівського Кості Волошина (в Гороховатій балці), конелівського - Марка Побожанського, левушківського – Василя Тягуна, кисляківського – Демка Нечуйвітра, конелівського – Марка Старого, полтавського – Ониська Візира (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 358, арк. 48, 56 зв., 60, 63, 186) при Сугаклеї: козаків тимошевських Шмалка, Максима Шаповала, Степана Залізняка (в Ташлицькій балці) та Трохима Товстика (там же, арк. 48-49, 61, 91 зв., 166, 185 зв.);

при Інгулі: козаків васюринського Онуфрія Диченка, переяславського – Самійла Чорного, ірклеївського – Івана Чопика, корсунського – Андрія Жмура, менського – Семена Межигорця, рогівського Степана /М’якого/, джерелівського – Власа Плиги, бруховецького – Калатури, дерев’янківського – Лаврена Бойка, тимошівського – Максима Рогози, жителя слободи Куцевої – Степана Губи (там же, арк. 48 зв., 56, 60, 160 зв., 161, 165-166);
при Пісочках, або Піщаному броді на Інгулі: козаків канівського Омелька Ценаша, корсунського – Федора Панешки, він же Панечка, батуринського – Федора Кривого, переяславського – Кузьми Головка, корсунського Прокопа (там же, арк. 56 і зв.);

в урочищі Вербовому (при Інгулі): козака Панаса Ноги (там же, арк. 56 зв.);
при Березівці: козака шкуринського Блакитного, ірклеївського – Івана Чорного, дерев’янківського – Сави

Булавінського (там же, арк. 60 зв., 120);

при Боковенці: козака сергіївського Тарана (там же, арк. 49);

при Боковій: покійного козака джерелівського Демка Ємця, курінного Ірклеївського – Гарана, козака донського – Хоми Чорного, ірклеївського – Гераска (там же, арк. 153, 165);

при Саксагані: козака корсунського Омелька Шпака (там же, арк. 182 зв.); біля слободи Петрової (при Інгульці): козака курінного полтавського Основи (там же, арк. 67);

при Базавлуку: козаків куцївського Павла Неживого (при Осокорівці), шкуринських – Василя Копиці та Семена Мангура, дерева'янкївського – Герасима Добридня (там же, арк. 138, 176);

при річці Носакївська: козака куреня Ірклеївського Письменного (там же, арк. 57, 163 зв.);

при Вищій Хортиці: козака канївського Івана Уханя (там же, арк. 182 зв.).

ЧАСТИНА II. КРАЄЗНАВСТВО.

Сердюк В.А.

ЗАПОРОЖСЬКИЙ ПОЛКОВНИК КУЦІЙ І ПОСЕЛЕННЯ КУЦІВКА.

Назва Куцївка походить від її засновника - запорожця Афанасія (Панаса) Івановича Куцого. Вперше А.І. Куций зустрічається, як отаман Дядьківського куреня (на 23.07.1767 р. в витязі з січового реєстру)*, а на 1769 р. в списку козацької старшини** - він осавул другої тисячі козацького війська.

Найбільше відомостей про А.І. Куцого і історію Куцївки за середину XVIII ст. знаходимо в збірнику архівних документів, який упорядкував відомий український історик Д. І. Яворницький***. З нього ми дізнаємось, що Афанасій Іванович Куций (іноді в офіційних документах Московії – Афанасій Іванов, «он же Куцой») був полковником Бугогардівської паланки Нової Запорожської Січі принаймні з 1774 року. Разом з іншими полковниками-запорожцями та своїми командами, він чинив постійний опір московській експансії на споконвічні землі Вольностей Війська Запорожського – проводив рейди по захоплених і новонаселених слободах, звільняв людей від московського поневолення, перевозив їх з майном і сім'ями на вільні землі, в т.ч. в «запорожскую слободу Куцовку» (як значиться в архівних документах) тощо. Наведемо, як приклад, частину одного з архівних документів:

«Именной списокъ Елисаветградского пикинерного полку коликое число и кто именно спрешнихъ и вновь определенныхъ господиномъ полковникомъ пикинеръ, когда и вкакия запорожские места бежали и откуда в сей полкъ вступили, явствуеть по сему, 1774 года апреля 14 дня:

№	ЗВАНІЕ	Отколь и когда всей полкъ вишли	Когда бежали
	Роты 17 Спасовой.		
117	Ротной писецъ Федоръ Леценко	}С Терновки 771 г.	}774, февр., 14
118	Стефан Суценко		
119	Данило Макушенко		
120	Антонъ Шулга	С Добрянки 771 г.	}774, март, 9
121	Андрей Куц	С Терновки 771 г.	
	Роты 18 Вершинокаменской пикинеры:		
122	Иван Вовнянка	3 сл. Вышковки 771 г.	774, января, 21
123	Трофимъ Кашиатинъ	} 3 безук. посел. села	
124	Фума Шупченко	Уховки 752 г.	
125	Дмитро Дубовой	3 Липнянки	774, февр., 11
	...		
	Роты 18 Вершинокаменской.		
167	Степанъ Гончаренко	3 сл. Лелековки, 771 г.	разныхъ
168	Максимъ Кабузь	3 Полиши з села Пенковъ	
169	Степанъ Чорной	3 без. пос. с. Уховки.	
170	Омелянь Чайка	С роты Мурзинской, 771	
171	Григорей Бондаренко		
172	Григорей Зошло	} 3 без. пос. села Уховки 752 году.	
173	Фома Таранъ		
174	Степанъ Пурась		

Где ныне по в беге запорожскихъ местахъ находятся – в слоб. Полковника Куцого.

За даними Тараса Кравченка (Дніпропетровськ) в метриках за 1780-ті роки сл. Куцївки зустрічаються кілька записів про його родину, де він значиться, як значковий товариш. В книзі, яка описує штурм Ізмаїла Суворовим****, знаходимо Афанасія Куцого серед осіб «отличившихся мужественными подвигами на штурме Измаильском» в 1790 році.

Полонська-Василенко в своїй роботі***** цитує наказ Капніста (Полтавського полковника) від 1768 року одруженим запорожцям селитися в слободах Верблюжці, Зеленій, Куцївці тощо. Ймовірно, це перша документальна згадка про сл. Куцївку (Новгородку).

* Скальковський А. История Новой Сечи или последнего Коша Запорожского. Одесса, 1841. С. 413.

** там само. С. 416.

*** Эварницький Д.И. Источники для истории Запорожскихъ козаковъ. Том II., Владимирь, 1908. С. 1872 – 2067.

**** Орлов Н.А. Штурм Измаила Суворовым в 1790 году. СПб, 1890.

***** Наталія Полонська-Василенко. Запоріжжя XVIII століття та його спадщина.

СТАНЦІЯ ДОЛИНСЬКА І РОДИНА БОЧКОВСЬКИХ.

Друга половина XIX століття увійшла в історію України бурхливим розвитком залізниць. А починалось все зі Львова. 4 листопада 1861 року до найбільшого міста Східної Галичини із столиці Австро-Угорщини Відня прибув перший потяг. У кінці 1865 року вже на російській території України урочисто святкували відкриття щойно збудованої залізничної гілки Одеса-Паркани. За чотири роки її продовжили через станції Голта, Єлисаветград до міста Кременчук на Дніпрі. Вона стала першою в числі залізниць, які за двадцять років густою сіткою вкрили територію нашої нинішньої держави. № 1 схема залізниць 1865-1885 р.р.

Якщо на перших порах новий вид транспорту будувався за схемою економічної доцільності і він мав сприяти постачанню товарного хліба до Одеського порту, то в наступні роки на залізницю покладалось вирішення переважної більшості транспортних питань. Із часом реальною силою їх розвитку став військово-промисловий комплекс. Без залізничного будівництва не можна було розвивати економічно перспективні регіони. Зведений залізничний перехід, міст через Дніпро поблизу Кременчука, відкрив можливість реалізувати ідею побудови стратегічно важливих залізниць. № 2 фото мосту через Дніпро біля м. Кременчук

Першою в цьому ряду стала залізнична гілка Знам'янка-Миколаїв. Після Кримської війни (1853-1856) поряд з Одесою у військово-комерційних колах Росії поступово зростає інтерес до розвитку міста Миколаєва. Його підігрів Указ уряду від 10 квітня 1862 року про відкриття Миколаївського Комерційного порту з дозволом заходу до нього іноземних пароплавів. Розпочалось відродження Чорноморського, але вже не парусного, а якісно нового – парового і броненосного флоту. Іншим Указом уряду від 19 січня 1870 року в Миколаєві було закладено перші броньовані кораблі. З

цього часу розпочався розквіт Миколаєва як міста, порту і перспективного економічного центру Півдня Росії. Місто не могло успішно розвиватись без вирішення ще однієї вкрай важливої проблеми. Заселені і розорані степи вздовж Інгулу щорічно нагромаджували значні запаси товарного зерна. Його транспортування волами і кількарарове перевантажування відбивалось на вартості вирощеного, гальмувало і стримувало виробництво і розвиток зернового господарства у Східній частині Херсонщини. Миколаївський порт і швидке зростання населення в місті дозволяли цю проблему вирішити.

Для прискореного вирішення цих проблем в 1867 році було засноване Акціонерне товариство з побудови залізниці Знам'янка-Миколаїв, в яке увійшли: граф Строганов, барон Штигліц та інші імениті та багаті люди Росії.

Ось чому 222-верстову (1 верста – 1066,8 метра) залізницю між станціями Зам'янка - Миколаїв збудували в рекордно короткі строки – 1871-1873 роки. Вона увійшла до складу потужної Харківсько-Миколаївської магістралі. В ході будівництва залізниці на 407 верст від Харкова, в малообжитому степу, спорудили крихітну за розмірами, стандартну за нормами будівництва станцію IV класу, назвавши її Долинська. Свою назву (на відміну від інших станцій, що одержували їх від найменувань найближчих до них населених пунктів) їй подарувала місцева землевласниця Ольга Федорівна Долинська, яка без вагань, без вимог компенсацій передала частину своєї землі казні під небачене в цих краях та унікальне, як на ті часи, будівництво. № 3 фото погруддя О. Долинської

Станція була маленькою і мало чим відрізнялась від її подібних на залізниці.

Вона мала головну і три допоміжні залізничні гілки, типовий для станції 4-го класу пасажирський вокзал. Класність станції дозволяла мати при ньому буфет. Але цю можливість будівельники не використали. Вокзал мав вихід до чумацького шляху (нині це вулиця, якій повернули історичну назву). Якраз в цьому місці збігались докупі і перетинались чотири польові шляхи. На їх перехресті стояла корчма. На горизонті, верст за три, ледь виднів хутір Водяний із помешканням пані Долинської. № 4 фото помістя Долинської

На однойменній із хутором річці залізничники зробили загату. З утвореного ставка на станцію для потягів подавали воду. Доки станція була проміжною, води для потягів вистачало. № 5 фото ставка в селі Маловодяному

З часом, із збільшенням кількості і потужності потягів, довелося готувати іншу, більшу водойму, бо попередня стала маловодною. Нині з такою назвою на обох берегах цієї річки розкинулось село Маловодяне.

Майже поруч з вокзалом збудували двоповерховий житловий будинок. У ньому проживав начальник станції (Він, за існуючим порядком, походив із росіян, бо такі посади в царській Росії не могли займати вихідці інших національностей) та ще кілька сімей, що організовували безперебійну роботу станції. Проте, основну масу обслуговуючого персоналу складали жителі навколишніх сіл. Вони виконували невластиву селянину, але відповідальну роботу – забезпечували в степу рух потягів. Окрема невелика залізнична колія на станції підходила під криту платформу для вантажів. Поруч був магазин (склад) для прийому і зберігання зерна. На кожному виході із станції стояли залізничні будки. Ближче до 80-их в її межах збудували ще й паровозне депо (стойло) на чотири потяги для ремонту і обслуговування рухомого складу. Воно вважалося запасним. № 6 схема станції Долинська

Перший потяг через станцію пройшов 20 серпня 1873 року. Цей день чомусь долинчани назвали днем народження свого міста. Дату підтверджує віддрукована в Москві фізична карта Кіровоградської області з позначенням на ній років заснування населених пунктів та важливих подій на теренах краю. Рік її видання – 1985-й. Далі ви переконаєтесь, що ці твердження, на мою думку, помилкові. 20 серпня 1873 року – це день відкриття станції Долинська.

Станція Долинська, мабуть, ще довго залишалась би маленькою і загубленою в степах. Але допоміг випадок. Верхньодніпровський поміщик, любитель старовини та історії, археолог Олександр Поль під час обстеження місцевості Сухої Балки на Інгульці натрапив на залізорудні мінерали. Чим ретельніше О.Поль вивчав віднайдені ним зразки, місцевість, де вони залягали, тим більше переконувався: залізорудні запаси в них не вичерпні, а наявна руда – найвищої якості. Це дуже швидко підтвердили авторитетні спеціалісти, зокрема вчені Франції та Німеччини.

Набагато важче було переконати у відкриттях таких родовищ Гірничий департамент Росії та столичних чиновників. У них настирливість О.Поля викликала роздратованість, і, як наслідок, нехтувались пропозиції, відмовлялись прохання (Це й зрозуміло: до цього басейн злиття Інгульця й Саксагані не раз вивчали досвідчені вчені, навіть їх експедиції, а про дослідника краю поширювались різні небилиці). Але потрачені роки для О.Поля не пройшли даремно. Висновки світових авторитетів і найвпливовіших вітчизняних спеціалістів принесли розуміння величчя відкритих О.Полем криворізьких багатств. Здавалось, що дослідник, одержавши визнання знайдених ним родовищ, повинен угамуватись. Проте Олександр Поль пішов далі, піднявши клопотання «про побудову залізниці, яка могла б поєднати кам'яновугільні копальні Донецького басейну зі щойно відкритими покладами криворізької руди».

Першовідкривач руд Криворіжжя розумів, що тільки побудова залізниці, яка забезпечить Донбас виходом на Харківсько-Миколаївську магістраль, зможе дати промислове життя Криворіжжю. Розпочався новий, не менш напружений період боротьби: цього разу за залізницю з мостом через Дніпро та за напрямки її будівництва. Потрібно відзначити, що на цьому етапі боротьби за криворізькі руди О.Поль вже не був таким самотнім, як напередодні. Його погляди і пропозиції після неодноразових бурхливих обговорень підтримало Катеринославське губернське земство. Їх зусилля увінчалися успіхом. 22 квітня 1875 року його Величність, Імператор Росії затвердив проект будівництва залізничного шляху, що складався із двох окремих ділянок: перша – від станції Хацапетівка... до станції Синельникове, друга – від м. Катеринослав через містечко Кривий Ріг до станції Казанка.

Але втілити в життя цей проект не судилося. В події втрутилась російсько-турецька війна 1877-1878 років.

З її закінченням про будівництво залізниці, в обтяжених війною міністерствах Росії, забули. Неодноразові намагання О.Поля і Катеринославських губернських земських зборів привернути увагу до прийнятого в 1875 році документу залишались без уваги. Вирішення проблеми настільки глибоко заходило в глухий кут, що О.Поль висловив думку щодо побудови залізничного відрізка від Кривого Рогу до станції Казанка за власний кошт.

№ 7 фото О.Поля

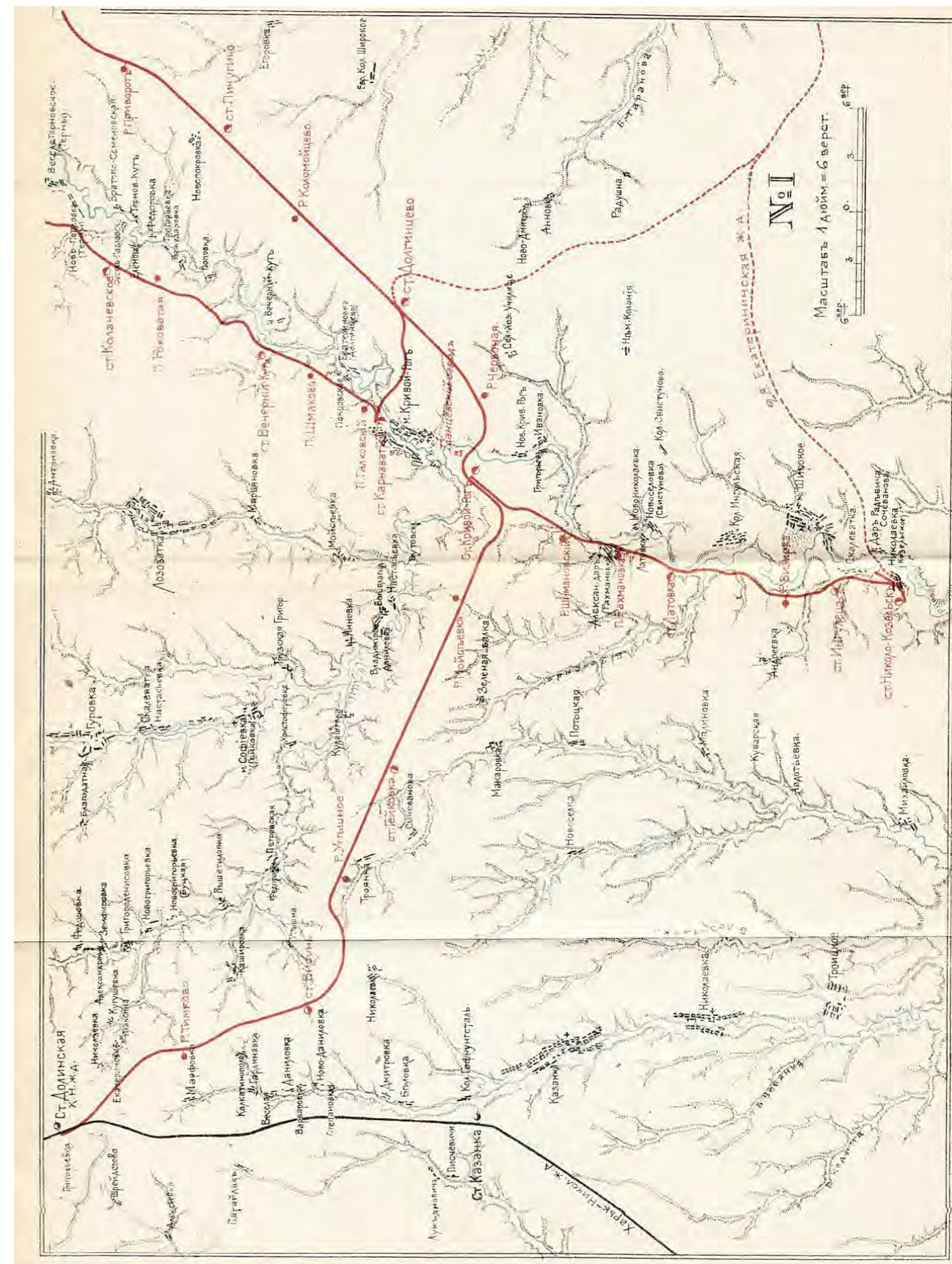

Врятувати ситуацію допомогли кілька неврожайних років на Катеринославщині. Настирливі прохання про будівництво залізниці і мосту збіглися в часі із наростаючим голодним невдоволенням населення. Щоб зберегти «обличчя» і виступити захисником голодуючих 6 лютого 1881 року Олександр II затвердив Положення Кабінету Міністрів Росії з дозволом спорудження Криворізької залізниці та постійного мосту через Дніпро в м. Катеринославі. В Положенні підкреслювалось «терміновий початок спорудження (залізниці), викликане головним чином необхідністю надання постраждалому від неврожаю місцевому населенню заробітків».

У порівнянні з документом про будівництво залізниці в 1875 році у новому були невеликі зміни. 227 верст Криворізької залізниці будувались від станції Синельникове, через Катеринославський міст, містечко Кривий Ріг до станції Долинська Харківсько-Миколаївської залізниці.

Техніко-економічні обґрунтування спорудження залізниці від Кривого Рогу до Харківсько-Миколаївської магістралі віддали перевагу Долинському, а не Казанківському напрямку будівництва. Вони врахували місцевість, якою

планувалось прокласти лінію. До Долинської це був відрізок, який проходив через міст на висоті 23.18 сажнів (1 сажень – 2,1316 метра) над поверхнею річки Інгулець (його, як і Катеринославський міст, спроектував санкт-петербурзький вчений Аполлон Белелюбський), і спрямовувався на водорозділ річок Бокової, Боковеньки та Висуни з висотою 41 сажня над рівнем Азовського моря біля Кривого Рогу, що поступово піднімався до висоти 93-ох, а за п'ять верст до станції Долинська опускався на відмітку 89 сажнів, не зустрічаючи на своєму шляху

серйозних перешкод, які могли б викликати технічні ускладнення під час будівництва. **№ 8 схема залізниці**

Обстеження траси і підрахунки показали, що будівництво стикового відрізка від Кривого Рогу до станції Долинська обійдеться казні набагато дешевше, ніж пропонований О.Подем залізничний шлях до станції Казанка. Він був рівний, на ньому не доводилось долати вибалки, а головне – дозволив уникнути зведення ще однієї мостової переправи, цього разу через річку Висунь (спорудження мосту через р. Інгулець обійшлося казні 900 тисяч рублів).

У ході будівництва Долинського напрямку Катеринівської залізниці (так вона почала називатися після перейменування) 24 листопада 1883 року згідно журналу Тимчасового управління казенних залізниць за № 4122 був схвалений проект розширення станції IV класу Долинська. Підписали документ барон Шарнваль – голова правління казенних залізниць шляхів сполучень Росії та головний інженер проекту.

Цим проектом передбачалось до існуючої станції Долинська Харківсько-Миколаївської залізниці, розвиток якої спрямовувався в західному (до нинішнього села Маловодяне) напрямку, спорудити ще одну, нову станцію Долинська для роботи з потягами із Криворіжжя. Її розвиток спрямовувався на схід. Харківсько-Миколаївську залізницю в межах станції мали доповнити новою під'їзною гілкою до пасажирського вокзалу та двома відрізками колій з обох боків відносно головної гілки залізниці, що виводить потяги на Знам'янку з північної частини станції.

Для розвитку нової станції планувалось укласти нові колії, облаштувати заїзд через колії Харківсько-Миколаївської залізниці (нині він знаходився б приблизно біля виїзду з Долинської на Устинівку) на міжколіїний простір із проїздом між коліями двох станцій до нового пасажирського вокзалу. Цей простір зберігся. Замість існуючого передбачалось спорудити новий пасажирський вокзал, але за проектом для станції III класу. Нині це діючий вокзал станції Долинська. Майже поруч із запасним паровозним приміщенням на чотири стойла пропонувалось збудувати більше - на шість потягів. Ця своєрідна будівля збереглася. Вона й сьогодні своєю архітектурою продовжує дивувати приїжджих у Долинську гостей. В документі також враховувалось будівництво ще одного паровозного депо для потягів, що прибуватимуть із Катеринівської залізниці, магазину (зерноскладу), поліпшення водопостачання, перенесення на станцію Долинська вугільного складу зі станції Новий Буг. І не тільки цього конкретного складу. Об'єм робіт, пов'язаних із перенесенням залізничних підрозділів і засобів зі станції Новий Буг, буде передбачено пізнішим документом. Виконання названого переліку робіт створювало можливість забезпечувати вузлу щоденний обмін 50-ти вагонів між станціями.

Крім того, в майбутньому ставилось завдання прибрати зі станції Долинська з Харківсько-Миколаївської залізниці непотрібні станційні будки, платформи, перенесення водопостачального приміщення, пасажирського вокзалу (останні три знаходились поруч від нинішньої вулиці Чумацький шлях).

Хотілося привернути увагу до першого пасажирського вокзалу. Він стояв поруч із позначкою 407-ої версти від Харкова. Вихід із нього спрямовувався до села Маловодяне.

7 травня 1884 року головний інженер Катеринівської залізниці Титов телефонував барону Шарнвалю: «Рух Західною частиною Катеринівської залізниці здано Верховцеву 1 травня, Східної – 3 травня».

18 травня 1884 року на станцію Долинська прийшов перший потяг із Криворіжжя.

Цей факт також підтверджує телеграма інженера спорудження залізниці В.Титова Шарнвалю: «Сьогодні, при ясній погоді, після молитви відбулось урочисте відкриття залізниці і мосту».

З цього ж дня станція Долинська стала вузловою, закладені вагомі передумови для розвитку її як містоутворюючої.

У мене немає сумніву, що серед тих, хто приймав і зустрічав перший потяг на новій залізниці, була й сім'я Бочковських. Адже цю роботу могли виконувати тільки залізничники-спеціалісти. Їх було запрошено на залізницю у зв'язку із створенням вузла залізниць та відкриття в Долинській новій станції.

Родину розмістили в єдиному на станції будинку. Нова

сім'я привезла з собою не тільки професійні знання, а й свої звичаї та обряди. Аполлон Бочковський був поляком, дружина – литовкою. В сім'ї панували католицькі звичаї. Менш ніж за рік родина зросла. В ній 1-го (13-го за новим стилем) березня 1885 року народились хлопчики-близнюки. Документально цей факт оформлено записами «Книги реєстрації актів про народження римсько-католицької церкви. Костел м. Єлисаветград. 1877-1893рр.». У ній в записях під номерами 14 і 15 вказано: «Тисяча вісімсот вісімдесят п'ятого року, березня першого дня в Єлисаветгр. римсько-католицькій церкві охрещене немовля Мечислав за іменем, священником (нерозбірливо), з дотриманням усіх обрядів і таїнств». **№ 9 фото костелу в м. Єлисаветграді), № 10 (фотокопія метричного запису Другому сину, згідно записів новонародженого того ж дня було дано ім'я Гіполіт. Ця подія відбулася в родині міщан Аполлона Бочковського і Анни, уродженої Расцької, законному подружжю, першого березня цього року на станції залізниці Долинська.**

Життя на безлюдній, степовій станції часто ставило перед родиною Бочковських всілякі випробування. Найжахливішими з них були побутові умови, відсутність медичного обслуговування, віддаленість від культурно-освітніх центрів. 24 грудня 1885 року з одним із таких випробувань родина не справилась. У книзі реєстрації актів про смерть римсько-католицької церкви, м. Єлисаветград, розпочата 23 грудня 1887 - закінчена 24 листопада 1908 рр. за № 10 зроблено запис про смерть в Долинській немовляти від менінгіту, що мало 10 місяців від роду. Це був брат Іполіта Бочковського Мечислав.

Через півтора року, 26 листопада 1887 року в родині Бочковських (знову ж таки на станції Долинська), народився ще один син. Назвали його Фадей. Реєстрацію новонародженого та хрещення немовляти батьки провели в тій же церкві, що й попередніх дітей, у місті Єлисаветграді.

Враховуючи віддаленість станції Долинська від Єлисаветграда (їхати доводилось потягами з пересадкою в Знам'янці), батькам довелося поєднати реєстрацію новонародженого та його хрещення з оформленням акту про смерть Мечислава. Записи в книгах костелу дають пояснення, чому у книзі реєстрації смертей запис про смерть Мечислава був зроблений тільки через два роки.

Таким чином, ми маємо документальне підтвердження, що сини Бочковські стали першими офіційно зареєстрованими дітьми, що народилися на станції.

Маючи дві станції, новостворений залізничний вузол переживав не кращі часи. Його обсідали проблеми. Найбільша з них – незавершена реконструкція станції. За вантажообігом вузол залізниць давно переріс станцію IV класу, проте матеріально-технічна база його далеко не відповідала третьому розряду. Затверджений в 1883 році план реконструкції станції не виконувався. Його фінансування у свій час закладалося в межах коштів, виділених на будівництво Катеринівської залізниці. Ставши вузловою, станція перестала справлятися з прийомом, опрацюванням та відправкою вантажного потоку.

Аналіз ситуації, зроблений спеціалістами, показав, що середньомісячна чисельність вагонів, які підлягали обміну між станціями щорічно зростала: в 1884 році вона досягла 30 вагонів, 1885-у – 67, 1886-у – 86, 1887-у – 116. Набагато більше їх прибувало в окремі місяці: у жовтні 1884 р. – 46, у листопаді 1885 р. – 98, у червні 1886 р. – 122, у жовтні 1887 р. – 150 вагонів, а в окремі дні їх кількість сягала 215.

Із поглибленням Дніпро-Бузького лиману, відкриттям Очаківського каналу, що дозволило пароплавам із більшим тоннажем заходити до Миколаївського порту, інтенсивність перевезень на Харківсько-Миколаївській залізниці почала стрімко зростати. В межах станції Долинська вона досягала свого граничного напруження – 10 пар потягів на добу. Враховуючи ці зміни, експлуатаційний відділ тимчасового управління казенних залізниць Міністерства шляхів сполучень Росії обґрунтував шляхи збільшення пропускної можливості станції Долинська. Ці зміни диктувались об'єктивними причинами: «З побудовою Катеринівської залізниці станція Долинська із невеликої проміжної станції перетворилась у вузлову – передавальну».

Для подальшого розширення її пропускної спроможності піднімалось питання про використання 64 тисяч рублів зекономлених коштів та одержання дозволу на переведення на станцію Долинська служб і залізничних засобів, що забезпечували експлуатацію станції III класу Новий Буг та пониження останньої в класності.

Запропоновані зміни відносно станції Новий Буг вимагають пояснення. До виникнення вузла станції Долинська на лінії Знам'янка-Миколаїв станція Новий Буг була єдиною на магістралі, що належала до третього розряду. Це пояснювалось її місцезнаходженням. Воно відповідало середині шляху між основними відправними станціями Знам'янка та Миколаїв. Потяги кінця XIX століття були настільки не досконалі, що з потугами долали великі відстані. Тягловим плечем поїздок здебільшого була відстань у межах 70-ти верств. Після чого потяги зупинялись, виводились у спеціально відведенні місця, де проводилась їх очистка, вони заправлялись дровами, вугіллям, забезпечувались запасами води. На станції Долинська таке місце для потягів знаходилося біля селища Волохине. Крім того, на вузлових станціях влаштовувався відпочинок і зміна поїзних бригад, ремонт і передбачалась обов'язкова наявність додаткових потягів. Із другої половини 80-х років увесь комплекс такого обслуговування з Нового Бугу передавався станції Долинська.

Враховуючи, що відстань від станції Долинська до Миколаєва біля 150-ти верств, роль проміжної для дозаправки і огляду потягів та вагонів передавалась станції Ново-Полтавка.

В проекті міністерського документу, що розроблявся, передбачалось: перенести із станції Новий Буг на станцію Долинська залізничні колії, які виводились із технологічного обслуговування потягів, 14 стрілок, поворотний круг для потягів, житловий будинок для розміщення адміністрації депо.

Значний обсяг робіт планувалось виконати на станції Долинська. Це, насамперед, проведення земляних робіт для укладання нових колій та установку на них 26-ти стрілок. Нове місце займав поворотний круг для потягів. Із часом він розміститься в північній частині станції, де й сьогодні розвертаються односекційні локомотиви тепловозів, що доставляють пасажирів із Миколаєва.

Інший пункт, пропонував перенести залізничний вокзал на нове місце, переобладнавши існуюче приміщення в житловий будинок. Цей пункт, мабуть, був внесений в документ у зв'язку з успішними роботами на будівництві нового пасажирського вокзалу. **№ 11 фото залізничного вокзалу на станції Долинська**

На його побудову Міністерство шляхів сполучень за кошторисами надзвичайних видатків в 1887 році виділило 30 тисяч, а в 1888 – 19 тисяч рублів. Але, як показало життя, такі темпи фінансування нової споруди зберегти не вдалось. Його спорудження в часі розтягнулось на 15 років. Перших пасажирів він спромігся прийняти лише на початку XX століття.

Були й інші напрацювання щодо коштів. Вони потрібні були на побудову нової товарної платформи, щоб

замінити існуючу, що прийшла в непридатність, на житловий будинок для службовців залізничного депо, для перенесення на нове місце приміщень, які забезпечували станцію водою, для створення залізничного переїзду з подоланням п'яти пар колій, а також для подовження труби з водовідведення в межах станції.

Після багатьох погоджень проект документу, оформлений як Меморія Департаментів Державної Ради, 9 травня 1888 року за № 16 був поданий «К собственноручному Его Императорского Величества утверждению». Вже наступного дня у верхній частині Меморії поставлено резолюцію «Исполнить. 10 мая 1888 г. Гатчина». На останній сторінці документу підпис: «Александр».

Чи не цей документ згадав правитель Росії, коли, вертаючись із поїздки Кавказом і Кримом, біля станції Бірки, що за 40 верст від Харкова, 17 жовтня 1888 року імператорський поїзд з царською сім'єю і багаточисленним оточенням високопосадовців, потрапив в аварію? **№ 12 фото аварії царського потяга** Кров і жертви настільки налякали Олександра III, що він примусив потяг з уцілілими вагонами через станції Катеринослав, Кривий Ріг, Долинська повернути у зворотний путь, і, накидаючи більш ніж 300 верст додаткового шляху, знову прямувати до

Харкова. Коли ж імператору запропонували станцію для організації обіду, він без вагань зупинив свій вибір на Долинській. Наша безлюдна, маловідома, але цілком спокійна і безпечна станція влаштувала Олександра III і його міністерське оточення. Після виснажливої поїздки і пережитого вона їм здавалась неземним раєм. Мабуть, ні в кого з високопосадовців не виникло сумніву щодо рівня обслуговування приїжджих у місцевій корчмі. «На станції Долинська (Катеринівської залізниці), – писав Василь Кривенко, автор письмового супроводу царської поїздки на Південь Росії в 1888 році, – в зв'язку з відсутністю залу, обід був сервірований в сусідньому маленькому трактирі».

З часом на залізничному вокзалі в Харкові відкрили церкву. Назвали її Олександро-Невською. Дослідник краю Ігор Шевченко висловив думку, що царська сім'я та громадськість таким чином відгукнулись на трагічні події жовтня 1888 року під Харковом. В грудні 1902 року дерев'яну церкву з такою назвою відкрили також на станції Долинська. **№ 13 фото церкви Олександра Невського на станції Долинська**

Станція Долинська вступила в новий етап своєї розбудови. Зусиллями залізничників вона перетворювалась у надійні транспортні ворота Східної Херсонщини. Про соціальне обличчя станції доводилось лише мріяти. Тільки з побудовою в 1890 році біля неї цегельного заводу, що обслуговував залізницю, відкрились можливості лишки цегли вкладати в будівництво житла на станції. Перший житловий будинок на нинішній вулиці Лазарєва (до 1985 року залізничні будинки) прийняв жителів лише в 1893 році. Цей факт підтверджується документами бюро технічної інвентаризації житла. Таких двоповерхових будинків на станції будувалось щорічно по одному.

Це був час, коли до станції почали тулитись хати – мазанки, а весною сюди з'їжджалися заробітчани для найму на сільськогосподарські роботи. В 1891 році відкрилось залізничне училище для дітей, батьки яких своє життя пов'язали із залізницею і проживали на маленьких або віддалених станціях та роз'їздах. На цьому перелік, зробленого для залізничників на станції Долинська, вичерпувався. «Список населённых мест Херсонской губернии и статистические данные о каждом поселении», Херсон, 1896 р., стор. 48, про Долинську розповідає красномовно: у 25-ти дворах селища проживало 227 мешканців. При селищі та станції були дві крамниці, два буфети, одна пивна і корчма.

В історичній науці склались традиції роком заснування населеного пункту вважати першу про нього письмову згадку. В нашому випадку, починаючи з 1873 року, мова велась про створення і розвиток станції Долинська. То ж, мабуть, роком заснування Долинської, як населеного пункту, варто було б вважати 1896 рік.

В сім'ї Бочковських підростало два хлопчики. Жвавим інтересом і особливою допитливістю виділявся старший – Іполіт. Приходив час визначатись. Родину не могло влаштувати місце їх проживання, де були відсутні можливості для розвитку дітей. Лякала відірваність від нормального цивілізованого життя. «Як вирватися з круговороту проблем?» – все частіше ставив для себе таке питання Аполлон Бочковський. Допомогла станція. Він присвятив залізниці багато років бездоганної праці. Всі ці роки довелось працювати у тих її підрозділах, що обслуговували Катеринівську залізницю. Її керівні органи знаходились у Катеринославі. В зв'язку з сімейними обставинами А.Бочковський та його родина й були переведені для роботи на залізницю до губернського міста. Там, в 1896 році й став учнем Катеринославського реального училища Ольгерд Іполіт Бочковський. **№ 14 фото меморіальної дошки О. Бочковському на приміщенні музею історії Долинського району**

Список використаних архівних джерел та літератури

Державний Архів Кіровоградської області (ДАКО). Єпископівський римсько-католицький костел. Книга реєстрації актів про народження. м. Єпископівград, 08.12.1877-15.12.1893, ф. 498, оп. 1, с. 2

ДАКО. Єпископівський римсько-католицький костел. Книга реєстрації актів про смерть, м.Єпископівград, 23.12.1887-24.11.1908, ф. 408, оп. 1, с. 3

Меморія Департаментов Государственного Совета России от 9 мая 1888 г., № 16, Российский Государственный исторический архив (РГИА), ф. 1159, оп. 1, д. 385, лл. 89-91, 101-105 об, 108 об.

Письмо Министерства путей сообщений России к Государственному Секретарю России с просьбой увеличения ассигнования на расширение ст. Долинская Харьковско-Николаевской и Катеринославской железных дорог, РГИА, 1888 г., ф. 1152, оп. 10, д. 128, лл. 1-6, 7-8, 12-15 об.

План ст. 1883 г., Долинская Харьковско-Николаевской ж. д. РГИА, ф. 350, оп. 60, д. 25, л. 1

Гусейнов Г.Д. Незаймані сніги. Книга 3. / Г.Д. Гусейнов – Д.: АРТ-ПРЕС, 2010. – 314 с.

Кривенко В. Поездка на Юг России в 1888 году / В. Кривенко // Исторические Вести. – 1891. – № 1

Крючков Ю.С. Град Святого Миколая: путівник старим Миколаєвом / Ю.С. Крючков. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2003. – 252 с.

Крючков Ю.С. Історія Миколаєва. Від заснування до наших днів / Ю.С. Крючков. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 1996. – 299 с.

Линюк Ю.С. Сторінки історії Одеської залізниці / Ю.С. Линюк. – Одеса: Астропринт, 2005. – 252 с.

Маруценко В.Г. Боковенька-2006. Степовики: біографічний довідник / В.Г. Маруценко. – Долинська: Поліграф-Сервіс, 2007. – 170 с.

О.М. Поль і розвиток гірничої промисловості в Криворізькому басейні: матеріали громадських читань. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2002. – 208 с.

Платонов В.П. Человек-легенда: Александр Поль / В.П. Платонов. – Д.: Проспект, 2002. – 208 с.

По Екатерининской железной дороге. – Одесса: ФЛП Фридман А.С., 2008. – 152 с.

Хосяїнова Л. З плеяди Українських патріотів / Л. Хосяїнова // Народне слово. – 1 квітня 2010

Хосяїнова Л. Ольгерд Іполіт Бочковський в Єлисаветграді / Л. Хосяїнова // Боковенька-2002: літературно-художній альманах. – Кіровоград: Мавік, 2003. – 153 с.

Маруценко В.Г.

ДОЛИНСЬКА О.Ф. І СТ. ДОЛИНСЬКА. ДАВАЙТЕ РОЗМОВАМ ПОКЛАДЕМО КРАЙ.

Розмовам потрібно покласти край: під станцією Долинська немає жодного сажня землі, яка б належала Ользі Федорівні Долинській.

З польовою двохметровою, виготовленою Станіславом Марікуцею, столяром лісомеліоративної організації намагаюсь перенести на місцевість межі колишніх земельних володінь жінки, іменем якої названо станцію, район, місто.

Допомагають це зробити майже знищена витоки річечки Водяна і залізниця, що двома рукавами на Миколаїв і Кривий Ріг наклалася на західну частину землеволодінь Долинської. Доступно і беззаперечно допомагає відтворювати ландшафт ділянка Харківсько-Миколаївської залізниці. Вона, прямує цією територією, розсікла угіддя колією завдовжки 1800 метрів. На ній працюють три водопропускні споруди. Середня – для річки Водяної, обабіч, справа і зліва, на відстанях шестисот метрів – для її приток. Один із цих витоків 140 років тому брав початок із території південної частини старого міста. Володимир Антоненко, описуючи Долинську у спогадах «Місто моє степове», пише: «Пам'ятаю, як у 1963-у, після лютої зими, по місту стояло суцільне болото. На перехресті вулиць Кірова і провулку Транспортному велика калюжа не висихала аж до літа. Її чомусь називають Кундикове болото. Десь неподалік від цього місця проживав, за переказами городян, якийсь Кундик».

Сьогодні підтверджено документально: в тому місці брав початок один із витоків річки Водяної. Пірнаючи у штучні русла під Криворізькою і Миколаївською залізницями він прямував до основної водної артерії. З розбудовою селища жителі вулиці Кірова, наступаючи забудовами, поступово ховали потік під землею. Затиснутий звідусіль, але не зневоднений, він час від часу проявляв характер, то Кундиковим болотом, то водними сюрпризами і неприємностями в затоплених погребках та сараях. В другій половині 80-х – на початку 90-х під час найбільшого наступу підземних вод на місто, загнаний у землю потік, проявив свій норів з особливою силою. Ось тоді влада, щоб назавжди позбутися клопотів (а можливість така була, будувався КГЗКОР), залучила будівельників, поставивши завдання приборкати Кундикове болото. Матеріалів і засобів у цю невелику частину вулиці уклали достатньо. Воду відвели через облаштовані водозливи і прокладені труби, проблемну проїзду частину вимостили. Проведеним роботам із часом почали сприяти і зміна клімату, і відступ підземних вод, і розрита водогінними та каналізаційними траншеями Долинська. Здається непокірний струмок приборкали. Майже не залишилось слідів від притоки, що поповнювала Водяну з підвищення, яке знаходилось за Червоним Маяком.

Ця висота господарює над всією місцевістю. З давніх-давен її охоронцями зі сходу були дві скіфські могили, а з півдня, від сіл Згода та Вишневе – витоки річки Висуні.

Місцем народження Водяної став рівний і безмежний придолинський простір. Нині це південна окраїна сучасної Долинської, що за півверсти від колишнього птахокомбінату. Колись це були польові долони степу. Збудована через них Криворізька залізниця стала першою перепоною на шляху струмка після витоків. Будівельники, знаючи непередбачуваність степових потоків, вперше спрямували його рукотворним руслом під залізничний насип. Вибігши на польовий простір, він знову сховався. Цього разу у лісовому чотирикутнику. Час виказав приховану істину: дерева насажені там, були ровесниками володарки цих територій, Ольги Федорівни Долинської.

Подолавши ще одне рукотворне русло під Харківсько-Миколаївською залізницею, підсиленій притоками, потік перетворився у річечку Водяну. Вона понесла свої води до місцевості, що дійшла до нас багатьма назвами: пустище Осиповської, Федорівка, Водяна, Мала Водяна, Маловодяне...

Проходять роки. Вже в післявоєнний період через русло витоків Водяної проклали автошлях до сіл Катеринівки та Марфівки.

Під Криворізькою залізницею засипали труби водовідведення не лише Водянського, а й іншого струмка, що знаходився ближче до станції Тимкове. Тепер тільки водойма після весняного танення снігів іноді ще нагадує місце, де починалась річечка Водяна.

Невпізнанно змінилась територія між залізниць. В радянську добу там організували господарство з вирощування саджанців плодкових культур. А сплюндрований Водянський потік цього разу пропустили під містком новозакладеної вулиці. Їй дадуть назву Садова. Незважаючи на все Водяна, у межах вікових дерев, у 70-і роки ХХ століття ще подавала ознаки життя. Сюди, щоранку, необмежений чиновницькими турботами, добігав і я. Про власницю землі і парк, звичайно ж, нічого не знав. Вражало навколишнє оточення, неймовірна гармонія, спокій, порядок і, здавалось, чиясь присутність. А ще тут полюбляли організовувати піонерську зірницю, де водну гладь по колоді із дерева настирливо долали учасники змагань.

Сьогодні та казка залишилась лише у спогадах. Райський куточок перетворився у глухомань та сміттєзвалище. На захід від залізниці правобережжя Водяної приголубило присадибну забудову пані Долинської. Поряд із будинком знаходився господарський двір, садок із квітником, левада, вітряк, криниця. До них прямували дві польові дороги. Залізниця, що пролягла поряд, вимагала води. Річку перегородили загатою. На Водяній утворили ставок. Воду до залізниці подавали водогоном, що проходив землями О. Долинської. Поруч зі станцією, на під'їзді до нинішнього південного переїзду, знову ж таки у володінні Ольги Долинської, в 1894 році працював цегельний завод.

Землі Ольги Федорівни від сучасного Маловодяного майже правильним прямокутником завширшки від півтора до двох та більш ніж на сім кілометрів простягались на схід.

Північна межа земельного наділу майже пересікала пристанційне стикування двох залізниць, проходила угіддями, де нині знаходиться Транспортний провулок міста Долинської, і прямувала далі у неозорий степ. Майже в центрі наділу, дещо зміщеним до південної межі землеволодіння, знаходився хутір Очеретин (нині село Більшовик). Три приміщення, криниця, оточуючі поля, ставок на витоках Очеретяної забезпечували його господарську діяльність.

Всього на кінець 1893 року за Ольгою Федорівною Долинською числилось 1025 десятин землі, окремий виняток склали 29 десятин, що знаходились в підпорядкуванні Харківсько-Миколаївської та Катерининської залізниць.

Воєнний землемір колезький асесор В. Модін, розробляючи топографічний спеціальний план пустища Осиповської, який знаходився в межах села Водяного і хутора Очеретин в Олександрійському повіті Херсонської губернії, що належали дружині колезького секретаря Ользі Федорівні Долинській конкретизував його так: 993 десятини 477 сажень землі знаходились під оранкою, сінокосом і вигоном, 6 дес. 754 саж. – під ліском, 8 дес. 79 саж. – під будинком і садом, 4 дес. – під забудовою, 7 дес. 1310 саж. – під польовими шляхами, 5 дес. 2200 саж. – під ставками і заболоченою місцевістю.

Закінчуючи, хотів би повернути читача до початку нашої розмови. Співставляючи площу нинішнього міста – 1266 гектарів із розмірами землеволодінь Ольги Федорівни Долинської, не важко переконатись: вони майже співпадають. А відрізняються лише своїм розміщенням. Місто збудоване з півночі на південь, вздовж залізничних колій, угіддя пані Долинської пересікли залізницю із заходу на схід. Спільними для обох територій стали експропрійовані соціалістичною революцією у О. Долинської землі, на які південніше Транспортного провулку наклались квартали сучасного міста. Відійшов до міста хутір Очеретин. З іншого боку межового провулку перестуком коліс продовжує працювати на залізницю станція із назвою Долинська, яка збудована, як і більша частина міста, на землях Михайла Олександровича Кефали та Волохіних.

Автор висловлює вдячність братам Валерію і Василю Булавкам, що допомагають гортати сторінки історії нашого краю.

Література:

1. Кіровоградський обласний державний архів (ДАКО), ф. 490, оп. 1, сп. 231. План пустища Осиповской при деревне Водяной и хутора Очеретин.

Маруценко В. Г.

ЧИ МОГЛА СТАНЦІЯ ДОЛИНСЬКА МАТИ НАЗВУ КЕФАЛІВКА?

Приїхавши багато років тому в Долинську, я довго не міг збагнути: чому місце, де влітку відпочивали і купалися жителі районного центру, замість українського слова ставок, називали прудом?

На початку цього століття до моїх рук потрапили документи Санкт-Петербурзького російського державного історичного архіву.

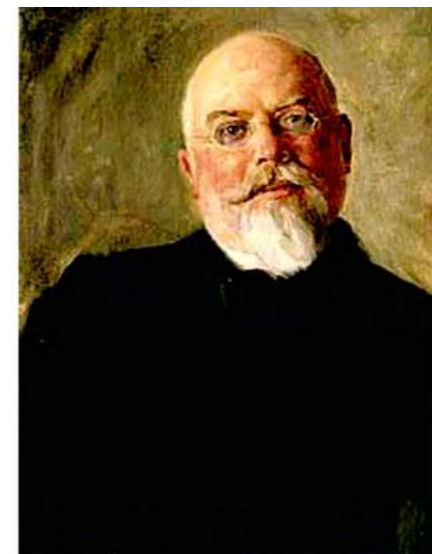
Вони й допомагають розставляти точки над «і» щодо виникнення і становлення станції Долинська.

В іменному найвищому указі Миколи II, направленому Міністру шляхів сполучень Росії 7 липня 1899 року, вказувалось: «Для здійснення додаткових робіт на Харківсько-Миколаївській залізниці, а саме: влаштуванні нагріної канами на 193-й версті Роменської дільниці, а також нового пруда для водозабезпечення станції Долинська, розширення станції Куцівка, Знам'янка та Білопілля і установки на останній з них снігового захисту, виявилось необхідним зайняти землі з їх власністю в межах повітів Роменського Полтавської, Олександрійського Херсонської і Сумського Харківської губерній в загальній кількості 40 десятин однієї тисячі двохсот семидесяти одної квадратних сажень.

В зв'язку з цим наказую:

1. Підготувати розпорядження щодо відчуження для вказаної мети означених земель;
2. Винагороду землевласникам передбачити на підставі загального законодавства про майно, що відчужується згідно розпоряджень уряду;
3. В зв'язку з терміновим проведенням будівельних робіт займати згадувані землі відразу після здійснення їх опису з дотриманням правил, викладених у статтях 594 та 595 законів цивільних (Зведення (звід) законів Т. X т. 1, вид. 1887 рік)».

Поява короткого, але вимогливого царського указу диктувалось не тільки розширенням станції (їх було вже дві), а й появою більш сучасного і потужнішого покоління потягів. Маловодянський ставок, збудований для маленької станції у 70-х роках не мав достатньої кількості води, щоб вирішувати проблеми водозабезпечення набагато потужнішого залізничного вузла. Крім того, ще в 1882 році в «Доповіді урядової комісії з прийому до казни Харківсько-Миколаївської залізниці» вказувалось: «Існуючі дерев'яні водопідйомні приміщення головної лінії та Знам'янсько-Миколаївської дільниці, за виключенням щойно збудованих, стають не придатними і в найближчому майбутньому будуть вимагати капітального ремонту». Дерев'яним на станції Долинська був не тільки водогінний підйомник, а й пасажирський вокзал, платформи.

Під водозабезпечення станції Долинська Харківсько-Миколаївської залізниці в Олександрійському повіті Херсонської губернії згідно опису від 26-го листопада 1899 року із землеволодінь дійсного статського радника Михайла Олександровича **Кефали фото № 1**. М.О. Кефала було відведено 20 десятин 580 квадратних сажнів землі. З цього документа можна переконатись: до відведення земля знаходилась під городами і заплавами (оболонню).

Оцінка землі, відведеної під водогін, відбулась 25 червня 1901 року. Під час засідання оціночної комісії уповноважений землевласника звернув увагу, що відчужувана земля дає багатий урожай трави та очерету і здається в оренду під вирощування овочевих культур вартістю 4 копійки за квадратну сажню.

Виходячи з цього він просив комісію:

Установити винагороду за відведену землю з розрахунку 500 руб. за десятину;

Надати право Кефалі із влаштованого залізницею пруда (ставка) користуватись водою і льодом в межах необхідних для потреб економії, що знаходилась поряд. Пояснювалась така вимога відсутністю води в районі відчужених земель.

Висувалась вимога зобов'язати управління залізниці не обгороджувати ні канавами, ні якимись іншими спорудами тих місць, де прокладались водогінні труби.

Агент залізниці на засіданні комісії заявив, що він не може погодитись з усіма вимогами землевласника, бо не

мас від управління залізниці необхідних повноважень, просив визначити винагороду за відведену землю із розрахунку 300 руб. за десятину.

Прийнявши до уваги, що переважна більшість відчужених земель відносилась до заливних лу́гів (заплав) і до передачі їх залізниці звалялась в орендн під городи вартістю 4 коп. за кв. сажню і була значною статтею доходів землевласника, що не тільки в районі відчуження землі, а й у всьому Олександрійському повіті ціни на землю прогресивно зростають (наводився приклад продажу землі біля містечка Новгородка Веселовським покупцю Здорику вартістю 325 руб. за десятину), що смуга відчуженої землі з прокладеними трубами пересікала всю землю власника в різних напрямках і цим наносила суттєвий збиток його господарству, комісія з місцевих цін визначила винагороду Кефалі за відведену землю з розрахунку 500 руб. за десятину, в сумі 10120 руб. 83 коп.

фото № 2. Кефалівський ставок

Крім того, вона зобов'язала управління Харківсько-Миколаївської залізниці:

а) надати право землевласнику користуватись водою із водойми побудованої залізницею, займатись заготівлею із неї льоду в необхідній для економії кількості, і, взагалі, постійне і безперешкодне користування водою необхідною в господарстві;

б) не обгороджувати зайнятої водогінними трубами смуги землі ні канавами, ні якимись іншими спорудами.

Зрозуміло, що з таким рішенням комісії управління Харківсько-Миколаївської залізниці погодитись не могло.

Визнавши проведену комісією оцінку вартості землі перебільшеною, управління залізниці звернуло увагу:

1. Вартість землі в Олександрійському повіті згідно статистично-економічного огляду Херсонської губернії за 1899 рік показує, що її ціна на рік відчуження у Кефалі (1899) знизилась на 6 відсотків. Тенденція до зниження вартості землі набуває хронічного характеру. Значний вплив на сільське господарство і вартість землі мають неврожайні роки, які повторюються з року в рік;
2. Продаж Веселовським землі Здорику за ціною 325 руб. за десятину потрібно розглядати як поодинокий факт, який не повинен стати підставою для оцінки землі Кефалі вартістю її в 500 руб.
3. Підставою для подорожчання землі не може бути заява комісії, щодо відсутності належних умов переїзду і прогону худоби через землі, зайняті водогоном, про що підтверджено в заяві уповноваженого залізниці на її засіданні;
4. Виходячи з цього, вартість землі Кефалі на 1899 рік може бути визначена сумою 284 руб. за десятину. Якщо взяти до уваги виняткові умови відчуження – 300, як пропонував уповноважений залізниці.
5. Управління залізниці вважає, що надавати певні переваги колишньому володарю землі, який ніякої ні матеріальної, ні моральної участі в побудові нової водойми не брав, вкрай не справедливо.

25 червня 1902 року вже з особистою участю Михайла Кефалі відбулось чергове засідання комісії. На ньому розглядались обґрунтовані управлінням Харківсько-Миколаївської залізниці пропозиції щодо ціни на відчужену кефалівську землю.

Вислухавши представника залізниці, М. Кефала зауважив, що в тому місці, де побудований залізничний пруд (ставок), до його облаштування існувала створена ним запруда. На підставі цього він вимагав надати йому право користуватися водою із збудованого адміністрацією залізниці пруда (ставка). Таке право вважав справедливим. Крім того, з метою усунення незручностей, які виникли у нього при веденні польових робіт, він просив комісію зобов'язати управління залізниці облаштувати переїзд через Грекову балку.

Агент залізниці, підтримавши висунуті управлінням Харківсько-Миколаївської залізниці пропозиції заявив, що вимоги про влаштування переїзду через Грекову балку передчасні.

Проте комісія, виходячи з того, що вартість десятини землі за ціною 284 руб. нею не може бути прийнята, а факт продажу землі Веселовським Здорику в розмірі 325 руб. наведений лише для порівняння цін, за якими потрібно оплатити оболонь, постановила:

1. Встановлену вартісну оцінку землі залишити в силі.
2. Зобов'язати управління залізниці влаштувати переїзд через Грекову балку.
3. Вияснити шляхом поліцейського дізнання з участю представників залізниці і землевласника про існування на місці відчужених земель ставу або іншої водойми.

Наступне засідання комісії відбулось через рік, 28 червня 1903 року. Заслуховувався протокол поліцейського дізнання, оформлений приставом Олександрійського повіту 11 жовтня 1902 року. Ось його дослівний виклад: «Там, де адміністрацією залізниці влаштований пруд (ставок), знаходились «редко пересыхающая течя и родниковые плёса», які служили для потреб економії Кефали». Тому комісія: «Ввиду несомненного лишения владельца удобного пользования водой» ухвалила: рішення своє від 25 червня 1901 року про надання права землевласнику користуватись водою із влаштованого управлінням Харківсько-Миколаївської залізниці пруда (ставка) залишити в силі.

Зрозуміло, що управління залізниці не могло погодитись із таким рішенням комісії. Цього разу залізниця підготувала заяву на ім'я херсонського губернатора. В ній вказувалось: власнику відчуженого нерухомого майна (мова йшла про відчужену землю під пруд (ставок)) могло б надатися повне або часткове право користуватися ним лиш в особливому випадку, коли відчужений пруд (ставок) побудував Кефала.

В даному випадку на відчуженій землі ніколи ніякого ставка не існувало. Водоймище побудоване виключно розпорядженням управління залізниці, на кошти казни (розведена риба, тощо). Комісія не мала права надавати Кефалі сервітут (право мати певні вигоди від використання ставка).

Надання Кефалі такого права несправедливе ще й тому, що останній отримає подвійну винагороду – за відчужену землю одержить готівкою в сумі 500 руб. за десятину. Крім того, Кефала буде мати значні вигоди від участі в користуванні прудом (ставком). А вони можуть бути дуже вагомими.

Їх Кефала може отримати згідно рішень оціночної комісії. Підставою для якої став протокол дізнання, оформлений приставом 3-го стану Олександрійського повіту від 11 жовтня 1902 року. Але командирований для участі в дізнанні начальник 7-ої дільниці служби колій доповів, що дізнання 25 жовтня 1902 року в зв'язку з неявкою уповноваженого від землевласника не відбулось. Він подав заяви опитаних ним осіб, селян-старожилів цієї місцевості та службовців Харківсько-Миколаївської залізниці – колійного майстра Василенка і «письмовозителя» Пузанкова, в яких вони засвідчили відсутність на землях, що відчужувались у Кефалі, будь-яких загат чи інших водойм. Їх свідчення підтверджено нотаріальними копіями заяв.

Направляючи документи губернатору, управління залізниці просило його сприяти більш-менш нормальному і справедливому вирішенню питання щодо винагороди Кефалі за відчужену землю.

Відповідь найвищого посадовця краю не забарилась. В направленій Міністерству шляхів сполучення справі херсонський губернатор підтримав рішення оціночної комісії щодо вартості відчужуваної землі. З його слів вона відповідала дійсності. За десятину угідь казни пропонувалось викласти 500 рублів. Погодився губернатор із наданим Кефалі правом користуватись щойно збудованим залізничною адміністрацією прудом (ставком), підтримав рішення комісії щодо виконання управлінням залізниці зобов'язань не огороджувати зайнятої водогінними трубами смуги землі та вимогою землевласника облаштувати переїзд на Грековій балці.

Нарешті документи дійшли до Кабінету Міністрів Росії. Там довго мудрувати не стали. Міністри погодилися із рішенням комісії не зводити перепон і огорож з боку управління залізниці на смузі землі, зайнятій водогінними трубами. Дійшли висновку: на відчуженій землі будь-яких запруд або інших водойм до 1899 року не виявлено, а пруд (ставок) будувався винятково для потреб залізниці. Ось чому колишній власник землі ніяких підстав для користування цим прудом (ставком) не має. Мало того, спільне користування водоймою могло б створити значні незручності для залізниці. Таким же безпідставним вважалось рішення комісії щодо зобов'язань залізниці облаштувати переїзд на Грековій балці. Згідно плану місцевості, що знаходився у справі, ця балка пересікала дуже зручна для землевласника польова дорога загального користування. Указану частину постанови комісії пропонувалось відмінити.

Виходячи з цього, Рада Міністрів отримала всі підстави вважати:

1. Винагороду дійсного статського радника Михайла Олександровича Кефалі за 20 десятин 580 кв. сажень зайнятих угідь із його володінь в Олександрійському повіті Херсонської губернії під водопостачання станції Долинська Харківсько-Миколаївської залізниці та збитки відшкодувати за рахунок казни із виділеного кредиту згідно визначеного оціночною комісією розрахунку в розмірі 10 тисяч ста двадцяти рублів 83 копійок з установленими 6-ма відсотками річних від дня заняття землі до дня її оплати.
2. Зобов'язати управління Харківсько-Миколаївської залізниці не обгороджувати зайнятої водогінними трубами смуги землі ні канавами, ні будь-якими іншими спорудами.

Миколі II для царського підпису справу подали в Меморії Департаменту Державної Ради. Її він «Высочайше утвердить соизволил в Царском селе, 13 декабря 1905 г.».

Вода поступала на станцію Долинська у збудовані для цього дві водогінні вежі, з них – до місць заправок водою

потягів. **Фото № 3. Станція Долинська з водогінними вежами, початок ХХ ст.** Дві водозаправні установки знаходились на головній колії, ще одна – біля паровозного депо. Останню, в дещо розібраному стані, можна ще

Долинская № 5.
Общій видъ станціи.

побачити і в наші дні. А вода, що подавалась з пруда, з часом дійшла до станції Тимкове. З відходом в історію паровозів відпала потреба подавати воду з пруда. Це відбувалось у 60-х роках минулого століття. Залишившись без потреб і без догляду, водогінні вежі не встояли перед руйнівними зусиллями і людей, і часу. Одну з них, що була далі від станції (майже в тому місці, де у 80-х роках минулого століття спочатку поставили, а потім зняли В. Леніна) підірвали німці, друга – своїми руїнами продовжує нагадувати приїжджим і жителям міста про еру потягів на станції Долинська. Цю вежу навіть вималювали на герб міста Долинська. Але влада і після цього так і

залишилась не то що не спроможною, скоріше бездарною, щоб зробити для міста щось більше – зберегти для потомків залишки того, що нагадувало б про першооснову станції. З побудовою міського водоканалу (70-ті роки ХХ ст.) залізничний водогін в межах міста почав поступово демонтуватись. Доклали рук до нього й будівельники КГЗКОРУ.

Останній удар по водогону (а це в часі майже співпало з його віковою сторінкою) нанесли на початку нинішнього століття. В 1997 році один із високопосадовців Долинського міськвиконкому забрав у Знам'янській дільниці водопостачання залізниць документи і схеми збудованого на початку ХХ століття водогону. Як розповідав Степан Смоляр (а він прагнув організувати крапельний полив ставковою водою яблуневого саду, що намагався закласти на території колишнього овочево-фруктового радгоспу «Долинський»), на той час водогін міг надійно подавати воду до резервуарів міського водоканалу, що розташований на криворізькому виїзді з Долинської. Здійснити цей задум йому не дали. Пройде небагато часу і водогінна система, яка бездоганно і надійно працювала десятки років, не знаючи поривів (труби зачеканювались свинцем) була демонтована і разом з документами канула в Лету. Говорячи по-сучасному – поповнила чийсь сімейний бюджет.

Натомість жителям Долинської, що споживають вельми сумнівну за якістю карачунівську воду, продовжують «навішувати лапшу на вуха»: подавати щойно знайдену воду із багатих на неї Лозоватських запасників влада не може, – відсутні кошти на будівництво водогону, який як виявляється, повинен проходити шляхом свого демонтованого попередника.

Нині потреба станції у воді відпала. Із усього комплексу водопостачання, що колись був необхідним для станції Долинська, на початок ХХІ століття залишився лише ставок зі своєю незмінною російськомовною назвою – пруд. Від нього залізничне відомство давно відмовилось і він знаходиться в приватному підпорядкуванні. Щоб не склалося враження, що історія з будівництвом водогону для станції, це лиш прикрий і поодинокий випадок в житті землевласників, пропоную вам ще один документ – текст договору братів Кефали на право оренди земельних ділянок під забудову житла в селищі Кефалине (нині м. Долинська) із орендарями. Таких актів договорів наш музей має кілька.

Подаю дослівний переклад тексту. «Селище Кефалине. Тисяча дев'ятсот шістнадцятого року, вересня, першого дня. Ми, що нижче підписались, з одного боку землевласники Олександр і Михайло Кефала і з іншого селянка Устинівської волості Єлисаветградського повіту Варвара Никифорівна Андонієва підписали цей договір в наступному:

§1. Ми, Олександр і Михайло Михайловичі Кефала дозволяємо Андонієвій побудувати житловий будинок на особисто нам належній ділянці землі в селищі Кефалине при ст. Долинська Південної залізниці (далі вказуються її розміри), а всього двісті чотири (204) квадратних сажні, записані під № 356 і надані Андонієвій в орендне користування на протязі шести років, починаючи з першого вересня 1916 року по перше вересня 1922 року (прописом).

§2. Орендаторка Андонієва зобов'язана на протязі першого орендного року, тобто, з 1 вересня 1916 року по 1 вересня 1917 року (все прописом): а)збудувати на відведеній їй в орендне користування ділянці землі житловий будинок, а буде того бажати і службові приміщення, як-от: погріб, сарай, конюшню; б) обгородити парканом

вищеназану ділянку землі у відведених і указаних їй межах. Якщо на протязі вищеназаного часу орендаторка Андонієва не збудує на відведеній їй земельній ділянці житлового будинку і не обгородить парканом меж відведеної їй ділянки землі, землевласники мають право по закінченню першого орендного року договір цей знищити, позбавити орендаторку Андонієву відведеної їй в орендне користування ділянки землі і позбавити її права найму негайно. Отримані від орендаторки Андонієвої орендні гроші їй не повертаються.

§3. Покрівлі, поставлені орендаторкою Андонієвою на побудованих нею будівлях, повинні бути з металу або гонтові, або тесові, але – не солом'яні. За порушення цього параграфа володарі мають право договір цей знищити і позбавити орендаторку Андонієву права найму.

§4. За право орендного користування відведеною ділянкою землі орендаторка Андонієва зобов'язана платити власникам орендні кошти щорічно по шість копійок за кожен квадратну сажню, а всього дванадцять рублів 24 коп. (12 р.24 коп.) на рік.

§5. Орендаторка Андонієва зобов'язана виплачувати власникам землі або їх уповноваженому орендні кошти кожного півріччя наперед рівними долями, а саме: першого вересня кожного орендного року шість рублів 12 копійок (6 руб. 12 коп.) і першого березня кожного орендного року шість рублів 12 копійок (6 руб. 12 коп.).

§6. Без письмової згоди власників орендаторка Андонієва не має права: а) переуступати цей договір іншій особі; б) відкривати фабричні, торговельні, промислові заклади і підприємства; в) дозволяти відкривати подібні у своїх будівлях іншим особам. За порушення орендаторкою Андонієвою будь-якого пункту шостого параграфа цього договору володарі мають цей договір знищити і усунути орендаторку Андонієву від найму негайно, збудовані орендаторкою приміщення повинні бути знесені в місячний термін.

§7. Зводити нові приміщення, перебудовувати старі орендаторка Андонієва не має права без письмової згоди власників.

§8. Орендаторка Андонієва на протязі всього орендного терміну зобов'язується: а) користися розпорядженням власників щодо благоустрою і планування селища; б) не порушувати меж відведеної їй ділянки землі; в) не проводити захоплення землі; г) у дворах і приміщеннях дотримуватись чистоти, не викидати нечистоти і всіляке сміття на вулицю, а вивозити своєчасно нечистоти у вказане власниками місце; д) не копати канал, ям за межами відведеної їй ділянки землі. За порушення будь-якого пункту восьмого параграфа цього договору орендаторка піддається неустойці в розмірі п'яти рублів.

§9. Орендаторка Андонієва завжди зобов'язана своєчасно вносити орендну плату в обумовлені строки власникам або їх уповноваженому. У випадках не внесення орендної плати в один із вказаних строків власники мають право цей договір знищити, усунути орендаторку Андонієву від найму безповоротно і стягнути з неї неустойку в розмірі три рублі за кожен не оплачену в строк піврічну орендну плату. В цьому випадку збудовані будівлі повинні бути знесені на протязі одного місяця від дня прострочування.

§10. По закінченню орендного терміну, якщо між власниками і орендаторкою Андонієвою не відбудеться угода на новий термін, орендаторка Андонієва зобов'язана на протязі шести місяців після закінчення орендного терміну знести всі будівлі і прибрати місце.

§11. Добровільний продаж зведених будівель, як і продаж з торгів можуть бути проведені тільки під знесення, як матеріалів. Борги в орендованих платежах повинні мати перевагу перед іншими платежами.

§12. Орендаторка Андонієва бере участь поряд з іншими орендарями у видатках на утримання поліції і на благоустрій селища.

§13. Договір цей складений у двох екземплярах, із яких дійсний знаходиться у власників землі, копія – у орендаторки Андонієвої. За себе особисто і за дорученням брата мого Михайла Михайловича Кефали Олександр Михайлович Кефала».

Інший договір брати Кефали уклали із кременчуцьким міщанином Михайлом Матвійовичем Птіциним. 1 травня 1914 року ним взято в оренду земельну ділянку площею 263 кв. сажні. Договором передбачено будівництво житла в квадраті № 1 під номером 9. Потрібно зауважити, що параграфи в цьому документі, виписані набагато жорсткіше чим приведені в договорі з Андонієвою. Його не виконання давало можливість братам Кефалам брати неустойку в розмірі подвійної орендної плати, тобто сорок два рубля шістнадцять копійок (42 руб. 16 коп.).

Між іншим, це був дев'ятий будинок майбутньої вулиці, що носить нині ім'я великого Шевченка. Її, як і селище, назвали іменем Великого Кобзаря під час української революції 1917-1921 років.

Давайте спробуємо з'ясувати як вписувалась у терени краю родина Кефалів. Наявні документи і матеріали дозволяють зробити висновок – це були найбагатші та найвпливовіші землевласники нашої території.

Якщо засновнику поміщицької династії майору Георгію Кефалі в 1782 році в межах нинішнього села Олександрівки виділили наділ у розмірі 1257 десятин землі, то землеволодіння його наступників напередодні ХХ століття згідно «Списка земледельцев Алесандрійского уезда» на 1896 рік сягало від річки Водяної до містечка Братолюбівки, обчислювались 10040 десятинами 128 сажнями родючих чорноземів, що належали Михайлу Олександровичу Кефалі і 3366 десятинами 1486 сажнями, які перебували у підпорядкуванні його дружини Віри Львівни.

Останній Кефала посідав чільне місце в громадсько-політичному житті Олександрійського повіту. Він очолював повітові дворянські збори. Ось як описує газета «Голос юга» за 21 червня 1901 року проведення у повітовому місті ювілейного вшанування Михайла Олександрович:

«Александрия. Мы вновь погружаемся в спячку, от которой целую неделю были отвлечены событиями последних дней. А события сменялись с головокружительной быстротой. 15-го было чествование М.А. Кефалы, затем – земское собрание, заседание уездного съезда.

Особенно рьяно готовились к чествованию господина Кефалы, так как к тому времени ожидался в Александрии съезд видных губернских деятелей с губернатором во главе. Потому поводу улицы были подметены, бульвар полит водой, а меланхолические коровы и нахальные свиньи, обыкновенно составляющие значительную часть гуляющих по нашим улицам, были на время удалены в менее заметные пункты. Князь Оболенский в течении своего короткого пребывания у нас успел осмотреть строящиеся бойни, тюремный замок и пожарную команду.

Стиль чествования Кефалы носил характер скромный, и продолжалось чествование вместе с обедом в общем всего лишь несколько часов.

Юбиляру была предложена довольно солидная серебряная братина с подносом (говорят, обошлась она 2900 рублей). При этом было произнесено несколько речей, затем состоялся обед, и тем дело и кончилось. Наконец устроен был танцевальный вечер для молодёжи. Очевидно, те добрые времена, когда у нас каждое собрание сопровождалось общим возлиянием и изумительными проявлениями восторга, а подчас и дебоша, отходят мало-помалу в область преданий.

Во всяком случае, торжество оставило приятное впечатление: администрация пробудилась, город очистился и люди немного заработали. Не удивительно, поэтому желание наших обывателей, чтобы такие юбилеи проводились по чаще».

Про те, що Михайло Кефала був одним із найбагатших землевласників краю, засвідчує Б. П. Семенов-Тянь-Шанський в своєму «Полном географическом описании нашего отечества. Новороссия и Крым», Том XIV. «В верстах 12 к востоку от станции (Долинська, В.М.) находится имение Александровское М.А. Кефалы, разделённое на несколько экономий. Общая площадь имения превышает 10 тысяч десятин, из которых до 4 тыс. дес. служат для ежегодной запашки. Система полеводства трёхпольная. В имении существует завод рысистых и английских скаковых лошадей, содержится огромное стадо испанских овец, численностью до 10 тыс. голов, имеется более 600 свиней для откорма, а также стадо молочного скота. При имении разведены фруктовые сады, большая пасека, паровая вальцовая мельница, перерабатывающая зерновых продуктов хозяйства до 20 тыс. пуд. в год, маслобойня, шерстовка, кирпичный завод и пр. С 1887 г. Здесь организована метеорологическая станция. На средства владельца содержится народная школа».

Моєму сучаснику важко зрозуміти настільки доступна населенню була орендна плата, встановлена у селищі Кефалине. Тому знову звернемося до документів. 2 жовтня 1913 року Олександрійські повітові надзвичайні збори розглядали питання щодо залучення населення до обкладання державним податком у великих поселеннях Олександрійського повіту. Проте, як виявилось, рекомендовані міністерством фінансів багатолюдні населені пункти повіту Аджамка (13900 жителів), Єлисаветградка (13300), Красно-Кам'янка (8000), Новостародуб (7000), Новгородка (населення 12 тис. мешканців) майже не мали жителів, в яких середня вартість їх майна була більшою 750 рублів. (Таке майно рекомендувалось обкладати податком В.М.).

Далі цитую документ за оригіналом: «Остаётся из намеченных министерством поселений одна только Братолюбовка на земле Кефалы и железнодорожные посёлки при ст. ст. Знаменка и Долинская. Данные в них отвечают требуемым признакам и, казалось бы, что в последних поселениях мог бы быть введен проектируемый налог. (В містечку Братолюбівка проживало 3500, а в селищі при ст. Долинська – 3000 жителів). Между тем следует отметить, что Братолюбовка и остальные два поселка, находятся на частновладельческой земле: Братолюбовка и Долинская – Кефалы и поселок при ст. Знаменка – Осиповой и Линицкой. Земля эта арендуется по очень высокой цене: – под усадьбы от 10 до 30 коп. саж. и под торговые заведения от 1 до 5 руб. Кроме этого, все имущества эти привлекаются к обложению земскими сборами и потому новый налог с этих имуществ будет непосилен владельцам их. Докладывая вышеизложенное земскому собранию, уездная управа высказывается против введения в поселениях Александрійского уезда обложения государственным налогом». Ось так учасники земських зборів всупереч інтересам держави стали на захист зубожілого населення краю і Кефали.

На початку минулого століття населення селища швидко зростало. В 1908 році – воно мало 2500 мешканців. У 1913-у – Олександрійська повітова управа підняла клопотання про присвоєння селищу Кефалине статусу містечка. «Клопотання порушено 19 липня 1913 року за № 12772, але відповіді на нього ще не одержано», – зазначено у документі.

На жаль, початок ХХ століття приніс серйозні негативні тенденції щодо перспектив щойно добудованої до станції Долинська Криворізької гілки Катеринівської залізниці.

Швидкий розвиток промисловості на Криворіжжі викликав бурхливе залізничне будівництво в напрямку залягання залізрудних кварцитів. Йшли постійні пошуки шляхів здешевлення перевезень сировини і продукції. Майже паралельно з існуючою гілкою вже прокладеної Катеринівської залізниці на протязі 1884-1898 років трьома чергами була збудована і стала до ладу діючих Саксаганська дільниця Долгінцеве-П'ятихатки-Любомирівка, в 1901 році – 69-ти верстова залізнична колія від П'ятихаток до Користівки. Остання з'єднала Харківсько-Миколаївську магістраль найкоротшим шляхом із потоками вантажів, що йшли через Катеринослав і перехопила більшу частину тих з них, що до цього спрямовувались із Криворіжжя на Долинську.

Через станцію П'ятихатки, яка вписалась у залізничний бум на кілька десятків років пізніше Долинської, пішли основні магістральні потоки із західної та північної Росії до Ростова та Кавказу. Збудована як одноколійна сполучна гілка, її дуже швидко перебудували на двоколіїну і вона стала однією із найбільш вантажонапружених залізничних дільниць на південному заході Російської імперії. Вузлова та передаточна станція П'ятихатки передавала на Харківсько-Миколаївську магістраль до 350 вагонів щодоби, а обертання вагонів досягало 1800. Іншу частину вантажів від станції Долинська з часом почала відволікати залізнична гілка-довгобуд Марефа-Катеринослав-Апостолове з майбутнім продовженням її через станцію Снігурівка до Херсона та Миколаєва. Завершили її побудову у 1925 році. Вона пролягала на Південь майже паралельно із залізницею Знам'янка-Миколаїв.

Ось чому, доводиться знову повертатися до книги географа і мандрівника Б. П. Семенова-Тянь-Шанського с.584, де характеризуючи нашу станцію, він пише: «На 16-й версте за Висунью магистральная линия Екатерининской железной дороги достигает конечной своей станции Долинской, являющейся в то же время и узловой с магистральной линией Харково-Николаевской дороги. Грузооборот станции Долинской Екатерининской линии ничтожен, станции же Долинской Харково-Николаевской железной дороги простирается почти до 75 милн. пудов всех товаров малой скорости, из которых более 65 милн. принадлежит грузам прибытия и при том, прежде всего, каменному углю (40 млн. пуд.)».

Не знаючи, що Долинська, як залізничний вузол певний час мала дві станції окремі автори, вихоплюють ту частину цитати про станцію, де товарообіг залізницею йшов із Криворіжжя, цитуючи її применшують таким чином значення станції як південних залізничних воріт.

Необхідно віддати належне Міністерству шляхів сполучення Росії. Воно постійно шукало можливості розвивати і удосконалювати мережу залізниць, обґрунтовувало свої бачення переконливими розрахунками. У 1909 році в його орбіту знову потрапила станція Долинська. Розроблений проект Західно-Катеринівської залізниці Долинська-Козятин, протяжністю 388 верст мав поєднати Південно-Західну, Катеринівську і Південну казенні залізниці, дати поштовх до більш інтенсивного освоєння багатой місцевості в межах Київської та Херсонської губерній.

Залізнична гілка Долинська-Козятин, стикуючись із Південною залізницею в Долинській і Південно-Західною в Козятині, пересікаючи Єлисаветградську колію в Плетеному Ташлику і Шполянську неподалік станції Тальне,

створювала сприятливі можливості поліпшення транспортного зв'язку на прилеглих територіях, забезпечувала стабільний розвиток населених пунктів. В межах нинішньої області і району в її підпорядкування потрапили б села Лаврівка, Інгульська-Кам'янка, Компаніївка, Хмельове. В останньому передбачалось створення станції. Закладались можливості інтенсивного розвитку станції Долинської.

Однак в жовтні 1912 року на засіданні комісії нових шляхів сполучень при Департаменті залізниць Міністерства фінансів Росії, де розглядались проекти Лозова-Козятин, Долинська-Козятин, Николо-Козельськ – Умань (Христинівка) та інших комісія не прийшла до одностайної думки щодо найбільш доцільного сполучення із західними губерніями Росії. Більше того, ситуацію заплутали, висловившись за одночасне будівництво кількох залізниць: Лозова-Козятин (870 верст, вартістю 100261 тис. руб.), Гришино-Рівне та Долинська-Жашків. Остання, із названих, не що інше як більша частина запроєктованої залізниці Долинська-Козятин, яку, мабуть, в районі станції Жашків планували об'єднати із запроєктованою залізницею Лозова-Козятин. Залізницю з Долинської почали розглядати як відгалуження від залізниці, що повинна була об'єднати Донбас і Полісся. Крім того, на залізниці Долинська-Жашків потрібно було подолати значні техніко-будівельні труднощі, складнощі експлуатаційного характеру, бо її передбачалось прокласти дуже пересіченою місцевістю.

Проте розпочалася Перша світова війна. Вона перекреслила назавжди переважну більшість залізничних проєктів, розроблених у довоєнний період. На довгі роки відклала навіть думки щодо прискореного розвитку станції Долинська. Проєкт Долинська-Козятин став надбанням архівів. Про нього згадав і віднайшов його далеко не байдужий до нашої станції працівник залізниці Дришлюк Володимир Олексійович – директор музею історії придніпровської залізниці, що в місті Дніпропетровську.

І все ж таки в західному напрямку потяги зі станції Долинська пішли. Сталось це після побудови 132 кілометрової залізниці Долинська-Помішна в грудні 1978 року. Але заморожене будівництво КГЗКОРу очікуваних сподівань від нової залізниці не подарувало. До існуючих станцій додалась нова Червоне Озеро, багатообіцяюча і перспективна станція Тимкове обмежилась колійним господарством і перспективами потрапити до створюваних транспортних коридорів, що проходять Одеською залізницею.

Черговий удар, який привів до сповільнення розвитку станції Долинська, вона витримала в 1957 році. Він пов'язаний із поповненням Одеської залізниці новими

потужними паровозами серій ФЕД і СО. Надважкі локомотиви дозволили не тільки збільшити вагову норму потяга до 1548 тонн, а й дали підставу керівництву залізниці прийняти рішення про ліквідацію паровозних депо станцій Кірово-Українська (нині Кіровоград) і Долинська. Потяги від Знам'янки до Миколаєва почали долати увесь більш ніж двохсоткілометровий шлях лише із однією зупинкою на станції Долинська, де дозаправлялись водою. **Фото № 4. Приміщення паровозного депо на станції Долинська**

В паровозному депо на той час працювали кілька сотень залізничників. Це був один із найбільших залізничних колективів не тільки станції, а й міста. **Фото № 5. Паровозники станції Долинська**

Знам'янки та розвитку однойменної станції.

Долинську залишили десятки досвідчених і прославлених машиністів паровозів. Переважна більшість із них перебрались до Знам'янки. Вони не тільки добре, по-комуністичному вміли працювати. Один з них Володимир Малєєв в 1962, 1966 і 1970 роках по Знам'янському виборчому округу тричі обирався депутатом Ради Союзу Верховної Ради СРСР 6-8 скликань. А інший Митрофан Сазонов у 1959 і 1963 роках від виборців Новгородківського і Долинського районів представляв наш край у Верховній Раді Української РСР. Обоє мали високі урядові нагороди, почесні звання і відзнаки, немало зробили для благоустрою міста

Готується й третій удар по залізничній славі Долинської. Після нього станція стане «прольотною». На ній на кілька хвилин зупинятимуться лише пасажирські потяги. Відлік часу розпочався мітингом в місті Долинська з участю міністра транспорту і зв'язку України Йосипа Вінського з нагоди введення в дію реконструйованої залізничної гілки Долинська-Миколаїв. **Фото № 6. Мітинг на станції Долинська 2009 рік** Того дня шляховики

здали в експлуатацію 52.2 кілометрів подвійних залізничних колій на перегонах Згода-Новоданилівка, Новий Буг-Новополтавка, Грейгове-Горохівка-Миколаїв. Хотів би нагадати читачам, що залізнична гілка Знам'янка-Миколаїв кінця XIX століття мала тільки одну подвійну (двоколійну) вставку Долинська-Казанка, яку розібрали, мабуть, в роки останньої війни. З часом залізнична колія поєднала прямим сполученням без заходу потягів до Долинської також станції Згода і Тимкове. Подія підтвердила, що прийде той час, коли, ставши електрифікованою, залізниця пропускати до Миколаєва всі товарні потяги без зупинок на проміжних, в тому числі й на вузловій станціях.

З інших важливих подій початку минулого століття назву ще одну – 1 січня 1907. Цього дня Харківсько-Миколаївську залізницю об'єднали із Курсько-Харківсько-Севастопольською і стала вона називатись Південною залізницею (Южной железной дорогой).

Не хочу робити висновків. Нехай сам читач міркує, як сталось так, що станцію назвали прізвищем жінки, яка під коліями залізничного вузла не мала жодної сажні землі, що належали їй або її родині.

Автор висловлює щиру вдячність Л.В. Дербаль – науковому співробітнику музею історії Долинського району за сприяння у підготовці публікації.

Список використаних архівних джерел та літератури

- Державний архів Кіровоградської області (ДАКО), «Александрійское Уездное Земское Собрание», 1913, інв. № 2454, арк. 29-30, Журнал засідань Александрійських повітових надзвичайних земських зборів 2 жовтня 1913 року;
- ДАКО, «Административный отчет Александрійской Уездной Управы», 1913 год, інв. № 2441, арк. 93. «О переименовании поселка Кефалино при станции Долинская Южных железных дорог»;
- Музей історії Долинського району (МІДР-516). Договір братів Кефали на право оренди земельної ділянки для забудови в с. Кефалине з орандарем Птіциним;
- МІДР-517. Договір братів Кефали на право оренди земельної ділянки для забудови в с. Кефалине з орандарем Андонієвою;
- Музей Придніпровської залізниці, м. Дніпропетровськ, КН 220, «К проекту Западно-Екатерининской (Долинская-Казатин) железной дороги, 1909 г.».
- Российский Государственный исторический архив (РГИА), г. Санкт-Петербург, Россия, «О вознаграждении за землю занятую из владений дейст. стат. сов. М.А. Кефалы в Александрійском уезде Херсонской губернии для нужд Харьковско-Николаевской железной дороги, ф. 1248, оп. 1, д. 342»;
- Линюк Ю.С. Сторінки історії Одеської залізниці / Ю.С.Линюк. – Одеса: Астропринт, 2005. – 248 с.

ПОЯСНЕННЯ ДО ОКРЕМИХ ФОТОГРАФІЙ

Попробую внести ясність до окремих фотографій вміщених до публікацій. Вони взяті «із серії», – як пише Володимир Могилюк (дивись «Околиці степової столиці: від Дніпра до Бога», журнал «Хобі» № 3, березень 2008, стор. 45-54), – видавництва контрагентства друку, що належало письменнику, драматургу, мистецтвознавцю, директору імператорського театру, редактору елітного столичного журналу «Новый мир» Олександрові Суворіну, найбільшому російському книговидавцеві початку ХХ століття, котрий успадкувавши швейцарський поштівковий бренд «Шерер Набгольц і Ко, Москва» став монополістом не лише у видавництві листівок із зображенням залізничних станцій, а й у розповсюдженні цієї продукції на вокзальних ятках всієї Російської імперії. Кожен, хто купував у такій торговельній точці листівку, міг відправляти її тут же – із вокзального поштамту, при чому гасилась вона штемпелями як великих вокзалів, так і штемпелями пасажирсько-поштових потягів».

Станції Долинська в цій серії присвячено 6 фотографій:

1. Долинская № 1. Дер. М. Водяная от пруда;
2. Долинская № 2. Дом О. Долинской;
3. Долинская № 3. Общий вид станции и жел. дор. училища;
4. Долинская № 4. Типич. Хата зажиточного хохла;
5. Долинская № 5. Общий вид станции;
6. Долинская № 6. Вид на мост и пруд Кефалы.

Не володіючи знаннями про станцію Долинська, не маючи повної колекції листівок, автор далі пише: «Ще одна станція Долинська (до 1901 року – Казанка) у вже згаданій «залізничній» суворінській серії... не завжди представлена власне пристанційними видами.

«Семенов-Тянь-Шанський, пише далі Володимир Могилюк, – навіть не згадує про кількість тутешнього населення вочевидь, що до 1900 року не було про що. Пише лише, що станція була вузловою – саме тут сполучалися гілки Катеринівської – та Харківсько-Миколаївської залізниць. І хоча вантажообіг обох відділень станції значно поступався знам'янському, але, попри все, тут мали потужну вугільну перевалку. Тож поряд із традиційними пристанційними краєвидами, як, наприклад, будинок поміщиці О. Долинської, зустрічаємо й мальовничі традиційні пейзажі віддаленіших географічних точок, зокрема села Маловодяного, розташованого за якихось п'ять кілометрів від тодішньої станції, із достатньо широким ставком та чепуристими мазаночками по інший бік водойми», стор. 53 тексту.

Поверхові, недостатні знання, спотворене висвітлення станції Долинська окремими її дослідниками, як не прикро, дають підстави так про неї писати. Шкода, що у долинчан, залізничників відсутня гордість, не має бажання «не жаліти живота» і відстоювати добре ім'я тих, хто творив історію нашому місту. Мабуть, вже настав час, щоб нами керували мудрість і бажання визнати допущені помилки і працювати на історію, що звеличуватиме наш край. Він має багато підстав для гордості.

БОКОВСЬКА ВОЛОСТЬ.

Короткий опис деяких населених пунктів, які входили до складу Боковської волості. За основу взяті дореволюційні джерела – перелік.

Волость існувала станом на 1864 рік. В цьому році волосний голова - Довгаль, волосний «заседатель» - Радченко, «казенний» заступник - Яцечко, волосний писар - Герко. На 1864 рік в волості проживало 3304 душ чол. статі і 3090 - жін., а вже на 01.01.1865 - 3517 і 3408 відповідно, в т.ч. духовних - 16 і 27 душ відповідно, дворян і чиновників у відставці - 5 і 3, жидів - 39 і 41 відповідно.

Волостной центр - с. Боковое (Карабиловка), р. Боковая, дворов 570, жителей 3352 (1679 муж., 1673 жен.), волостное правление, православная церковь, земская почтовая станция, земская школа уч. 170 (м. 150, д. 20), церковно-приходская школа уч. 13 (м. 10, д. 3), метеорологическая станция, 10 лавок, винная лавка, оптовый склад вина и спирта, корчма, 50 базарных дней, уездный город в 55 верстах, станция ж.д. Долинское в 26 верстах. Акацатовых ус., Анновка д. (Цыбульчина), Бойковка д. (Чечелева), Боковое с. (Карабиловка), Булаха х., Буцаго 2 ус., Вакулы 2 х. (Розварино, Разварино), Варваровка с., Вольскаго х., Гаевских х., Гаевской х., Глиняная пос., Глиняной х. (Акацатовой), Грузкая пос., Гуровка с., Долинскаго х., Долинских ус., Жежеля х., Иванова ус., Исаевича ус., Кашиля х., Котовка д., Крестьянский х. (Бессарабова Балка, Бессарабский), Ласкаваго 2 ус., Мажаровка д., Обитоки д., Порфировка д., Солдатский х., Сытаевка д. (Сытаевых, Марьевка, Гаевских), Таранухиной х. (Дембинской, Грузкий), Терноватка пос., Цыбульской х., Шамраевой х. (Шамравка), Школы х., Яголковской х., Яцечка х.

На початок ХХ ст. Боковская волость – площадь 345,1 квадратных верст. Дворов 2520. Жителей обоого пола 14616. Стан 3. Земский участок 10. Адрес волостного правления - почтовое отделение Братолюбовка Александрійского уезда, оттуда в с. Боковое. Православные церкви в волости были в с. Боковое (Карабиловка), с. Варваровка, с. Гуровка.

Центр волості, село Бокова, як виявилось, було засноване не в 1803 або 1806 році, як дають довідники і енциклопедії, а в 1780 році козаком Герасимом Денисовичем Карабилом. Перша назва – слобода Бокова, а не Карабилівка, як вважалося раніше. В минулому, 2015 році, на 235-ту річницю заснування було встановлено пам'ятний знак (на світліні). Ті, хто зацікавиться історією цього села, просимо відвідати відповідну веб-сторінку в українській Вікіпедії.

Про сс. Варварівку, Котівку, родину Буцьких і їх поселення, буде згадано окремо на сторінках даного Альманаху. Далі хотілось би коротко описати відомості по тих населених пунктах волості, по яких була знайдена інформація на цей час. Більшість з них, на жаль, не існує на сьогодні.

Бойківка (Чечелівка)

Колишнє поселення на річці Боковій Олександрійського повіту Херсонської губернії. Перша згадка - 20.10.1776 про слободу Стефана Бойка на річці Боковій. В атласі кінця 18 ст. з РГАДА він вказаний як полковий асаул. Був власником також сусідньої сл. Мажарівка того ж повіту (див. нижче). Згодом втратив (продав) власність на користь Долинських.

Зі справи про будівництво церкви в державному поселенні Бокова є відомості про жителів сл. Бойківка на 19.11.1801 рік:

«По силе указа Новороссийской духовной консистории учинение ведомства Елисаветградского духовного правления четвертой части благочиния о обретающихся помещичьей корнета Ивана Долинского слободы Бойковки мужского и женского пола

Помещик корнет Иван Долинской 40 лет, у него жена Ефросиния 38 лет, у них дети — Наталия, Конон, Марина, Марфа, Александр, Домникия

дворовые — Климент, жена его Любовь; Антон, Василий, Василий, вдовствующая Ефимия, Евдокия, Евдокия, Татьяна

поданные их:

Федр Бабенко, у него жена Матрона

Илья Горобченко, у него жена Стефанида, у них дети — Марина, Ксения, Алексей, Федор, Илларион

Самсон Иванов сын Горобченко, у него жена Анна, у них дети — Илларион и Иван

Иван Брондовский, у него жена Татьяна, у них дети — Клим, Петро, Филип, Яков, Василиса, Ульяна
 Данило Артеменко, у него жена..., у них дети сын Трофим и дочь Анна
 Мартин Горб, у него жена Аг्रेпина и дочь Елизавета
 Лазар Гроз, у него жена Анна
 Игнат Гроз, у него жена Варвара
 Иван Данченко, у него жена Марина, у них дети — Григорий, Василий, Иван, дочери — Мария и София
 Яков Захарченко, у него жена Татьяна у них мать Параскева, у нее дети Андрей и Федор
 вдовствующая Меланья Захарчиха, у нее сын Марко, дочери Марфа, Евдокия, Аг्रेпина
 Емельян Голубенко, у него жена Васса, у них дети сын Аксентий и дочь Евдокия
 Иван Голубенко, у него жена Матрона, у них дети дочь Параскева и сын Алексей
 Кузьма Голубенко, у него жена Мария
 Потап Сластененко, у него жена Матрона, у них дети Федор, Кирило, Карп
 Василий Киктенко, у него жена Евдокия, у него дети сын Леонтий, Феодосия, Максим
 Максим Шаповал, у него сын Гавриил, у него зять Яков Таран, у него жена Евфросиния
 Иван Никитин сын Закопний, у него сын Павел, у него жена Евдокия
 Иаким Вышневецкий, у него дети ...
 Филипп Вишневеценко, у него жена Анна, сестра Марфа, у них дети Наум, дочери Мария и Мария
 Никифор Вишневецкий, у него жена Васса, у них сын Степан
 Василий Якушенко, у него жена Татьяна, у них дети Аг्रेпина и Агафья
 Иван Головченко, у него жена Ирина, у него сын Каленик
 Федор Головченко, у него жена Василиса, у них сын Тимофей
 Данило Головченко, у него жена Елена, у них дети сын Анисим, Иван, Иван, Михаил, Савва
 Артем Волосяненко, у него жена Мария, у них сын Харитон, у него мать Устина
 Павел Лагода, у него жена..., у них дети Василий, дочь Татьяна и Мария
 Павло Игнатъев сын Коваленко, у него жена Аг्रेпина, у них мать Евдокия, у них дети сын Парфентий,
 Григорий, Филипп, Яков, Ефросиния, Мария
 Степан Зинченко, у него жена Феодосия, у них сын Илья, у него жена Елена, у них дети сын Яков и дочь Наталия
 Иван Коваль, у него сын Никита, дочь Евдокия
 Пантелеймон Савченко, у него жена Варвара, дочь Мария, брат Данило
 Михаил Григорьев сын Валковский, у него жена Елена, у них дети дочь Феодора, Потапий
 Михаил Илиненко, у него жена Анастасия, у них дети Михаил, дочь Елена
 Николай Коломийченко, у него жена Евфросиния, у них сын Афанасий
 Мартин Таран, у него Параскева, у них дети дочь Анна, Домникия, Федор
 Федор Швец, у него жена Любовь, у них дети сын Никита
 Тимофей Салиженко, у него жена Агафья, у них дети Артем».

З «Відомості про церкви» за 1840 рік:

«В деревне Бойковке живет помещик губернский секретарь Кононь Ивановъ Долинскій. Крестьян — дворовъ 21
 1\4, 85 д.м.п., 83 д.ж.п. Сія деревня вместе с Боковою и разделяется также речкою».

На карті Шуберта (середина-кінець 19 ст.) відмічена, як Бойковка (Чечелева).

У виданні «Волости и важнѣйшія селенія Европейской Россіи» за 1886 рік:

«Д. Бойковка (Чечелева) и х. Шамраева. Время возникновения: давнее, крестьяне переселены из Киевской и Полтавской губерний. Хутор основан в 1883 году. Топография и наружный вид поселений: деревня расположена по левой стороне речки Боковой при впадении в нее балки Калиновой. Хаты вдоль речки, огорожены с улицы заборами, другой ряд начал только застраиваться. 13 колодцев. Хутор по той же стороне речки Боковой, хаты новые, но еще не огорожены. 1 колодец. Промышленных заведений 3. Общественных зданий — 1 (запасной магазин), 1 (сельские расправы). Частные жилые постройки: домов 1, хат 82, число комнат в них 111. Холодные хозяйственные постройки — 93. Число дворов и жителей: по переписи 1886 года — дворов 83, мужчин 210, женщин 177. По переписи 1850 года — 27, мужчин 86, женщин 84».

Своєї церкви в селі Бойківка не було, жителі належали до приходу Свято-Покровської церкви сусіднього села Бокової. В метриках вказаної церкви велись записи про народження, одруження і смерть жителів с. Бойківки з 1804 по 1923 рр. В 30-х р.р. 20 ст. увійшло в с. Бокова (радянська назва – Кірове).

Ганівка

Зустрічається на карті кінця 18 ст., як сельце Аннинское (рос.), а також на карті Шуберта (середина 19 ст.). Згідно Атласу Єкатеринославського намісництва за 1787 рік «деревни Аннинской капитана Александрова 18 души муж пола, 20 ж.п., десятин земли удобной - 3000». Ймовірно, капітан Александров і є засновником села Ганівка.

Згідно архівного документу від 09.09.1808: «...сельца Аннинского бесспорного владения малолетних дворян Льва, Эриннии, Павла, Федора и девиц Настасьи, Ульяны и Василисы Антоновых детей Цебульских».

В роботі «Волости и важнѣйшія селенія Европейской Россіи» за 1886 рік: «Д. Анновка (Цыбульчина) и хутора Грузской (Дембинского), и Разворино (Ульяновка, Цыбульского). Время возникновения: в 18 веке. После эмансипации приселены крестьяне из соседних деревень Настасьевой и Разворино: хутор Грузской в 1879 году, Разворино давнее, прежде была деревня. За выселением крестьян в Анновку – хутор, или вернее скотный двор. Топография и наружный вид поселений: по левой стороне речки Боковой. Дома в 2 ряда, вдоль речки, частью огорожены. Колодцев 8, из них в одном, на горе, вода соленоватая. Хутора в балках Грузской и Разворино. 2 става, 4 колодца. Промышленных заведений 3. Общественных зданий -1 (запасной магазин). Частные жилые постройки: домов 5, хат 59, число комнат в них 104. Холодные хозяйственные постройки – 132. Число дворов и жителей: по переписи 1886 года – дворов 66, мужчин 173, женщин 176. По переписи 1850 года – 15/6, мужчин 62/26, женщин 65/28 (насколько понятно из текста Анновка/Разворино)».

Мажарівка

Засновником поселення є майор Мажаров, про якого згадується в Атласі 80-х рр. 18 ст. «деревня Мажаровка капитана Мажарова, удобной земли 5800 десятин, неудобной - 200, 13 души мужского пола, 14 - женского»

На 1787 рік Мажарівка вже належала «полковому ассаулу» Бойку (засновнику заснував Бойківку). В ній в той час проживало 14 осіб чоловічої статі, 19 - жіночої, десятин землі під пашню - 5.800, незручної - 200 десятин.

Станом на 1801 рік сл. Мажарівка належала поміщику прапорщику Стефану Семеновичу Долинському (*1747 - †22.12.1822) з населенням 89 чоловіків і 90 жінок:

«По силе указа Новороссийской духовной Консистории учиненная ведомства Елисаветградского духовного правления четвертой части благочиния о обретающихся помещика прапорщика Степана Долинского слободы Мажаровки мужского и женского пола людях:

Оноприй Рябовол, жена его Степанида, дети их Матрона, Иван и Моисей
 Алекса Крисань, жена его Ульяна; Улас Гура, жена его Анастасия, дети их Григорий и Татьяна
 Иван Гусак, дети его Лаврин, жена его Ирина, Иван, Агафья и Борис; Яков Максименко, жена его Устина, дети их Татьяна и Кузьма

Мария вдова, дети ее - Васса; Пантерамон Артеменко, жена его Ульяна, дети их Ульяна и Иван
 Алекса Сопелнич, жена его Евдокия, дети их - Василий, жена его Татьяна, Самсон, Иван и Алекса; Кондрат Габелок, жена его Парасковья, дети их - Лукьян, Иван, Мария и Кирило;

Иван Скорик, жена его Агафья, дети их - Семен, Ефим и Матрона; Василий Таран, жена его Аг्रेпина, дети их - Кузьма, Кондрат и Дорот; Иосип Скориков зять, жена его Агафья, дети их - Матрона, Оксана, Василь, Федор и Анастасия; Ярема Бондарь, жена его Агафья, дети их - Микита, Лазарь и Панас; Демид Светличный, жена его Матрона, дети их Татьяна и Феодосия;

Павло Оробец, жена его Агафья, дети их - Тимош, Ганна, Варвара и Спиридон; Яков Гончар, жена его Марина, дети его – Марко; Гаврило Кулиш, жена его Ульяна, дети его Устина;

Улас Шаповаленко, жена его Ганна; Тарас Кравец, жена его Марта, дети их - Ульяна и Федор;

Семен Волошин, жена его ?, дети их - Ефросиния и Ульяна; Левко Шатила, жена его Ульяна, дети их - Ганна, Митя и Ганна; Моисей Шаповал, жена его Ярина, дети их - Демьян, Антон, Ефросиния, Николай и Марта; Федор Конюх, жена его Евдокия, дети их - Ефросиния, Гапка и Трофим;

Николай Бобрик, жена его Параскева, дети их - Яков и Васса; Терешко Костеря, дети его - Моисей, жена его Матрона, Иван, Фома, Улита; Василь Кисляк, жена его Параскева, дети их - Паланя, Вакула, Парасковья; Левко Кравец, жена его Гликерия, дети их - Тарас, Иван, Устина; Федор Михайленко, жена его Дария; Максим Кундруча, жена его Наталия, дети их - Роман, Тимофей и Феодосия; Василь Завидовский, жена его Мария, дети их – Матвей; Моисей Заяц, жена его Параскева, дети их - Левко и Ерина; Сергей Швец, жена его Параскева, дочь их – Екатерина;

Сидор Хлевной, жена его Татьяна, дети их Остап, жена его Ганна; Кирило, жена его Ганна, Мария

Иван Конюх, жена Ганна, дети их Мария и Параскева; Гордий Крисан, жена его Агафья, дети их Марина и Соломония; Илько Спицкий, жена его Матрона, дети их Екатерина и Акилина; Василь Распутной, жена его Ганна, дети их Мария и Мария; Андрей Коваль, жена его Гарепина, дети их Андрей, Ерина, Ерина; Федор Ткач, жена его Матрона, дети их Екатерина и Ефросиния Параска Литовка, дети ее Василь и Меланья; Федор Слицкий, жена его Ульяна, дети их Артем и Меланья».

В «Ведомости о церквях» 1840 р.:

«В деревне Мажаровке живет вдова помещица прапорица Софія Данилова дочь Долинская. Крестьян — дворовъ 15 1\2, 62 д.м.п., 48 д.ж.п. В 5 верстах [от церкви]».

«Волости и важнѣйшія селенія Европейской Россіи» 1886 р.:

«С. Мажаровка и х. Долинского (Акацатовка). Поселение давнее. Топография и наружный вид поселений: на левой стороне речки Боковой. Хаты бедные, огорож почти нет. Колодцев 3. Хутор в степи. Промышленных заведений 4, торговых заведений 1. Общественных зданий — 1 (запасной магазин). Частные жилые постройки: хат 39, число комнат в них 53. Холодные хозяйственные постройки — 84. Число дворов и жителей: по переписи 1886 года — дворов 40, мужчин 93, женщин 95. По переписи 1850 года — 20, мужчин ..., женщины 57».

Своєї церкви в селі Мажарівка не було, жителі належали до приходу Покровської церкви сусіднього села Бокової. В метриках вказаної церкви велись записи про народження, одруження і смерть жителів с. Мажарівки з 1804 по 1920 рр.

В 30-х роках ХХ століття Мажарівка увійшла до складу Бокової, серед жителів якого зустрічаються прізвища Крисан, Заяць і Хлівний.

Порфирівка

Заснована дворянами Красовськими (Київської губ.) на честь свого сина Порфирія.

З документу 1880-х років: «Д. Порфировка, время возникновения — в начале 19 века, крестьяне переселены из Киевской губернии. Топография и наружный вид поселений: по левой стороне речки Боковой, летом пересыхающей. Хаты в одну линию, с улицы огорожены плетевыми или жердевыми заборами. В поселении 10 колодцев частных и 4 общественных. Промышленных заведений — 1. Общественных зданий — 1 (запасной магазин). Частные жилые постройки: хат 42, в них комнат 52. Холодные хозяйственные постройки — 70. Число дворов и жителей: по переписи 1886 года — дворов 40, мужчин 111, женщин 98. По переписи 1850 года — 26, мужчин 75, женщин 86».

Своєї церкви село не мало. Прихід належав до Свято-Покровської церкви с. Бокове. Відповідно записи про народження, одруження і смерть жителів села Порфирівка відображені, в основному, в метриках вказаної церкви.

За відповідними записами в метричних книгах відомо, що на 1880 рік в селі проживали наступні чоловіки з родинами (за абеткою) — Бездітний Микита Федорович, Блажко, Бугай Кузьма Давидович, Данченко Севастьян, Дрібниця Ворфоломей Мартинович, Дрібниця Роман, Дробник Роман, Железняк Андрій Трохимович, Василь Васильович Задорожний, Федір Васильович Задорожний (ймовірно, брати), Коробка Стефан Іванович, Кучер Порфирій Васильович, Кучер Сергій Павлович, Кучер Семен Сергійович (ймовірно, син Кучера С. П.), Мігель Григорій Прокопович, Лимар Порфирій Карпович, Перейми-Вовк Артемій Терентійович, Перепека Григорій Олександрович, Поліщук Онисим, Постой Іван Петрович, Пушка Данило Іванович, Темчур Сидір, Трохименко Микола Іванович, Шаповал Іван Прокопович, Шкляр Петро Іванович, Чайка Іван Єфимович.

Про хутора («футора» в народі) Булаха, Вакули, Вольського, Гаєвських, Жежеля, Кашля, Крестьянський на Бесарабовій Балці, Солдацький, Шамраєва, Школи, Яголковської, Ячечка та інші, поселення Обитоки, Глиняна, Грузька, Терноватку тощо Інформація збирається і буде видана в наступних номерах альманаху.

Сердюк В.А.

ІСТОРИЧНІ ДАТИ СЕЛА ВАРВАРІВКИ ДОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ.

В цьому, 2016 році, селу Варварівка Долинського району виповнюється 240 років. В довідниках і енциклопедіях, різних збірках типу «Міста і села Кіровоградської області» рік заснування села вказаний 1798. Насправді, перша згадка про жителя сл. Варварівка припадає на 1776 рік, а 1798 – це рік закладання в селі церкви Різдва Пресвятої Богородиці. Однозначно, що якісь перші поселення на річці Бокової в районі земель сучасної Варварівки могли бути ще багато тисяч років до нашої ери. Навіть в 40-60-х роках 18 ст. власники зимівників на річці Бокової мінялися і там не було постійних поселень через московсько-турецькі війни. Як правило, перед початком бойових дій, власники зимівників переносили їх у більш безпечні місця. Історія кожного населеного пункту починається з дати першої писемної згадки.

Важливим є факт того, що Варварівка - це село, засноване вільними запорожцями в 1776 році, а не «по височайшому повеленію» з Москви, як це вважалося офіційно. Вдумайтесь в такий факт. До цього часу більшість міст і Степової і Причорноморської України ведуть свою історію від року появи там московитів. Єдиним виключенням є м. Овідіополь.

Основні історичні дати Варварівки.

1776 – заснування поселення,

1780 - 1783 р.р. - в складі Херсонської провінції Новоросійської губернії в «Ингульскомъ уезде воинскомъ селении Варваровка 9000 десятин земли»,

1782 - згідно 4-ї ревізії в слободі Варварівці проживає 27 осіб, 17 з них чоловічої статі і 10 – жіночої,

1783 - 1795 р.р. – в складі Єлисаветградського повіту Катеринославського намісництва,

01.1795 - 12.1796 р.р. - в тому ж повіті в складі Вознесенського намісництва,

1798 – закладання церкви Різдва Пресвятої Богородиці, початок ведення церковних служб і відповідного діловодства – перша метрична книга тощо, перший священник — ієрей о. Олексій Угринович,

1797 - 1802 р.р. в тому ж повіті в складі Новоросійської губернії,

Фрагмент багатоаркушевої Мілітерної карти Московії 1799 р. (надана Пивоваром А.В.):

1800 - «Ведомства Александрійского духовного правления 4-й части благочиния в казенном селении Варваровки деревянная, именованая Рождествобогородичная церковь выстроена населенными поселянами и околичными прихода ее господами; в 1798-м году июля 25-го Митрополитом Гавриилом позволено строить, а 1800-м году февраля 4-го дня окончена и освящена» (ДАОО, ф.37, оп.4, д.34), прихід - 143 дворів і 1080 осіб, ктитор — Петро Шеремет,

1801- доцерковногоприходуприєднуєтьсяслободаДубровина, з 1802 – в складі Єлисаветградського повіту Миколаївської губернії

з 05.1803 – в тому ж повіті Херсонської губернії,

з 03.1806 - в Олександрійському повіті тої ж губернії,

1810 - спалах смертності (83-є померлих) через епідемію оспи, 1811 - «4-й части благочиния Александрійского уезда казенного селения Варваровки церковь Рождествобогородичная выстроена деревянная, ветхости неимеет ограждена; в ней сосуды серебрянныя, вызолоченные, ризницею посредствена. Прихожане породы малороссийской. Ктитор – Лукьян Шеремет. Дворовъ – 160, жителей муж.полу – 640, жен.п. – 622, земли 33 дес.»,

07.08.1812 помер найстаріший житель Каленик Кротовський у віці 105 років,

з 1814 – початок служби священника о. Івана Любинського, прихід переселенців з Полтавської губ., Золотоноського пов., с. Москаленок,

1815 - спалах епідемії оспи — 97 померлих,

з 1816 - додається кількість служителів в церкві — 2

* отдатчик - выборный, которому поручено доставить и сдать кого-либо по месту назначения; сборщик рекрутов

священника, дяк і 2 пономаря, в т. ч. Олександр Угринович (син о. Олексія), з 12.1821 - в окрузі Новоросійського полку 3-ї Кірасірської дивізії Новоросійських військових поселень, «4-го поселенного кавалерійського округу, селені 3-й волості», розміщення «резервної батареї 1 і 3 взводи 6-ї конно-артилерійської бригади», 1257 жителів чоловічої статі і 1181 ж.с., в т. ч. – «72 хазяїна 1-го разряду, 160 хазяїв 2-го разряду, 280 нехазяїв, 572 дітей воєнних поселян муж. пола, 1 непоселений из нижних чинов, 26 служащих инвалидов, 144 действующих (резервних і запасних), по 1 среднего и малого воєнних кантонистов, 92 лошадей, 660 воловь, 1243 нерабочего скота, 3139 овец». Будівель – «1 церковь, 303 домов, 31 ветряная мельница»,

1824 - церква знищується пожежою, будується нова деревяна, епідемія оспи та кору - 85 померлих,

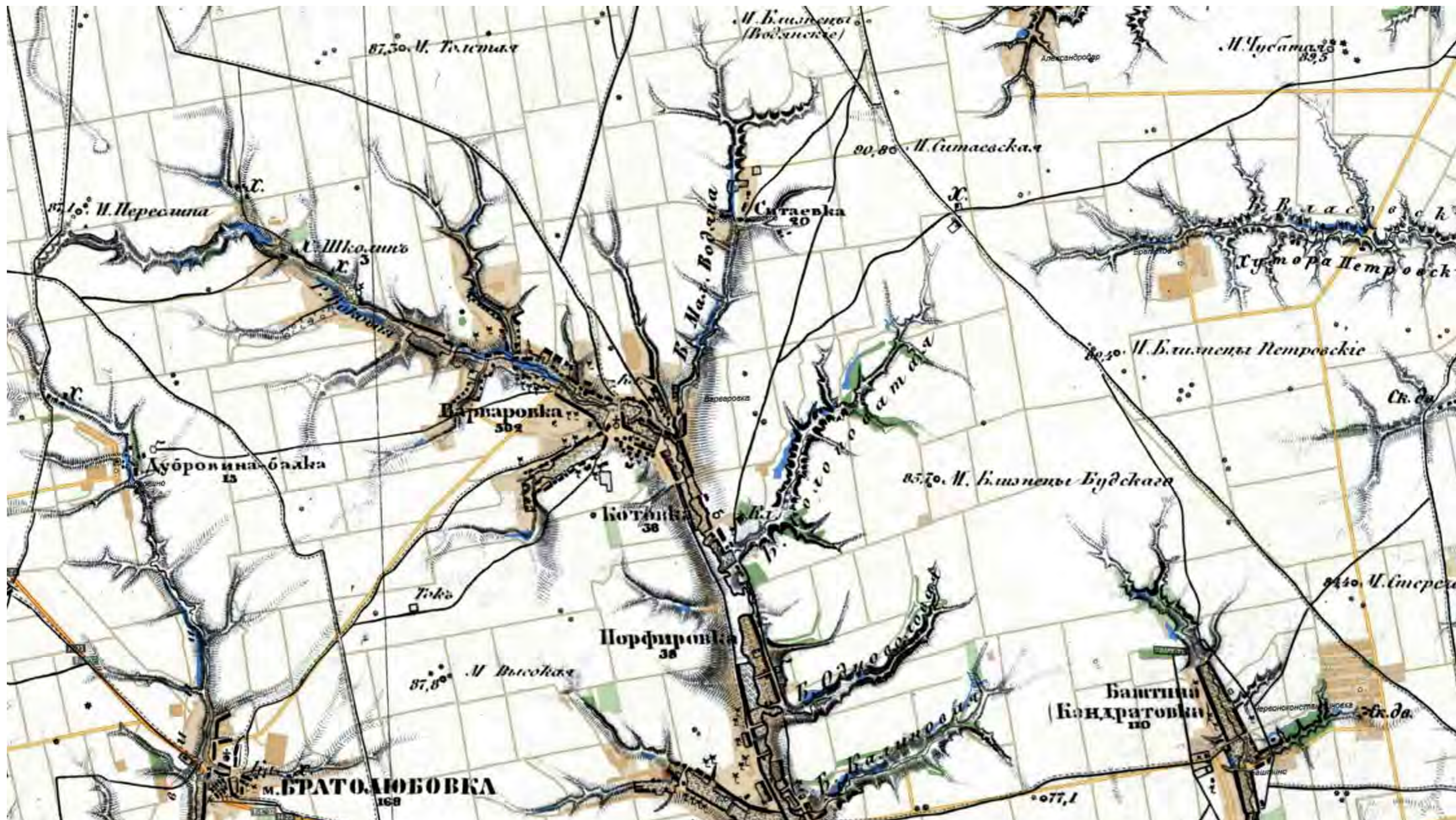
з 1833 – служить священник о. Микола Ільч Григорович, чергова епідемія оспи - померло 120 селян, 1834 - духовних людей – 8 чоловік і 8 жінок в 2-х дворах, військових поселян – 889 чол., 811 жін. в 222 ¼ дворах,

1845 - служить священник о. Григорович,

з 10.1852 - служить священник о. Олександр Пилипович Голоскевич, продовжує о. Григорович,

1858 - 10-та ревізія - 1.115 душ чоловічої статі і 1.118 жіночої,

1860 - сільський староста Матвій Мусієнко, «отдатчики* Иоань Терещенко, Устимь Артеменко, Дементій Школа», «до приезда Государя в Елисаветградъ съ каждого селенія делегировалось 2 человека... съ Варваровки – Дементій Школа, Наумь Павлюк...»,

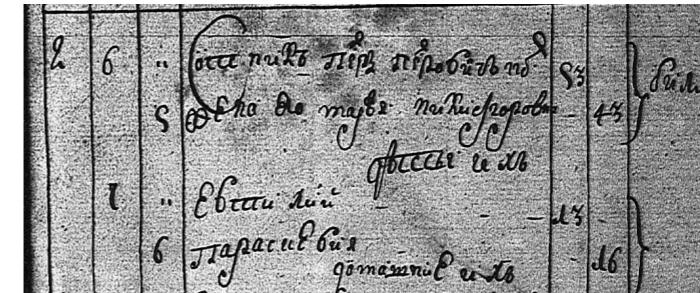
Частина карти Шуберта, середина XIX ст.:

1863 – капітальний ремонт церкви Різдва Пресвятої Богородиці,
 1864 - відомості про священника о. Іоана Полянського,
 01.01.1865 – 1.151 поселян чол.ст. і 1.115 ж., а також на льготах – 3 людини, солдат у відставці і їх дітей – 20 душ, відпускних солдат – 4 чол. і 3 жінки при них, духовенства – 6 чол. і 7 жінок, дворян – 1 особа, жидів – 8 чол. і 12 жін., а також декілька осіб не православної віри, всього – 1221 чол. і 1209 жін. ст.,
 1876 – військові поселення ліквідуються, Варварівка знову отримує статус державного села,
 1880 - 1899 р.р. – роки служби священника о. Василя Рибалченка,
 на 1886 – в складі Боковської волості Олександрійського повіту Херсонської губернії, мешкало 2995 осіб, налічувалось 543 дворів господарства, існували православна церква, школа та 2 лавки, відбувались базари по неділях,
 1892 - «Варваровский сельской староста - Семень Горбенко», служив «священникъ Иоанъ Полянский»,
 з 1897 - священник о. Георгій Селецький,
 1898 – святкування 100-річчя храму,
 з 1899 - священник о. Серафим Купчевський,
 1905 - розгром мастка Буцького В.Р., каральна експедиція влади, 20 учасників заарештовані і вислані на каторгу,
 поч. ХХ ст. – будівництво нового храму (за спогадами жителів, церква «Святої Варвари»),
 1914 – 1918 р.р. – участь чоловіків в І-й світовій війні, відомо про 19 учасників вбитих і поранених,
 1916 – сільський староста Петро Москалець, жителів – 5 748 осіб (з Котівкою і хуторами),
 з 1917 – участь жителів села в війні за незалежність України,
 12.05.1920 – Варварівка – один з центрів формування Степової Дивізії на чолі з отаманом Костем Пестушко (відомий, як Кость Степовий-Блакитний),
 24.09.1920 - знищення об'єднання загороджувальних загонів Криворізької та Єлисаветградської ЧК та двох полків бригади Котовського біля Варварівки,
 19.12.1922 - в с. Варварівка в бою з ворогами загинув український повстанець Манько Корній - старшина Запорозької дивізії Армії УНР, отаман, підпорядковувався Чорному Ворону (Черненку),
 1922-1923 – голод, викликаний конфіскацією хліба більшовиками,
 з 10.01.1923 – окупація більшовиками, арешти і розстріли жителів села, знищення сільської інтелігенції і церковнослужителів, конфіскація церковних коштовностей, перерозподіл власності на землю,
 з 04.1923 по 02.09.1930 – в Криворізькому окрузі,
 1929 – 1931 р.р. – руйнація нової церкви, насильницька колективізація, конфіскація майна, арешти кращих господарів,
 з 27.02.1932 в складі Долинського району, Дніпропетровської обл.,
 1932 – 1933 р.р. – конфіскація всіх харчових продуктів, худоби, штучний Голодомор, сотні померлих,
 з 22.09.1937 в тому ж районі Миколаївської області,
 1937 – 1938 р.р. – новий спалах репресій – арешти, розстріли інтелігенції і селян,
 з 10.01.1939 – в тому ж районі Кіровоградської області,
 з 07.1941 – масова мобілізація чоловіків в армію,
 09.08.1941 - 08.03.1944 – період німецької окупації, вивіз частини молоді на примусові роботи в Німеччину,
 1943 – 1944 р.р. – розташування лінії фронту неподалік села, постійні обстріли села «Червоною» армією, загибель багатьох жителів, в т.ч. дітей і старих людей,
 з 08.03.1944 – нова окупація, знову в СРСР - нові репресії, арешти, злидні і політика зневаги до людей – робота за трудові, величезні податки тощо,
 1947 – голод,
 1960-ті – знищення будівлі старої церкви,
 1970-ті – полегшення життя селян, завершення будівництва вівцекомплексу, прокладання 25 км доріг з твердим покриттям,
 з 1991 – в складі незалежної України,
 1998 – розпаювання колгоспів, початок занепаду села і господарства,
 2009 – вихід 2-х томника Шеремета М.С. «Я родом з Варварівки»,
 09.05.2014 - встановлення пам'ятного знаку на честь зруйнованої більшовиками церкви Різдва Пресвятої Богородиці,
 2016 – вихід книги Черномаза О.Д. «Спогади з життя прожитого».

Сердюк В.А.

КОРОТКИЙ НАРИС ІСТОРІЇ СЕЛА КОТІВКИ.

Жителі села та околиць називають один з кутків с. Варварівка, Долинського району, Кіровоградської області порізню – Котова, Котівка, Котове. Колись це було окреме поселення. Випадково відомості про засновника сл. Котівка я знайшов на сайті Вадима Швиданенка*, який довгий час займається сс. Зелене, Григорівка тощо. Згодом він луб'язно надав мені копію сторінки архівного документу 1762 року сл. Зеленої, де вказується про батьків ще юного Євтихія, ось її фрагмент:

Євтихій Петрович Котов (Кот) (дати життя - 1748-30.12.1825, Котівка) - поручик у відставці на 1782 рік. Євтихій Кот був нащадком козацького сотника (на 1762 рік) сл. Зеленої Слобідського козацького полку Петра Петровича Кота (народився в 1708 р.). Петро Кот є вихідцем з козаків с. Кам'янки Потоцької сотні Миргородського полку. В книзі Пивовара А.В. «Поселення Задніпровських місць до утворення Нової

Сербії» вказується наступне:

«10. Поіменні списки про жителів Задніпровських поселень Миргородського полку за результатами жовтневої ревізії 1752 року**:

242	дворов	хат	семеі	лошадей	волон
Иван Кот з братом Петром ...	1	4	4	*	*

Козак Петро **Котенко**, ймовірно дід Євтихія, батько Петра - на 1718 р. проживав в с. Оврамівці Хорольської сотні Миргородського полку.

10.09.1779 – перша документальна згадка про землю поручика Котова на річці Боковій.

1779 рік – рік заснування Котівки.

На 1781 рік в «Ингульскомъ уезде владельческихъ селениях...поручика Котова 1500 десятин земли, при речке Боковой по течению с левой стороны, на балке Солонатовой. Воды довольно и рыба мелкая есть, берега крутые, сенокос средственной и [земля] к хлебопашеству способна».

В Державному архіві Херсонської області зберігається карта від 07.08.1782 – землі на річці Боковій:

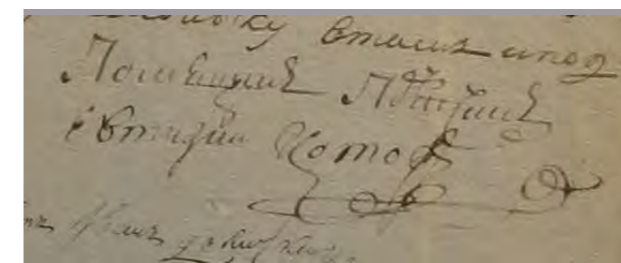
На карті бачимо назви балок – балка Солонатова, балка Бабенкова, балка Водяная, балка ...учнова?.

На 1787 рік в сл. Котовій проживало 38 осіб чол. статі, 27 – ж.ст., було наділено 1450 десятинами пахотної, а також 50 десятинами «незручної» землі.

Відповідно до відомостей в Описі Єлисаветградського повіту кінця 18 століття:

«Сельцо Котовка, порутчика Євстафія Петрова сына Котова 80 душ м.п. и 60 душ ж.п. при речке Боковой с левой стороны и оврага Солонатового, домъ господской деревянной при фруктовомъ саде, ветренная мельница, прудъ, лошадиной и овчарной заводы, земля черноземъ, хлеба и сенокосы посредственны, подданные на пашню».

Підпис Євстафія Петровича Кота:

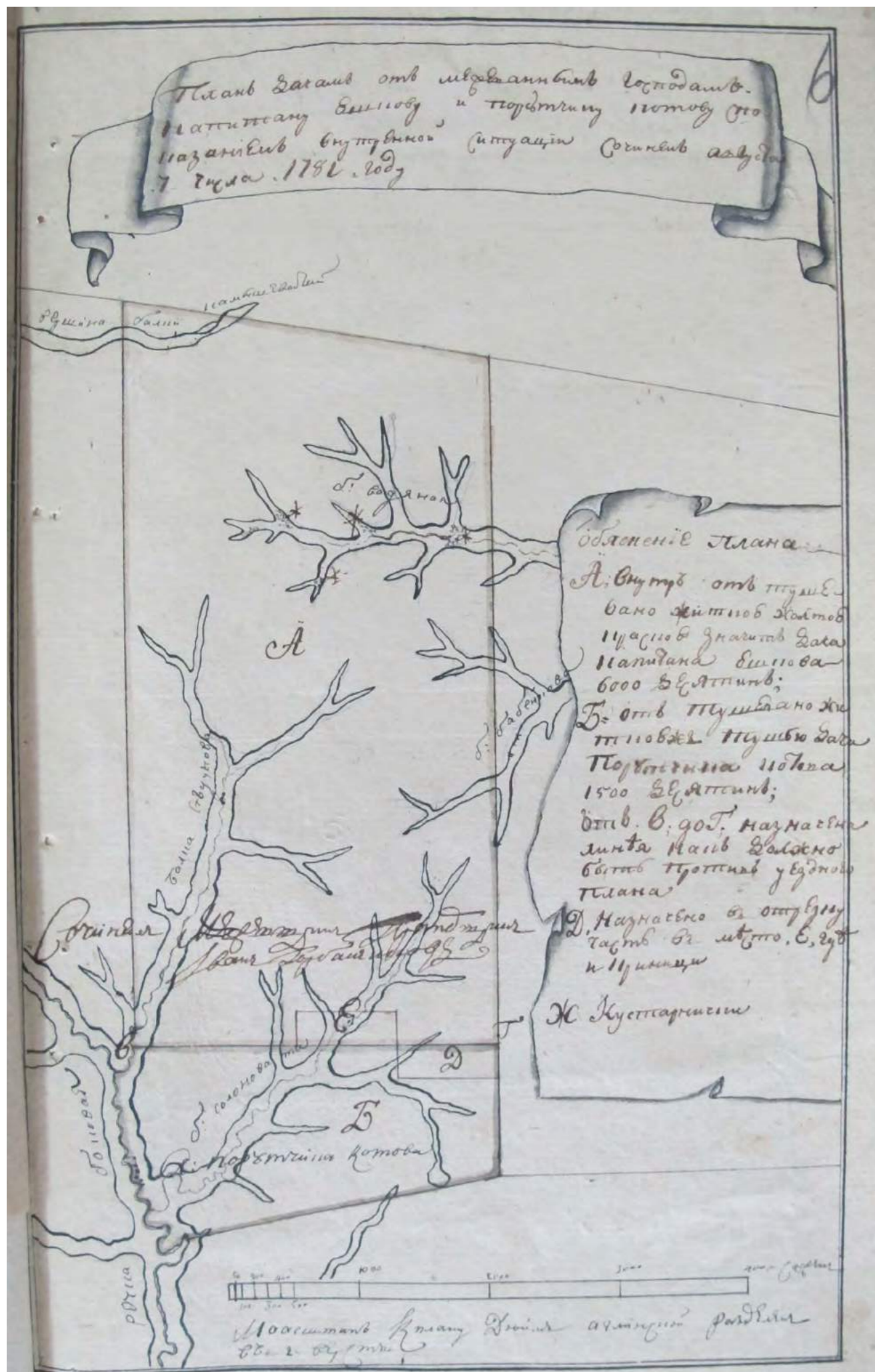
Як бачимо, за досить короткий період часу (від «дачі» до Опису) виходець з козацької старшини Євтихій Котов господарство своє розвинув досить гарно.

На 1799 рік відомо про Омеляна Котова та його жінку Марію, про Романа Котенка та його жінку Меланію (сини чи родичі Євстафія?), жителів сл. Котівка.

Після Котова сільце Котівка у власності Буцьких. По якійсь причині, можливо і по тій, що вказана в переказі нижче, Котов подарував свою власність Івану Буцькому в кінці

*першоджерело - Список прихожан церкви Верховных апостолов Петра и Павла слободы Зеленой по исповедной росписи церквей Елисаветградской протопопи за 1762 год - ЦДІАК України, ф. 990, оп.1, д. 376, арк. 262-269 зв.

** першоджерело - ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 19350, арк. 242 – 246 зв., 684зв. – 687 зв.

1811 року. Відповідний запис був зроблений в Відомості м. Олександрії (ДАХО, ф.490, оп.1, спр. 445, л. 23 об.)

Переказ, записаний М.С. Шереметом (Книга «Я родом з Варварівки»):

Котова.

Народні поголоски одна з-перед одної перекопюють, що засновником Котової, котра двома довгими рядами хат простягалася вздовж лівого берега повноводної в давнину Бокової, був відставний запорожець Кот. Землю той мав на правому, а маєток на лівому схилі. Насадив ліс, не гірший, як у сусіднього пана. Зробив сімейний склеп-усипальню. Ліс той і усипальня й зараз є.

Неавнякі статки давала Зотові переправа через Бокову. Поблизу мосту він викопав криницю. Довкола широченної вулиці обладнав привязі та місця для постою і брав за те з купців та чумаків чималий чинш. А щоб ніхто не посягав на його маєтність, тримав багато собак. Якось вони напали на багатого купця, який прямував торговим трактом у бік Переволочної, й розірвали його на шматки.

Котові грозила вязниця, а можливо, й каторга. За допомогою сердега звернувся до сусіднього вельможного поміщика Буцького, який мав надійні звязки в губернії. Той пообіцяв захистити Кота, але з умовою, що він віддасть свою землю вздовж плеса. Нікуди було дітися Котові: поступився він землею й кількома родинами обслуги.

Люди Буцького слугителів тих відтоді почали називати котівцями, а поселення Δ Котовою. Два ряди котівських хат є і тепер, лише стали південно-східною околицею Варварівки.

Як бачимо з запису в документі з м. Олександрії, Буцькі переселилися в Олександрійський повіт з Полтавської губернії. Відповідно, можемо припустити, що вони є вихідцями з козацької старшини Полтавського полку, де Буцькі були відомі з 1647 року на різних урядових посадах. З книг п. Кривошея і відомостей п. Модзалевського маємо таку картину по роду Буцьких Полтавського полку:

1. Родоначальник
Фесько Андрієнко Буцький, полтавський шляхтич (1647), згодом він значиться, як Федором Андриєнко Бут/ Бутко, «полковий осавул полковий судья» (1669)
2. Син його Петро Федорович Буцький, Полтавський полковий судья (1688-1700), син полкового суді
У нього сини:
- 3.3. Григорій Петрович Буцький, «ясаул полковой» (1711-1718), Полтавський полковий судья (1719-1728)
- 4.3. Матвій Петрович Буцький, сотник Новосанжарський (1710-1714), значковий товариш
- 5.3. Роман Петрович Буцький, сотник Ізюмський (1695)
- Онуки:
- 6.4. Іван Григорович Буцький, значковий товариш (з 1728), військовий товариш
- 7.4. Захар Григорович Буцький, значковий товариш (з 1728)
- 8.4. Дмитро Григорович Буцький, значковий товариш (з 1728), полковий хорунжий
- 9.4. Петро Григорович Буцький, значковий товариш (1739)
- 10.5. Герасим Романович Буцький, сотник (1723)
- Праонуки
- 11.6. Іван Іванович Буцький, значковий товариш (1760)
- 12.7. Іван Захарович Буцький, значковий товариш (1762)
- 13.7. Йосип Захарович Буцький, значковий товариш (1762)
- 14.7. Федір Захарович Буцький, значковий товариш (1762)
- 15.8. Василь Дмитрович Буцький, значковий товариш (1769)
- 16.9. Герасим Герасимович Буцький, поручик (1767).

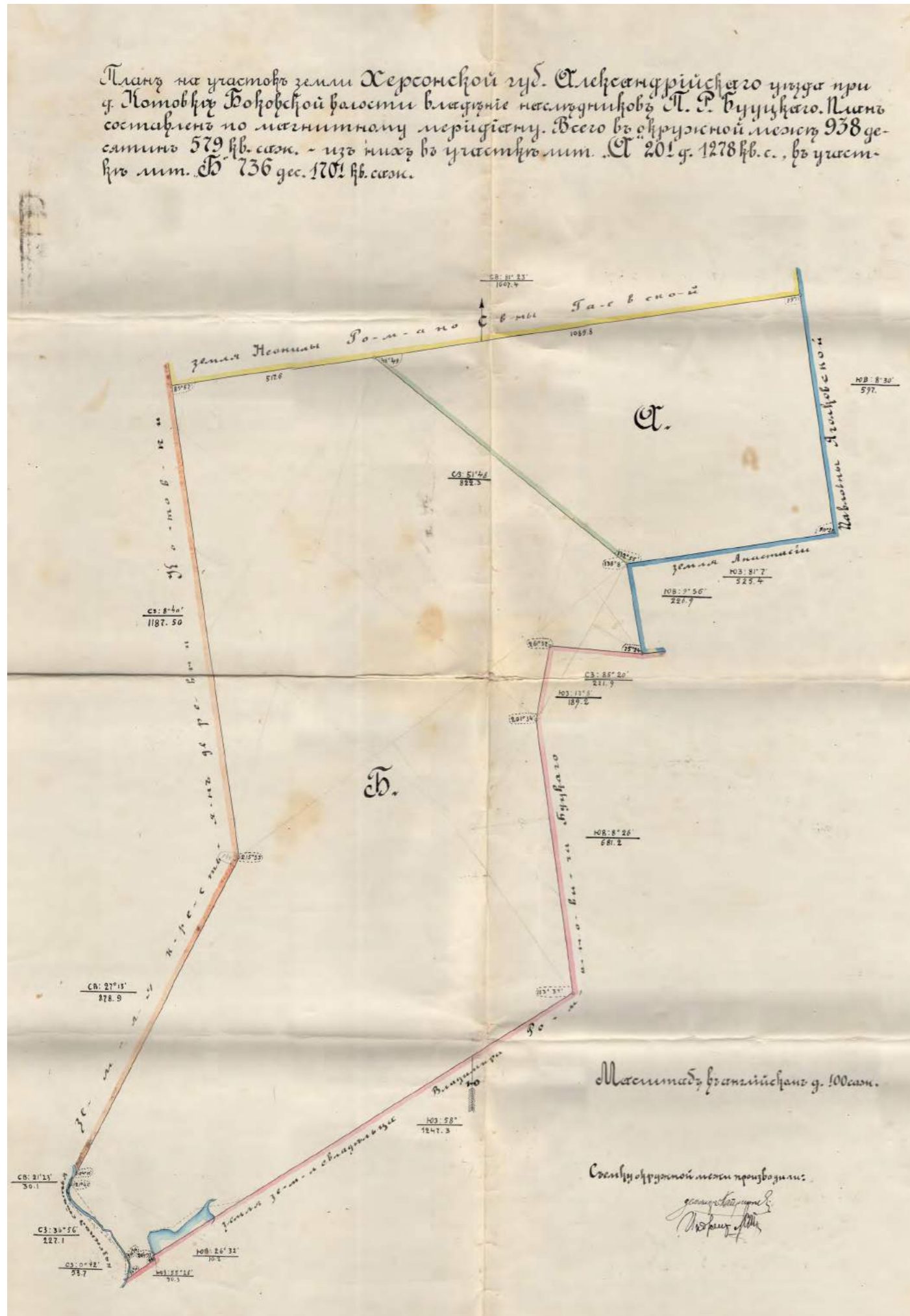
Цілком можливо, що вказаний під номером 11.6. вище Іван Іванович Буцький – це той самий Іван Буцький, якому С.П. Котов подарував своє поселення Котівку. Але це питання ще треба досліджувати.

В метриці Варварівки за вересень 1811 року є запис:

«По учинений в церкви троекратного обиска первым браком сочетались помещик крестьянин Иван Буцкий с девицею Анною дочерью помещика Карнета Ивана Симонова коих обвенчал приходский священник благочинный Алексей Угринович».

Кто были поручители:

помещик капитан Демян Малчевский и поручик Алексей Василев».

З цього виходить, що Буцькі з'явилися в цих краях вже до 1811 року. Котівка в різних документах ще значиться, як власність Котова.

В метриці Варварівки за 1812 рік є запис про слободу, яку ми не зустрічали на картах краю:

«...Помещика капитана Ивана Буцкого слободы Буцковки...» Можливо йдеться про слободу, яка була вказана на 1787 рік в «Описе Катеринославського наместничества», де серед інших маєтностей Буцьких є і Буцьківка:

«В Полтавском уезде помещичьи деревни
220. Возного Буцкого ? при р. Голтве - число душ: 16 м., 4 ж.
В Константиноградском уезде помещичьи деревни
109. Буцковка, значковых товарищей Буцких - 106 м.п., 95 ж.п.
110. Коломацкая ? - 47 м.п., 42 ж.п.
111. Ровенская, возного Буцкого - 59 м.п., 44 ж.п.
112. Лисичья, возного Буцкого - 3 м.п., 3 ж.п.
113. Полкового хорунжого Буцкого - 36 м.п., 32 ж.п.»

На 1827-1828 роки у штабс-капитана Буцького 31 душ кріпосних.

На картах 19 ст. біля села Котівка вказано розміщення цвинтаря і каплички. З метрики варварівської церкви за 1825 рік дізнаємося:

«Помещикъ отставной поручикъ Евтихий Котовъ скончался в 77 летъ натуральною смертию», тобто через 14 років після передачі Котівки Буцьким. На 1834 рік є наступні відомості:

На 1834 рік є наступні відомості:

«...в слободѣ Котовкѣ живетъ помещикъ штабс-капитанъ Иванъ Ивановичъ Буцкій, дворовъ $\frac{3}{4}$, в нихъ 3 душъ муж. пола и 1 жен.; при нихъ дворовыхъ людей и крестьянь 28 $\frac{3}{4}$ дворовъ, в нихъ душъ 115 м.п. и 112 ж.п.»

Згодом у власності Буцького Романа Івановича, ймовірно, сина Івана Івановича, відповідно до документу (РГИА, ф.570, оп. 46.).

«Буцкого Р.И. деревни Котовки (09.04.1863-14.02.1864)»

Вже на початок XX ст. відомо, що власником Котівки стає Буцький Володимир Романович, ймовірно після брата свого Петра Романовича. Короткий життєпис Володимира Романовича дивіться нижче.

В 30-х р.р. XX ст. село Котівка увійшло в с. Варварівку.

Буцький Володимир Романович

(*1866, с. Котівка, Олександрійський пов., Херсонська губ. — †1932, м. Одеса) — один з кращих господарів-поміщиків Херсонської губернії, землевласник, дворянин, депутат Державної Думи Росії. Походить з козацько-старшинського роду Полтавського полку Гетьманщини.

Життєпис

«Список землевладельцев Александрійского уезда на 1896 год» дає наступне:

«Буцкий Владимир Романович - потомственный дворянин, Буцкий Павел Романович - коллежский регистратор.»

В 1905 році господарство і палац Буцьких сильно постраждало від спровокованих більшовиками безчинств: сільськогосподарські машини і знаряддя, десятки тисяч пудів хліба були знищені і вкрадені. Пізніше побудував невеликий будинок, де і жив з багаточисельною родиною (10 дочок і 3 сина) до 1918 року.

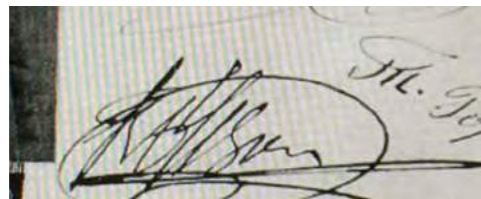
В 1906 году був обраний «гласным Александрійського уездного земского собрания, почетным мировым судьей и помощником предводителя дворянства».

Володимир Романович став одним з провідних господарів губернії. Одним з перших придбав снопов'язку, парову машину і молотарку.

Був обраний депутатом в Державну Думу 1907–1916 рр. Входив в національну групу, з 3-ї сесії — в руську національну фракцію, з 5-ї сесії — в групу незалежних націоналістів П. Н. Крупенського. Був членом комісії: земельної, торгівлі і промисловості, полювання і по переселенській справі.

В лихоліття українсько-більшовицької війни переїхав з родиною до м. Одеса, де і помер в 1932 році, ймовірно від голоду.

Що стосується Котових, то в метриці Бокової за 1893 рік зустрічається запис про жителя цього села Григорія Микитовича Котового (роки життя 1842-1893), а також в цій самій метриці про вдову Марію Дмитрівну Котову, жительку Бокової. В архіві Варварівської сільської ради зберігаються листи воєнних років, в одному з них за 1944 рік згадується про родину Котова Омеляна Савелійовича. Ймовірно, це нащадки Євтихія Котова.

Підпис Буцького В.Р.

ЧАСТИНА III. РОДОВІД.

За матеріалами Кравченка Т. ПРИЗВИЩА КОЗАКІВ ДЯДЬКІВСЬКОГО КУРЕНЯ І ЖИТЕЛІВ КУЦІВКИ – НОВГОРОДКИ XVIII – XIX СТ.

Якщо порівняти реєстр козаків Дядьківського куреня з мешканцями Куцівки, то виявляється, що вирогідно, майже половина куреня осіла тут - понад 50 збігів прізвищ, які зустрічаються у метриках сл. Куцівки в 1780-х рр., при цьому трапляються досить рідкісні:

<i>Басараб</i>	<i>Коваль Колісник</i>	<i>Рудий</i>
<i>Бугай</i>	<i>Короленко</i>	<i>Рудь</i>
<i>Білий</i>	<i>Кравець</i>	<i>Супруненко</i>
<i>Ващенко</i>	<i>Кривошия</i>	<i>Сухий</i>
<i>Великий</i>	<i>Кулик</i>	<i>Сіроштан</i>
<i>Ворона</i>	<i>Куліш</i>	<i>Таран</i>
<i>Вус</i>	<i>Кумпан</i>	<i>Ткач</i>
<i>Гайдай</i>	<i>Куций</i>	<i>Третяк</i>
<i>Гаркуша</i>	<i>Лисий</i>	<i>Чайка</i>
<i>Гнаній</i>	<i>Литвин</i>	<i>Чередник</i>
<i>Головко</i>	<i>Логвинів</i>	<i>Чорний</i>
<i>Горб</i>	<i>Лях</i>	<i>Чумак</i>
<i>Гостроверхий</i>	<i>Малий</i>	<i>Чуприна</i>
<i>Догтяр</i>	<i>Мельник</i>	<i>Шаповал</i>
<i>Залізний</i>	<i>Мочула</i>	<i>Швець</i>
<i>Золотарь</i>	<i>Недоступ</i>	<i>Шкура</i>
<i>Кабака</i>	<i>Ніс</i>	<i>Шмалько</i>
<i>Калита</i>	<i>Письменный</i>	<i>Щербина</i>

Прізвища жителів за матеріалами сповідальних відомостей 1864 р. (ДАКО, Ф. 694, оп. 1, спр. 2. Церква Святої Трійці, містечко Новгородка Олександрійського пов. Новгородківської вол. Загалом в відомостях вказано 2337 чоловіків, 2297 жінок і 450 прізвищ.

<i>Абрасимов</i>	<i>Білошистий</i>	<i>Гончарев</i>	<i>Єгоров</i>
<i>Адабаш</i>	<i>Вакуленко</i>	<i>Гончаренко</i>	<i>Єременков</i>
<i>Акимов</i>	<i>Варивода</i>	<i>Гопак</i>	<i>Єфременко</i>
<i>Андреев</i>	<i>Васильченко</i>	<i>Горбатюк</i>	<i>Жаботинський</i>
<i>Арчаков</i>	<i>Ващенко</i>	<i>Горенко</i>	<i>Жаретенко</i>
<i>Бабиченко</i>	<i>Вербовий</i>	<i>Горячка</i>	<i>Жаха</i>
<i>Байдуж</i>	<i>Вигіневський (?)</i>	<i>Грабовий</i>	<i>Житня</i>
<i>Балабан</i>	<i>Виниченко</i>	<i>Григоренко</i>	<i>Жмур</i>
<i>Балашев</i>	<i>Вискребцов</i>	<i>Григор'єв</i>	<i>Жук</i>
<i>Балисов</i>	<i>Витриченко</i>	<i>Грищенко</i>	<i>Жуков</i>
<i>Балобаба</i>	<i>Вишневський</i>	<i>Грушко</i>	<i>Журавель</i>
<i>Баранько</i>	<i>Войтович</i>	<i>Губренко</i>	<i>Завалій</i>
<i>Бархота</i>	<i>Волк</i>	<i>Гузов</i>	<i>Загорулько</i>
<i>Бахтин</i>	<i>Волкобой</i>	<i>Гуренко</i>	<i>Задирака</i>
<i>Безпалій</i>	<i>Ворона</i>	<i>Данилов</i>	<i>Залунін</i>
<i>Безпалько</i>	<i>Вороний</i>	<i>Даценко</i>	<i>Залупін</i>
<i>Безушко</i>	<i>Воронько</i>	<i>Дворніков</i>	<i>Заліський</i>
<i>Бекетов</i>	<i>Відьма</i>	<i>Дегтяр</i>	<i>Запороженко</i>
<i>Беляков</i>	<i>Гавриленко</i>	<i>Десятинський</i>	<i>Захаров</i>
<i>Бердиченко</i>	<i>Гаврилов</i>	<i>Демочко</i>	<i>Захарченко</i>
<i>Боцова</i>	<i>Гайдай</i>	<i>Демура</i>	<i>Засць</i>
<i>Брайко</i>	<i>Галкин</i>	<i>Демченко</i>	<i>Здир</i>
<i>Братуха</i>	<i>Галушка</i>	<i>Димченко</i>	<i>Здор</i>
<i>Брихун</i>	<i>Гаркуша</i>	<i>Дмитренко</i>	<i>Зовенко</i>
<i>Брихуненко</i>	<i>Гелик</i>	<i>Дмитров</i>	<i>Зозуля</i>
<i>Буган(й?)ов</i>	<i>Гелих</i>	<i>Дмитровський</i>	<i>Золотько</i>
<i>Бугашев</i>	<i>Глижинський</i>	<i>Доманова</i>	<i>Зуберенко</i>
<i>Бульба</i>	<i>Головачев</i>	<i>Донець</i>	<i>Іваненко</i>
<i>Бурейко (Бурайко)</i>	<i>Головин</i>	<i>Дорошенко</i>	<i>Іщенко</i>
<i>Бурмистр</i>	<i>Головко</i>	<i>Доточихата</i>	<i>Кабаченко</i>
<i>Бурченко</i>	<i>Головченко</i>	<i>Дурницький</i>	<i>Кайдаш</i>
<i>Буряк</i>	<i>Голоско(е?)вич</i>	<i>Дятченко</i>	<i>Каймакан</i>
<i>Бушуєв</i>	<i>Гонтар</i>	<i>Дяченко</i>	<i>Калита</i>
<i>Білий</i>	<i>Гончар</i>	<i>Есаул</i>	<i>Камлач</i>

Кандиба
Канцур
Капранов
Капуста
Каравацький
Карпенко
Карпов
Касьяненко
Киба
Кимлач
Кирильцов
Кириченко
Клюєв
Клих (Клих?) Кобець
Ковакіна
Коваленко
Коваль
Ковальчук
Козюра
Кочерженко
Кравець
Кравченко
Крайній
Крамаренко
Красовський
Кривонос
Криворучко
Кривошия
Кримський
Криса
Крисальний
Кружкін
Крячко
Крячукова
Крячученко
Кулик
Кулинич
Куля...вка (?)
Кумпан
Куриленко
Куриятник
Куріпка
Кухаренко
Куцик (й?)
Кучубей
Кушнір
Кіяшка
Лавриненко
Лагно
Лагуновський
Леандров
Лебедь
Левіцький
Легенський
Лежень
Ленчикова
Лень
Леценко
Ливеринов
Лиманев
Липиченко
Лисенко
Лисий
Лисничий
Лисняк
Литвин
Логинов
Лозенко
Лопата
Лук'янов
Лютій
Лященко
Лященко

Макаренко
Максименко Максимов
Малахатко
Маленко
Малий
Малиш
Маляр
Манжула
Манько
Маракуца
Машков
Мельниченко
Мигарев
Микулин
Миткой
Мокроскоп або Мокросноп
Монастирний
Монастирський
Москаленко
Міщенко
Нагірняк
Назаров
Нарожній
Науменко
Невпряга
Несторенко
Нетреба, Нетребкіна
Ницига
Новиков
Немировський
Номировський
Носенко
Огородников
Оксамитний
Олійник
Омельченко
Онисимова
Онищенко
Опаляра
Орленко
Орлов
Остапенко
Пальковський
Панченко
Папай
Пастух
Пастухов
Пахалович
Пахтин
Перевиспа
Передерій
Перепечай, Перипечай
Пікульський
Письмений
Пихай
Пихун
Погорілий
Погорільчукова
Погребний, Погрібний
Подгайний
Поденко
Половий
Полторацький
Поліщук
Попіляндра?
Попов
Правдюк
Приймак
Приходько
Пробийголова
Проворний
Проденко
Проник

Прохоров
Прудкой
Прійма
Пухальський
Рагуля
Разглідяєв, Разгледєєва
Ратута
Ремез
Рєпа
Рижик
Рожкова
Розиграєв
Романенко
Романков
Ромас
Ромасенко
Ромашка
Рубан
Рубленко
Руденко
Рудієв
Саболевський
Савельєв
Савицький
Садовська
Саленко
Сало
Самарський
Самоїленко
Сапар
Свинка
Севериновський
Семененко
Семенов
Сергєєв
Сердюк
Сидорчук
Силенко
Силванова
Силч
Сильников
Симеренко
Синицький
Сиргуненко
Слисар
Слисаренко
Слолянський
Смаглій
Смаль
Соколенко
Соломатін
Соломаха
Солоха
Сомик
Сосоєв
Старцева
Стас
Стецюк
Сторчоус
Сулима
Суржан
Суцевський
Сцеборський
Сіроштан
Танцюра
Таран
Татаренко
Тереценко
Тестюкова
Тимченко
Тихальський
Тиховенко
Ткаченко

Токар
Тороватий
Тригуб
Трикула
Трикуленко
Трикуліна
Трусковський
Туман
Тупиця
Турищев
Тюра
Тюшенко
Удовиченко
Усенко
Фаник
Федюк
Филатов
Филипов
Фисан
Фотиненко
Фіянюков
Хаврюта
Халявка
Хватько
Хильченко
Хміль
Хотиненко
Цапар
Цвітенко
Цивань
Цимбал
Цупрій
Чайка
Чалий
Чебан
Чеботарев, Чоботарев
Черненко
Черник
Чернявський
Четвертак
Чигрин
Чирвинський
Чміль
Чорний
Чорнопацценко
Чумаченко
Чуприна
Шавкун
Шайнога
Шафоростов
Шевченко
Шерстюк
Шестопалов
Шийнога
Шкварько
Шкорбан
Шкурка
Шкурко
Шпак
Шталденко
Шульгін
Шуліка
Шутий
Шуть
Щербаченко
Щербина
Юрин
Ющенко
Ямнич
Янголенко
Янецький
Яременко
Яценко

Андрій Чарута.

ЧОТИРИ ПРИЗВИЩА ЖИТЕЛІВ С.БОКОВОГО ДОЛИНСЬКОГО Р-НУ. ЗАПИСИ У МЕТРИЧНИХ КНИГАХ 18-20 СТ.

«Але пройде століття, два, більше - три: тоді з благоговінням ми станемо озиратися на відродження краю; і все, що хоча самий тьмяний матиме на собі відбиток минулого, для цікавих зробиться коштовністю»

1848. Гавріїл (Розанов), архієпископ Херсонський

Метричні книги є своєрідною книгою пам'яті про місце і час життя кожної конкретної людини. У місцевостях навколо майбутнього с.Бокового метричні книги почали вести з кінця 18 ст. Метрична книга складалася з трьох розділів: про народження (хрещення), вінчання, та смерть. У різні періоди об'єм інформації, що вносився до метричної книги відрізнявся, точність інформації також сильно залежала від завантаженості, “добросовісності” церковнослужителя, який вносив записи.

За століття, що пройшли, у результаті війн, пожеж, людської недбалості, незворотно втрачено величезні об'єми інформації про життя людей що населяли наш край у минулому.

Так на сьогодні, метричні книги с. Бокового зберігаються у наступних архівах:
Державний архів Одеської області (далі - ДАОО) – за 1804,1808-1812,1814,1816,1818,1820-1827,1829, 1874 рр.
Державний архів Кіровоградської області (далі - ДАКО) – за 1880-1883,1886-1891,1893-1897,1901-1906,1908-1910,1913-1914

У зв'язку з вимогами щодо захисту персональних даних*, нижче публікується інформація про людей, які на поточний час є померлими (народилися до 1900 р.)**

Терміни, які використовувались при веденні метричних книг:

- “староста” – свідок на вінчанні
- “восприемник” – хрещений
- “поручитель” – свідок на вінчанні

Згадки про носіїв прізвища Москаленко у метричних книгах с. Бокового та навколишніх сіл.

«23.01.1781. ... Восприемница Агафія Москалевна». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 3) - с. Головка

«24.04.1781.(умерла) ... Феодосия, дочь Моисея Москаленка (2 лет)». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 3) - с. Петриковка

«09.06.1781. ... Восприемник Улас Москаленко». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 3) - с. Головка

«25.09.1781. ... староста Леонтий Москаленко...». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 3) - с. Петриковка

«08.11.1781. ... староста Леонтий Москаленко...». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 3) - с. Петриковка

«09.11.1781.(умерла) ...Марта, дочь Симеона Москаленка (4 лет)». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 3) - с. Петриковка

«01.12.1781.(умерла)... Феодосия, жена Ивана Москаля жителя слободы Масляниковой(50 лет)». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 3) - Елисаветград

«28.11.1781. ... Восприемник Карп Москаленко...». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 3) - с. Головка

«28.02.1782. (родилась) Агафия... Иоанна Москаленченка и Мариш». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 5) - с. Петриковка

«12.03.1782. (родился) Андрей... Карпа Москаленка и жены его Меланиш». (ДАОО, Ф.37, оп.3) - с. Головка

«21.03.1782. ... Восприемник Иоанн Москаленко». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 5) - с. Петриковка

«28.08.1782. ... Восприемница Параскева Москаленчиха». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 5) - с. Петриковка

«23.10.1782. (родилась) Параскева... Семена Москаленченка и жены его Марины». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 5) - с. Головка

«27.10.1782. (родилась) Параскева... Моисея Москаленченка и Пелагии». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 5) - с. Петриковка

В таблиці виділені ті прізвища, які можуть належати нащадкам козаків Дідківського куреня. Всього співпадає 33 прізвища.

*Відповідно до статті 24 Цивільного кодексу України «Людина як учасник цивільних відносин вважається фізичною особою». Інформація про померлу людину не є її персональними даними. Цивільна правоздатність фізичної особи виникає в момент її народження і припиняється в момент смерті.

**На сьогоднішній день вік найстарішої людини планети становить 116 років.

«04.11.1782. ... староста Карпо Москаленко...». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 5) - с. Головковка

«08.02.1783. ... Восприемник Семен Москаленко». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 6) - с. Петриковка

«31.08.1783. ... Восприемник Улас Москаленко». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 6) - с. Головковка

16.05.1785 (родилась) в хуторе Маржанова Самбросовке Марина Павла Москаленка и его жены Марии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 1) - с. Вершац (Нестеровка)

15.08.1785 (умерла) В хуторе Самбросовке Фомы Москаленка дочь Марина (2 лет) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 1) - с. Вершац (Нестеровка)

30.08.1785 ... староста за молодыка той же слободы (отставного капитана Емелиана Сачеванова) Василь Москаль (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 1) - с. Вершац (Нестеровка)

11.11.1786 (венчались) Москаль Иаков с пожиткою Евдокиєю Тарасовкою обоим подданные прапорщика Бржиского (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 11)- Глинск

10.12.1787 ...Восприемник Федор Москаль (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 15) - с. Вершац (Нестеровка)

02.02.1788 ... по свидетельству старост жителей Головковских Уласа Москаленка (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 19) - Головковка

16.02.1789 ...Восприемница Татиана Московка (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 17) - с. Вершац (Нестеровка)

29.03.1788 ... восприемник Петриковский житель Семен Москаленко (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 19) - Петриковка

13.05.1789 (родилась) Ирина Романа Москаленка и жены его Матроны жителей хутора Самбросовки (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 17) - с. Вершац (Нестеровка)

14.01.1790 (родилась) Татьяна Федора Москаля и жены его Елены жителей Нестеровских (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 22) - с. Вершац (Нестеровка)

18.01.1791 ... Старосты Иван Москаленко... (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 26) - с. Вершац (Нестеровка)

«07.02.1791. (родилась) Марфа... Семена Москаленченка и жены его Тетьяны». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 27) - м. Петриковка

01.01.1792 (родился) Василий Прокопия Москаленка и жены его Агафии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 29, с310) - с.Гуровка

16.01.1792 (родился) Петр Герасима Москаленка и жены его Марфы (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 29) - с.Суботец

«17.01.1792. (родилась) Домникия... Ивана Москаля и жены его Анны». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 30) - с. Пантазиевка

19.01.1792 (родилась) Ефросиния Михаила Москаля и жены его Ирины (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 29) - с.Коротюка

13.03.1792 (родился) Никифор Григория Москаля и жены его Ульяны (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 35) - с.Андреевка

21.03.1792 (родилась) Евдокия Романа Москаленка и жены его Агафьи жителей хутора Маржанова Самбросовки (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 29) - с. Вершац (Нестеровка)

21.03.1792 (родился) Яков Алексея Москаля и жены его Марины (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 29) - с.Коротюка

«26.04.1792. (родился) Семен... Давида Москаля и жены его Пелагии». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 30)- с. Пантазиевка

01.05.1792 (родилась) Пелагия Макара Москаля и жены его Елены (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 32) - сл. Любомирка

Херсонского у.

22.05.1792 ...восприемник Иван Москаль (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 30)- Косово

23.05.1792 (родилась) Елена Лукьяна Москаля и жены его Феодосии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 29) - с. Вершинокамьянка

04.06.1792 (умер) Житель слободы Белополя Иван Москаль (53 лет) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 29) - Верблюжка

14.06.1792 (родился) Владимир Дмитрия Москаля и жены его Софии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 30)-с.Краснокамьянка

19.06.1792 (родилась) Марфа Василия Москаля и жены его Анны (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 30) - с. Попелнастое

18.07.1792 (родилась) Елена Крюковского поселенца Никиты Москаленка (ового зятя и жены его Параскевы (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 30) - м. Крюков

12.09.1792 (родилась) Феодора Космы Москаля и жены его Анны (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 33) - сл. Отбедова Херсонского у.

26.11.1792 (родилась) Мария Афанасия Москаля и жены его Евдокии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 29) - с.Красноселье

«06.12.1792. (родился) Николай... Харьковского полку прапорщика Захария Москаля и жены его Агафии». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 30) - м. Александрия

07.12.1792 (родился) Амвросий Феодора Москаля и жены его Мотроны. Восприемник Иоан Москаль (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 30) - с. Попелнастое

22.12.1792 (родился) Игнатий Алексея Москаля (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 29) - с.Сентов

12.01.1793 (родилась) Татьяна Игната Москаленка а матери Мотроны (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 41) - Плехтеев

«18.01.1793. (родился) ... Федора Москаленченка и жены его Марии». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 48) - м. Петриковка

31.01.1793 (родился)Ефрем Тимофея Москаленка и жены его Настасии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 42)-с.Петроостров

18.02.1793 (родилась) Анна Ивана Москаля и жены его Агафии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 43) - Анновской (Вишняковой)

05.03.1793 (родился) Конон Михайла Москаленка и жены его Марии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 42) - Кагарлык

14.03.1793 (родилась) Евдокия Игната Москаленка и жены его Марии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 43) – Аджамка

16.03.1793 (родилась) Александра.. села Ивановки подданого Стефана Москаля и жены его Пелагии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 42) - с. Ивановка

11.04.1793 (родилась) Мария Якова Москаля и жены его Ефросинии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 41) - Аврамовка

12.04.1793 (родилась) Ирина Андрея Москаленка и жены его Татьяны (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 43) - Иванковец

01.05.1793 венчались.... с Агафиею дочерью Кондрата Москаленка (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 43) - Иванковец

03.06.1793 (родилась) Лукима Дмитрия Москаленка и жены его Марии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 42) - Липняжка (Николаевка)

14.06.1793 (родился) Леонтий Максима Москаля и жены его Марии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 43) - Коротюка (Алексеевка)

16.06.1793 (родился) Тихон Симеона Москаля и жены его Елены (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 43) -Седневка

15.07.1793 (родился) Василий Феодора Москаленка и жены его Татьяны (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 43) - Иванковец

21.07.1793 (родилась) Христина Семена Москаля и жены его Марины (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 41) - Головковка

30.07.1793 (родился) Макар Федора Москаля и жены его Марии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 41) - Аврамовка

03.08.1793 (родился) Степан Антона Москаленка и жены его Феклы (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 42) -Архангельск

11.08.1793 (родилась) Евдокия Григория Москалевого зятя и жены его Домникии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 41) - Богоявленское

15.08.1793 (родился) Иоаким Феодора Москаленка и жены его Ксении (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 43) - Иванковец

08.09.1793 (родился) Иоанн Иоанна Москаля и жены его Евдокии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 43) - Красноселье

17.09.1793 (родился) Никита Иоанна Москаля и жены его Ирины (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 43) - Вуковар

19.09.1793 (родилась) Татьяна Ивана Москаленка и жены его Дарии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 41) - Федорки

10.10.1793 (родился) Иоанн Матвея Москаленка и жены его Василины. Восприемник Штефан Москаленко (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 42) -Ташковское

03.11.1793 (родилась) Анастасия Евдокима Москаленка и жены его Агрипины (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 43) - Вершинокамьянка

06.11.1793 (родился) Павел Лукяна Москаля и жены его Дарии жители верблюжские (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 43) - Верблюжка

11.11.1793 (умер) житель слободы майора Ланги Макар Москаль (50 лет) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 41)- Косово

02.12.1793 (родилась) Варвара Ивана Москаленка и жены его Домникии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 43) - Иванковец

«02.03.1794 Восприемник Кушковский житель Семион Москаленко (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 48)» - Николаевка

02.03.1794 (умерла) жителя слободы Ланговой Василия Москаля младеница Домника (2 лет) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 48) – Косово

18.06.1794 (родился) Евстафий слободы Мартовки жителя Петра Москаля и жены его Марии. Восприемник слободы Кушковки житель Семион Ткаченко (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 48)- Николаевка

01.03.1795 (родился) Касиян Ивана Москаля и жены его Марины (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 54) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 49) – Косово

07.08.1795 (родился) Емельян слободы Ланговой Петра Москаленка и жены его Стефаниды (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 54) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 49) - Косово

02.09.1795 Крестил иерей Константин Брашевский младеницу Агафию от родителей законных Стефана Петрова Москаля и жены его Евдокии, жителей слободы Чернечего. Восприемники селения Нестеровки Ариповой Повара Михайла Павлова жена Пелагия (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 50) – с.Вершац (Нестеровка)

10.11.1795 (венчались) Гавриил Москаленко житель слободв майора Ланги с Мариєю Поденежной (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 54) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 49) - Косово

12.02.1796 (родилась) Марина жителя слободы Ланговой Кирила Москаля и жены его Агафьи (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 55) - Косово

04.06.1796 (умер) Тарас Москаленко житель Варваровский (33 лет) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 59) - Верблюжка

05.05.1797 (родилась) Ирина Данила Москаля и жены его Параскевы (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 54) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 63) - Косово

01.11.1797 (венчались) Иван Москаленко с Ульяною Дворовою (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 54, с17) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 63) – Косово

14.11.1797 (умерла) Петра Москаля жена Стефанида (23 лет) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 54, с19) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 63)- Косово

18.11.1797 Крестил иерей Прокофий Мулявин младенца Романа от родителей Петра Москаля и жены его Ксении жителей Котовой. Восприемник был Михаил Романченко (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 62)- Верблюжка

18.01.1798 (венчались) вторым браком житель слободы Ланговой Петр Москаленко с девицей Анной той же слободы Ивана Бобошенка дочерью (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 54)- Косово

17.04.1798 (родился) Симеон от родителей Романа Москаленка и жены его Агафьи жителей хутора господина Мержанова Самбросовки (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 64)

08.06.1798 ...восприемник Стефан Москаленко (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 54)- Косово

26.10.1798 (родился) Рад(и)он Ивана Москаля и жены его Ирины (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 54)- Косово

03.07.1799 (венчались) вторым браком Максим Подгорненко с девицей Татьяною слободы Ланговой Карпа Москаля дочерью (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 70) – Косово

«07.08.1799 (родился) Емилиан. Крестил иерей Даниил Кобылянский слободы Мальчевского Сотницкой младенца Емильяна от родителей благочестивых Степана Москаленка и жены его Марии. Восприемник был Захарий Цохненко» МК Успенської церкви с. Верблюжка 1799 р. (ДАОО, Ф.37, оп.3,спр.70)

09.10.1799 ... Восприемники: Евфросиния жена Иоакима Москаленка (с. Варваровка) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 70)

03.11.1799 ... Восприемники: Николай Москаленко той слободы (Варваровка) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 70)

«04.01.1800 Восприемница Петриковского жителя Ивана Москаленка дочь девица Екатерина» (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 78) - Петриковка

19.01.1800 Староста (хутора господина коллежского ассесора Ивана Мержинова Самбросовки) Роман Москаленко» (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 78) - Вершац

24.01.1800 (умерла) жителя слободы Ланговой Карпа Москаля дочь Марина (4 лет) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 54, с62) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 78) - Косово

16.02.1800 (родилась) Марына от родителей Васыля Москаленка и жены его Параскевы жителей слободы князя Манвелова Кобеляновка (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 78) - Вершац

«24.04.1800. (умер) Петриковский житель Алексей Москаленко с удущья и кашлю преставился и по должности христианской погребен (92 лет)». (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 78) - Петриковка

23.05.1800 (родился) Михаил слободы Ланговой Карпа Москаля и жены его Дарии (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 54, с57) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 78) – Косово

11.07.1800 Погребал иерей Алексей Угринович рабу божию Ксению в жителя слободы Котовой Петра Москаля жена представися с покаянием умре цингатною болезнию (37 лет) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 78)

«16.09.1800 Восприемник Василь Москаленко» (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 78) – Петриковка

23.10.1800 Обвенчал иерей Алексей Угринович вторым браком жителя слободы Котовой Петра Москаля с девицею Параскевиею дочерью Дмитра Пищика жителя слободы Котовой. По свидетельству старост: Петра Кириленка жителя той слободы. (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 78)

06.11.1800 ...восприемник Стефан Москаленко (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 54)- Косово

20.11.1800 (родился) Григорий от родителей Ивана Москаля и жены его Вассилисы жителей сего селения Вершаца (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 78) – Вершац

14.07.1801 ...старосты... Косовских жителей Стефана Москаленка (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 82)- Косово

18.11.1801 (умер) Стефан Москаленко житель Косовский (35 лет) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 82)- Косово

19.11.1801 (умер) Иоанн Москаль вдов, 40 лет (ДАОО, Ф.37, оп.1а,спр.77)

10.03.1802 Восприемники: Слободы той же (Варваровки) Николай Москаленко (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 85)

30.05.1802 (родилась) Феодосия от родителей Петра Москаля и жены его Параскевы слободы Боковой (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 85)

30.07.1802 обвенчал молодика Андрея Москаленка жителя Головковского з девицею дочерью Саввы Гобзаренка Ефросиниею села Варваровки... (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 85)

12.01.1804 ...Восприемники: Мария, дочь Ивана Москаленка (сл Боковой) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 100)

«06.04.1804 ... (родилась) Марию от родителей Павла Москаленка и жены его Марии жителей слободы Боковой» (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 100)

15.07.1804 ...Василия от родителей Василия Москаля и жены его Авдотьи жителей слободы Варваровки (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 100)

17.09.1804 ... (родилась) Феодора от родителей Николая Москаленка и жены его Анны жителей слободы Варваровки (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 100)

05.11.1804 ...Восприемники: Анна жена Николая Москаленка той же слободы (Варваровки) (ДАОО, Ф.37, оп.3, спр. 100)

«18.04.1808. (родился) У боковского поселянина Стефана Москаленка и жены его Александры родился сын коего молитвил и имя нарек Иосифом приходский священник Василий Качановский ...». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«15.05.1808. (венчались) 15-го числа по учинении в церкви троекратного обыска первым браком сочетал казенного селения Боковго поселянин Петр Белый с дочерью Мариною Стефана Москаленка той же слободы житель коих обвенчал приходский священник Василий Качановский «. (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«06.09.1809. (умер) У боковского поселянина Степана Москаленка сын Иван (2 лет) от поносу». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«18.01.1809. ...Поручители были ... Василий Москаленко». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«21.08.1809. (умер) У боковского поселянина Григория Москаленка сын Григорий (3 лет) от поносу». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«16.10.1809. (родился) У боковского поселянина Василия Москаленка и жены его Анны родился сын коего молитвил и имя ему нарек Андреем приходский священник Василий Качановский ...». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«26.01.1810. ...Поручители были ... Николай Москаленко... жетели казенного села Варваровки». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«16.08.1810. ...восприемницей была Боковская поселянка Анна Василия Москаленка жена...». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«23.09.1810. (умер) У боковского поселянина Василия Москаленка сын Андрей (2 лет) с воспы». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«13.08.1811. (родился) У боковского поселянина Василия Москаленка и жены его Анны родился сын коего молитвил и имя ему нарек Максимом приходский священник Василий Качановский ...». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«07.12.1812. (родился) У боковского поселянина Василия Москаленка и жены его Анны родился сын коего молитвил и имя ему нарек Потапием приходский священник Яков Кобыляцкий ...». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«19.01.1812. (умер) У Боковского поселянина Василия Москаленка сын Максим (1 лет) натурально». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«17.05.1814. ...поручители были ... и Степан Москаленко села Бокового поселяне». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«09.12.1814. (умерла) У Боковского поселянина Павла Москаленка дочь Акилина (1 лет) с кашлю». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«13.04.1816. ...восприемницей была поселянина Павла Москаленка жена Марфа...». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«06.08.1816. У Боковского поселянина Григория Кириченка и жены его Елисаветы родился сын коего молитвил и имя ему нарек Пилипом приходский иерей Василий Качановский. Оному м. восприемником был тогоже села поселянин Емилиан Москаленко а крестил означенный иерей Качановский». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«15.02.1818. (родился) У боковского поселянина Павла Москаленка и жены его Марфы родился сын коего молитвил и именем нарек Онисимом приходский иерей Василий Качановский...». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«24.05.1818. ...восприемницей была боковского поселянина Степана Москаленка жена Александра...». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«25.05.1818. ...восприемницей была боковского поселянина Степана Москаленка дочь Домникия...». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«03.05.1820. (венчались) По учинении в церкви троекратного обыска первым браком сочетались Боковский поселянин Федор Корнеенко холост с девицею Домникиею боковского поселянина Степана Москаленка дочерью, коих обвенчал приходской иерей Василий Качановский ...». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«13.06.1820. (родилась) У боковского поселянина Павла Москаленка и жены его Марфы родилась дочь которую молитвил и именем нарек Акилиною приходский иерей Василий Качановский...». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«01.07.1820. ...поручители были ... Василий Москаленко». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«01.09.1820. (родился) У боковского поселянина Василия Москаленка и жены его Анны родился сын которого молитвил и имя ему нарек Михайлом приходский иерей Василий Качановский ...». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«03.06.1821. (родился) Казенного селения Бокового у поселянина Емилиана Москаленка и жены его Ксении родился сын которого молитвил и имя нарек Филипом приходский иерей Василий Качановский. Оному младенцу восприемником был того же села поселянин (н) Зубенко, а крестил означенный иерей Василий Качановский». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«29.01.1822. (венчались) По учинении в церкви троекратного обыска первым браком сочетались военного селения Боковой поселянин Василий Феденко холост с девицею ____ того селения поселянина Василия Гайдука дочерью, коих обвенчал приходской священник Василий Качановский. Поручители были военные поселяне Емилиан Москаленко и Григорий Созоненко». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«20.03.1822. (родилась) Военного селения Боковой у поселянина Василия Москаленка и жены его Анны родилась дочь кою молитвил и имя ей нарек Дариею приходский священник Никифор Чмелевский...». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«...05.1822. (умер) ... у поселянина Василия Москаленка сын ... (2 лет) с кашлю». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«26.09.1822. (умер) Военного селения Бокового у поселянина Емелиана Москаленка сын Филип (1 лет) с воспы». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«06.11.1822. (родилась) Военного селения Боковой у поселянина Павла Москаленка и жены его Марфы родилась дочь которую молитвил и именем нарек Епистимией приходской священник Василий Качановский...». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«18.02.1823. (венчались) 18 числа по учинении в церкви троекратного обыска 1-м браком сочетались военного селения Боковой прибывший из полка унтер офицер Игнат Дурницкий с девицею тогоже селения компиектного хозяина Павла Москаленка дочерью Мариєю по выданному свидетельству от полкового командира коих обвенчал приходской священник Качановский.». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«08.11.1823. (венчались) 8 числа по учинении в церкви троекратного обыска первым браком сочетались прибывший из полка унтер офицер Яков Москаленко с девицею селения Бокового вдовы Пелагии Ветрячки дочерью Мариєю по выданному свидетельству от полкового командира. Коих обвенчал приходской священник Качановский. Поручители были компиектный хозяин Павел Москаленко (и) инвалид Иван Феденко». (ДАОО, Ф.37, оп.3)

«15.01.1824. (венчались) По учинении в церкви троекратного обыска первым браком сочетались военного селения Боковой унтер офицер Филипп Брондовский с девицею Евгениею, поселянина Мойсея Довгала дочерью. Коих обвенчал приходский иерей Василий Качановский. Поручити были военные поселяне Яков Люстовенко и Емельян Москаленко». (ДАОО, Ф.37, оп.3, стр. 287)

«15.02.1824. (родился) Военного селения Боковой у поселянина Емелиана Москаленка и жены его Ксении родился сын коего молитвил и имя ему нарек Тимофеем приходский иерей Василий Качановский. Оному м. восприемник был боковский поселянин Роман Губенко, а крестил означенный иерей Качановский». (ДАОО, Ф.37, оп.3, стр. 287)

«01.03.1824. (умерла) У Боковского поселянина Павла Москаленка дочь Епистимия (2 лет) с кашлю». (ДАОО, Ф.37, оп.3, стр. 299)

«04.12.1824. (родилась) У Боковского поселянина Антона Жиденка и жены его Софии родилась дочь, которую молитвил и имя ей нарек Варварою приходский иерей Василий Качановский. Оного м. восприемницей была поселянка Емельяна Москаленка жена Ксения, а крестил означенный Качановский». (ДАОО, Ф.37, оп.3, стр. 287)

«10.02.1825. (родилась) Селения Бокового у поселянина Павла Москаленка и жены его Марфы родилась дочь кою молитвами имя ей нарек Агафиею приходской священник Никифор Чмилевский. Оному младенцу восприемница была священника Василия Качановского жена Анна а крестил означенной священник Н. Чми.». (ДАОО, Ф.37, оп.3, стр. 299)

«21.05.1825. ... Поручители были селения Бокового... Павел Москаленко». (ДАОО, Ф.37, оп.3, стр. 299)

«01.07.1825. (умер) Селения Бокового Емельяна Москаленка сын Тимофей (2 лет) с кашлю». (ДАОО, Ф.37, оп.3, стр. 299)

«11.03.1826. (родился) 12.03.1826 (крещение) Селения Боковой у поселянина Емелиана Москаленка и жены его Ксении родился сын коего молитвил и имя ему нарек Феофаном приходской священник Никифор Чмилевский. Восприемником был сего же селения вахмистр Иван Гедаш а крестил означенной священник Никифор Чмилевский «. (ДАОО, Ф.37, оп.3, стр. 318)

«04.01.1829. (венчались) По учинении в церкви троекратного обыска первым браком сочетались рядовой хоумин? селения Бокового Филипп Москаленко с девицею сего селения Вассою Маковецкого по выданному свидетельству №15 коих обвенчал приходский священник Василий Качановский. Поручителями были Яков Москаленко и Петр Белый». (ДАОО, Ф.37, оп.3, стр. 363)

«10.01.1874. ... Восприемники: селения Бокового крестьяне Кирил Филипов Москаленко...». (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«21.01.1874 (умер) Селения Бокового крестьянина Алексея Москаленка сын Иван (1/2 лет) от младенческой». (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«24.01.1874 (умер) С. Бокового крестьянин Кириак Феофанов Москаленко (29 лет) от грудной болез»). (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«09.04.1874 (умер) с. Бокового крестьянин Феофан Емельянов Москаленко (65 лет) от старости». (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«19.04.1874. ... Восприемники: селения Бокового крестьяне Павел Феофанов Москаленко и Иакова Сергиенка жена Ефросиния Феофанова». (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«28.04.1874 (умерла) С. Бокового крестьянина Фокия Москаленка дочь Фекла (4 лет) от слабости». (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«05.05.1874. ... Поручители: по жениху ... Василий Стефанов Москаленко...». (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«13.05.1874. ... Восприемники: ... Трифона Москаленка жена Марфа Тихонова». (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«01.06.1874. ... Восприемники: с. Бокового крестьяне Иван Потапиев Москаленко...». (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«01.09.1874. ... Восприемники: с. Бокового крестьяне вдова Дария Трофимова Москаленкова». (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«26.09.1874 (умерла) с. Бокового крестьянина Кирила Москаленка жена Варвара Иванова (20 лет) от анто(но)ва огня». (ДАОО, Ф.37,

оп.2, стр. 124)

«03.10.1874 (умер) с. Бокового крестьянин Алексей Филипов Москаленко (35 лет) от воспаления». (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«06.10.1874. (родилась) Елена. С. Бокового крестьянин Павел Москаленко, и законная его жена Мария Игнатова, оба вероисповедания православного. Восприемники: с. Бокового крестьяне ... Кириака Москаленка жена Дария Трофимова». (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«16.10.1874. ... Поручители: ... по невесте ... Василий Стефанов Москаленко...». (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«18.10.1874. ... Поручители: ... по невесте ... Василий Стефанов Москаленко...». (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«06.11.1874. ... Поручители: ... по невесте ... Павел Феодоров Москаленко». (ДАОО, Ф.37, оп.2, стр. 124)

«02.01.1880 (умер) Селения Бокового крестьянина Фокия Онисимова Москаленка сын Феодосий (1 лет) от оспы». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«20.01.1880 ... Поручители ... по невесте селения Бокового крестьяне Фокий Онисимов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«03.02.1880 (венчались) Селения Бокового крестьянин Леонтий Васильев Горбенко (18 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Рахиль Филиппова Москаленкова (18 лет), первым браком, вероисповедания православного...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«16.02.1880 (умерла) Селения Бокового крестьянина Азария Алексиева Москаленка дочь Феодора (1 лет) от дифтерита». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«25.02.1880. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Иоанн Потапиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«25.02.1880 (умерла) Селения Бокового крестьянина Феофана Евмельянова Москаленка, дочь Евфросиния (12 лет) от заголовной боли». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«23.03.1880. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алемпиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«02.05.1880. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Василий Тимофеев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«01.06.1880. (родилась) Феодосия. Селения Бокового крестьянин Иоанн Трофимов Москаленко, и законная его жена Евфимия Максимова, оба вероисповедания православного.». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«06.06.1880. ...Восприемники: Селения Бокового ... Азария Москаленка, жена Пелагия Назарова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«15.07.1880. (родилась) Евдокия. Селения Бокового крестьянин Трифон Трофимов Москаленко, и законная его жена Агафия Диомидова, оба вероисповедания православного.». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«23.08.1880. (родился) Авраам. Селения Бокового крестьянин Иаков Савов Сергиенко, и законная его жена Евфросиния Феофанова, оба вероисповедания православного. Восприемники: селения Бокового фельдшер Василий Феофанов Москаленко и Елисаветградского мецанина Андрея Бышинского, жена Варвара Георгиева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«29.09.1880. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Павел Феофанов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«07.10.1880. (родился) Иаков. Селения Бокового крестьянин Кириак Афанасиев Москаленко, и законная его жена Милания Харитонова, оба вероисповедания православного. ... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«11.10.1880. (родилась) Пелагия. Села Бокового крестьянин Фокий Анисимов Москаленко, и законная его жена Анна Гурьева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Села Бокового крестьянин Самсон Гурьев Москаленко... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«14.10.1880 ... Поручители ... по жениху Селения Бокового крестьяне Климентий Михайлов Титченко. По невесте селения Бокового крестьяне ... Трифон Трофимов Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«28.10.1880. ...Восприемники: Селения Бокового ... вдова Фекла ()дорова Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«23.11.1880. (родилась) Евфросиния. Селения Бокового крестьянин Иоанн Потапиев Москаленко, и законная его жена Елисавета Василеева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Села Бокового крестьянин Самсон Гурьев Москаленко... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«03.01.1881. (родился) Григорий. Селения Бокового крестьянин Азарий Аликсеев Москаленко, и законная его жена Пелагия Назариева... Восприемники... крестьянка Анна Назариева (юна, дочь девица». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«27.01.1881. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Иоанн ()пов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«01.02.1881. (родился) Иоанн. Селения Бокового крестьянин Павел Феофанов Москаленко, и законная его жена Мария (ю)тиева, оба вероисповедания православного. Восприемники: селения Бокового состоящий в запасе армии рядовой Леонтий (ю)ров Черный и состоящего в запасе армии рядового Иова Момота, жена Стефанида Ерофеева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, стр. 1)

«25.02.1881. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Иоанн Потапиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«18.04.1881. ...Восприемники: Селения Бокового ... крестьянина Назария Москаленка, жена Пелагия Назарова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«23.07.1881. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Кириак Афанасиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«20.10.1881. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Евфрем (опиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«11.11.1881. ...Восприемники: Селения Бокового ... крестьянина Дорофея Москаленка, жена Ксения Филиппова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«16.12.1881. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин (иан Иаковлев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«01.05.1881 ... Поручители ... по невесте селения Бокового отставной унтер офицер Алемпий Павлов Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«07.05.1881 ... Поручители ... по невесте селения Бокового крестьяне... Трифон Трофимов Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«29.10.1881 ... Поручители ... по невесте селения Бокового крестьяне Кирилл Филипов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«22.10.1881 (венчались) Селения Бокового крестьянин Ефрем Потапов Москаленко (22 лет), первым браком вероисповедания православного и Селения Бокового крестьянка Гликерия Василиева Сукачева (22 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители ... по невесте селения Бокового крестьянин Василий Стефанов Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«03.11.1881 ... Поручители ... по невесте селения Бокового крестьяне Василий Стефанов Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«15.10.1881 (умерла) Селения Бокового крестьянина Иоанна Трофимова Москаленка дочь Феодосия (1 лет) от (рбота». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«26.11.1881 (умер) Селения Бокового крестьянина Кириана Афанасиева Москаленка сын Пимон (4 лет) от дифтерита». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«14.01.1882 ... Поручители ... по невесте селения Бокового крестьяне Павел Феофанов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«17.01.1882 (венчались) Селения Варваровки крестьянин Зиновий Дорофеев Москаленко (18 лет), первым браком православного вероисповедания и Селения Бокового крестьянка Татиана Василиева Синенкова (22 лет), первым браком, православного вероисповедания. ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«18.01.1882. (родился) Макарий. Селения Бокового крестьянин Трифон Трофимов Москаленко, и законная его жена Агафия Диомидова...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«10.02.1882. ...Восприемники: Селения Бокового ... вдова крестьянка Фекла Исидорова Москаленкова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«19.02.1882. ...Восприемники: Селения Бокового Бокового крестьянин Азарий Аликсеев Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«21.02.1882. ...Восприемники: Селения Бокового Бокового крестьянин Павел Феофанов Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«26.05.1882. (родилась) Феодосия. Селения Бокового крестьянин Иоанн Трофимов Москаленко, и законная его жена Евфимия Максимова, оба православного вероисповедания. ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«14.06.1882. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Павел Феофанов Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«30.07.1882. (родилась) Соломония. Селения Бокового крестьянин Азарий (ев Москаленко, и законная жена его Пелагия Назариева, оба вероисповедания православного. ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«01.08.1882. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алипиев Москаленко, и крестьянина Павла Москаленка жена, Мария Игнатиева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«11.08.1882. ...Восприемники: Селения Бокового ... Или Москаленка, жена Агафия Павлова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«11.08.1882 (умер) Селения Бокового крестьянина Павла Феофанова Москаленка, сын Иоанн (2 лет) от младенческой». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«14.08.1882. ...Восприемники: Селения Бокового ... крестьянина Власия Москаленка, дочь Ефросиния девица». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«09.10.1882. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алипиев Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«03.11.1882. (родилась) Епистимия. Селения Бокового крестьянин Ио(Потапов Москаленко, и законная его жена Елисавета Василиева,

оба православного вероисповедания. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алипиев Москаленко, и крестьянина Николая Зайца, жена Феона Григориева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«07.12.1882. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Ки() Афанасиев Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«10.12.1882. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Иоанн Остапиев Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«08.01.1882 ... Поручители ... по невесте селения Бокового крестьяне Тимофей Алипиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«08.01.1882 ... Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Иоанн Потапов Москаленко... по невесте селения Бокового крестьяне Василий Стефанов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«07.05.1882 ... Поручители ... по невесте селения Бокового крестьяне Василий Стефанов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«09.04.1882 (умер) Селения Бокового крестьянина Трифона Трофимова Москаленка сын Макарий (3 лет) от младенческой». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«02.06.1882 (умер) Селения Бокового крестьяники вдовы Анны Евфимовой Москаленковой сын Василий (14 лет) от водяной». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«27.06.1882 (умерла) Селения Бокового крестьянина Иоанна Трофимова Москаленка, дочь Феодосия (лет) от (одания». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«19.07.1882 (умерла) Селения Бокового крестьянина Иоанна Потапова Москаленка, дочь Екатерина (лет) от поноса». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«20.07.1882 (умер) Селения Бокового крестьянина Кирилла Афанасиева Москаленка, сын Иаков (2 лет) от поноса». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«29.11.1882 (умер) Селения Бокового отставной унтер офицер Алипий Павлов Москаленко (76 лет) от старости». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«16.01.1883. (родилась) Татиана. Селения Бокового крестьянин Трифон Трофимов Москаленко, и законная его жена Агафия Диомидова...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«14.02.1883. (родился) Онисим. Селения Бокового крестьянин Кири(ак) Афанасиев Москаленко, и законная его жена Милания Харитонова...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«24.02.1883. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алипиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«20.03.1883. (родился) Савва(Василий). Селения Бокового крестьянин Фокий Онисимов Москаленко, и законная его жена Анна Гурьева...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«15.04.1883. (родилась) Ирина. Селения Бокового крестьянин Павел Феофанов Москаленко, и законная его жена Мария Игнатиева...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«21.05.1883. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Павел Феофанов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«31.05.1883. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Фокий Онисимов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«11.06.1883. (родился) Варфоломей. Селения Бокового крестьянин Иоанн Трофимов Москаленко, и законная его жена Евфимия Максимова...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«14.06.1883. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянина Кирилла Москаленка жена, Мелания Харитонова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«05.07.1883. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянина Иоанна Москаленка жена, Елисавета Иоаннова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«27.08.1883. (родился) Моисей. Селения Бокового крестьянин Ефрем Потапиев Москаленко, и законная его жена Гликерия Василиева...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«04.09.1883. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянина Иоанна Москаленка жена, Евфимия Максимова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«14.10.1883. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Кирилл Филиппов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«15.10.1883. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянина Азария Москаленка жена, Пелагия Назарова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«15.10.1883. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Павел Феофанов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«20.12.1883. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алексеев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«28.01.1886. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянина Иоанна Москаленка жена, Елисавета Иоаннова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«20.02.1886. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянина Иоанна Москаленка жена, Елисавета Иоаннова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«22.02.1886. (родился) Тимофей. Селения Бокового крестьянин Евфимий Потапиев Москаленко и законная жена его Гликерия Васильева, оба православные. Восприемники: Селения Бокового состоящий в запасе армии Василий Данилов Грищенко и крестьянина Прохо() Ячечко жена Мария Димитриева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«28.03.1886. (родился) Василий. Селения Бокового крестьянин Ни() Емелианов Заиц и законная жена его Феона Григориева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Павел Феофанов Москаленко и состоящий в запасе армии Василя Грищенко жена, Дария Иоаннова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«16.04.1886. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянина Иоанна Москаленка жена, Евфимия Максимова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«01.07.1886 (умер) Селения Бокового крестьянина Трифона Трофимова Москаленка, сын Кирилл (1 лет) (причины) нет». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«13.08.1886. (родилась) Наталия. Селения Бокового крестьянин () Потапиев Москаленко и законная жена его Елисавета Иоаннова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алипиев Москаленко, и крестьянина Павла Москаленка жена, Мария Игнатиева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«01.09.1886 (умер) Селения Бокового крестьянина Кирилла Филиппова Москаленка, сын Григорий (1 лет) «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«22.09.1886. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин ()рий Алексиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«27.11.1886. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алимпиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«30.12.1886. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянина Иоанна Москаленка жена, Евфимия Максимова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«09.01.1887 ... Поручители ... по невесте селения Бокового крестьяне ... Ефрем Потапиев Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«28.01.1887. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Иоанн Потапиев Москаленко ... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«16.03.1887. (родился) Алексей. Селения Бокового крестьянин Павел Феофанов Москаленко и законная его жена Мария Игнатиева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового состоящий в запасе армии Василий Игнатиев Кравченко, и крестьянина Власия (иценка) жена, Евфросиния Данишилова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«02.05.1887. (родился) Тимофей. Селения Бокового крестьянин Кириак Афанасиев Москаленко и законная его жена Мелания Харитоновна, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алипиев Москаленко, и крестьянина Никифора Ше() жена, Мария Давидова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«08.05.1887. (родился) Иоанн. Селения Бокового крестьянин Трифон Трофимов Москаленко и законная его жена Агафия ()мидова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Елисаветградский мещанин Григорий Феодоров Кундик и селения Бокового Свято-Покровской церкви, псаломщика Платона Ананиева Голубовского дочь девица София». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«12.07.1887. ...Восприемники: ...Селения Бокового крестьянина Иоанна Москаленка жена Елисавета Иоаннова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«25.07.1887 (умерла) Селения Бокового вдова крестьянка Елисавета Стефанова Москаленкова (70 лет) от старости». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«26.07.1887 (умер) Селения Бокового крестьянин Василий Стефанов Москаленко (70 лет) от старости». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«30.07.1887 ... Поручители жениху селения Бокового крестьяне Тимофей Алипиев Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«27.08.1887. ...Восприемники: Селения Варваровки крестьянин ()новий Дорофеев Москаленко ... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«13.09.1887. (родился) Корнилий. Селения Бокового крестьянин Кирилл Филиппов Москаленко и законная его жена Ирина Феодорова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Димитрий ()илов Грищенко и Феодосиевского мещанина Арсения Ткаченка жена Гликерия Лукианова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«25.10.1887 (венчались) Селения Бокового состоящий в запасе армии Василий Феофанов Москаленко (27 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Анна Иоаннова Бундюкова (20 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового состоящий в запасе армии Василий Калиников Дурницкий и крестьянин Порфирий Игнатъев Кравченко. По невесте селения Бокового крестьяне Иоанн Тарасов Скуба и Симеон Давидов Сердюк». (ДАКО,

Ф.704, оп.1, спр. 3)

«30.10.1887 ... Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Павел Феофанов Москаленко ... По невесте селения Бокового крестьяне Кирилл Филиппов Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«05.11.1887 ... Поручители по невесте селения Бокового крестьяне ... Кирилл Филиппов Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«18.11.1887 (умер) Селения Бокового крестьянина Павла Феофанова Москаленка сын Григорий (2 лет) от дифтерита». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«22.11.1887 (умерла) Селения Бокового крестьянина Павла Феофанова Москаленка дочь Ирина (5 лет) от дифтерита». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«27.11.1887 (умер) Селения Бокового крестьянина Павла Феофанова Москаленка сын Алексей (1 лет) от дифтерита». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«27.11.1887. ...Восприемники: ...Селения Бокового состоящего в запасе армии Василия Москаленка жена Анна Иоаннова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«18.12.1887 (умерла) Селения Бокового крестьянина Павла Феофанова Москаленка дочь Агафия (11 лет) от дифтерита». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«28.12.1887. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алипиев Москаленко ... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«07.01.1888 ... Поручители по невесте селения Бокового крестьяне ... Евфрем Потапиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«09.01.1888. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Кирилл ()фанасиев Москаленко... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«11.01.1888 ... Поручители по жениху селения Бокового крестьяне ... Евфрем Потапиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«14.01.1888. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алипиев Москаленко ... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«20.01.1888. (родилась) Татиана. Селения Бокового крестьянин Азарий Алексиев Москаленко и законная его жена Пелагия Назарова...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«31.01.1888 ... Поручители по невесте селения Бокового крестьяне ... Тимофей Алипиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«10.02.1888 (венчались) Селения Бокового крестьянин Иоанн Митрофанов Манько (19 лет), первым браком православного исповедания и Селения Бокового крестьянка Марфа Василиева Бондарева (24 лет), первым браком, православного исповедания. Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Иоанн Гуриев Хижняк и Андрей Димитриев Манько. По невесте селения Бокового крестьяне Тимофей Алипиев Москаленко и Константин Феофанов Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«10.02.1888 ... Поручители по жениху селения Бокового крестьяне ... Кирилл Филиппов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«10.02.1888 ... Поручители по жениху селения Бокового крестьяне ... Павел Феофанов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«25.03.1888. (родилась) Мария. Селения Бокового крестьянин ()фрем Потапиев Москаленко и законная жена его Гликерия Василиева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового состоящий в запасе армии Василий Данилов Грищенко и крестьянина Павла Москаленко жена Мария Игнатиева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«06.04.1888 (умер) Селения Бокового крестьянина Кирилла Афанасиева Москаленка, сын Тимофей (1 лет) от младенческого». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«23.05.1888 ... Поручители по жениху селения Бокового крестьяне... Азарий Алексеев Москаленко. По невесте ... Тимофей Алексиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«01.08.1888. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Евфрем Потапиев Москаленко ... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«29.09.1888. (родилась) Евфросиния. Селения Бокового крестьянин Иоанн Потапиев Москаленко и законная его жена Елисавета Иоаннова, оба православные. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алипиев Москаленко и крестьянина Иакова Сергиенка, жена Мария Симеонова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«01.10.1888. (родилась) Мария. Селения Бокового состоящего в запасе армии Василия Феофанова Москаленка и законная жена его Анна Иоаннова, оба православные. Восприемники: Новогеоргиевский мещанин Иоанн Иерофеев Кузнецов и вдова крестьянка Варвара Иоаннова Олейниченкова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«04.10.1888. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянина Кирилла Москаленка дочь девица Фекла». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«10.10.1888. (родился) Евлампий. Селения Бокового крестьянин Павел Феофанов Москаленко и законная его жена Мария Игнатиева, оба православные. Восприемники: Селения Бокового состоящий в запасе армии Василий Игнатиев Кравченко, и крестьянина девица Матрона Игнатиева Кравченкова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«01.11.1888 (умер) Селения Бокового крестьянина Павла Феофанова Москаленка сын Евлампий (1 месяц) от младенческого». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«13.01.1889 ... Поручители по жениху селения Бокового крестьяне... Тимофей Алипиев Москаленко. По невесте ... Азарий Алексиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«13.01.1889. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Иоанн Потапиев Москаленко ... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«13.01.1889 (венчались) Селения Бокового крестьянин Архип незаконнорожденный Дурницкий (20 лет), первым браком православного исповедания и Селения Бокового крестьянка Евфимия Алексиева Москаленкова (18 лет), первым браком, православного исповедания. Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Азарий Алексиев Москаленко ... По невесте селения Бокового крестьяне Тимофей А) иев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«18.01.1889 ... Поручители по невесте селения Бокового крестьяне... Тимофей Алипиев Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«18.01.1889 ... Поручители по жениху состоящий в запасе армии Василий Феофанов Москаленко. По невесте ... Тимофей Алипиев Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«27.01.1889 (умерла) Селения Бокового крестьянка вдова Анна Евфимова Москаленкова (лет) от (ета)». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«29.01.1889 (венчались) Селения Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко (23 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового Покровской церкви псаломщика Platона Ананиева Голубовского дочь девица, София (21 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху села Бокового крестьяне Андрей Дмитриев Манько и Павел Иоаннов Довгаль. По невесте дворянин Сергей Викторов Щелкан и священника сын Иаков Феодоров Ногачевский. Священник Феодор Ногачевский. Диакон Онисифор Новицкий. Псаломщик Платон Голубовский». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«02.02.1889 (венчались) Проживающий в селении Боковом Новогеоргиевский мецанин Иоанн Иерофеев Кузнецов (23 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Ирина Василиева Довгалева (20 лет), первым браком вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Павел Феофанов Москаленко и Иулиан Павлов Кондратьев. По невесте селения Бокового крестьяне Иоанн Ермолаев Булавка и Григорий Димитриев Манько». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«11.04.1889. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алипиев Москаленко и состоящего в запасе армии Василия Москаленка жена Анна Иоаннова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«09.05.1889 (венчались) Селения Варваровки крестьянин Иаков Дорофеев Москаленко (19 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Агафия Кондратиева Довгалева (20 лет), первым браком вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Моисей Иоаннов Дурницкий и Петр Филиппов Сердюк. По невесте селения Бокового крестьяне Евфим Николаев Титченко и Феодор Афанасиев Довгаль». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«26.05.1889. (родился) Георгий. Селения Бокового крестьянин Кирилл Харитонов Москаленко и законная его жена Мелания Ио(н)ова, оба православные.». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«06.06.1889. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Иоанн Потапиев Москаленко ... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«23.06.1889. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Василий Алексиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«11.07.1889 (умерла) Селения Бокового крестьянина Евфрема Потапова Москаленка, дочь Мария (лет) от младенческого». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«24.07.1889 (умер) Селения Бокового крестьянина Кирилла Афанасиева Москаленка, сын Георгий (2 месяца) от новорожденного». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«19.09.1889. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Азарий Алексиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«26.09.1889 ... Поручители по жениху селения Бокового крестьяне... Азарий Алексеев Москаленко. ..». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«11.10.1889 ... Поручители по жениху селения Бокового крестьяне... Фокий Онисимов Москаленко. ..». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«17.10.1889. (родился) Платон. Селения Бокового крестьянин Евфрем Потапов Москаленко и законная его жена Гликерия Василиева, оба православные.». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«18.10.1889. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алипиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«22.10.1889. (родился) Иаков. Селения Бокового крестьянин Азарий Алексиев Москаленко и законная его жена Пелагия Назариева, оба православные.». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«20.10.1889 ... Поручители по невесте селения Бокового крестьяне... Кирилл Филиппов Москаленко. ..». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«24.10.1889 (венчались) Селения Бокового крестьянин Наум Гаврилов Гришиа (22 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Фекла Кириллова Москаленкова (22 лет), первым браком вероисповедания православного.». (ДАКО,

Ф.704, оп.1, спр. 4)

«27.10.1889 (венчались) Селения Бокового крестьянин Иоанн Фокиев Москаленко (22 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Анна Назарова Чередникова (20 лет), первым браком вероисповедания православного.». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«31.10.1889 (венчались) Селения Бокового крестьянин Лука Григориев Хижняк (18 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Евдокия Кириакова Москаленкова (19 лет), первым браком вероисповедания православного.». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«13.11.1889. (родилась) Стефанида. Селения Бокового крестьянин Иоанн Трофимов Москаленко и законная его жена Евфимия Максимова, оба православные.». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«20.11.1889. (родился) Николай. Селения Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко и законная жена его София Платонова, оба православные. Восприемники: деревни Мажаровки состоящий в запасе армии унтер-офицер (онисий Иосифов Иванов и селения Бокового Покровской церкви псаломщика Platона Голубовского дочь девица Мелания». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«01.01.1890. (родилась) Анисия. Селения Бокового крестьянин Павел Феофанов Москаленко и законная жена Мария Игнатиева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового состоящий в запасе армии рядовой Василий Игнатиев Кравченко и с. Бокового крестьянина Самсона Бундюка, жена Матрона Игнатиева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«15.02.1890. (родилась) Фотиния. Селения Бокового крестьянин Кирилл Филиппов Москаленко и законная его жена Ирина Феодорова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Феодосий Феодоров Сердюк и селения Бокового состоящего в запасе армии рядового Ореста Сердюка, жена Ксения Антониева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«20.02.1890. (родилась) Евдокия. Селения Бокового крестьянин Триф(он) Трофимов Москаленко и законная его жена Агафия Диомидова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Сергей Иоаннов Меха и Константина Москаленка жена София Платонова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«13.03.1890. (родился) Александр. Селения Бокового крестьянин Емилиан Прокопиев Момот и законная его жена Ирина Павлова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алипиев Москаленко и новогеоргиевского мецанина Иоанна Кузнецова, жена Ирина Василиева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«05.06.1890. (родилась) Фекла. Селения Бокового крестьянин Алипий Петров Жеденко и законная его жена Марина Михайлова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Калинин Трифонов Москаленко и Феодора Реты, дочь девица София». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«29.06.1890. (родилась) Марфа. Д. Савченой Балки крестьянин Севастиан Наумов Моргун и законная его жена Агафия Минова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Елисаветградский мецанин Григорий Феодоров Кунунк и с. Бокового крестьянина Константина Москаленка жена София Платонова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«01.07.1890. (родилась) Мария. Селения Бокового крестьянин Елисей () Скиба и законная его жена Параскева Андреева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Азарий Алексиев Москаленко и Павла Ветряка жена Стефанида Николаева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«11.08.1890. (родился) Василий. Селения Бокового крестьянин Симеон Давидов Сердюк и законная его жена Мария Иоаннова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Григорий (Да)нишлов Гриценко и Константина Москаленка жена София Платонова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«18.08.1890. (родился) Серапион. Селения Бокового крестьянин Миха(ил) Хрисанфов Горельский и законная его жена Пиам Трофимова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Азарий Алексиев Москаленко и состоящего в запасе армии унтер офицера Романа Дурницкого жена (ня) Иоаннова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«27.08.1890. (родился) Пантелеймон. Селения Бокового крестьянин Лаврентий Иоаннов Карабило и законная его жена Мария Иоаннова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Дамиан Петров (Фас)товец и Константина Москаленка жена София Платонова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«30.08.1890. (родился) Александр. Селения Бокового крестьянин Ио(анн) Фокиев Москаленко и законная его жена Анна Назариева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Поликарп Прокопиев Маковецкий и Иероферя (н)ья жена Лукия Иоаннова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«24.09.1890. (родилась) Евфросиния (незаконнорожденная). Селения Бокового крестьянка девица Надежда Гаврилова Волкова вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Иоанн (киев) Москаленко и Максима Маковецкого, дочь девица Мария». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«07.10.1890 (венчались) Проживающий в местечке Братолюбовке состоящий в запасе армии кононир Феофан Симеонов Шарко (27 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Иулиания Стефанова Довгалева (19 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху проживающий в местечке Братолюбовке бобринецкий мецанин Тимофей Василиев Войнов и с. Бокового состоящий в запасе армии рядовой Орест Феодоров Сердюк. По невесте селения Бокового крестьяне Павел Феофанов Москаленко и Иулиан Павлов Кондратьев». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«12.10.1890. (родился) Карп. Селения Бокового крестьянин Иоанн Потapieв Москаленко и законная его жена Елисавета Иоаннова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового состоящий в запасе армии рядовой Василий Феофанов Москаленко и с. Бокового крестьянина (ова Сергиенка, жена Мария (олова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«14.10.1890 (венчались) Селения Бокового крестьянин Мирон Климов Волк (19 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Капиталина Терентиева Кравченкова (20 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Павел Феофанов Москаленко и Федор Феодоров Рета. По невесте Селения Бокового крестьяне Леонтий Иаковлев Лепчин и Иулиан Павлов Кондратьев». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«19.01.1890 (венчались) Селения Бокового крестьянин Максим Евфимиев Витренко (23 лет), он же Кириченко, первым браком вероисповедания православного и д. Порфировка крестьянка Анастасия Петрова Постой (20 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового отставной солдат рядовой Онисим Андреев Гайдук и селения Бокового крестьянин Тимофей Алипиев Москаленко. По невесте д. Порфировка крестьяне Мартин Варфоломеев Дробница и Исидор Моисеев Кроть». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«18.09.1890 (венчались) Селения Бокового крестьянин Поликарп Прокопиев Маковецкий (23 лет), первым браком вероисповедания православного и деревни Бойковка крестьянка Матрона Антипиева Брондовская (21 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Филипп Иоаннов Горбенко и Фокий Онисимов Москаленко. По невесте деревни Бойковки крестьяне Тит Исидоров Брондовский и Максим Павлов Подлубный». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«22.10.1890 (венчались) Селения Бокового крестьянин Василий Алексиев Москаленко (22 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Анна Гордиева Белая (19 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового крестьянин Андрей Давидов Биленко и с. Бокового отставной рядовой Сергей Иеремиев Колос. По невесте селения Бокового крестьяне Павел Космин Гриценко и Петр Тарасиев Жук». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«02.11.1890 (венчались) Селения Бокового состоящий в запасе армии рядовой Александр Иоаннов Яценко (25 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Надежда Гавришлова Волкова (20 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Феоктист Титов Бундюк и Терентий Игнатиев Кравченко. По невесте Селения Бокового крестьяне Фокий Онисимов Москаленко и Иоанн Ермолаев Булавка». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«09.11.1890 (венчались) Селения Бокового крестьянин Емилиан Петров Довгаль (19 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Евфимия Афанасиева Момотова (22 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового состоящий в запасе армии бомбардир Василий Феофанов Москаленко и Селения Бокового крестьянин Савва Иоаннов Скрипник. По невесте селения Бокового крестьяне Димитрий Данилов Гриценко и Иоанн Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«26.07.1890 (умерла) Селения Бокового вдова крестьянка Мария Прокопиева Москаленкова (70 лет) от старости». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«12.12.1890 (умерла) Селения Бокового вдова крестьянка Ольга Трофимова Москаленкова (70 лет) от старости». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«17.12.1890 (умер) Селения Бокового крестьянин Трифон Трофимов Москаленко (50 лет) от чахотки». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«18.01.1891 ... Поручители по невесте селения Бокового крестьяне Фокий Григориев Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«18.01.1891 ... Поручители по невесте селения Бокового крестьяне Ефрем Потapieв Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«25.01.1891 (венчались) Селения Бокового крестьянин Калинин Трифонов Москаленко (22 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Анна Моисеева Сердюкова (22 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Иоанн Потapieв Москаленко и Иулиан Павлов Кондратьев. По невесте селения Бокового крестьяне Давид Корнилев Сердюк и Иоанн Ермолаев Булавка». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«10.02.1891. (родилась) Марфа. Селения Бокового состоящий в запасе армии рядовой Василий Феофанов Москаленко и законная жена его Анна Иоаннова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Лаврентий Иоаннов Карабыло и Логгина Минька, жена Гликерия Павлова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«16.02.1891. (родилась) Евфросиния. Селения Бокового крестьянин Николай Емилианов Заиц и законная жена его Феона Григориева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового состоящий в запасе армии рядовой Василий Феофанов Москаленко с. Бокового крестьянина Григория Корниенка , дочь девица Евдокия». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«15.04.1891 (умерла) Селения Бокового крестьянина Иоанна Потapieва Москаленка, дочь Евфросиния (3 лет) от младенческой». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«01.05.1891 (умер) Селения Бокового крестьянина Кирилл Филиппова Москаленка, сын Корнилий (3 лет) от простуды». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«10.05.1891. (родилась) Гликерия. Селения Бокового крестьянин Калинин Трифонов Москаленко и законная жена его Анна Моисеева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового состоящий в запасе армии младший вахмистр Автоном Петров Мочаный с. Бокового крестьянина Иоанна Скубы, дочь девица Христина». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«12.05.1891 (венчались) Селения Бокового крестьянин Петр Порфириев Кравченко (20 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Евдокия Григориева Корниенкова (20 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Макарий Данилов Колотий и Феодул Фомин Волк. По невесте селения Бокового крестьяне Леонтий Иаковлев Ленчик и Павел Феофанов Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«28.05.1891. ...Восприемники: Селения Бокового крестьяне ... Ефрема Москаленка, жена Гликерия (мтиева...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«28.08.1891. (родилась) Анна (незаконнорожденная). Селения Бокового вдова крестьянка Наталия Иоаннова Гриша, вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Константин Феофанов Москаленко и Павла Москаленка, жена Мария (птиева). (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«05.10.1891. ...Восприемники: Селения Бокового крестьяне Азарий Алексиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«11.10.1891. (родился) Карп. Селения Варваровки крестьянин Зиновий Иерофеев Москаленко и законная жена его Татиана Василиева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового состоящий в запасе армии рядовой Ермолай Иоаннов (оенко и с. Бокового состоящего в запасе армии рядового Василия Гриценка, жена Дария Иоаннова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«22.10.1891. ...Восприемники: Селения Бокового крестьяне Кириак Афанасиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«25.10.1891 (умерла) Селения Бокового крестьянина Кирилл Филиппова Москаленка, дочь Фотиния (2 лет) от сухот». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«25.10.1891. (родилась) Анастасия. Селения Бокового крестьянин Азарий Алексиев Москаленко и законная жена его Пелагия Назариева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Андрей (дов Биленко и Емилиана (ина жена Мария Дамианова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«02.11.1891. (родилась) Екатерина. Селения Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко и законная жена его София Платонова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Дворянин Сергей Викторов Щелкан и селения Бокового Свято Покровской церкви священника Стефана Сандулевского, дочь девица Феодора». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«03.11.1891 ... Поручители по невесте селения Бокового крестьяне ... Азарий Алексиев Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«16.11.1891. (родился) Григорий. Селения Бокового крестьянин Стефан Иоаннов Довгаль и законная жена его Мария Андреева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Стефан (риев Корниенко и Павла Москаленка, жена Мария Игнатиева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«10.01.1893 (венчались) Селения Бокового крестьянин Федор Сергиев Сердюк (18 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Анна Стефанова Довгалева (17 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Григорий Данилов Гриценко и Пантелеймон Стефанов Сердюк. По невесте селения Бокового крестьяне Павел Феофанов Москаленко и Иулиан Павлов Кондратьев». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«13.01.1893 ... Поручители по невесте селения Бокового крестьяне Ефрем Потapieв Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«15.01.1893 ... Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Иоанн Трофимов Москаленко ... по невесте селения Бокового крестьяне ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«27.01.1893. (родился) Григорий. Селения Бокового крестьянин Симеон Давидов Сердюк и законная жена его Мария Иоаннова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Григорий Данилов Гриценко и Константина Москаленка, жена София Платонова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«02.02.1893. (родился) Лука. Селения Бокового крестьянин Константин Трифонов Москаленко и законная жена его Анна Моисеева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового состоящий в запасе армии унтер офицер Автоном Петров Мочаный и крестьянина Василия Ефимова, жена Елена Петрова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«12.03.1893. (родился) Феофан. Селения Бокового состоящий в запасе армии ефрейтор Аврам Иоаннов Бундю(и законная жена его Ирина Иоаннова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового состоящий в запасе армии бомбардир Василий Феофанов Москаленко и крестьянина Иоанна Халабуды, дочь девица Ольга». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«21.05.1893. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Константин Филиппов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«04.06.1893. (родился) Иоанн. Селения Бокового крестьянин Николай Емилианов Заиц и законная жена его Феона Григориева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового состоящий в запасе армии бомбардир Василий Феофанов Москаленко и крестьянина Иакова Сергиенка, жена Мария Симеонова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«12.06.1893. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Ефрем Потapieв Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«08.07.1893. (родилась) Елена. Селения Бокового состоящий в запасе армии Ананий Давыдов Сердюк и законная жена его Евфимия Петрова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового состоящий в запасе армии рядовой Василий Феофанов Москаленко и крестьянина Лаврентия Карабила жена Мария Иоаннова «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«08.07.1893. (родилась) Елена. Селения Бокового крестьянин Азарий Ананиев Москаленко и законная жена его Пелагия Назариева, оба вероисповедания православного ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«19.07.1893. (родился) Илья. Селения Бокового крестьянин Константин Филиппов Москаленко и законная жена его Анна Трофимова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Михаил Андреев Белый и Тим(ея) Москаленка дочь девица Гликерия». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«11.08.1893. (родился) Иоанн (незаконнорожденный). Селения Бокового крестьянка Иван() Василиева Гриша, вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Иоанн Иоаннов Кравченко и Павла Москаленка, жена Мария Игнатиева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«24.08.1893. (родились) Анна и Иулиания. Селения Бокового крестьянин Сав() Иоаннов Скрипник и законная жена его София Антипова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Григорий Данилов Грищенко и Власия Фиденка жена Евфросиния Данилова. 2-й Селения Бокового крестьяне Ефрем Потapieв Москаленко и Павла Москаленка жена Мария Игнатиева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«10.09.1893. (родился) Иосиф. Селения Бокового состоящий в запасе армии бомбардир Василий Феофанов Москаленко и законная жена его Анна Иоаннова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Фео(ий) Иоаннов Бундюк и Логина Менька жена Гликерия Павлова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«02.10.1893. (родилась) Зиновия. Селения Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко и законная жена его София Платонова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Дворянин Сергей Викторов Щелкан, и селения Бокового Свято-Покровской церкви приходского священника Стефана Сандулевского, дочь девица Феодора». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«03.11.1893 ... Поручители по жениху селения Бокового крестьяне ... Ефрем Потapieв Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«05.11.1893 (венчались) Селения Бокового крестьянин Сергей Петров Козак (25 лет), первым браком вероисповедания православного и проживающая в селении Боковом новогеоргиевская мещанка София Иерофеева Кузнецова (22 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Антоний Григорьев Зинченко и Ефрем Потapieв Москаленко. По невесте селения Бокового крестьяне Андрей Иоаннов Карабило и Иоанн Тарасиев Скуба». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«02.01.1894. (родился) Сильвестр. Селения Бокового крестьянин Кирилл Филиппов Москаленко, и законная его жена Ирина Феодорова...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«19.01.1894 ... Поручители по жениху: селения Бокового состоящий в запасе армии бомбардир Василий Феофанов Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«21.01.1894. (родился) Антоний. Селения Бокового состоящий в запасе армии унтер-офицер Антипа Ионов Бойко, и законная жена его Екатерина Онисифорова, оба православного вероисповедания. Восприемники: селения Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко, и селения Бокового Свято-Покровской церкви (ия) Любинского, дочь девица Иулиания». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«23.01.1894 ... Поручители ... по невесте: ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«30.01.1894 ... Поручители по жениху: селения Варваровки крестьяне... Иоанн Данилов Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«02.02.1894. (родился) Симеон. Проживающий в селения Боковом Елисаветградский мещанин Михаил Григорьев Кундик, и законная жена его Варвара Петрова, оба православного вероисповедания. Восприемники: селения Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко, и Гордия Копай-Горы, жена Феодосия Макарова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«13.02.1894 ... Поручители ... по жениху: ... Ефрем Потapieв Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«22.02.1894. ...Восприемники: Селения Бокового ... Василия Москаленка жена, Анна Иоаннова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«02.03.1894. ...Восприемники: Селения Бокового ... Василия Москаленка жена, Анна Иоаннова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«15.10.1894 (умерла) Селения Бокового состоящего в запасе армии бомбардира Василия Феофанова Москаленка дочь Мар() (3 лет)». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«20.05.1894 ... Поручители ... по невесте: ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«21.10.1894. (родилась) Анна. Селения Бокового крестьянин Василий Алексиев Москаленко, и законная жена его Анна Гордиева, оба вероисповедания православного...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«25.10.1894 (умерла) Селения Бокового крестьянина Павла Москаленка дочь Соломония (? лет)». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«04.11.1894 ... Поручители ... по невесте: селения Бокового крестьяне Тимофей Алипиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«14.11.1894. (родился) Филипп. Селения Бокового крестьянин Иоанн Фоков Москаленко, и законная жена его Анна Назариева, оба вероисповедания православного...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«10.12.1894. (родилась) Анна. Селения Бокового крестьянин Иоанн Потapieв Москаленко, и законная жена его Елисавета Иоаннова, оба

вероисповедания православного. Восприемники: селения Бокового состоящий в запасе армии рядовой Василий Феофанов Москаленко, и крестьянина Василия Ефимова, жена Елена Петрова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«12.12.1894. (родился) Александр. Селения Бокового крестьянин Константин Филиппов Москаленко, и законная жена его Анна Трофимова, оба вероисповедания православного...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«04.01.1895 ... Поручители ... по невесте: ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«04.01.1895 ... Восприемники: Селения Бокового зачислен в запас армии бомбардир Василий Феофанов Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«04.01.1895 ... Восприемники: Селения Бокового зачислен в запас армии бомбардир Василий Феофанов Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«20.01.1895 ... Поручители ... по невесте: ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«25.01.1895 ... Поручители ... по невесте: ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«25.01.1895 (венчались) Селения Бокового крестьянин Стефан Иоаннов Сердюк (20 лет), православного вероисповедания первым браком и села Бокового солдатская дочь Параскева Фомина Волк (19 лет), первым браком, православного вероисповедания первым браком. Поручители по жениху села Бокового крестьяне Константин Феофанов Москаленко и Феодул Фомин Волк. По невесте села Бокового крестьяне Прокопий Никонов Гриша и Афанасий Павлов Довгаль». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«27.01.1895 ... Поручители ... по невесте: ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«07.02.1895. (родился) Феодор. Селения Бокового крестьянин Павел Феофанов Москаленко и законная жена Мария Игнатиева, оба православного вероисповедания. Восприемники: Селения крестьянин Константин Андреев Волк и села Бокового Покровской церкви псаломщика Платона Голубовского, дочь девица Любовь». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«19.02.1895. (родилась) Александра. Селения Бокового крестьянин () Феофанов Москаленко и законная жена его София Платонова, оба православного вероисповедания. Восприемники: Дворянин Сергей Викторов Щелкан и села Бокового крестьянина Митрофана Ипполитова жена Мелания Платонова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«22.02.1895. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Ефрем Потapieв Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«01.03.1895 ...Села Бокового крестьяне Василий Феофанов Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«27.03.1895. ...Восприемники: Селения Бокового ... Василия Москаленка жена, Анна Иоаннова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«29.03.1895. (родилась) Мария. Селения Бокового крестьянин Калиник Трифонов Москаленко, и законная жена его Анна Моисеева, оба православного вероисповедания...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«03.05.1895 ... Поручители ... по невесте: ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«05.05.1895 ... Поручители ... по невесте: ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7) - на двоих весіллях у один день

«05.05.1895 ... Поручители по жениху села Бокового крестьяне Павел Феофанов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«14.05.1895 ... Поручители ... по невесте: ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«14.05.1895 ... Поручители по жениху: села Бокового крестьяне Василий Максимов Титченко...по невесте: села Бокового крестьяне Ефрем Потapieв Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«17.06.1895. (родилась) Марфа. Селения Бокового крестьянин С() Давидов Сердюк и законная жена его Мария Иоаннова, оба православного вероисповедания. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Григорий Данилов Грищенко и Константина Москаленка, жена София Платонова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«06.07.1895. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин (яни) Корнилий Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«07.07.1895 (умерла) Селения Бокового крестьянина Константина Феофанова Москаленка, дочь Александра (лет) от сухот». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«22.07.1895. (родилась) Мария. Селения Бокового крестьянин А() Алексеев Москаленко и законная жена его Пелагия Назариева, оба вероисповедания православного ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«19.08.1895. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Василий Алипиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«23.09.1895. ...Восприемники: Селения Бокового крестьяне Ио() Москаленка жена ()фимия Максимова «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«08.09.1895. (родилась) Пелагия. Села Бокового крестьянин Ефрем Потapieв Москаленко и законная жена его Гликерия Василиева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Емили() Петров Довгаль и Павла Москаленка жена Мария

Игнатиева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«11.09.1895 ... Восприемники: Селения Бокового уволенный в запас армии бомбардир Василий Феофанов Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«16.09.1895 ... Восприемники: Василий Феофанов Москаленко ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«08.10.1895. (родилась) Пелагия. Села Бокового крестьянин Ефрем Потapieв Москаленко и законная жена его Гликерия Василиева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Емили() Петров Довгаль и Павла Москаленка жена Мария Игнатиева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«22.10.1895 ... Поручители ... по невесте: ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«10.11.1895 ... Поручители по жениху: ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«15.11.1895. ...Восприемники: Селения Бокового крестьяне Евмений ()иев Москаленко «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«15.12.1895. ...Восприемники: Селения Бокового крестьяне Кири() () Москаленко «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«25.11.1895. (родилась) Варвара. Селения Бокового уволенный в запас армии рядовой Василий Феофанов Москаленко и законная жена его Анна Иоаннова, оба православного вероисповедания...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«07.01.1896 ... Поручители ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«08.01.1896. ...Восприемники: Василия Москаленка жена Анна Гордиева...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«12.01.1896 ... Поручители ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«12.01.1896. (родился) Петр. Села Бокового крестьянин Емилиан Петров Довгаль и законная его жена Евфимия Афанасиева, оба православного вероисповедания. Восприемники: Села Бокового уволенный в запас армии рядовой Агапий Давидов Сердюк и крестьянина Константина Москаленка, жена София Платонова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«14.01.1896 (венчались) Селения Бокового крестьянин Гордий Иаковлев Сергиенко (22 лет), православного вероисповедания первым браком и села Бокового крестьянка Олимпиада Петрова Горбенко (22 лет), первым браком, православного вероисповедания первым браком. Поручители по жениху села Бокового крестьяне Константин Феофанов Москаленко и Емилиан Петров Довгаль. По невесте села Бокового крестьяне Давид Трофимов Биленко и Василий Стефанов Кошевой». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«17.01.1896 ... Поручители ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«19.01.1896 ... Поручители ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«05.02.1896. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Кали() Трифонов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«07.02.1896. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Владимир Кириаков Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«07.02.1896. (родился) Дмитрий. Села Кохановки Киевской губернии Чигиринского уезда Опельтинской волости уволенный в запас армии рядовой Григорий Калинин Нагниенко и законная его жена Пелагия Григориева, оба православного вероисповедания. Восприемники: Села Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко, и села Бокового Покровской церкви псаломщика Алексия Любинского, дочь девица Иулиания». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«14.02.1896 (умерла) Селения Бокового крестьянина Азария Алексиева Москаленка, дочь Мария «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«22.02.1896 (умерла) Селения Бокового крестьянина Азария Алексиева Москаленка, дочь Елена «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«26.02.1896. (родился) Порфирий. Проживающий в селе Боковом Елисаветградский мещанин Михаил Григориев Кундик и законная его жена Варвара Петрова, оба православного вероисповедания. Восприемники: Села Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко, и Гордия Сергиенка жена, Олимпиада Петрова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«01.03.1896. (родился) Федот. Села Бокового крестьянин Константин Филиппов Москаленко и законная жена его Анна Трофимова, оба вероисповедания православного...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«12.03.1896. (родился) Алексий. Села Бокового уволенный в запас армии унтер-офицер Антоний Ионнов Бойко и законная его жена Екатерина Онисифорова, оба православного вероисповедания. Восприемники: Села Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко, и села Бокового Покровской церкви священника Феодора Ногачевского дочь девица Надежда». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«20.04.1896. (родился) Георгий. Селения Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко и законная его жена София Платонова, оба православного вероисповедания. Восприемники: Села Бокового крестьянин Иаков Тимофеев Гуринский, и Митрофана Ипполитова жена, Милания Платонова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«21.04.1896 ... Поручители ... Ефрем Потapieв Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«28.04.1896 ... Поручители ... Павел Феофанов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«10.05.1896 (венчались) Села Бокового уволенный в запас армии канонир Павел Иоаннов Феденко (25 лет), первым браком вероисповедания православного и села Бокового крестьянка Иулитта Василиева Титченко (18 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Илья Василиев Гранюк и Иосиф Емилианов Кобец. По невесте селения Бокового крестьяне Павел Феофанов Москаленко и Пимен Михайлов Биличенко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«16.05.1896. (родилась) Елена. Села Бокового крестьянин Иосиф Емилианов Кобец и законная его жена Соломония Матвеева, оба православного вероисповедания. Восприемники: Села Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко, и села Бокового крестьянина Федора Иоаннова Фиденка жена Елисавета Маликиева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«20.06.1896. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Ефрем Потapieв Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«19.07.1896. ...Восприемники: Василия Москаленка жена Анна Иоаннова...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«01.08.1896. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Калинин Трифонов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«11.08.1896. ...Восприемники: Селения Бокового крестьянин Азарий ()в Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«20.09.1896. (родился) Василий. Села Бокового крестьянин Калинин Трифонов Москаленко и законная жена его Анна Моисеева, оба вероисповедания православного...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«03.10.1896. (родилась) Зиновия. Села Бокового крестьянин Лавр() Иоаннов Карабило и законная его жена Мария Иоаннова, оба православного вероисповедания. Восприемники: Елисаветградский мещанин, проживающий в селе Боковом Михаил Григориев Кундик и села Бокового крестьянина Константина Москаленка, жена София Платонова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«06.10.1896 ... Поручители ... Павел Феофанов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«10.10.1896. ...Восприемники: Василия Москаленка жена () Иоаннова...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«19.10.1896. Восприемники: ... Павла Москаленка жена Мария Игнатиева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«23.10.1896. (родился) Иаков. Села Бокового крестьянин Василий Алексиев Москаленко и законная жена его Анна Гордиева, оба вероисповедания православного...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«25.10.1896 (венчались) Села Бокового уволенный в запас армии младший писарь старшего разряда унтер-офицерского звания Филипп Фокиев Москаленко (27 лет), первым браком вероисповедания православного и деревни Порфировка крестьянка Мария Онисимова Полищукова (21 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху села Бокового крестьяне Емилиан Иоаннов Сарапин и Тимофей Алипиев Москаленко. По невесте деревни Порфировка крестьяне Порфирий Карпов Лимарь и Антоний Исидоров Тимчук». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«25.10.1896 (венчались) Села Боковогокрестьянин Владимир Кириаков Москаленко (20 лет), первым браком вероисповедания православного и деревни Анновки крестьянка Фотиния Дамианова Сидоренкова (19 лет), первым браком, вероисповедания православного...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«08.11.1896 ... Поручители ... Павел Феофанов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«21.01.1897. (родился) Тимофей. Села Бокового крестьянин Азарий Алипиев Москаленко и законная жена его Пелагия Назариева, оба вероисповедания православного...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«05.02.1897. ...Поручители: ..Ефрем Потapieв Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8) - на 2-х весіллях у один день

«11.02.1897. (родилась) Агафия. Села Бокового крестьянин Ио() Фокиев Москаленко и законная жена его Анна Назариева, оба вероисповедания православного...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«09.05.1897. ...Поручители: ..Ефрем Иеремиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«19.05.1897. (родился) Константин. Села Бокового уволенный в запас армии рядовой Андрей Павлов Люткев() и законная его жена Анна Антониева, оба православного вероисповедания. Восприемники: Села Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко, и села Бокового Покровской церкви псаломщика Платона Голубовского дочь девица Любовь». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«22.05.1897. (родились) Константин и Елена. Села Бокового крестьянин Владимир Кириаков Москаленко и законная жена его Фотиния Дамианова, оба вероисповедания православного...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«23.05.1897. ...Поручители: ..Иоанн Фотиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«25.06.1897. (родился) Петр. Селения Бокового уволенный в запас армии бомбардир Василий Феофанов Москаленко и законная жена его Анна Иоаннова, оба вероисповедания православного. ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«29.08.1897. (родилась) Любовь. Села Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко и законная жена его София Платонова,

*ДАОО – ф. 37, оп. 1, спр. 587.

оба православного вероисповедания. Восприемники: Села Бокового крестьянин Иоанн Тимофеев Гуринский, и села Бокового Свято-Покровской церкви псаломщика Платона Голубовского, дочь девица Любовь». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«20.10.1897. (родился) Артемий. Села Бокового крестьянин Фил() Фоков Москаленко и законная жена его Мария Онисимова, оба вероисповедания православного...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«22.10.1897. ...Поручители: ..Иоанн Фокиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«23.10.1897 (умер) Села Бокового крестьянин Константин Василиев Москаленко (29 лет) от чахотки». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«24.10.1897. ...Восприемники: Калинин Трифонов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«02.11.1897 (венчались) Села Федоровки крестьянин Николай Иоакимов Ильченко (20 лет), православного вероисповедания первым браком и села Бокового Покровской церкви псаломщика Платона Голубовского дочь Любовь (20 лет), православного вероисповедания первым браком. Поручители по жениху села Федоровки крестьяне Иоанн Григориев Ильченко и Поликарп Иоаннов Плискан. По невесте села Бокового Покровской церкви псаломщик Алексей Никаноров Любинский и крестьянин Константин Феофанов Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«27.11.1897. ...Восприемники: Кирилл Филиппов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«08.01.1901 (венчались) Села Бокового билетный старший унтер офицер Василий Кириаков Москаленко (27 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Евдокия Лаврентиева Булавка (18 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители ...по невесте... Павел Феофанов Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 9)

«14.02.1901 (умер) Села Бокового крестьянина Калиника Трифонова Москаленка сын Иоанн (1 лет) от младенческой». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 9)

«16.05.1901 (венчались) Села Бокового крестьянин Антоний Моисеев Довгаль (20 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Анастасия Кириллова Москаленкова (21 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители ...по жениху... Климент Михайлов Титченко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 9)

«02.09.1901 (умерла) Крестьянина селения Бокового Фоки Онисимова Москаленка жена Анна Гуриева (лет) от старческой дряхлости». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 9)

«15.10.1901 (умерла) Вдова солдатка из крестьян селения Бокового Варвара Евстафиева Титченко (70 лет) от старческой дряхлости». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 9)

«27.09.1901. ...Восприемники: Василий Алексиев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 9)

«05.06.1902 (умер) Села Бокового крестьянина Калиника Трифонова Москаленка сын Исидор (1 лет) от младенческой». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 9)

«05.06.1902 (умер) Села Бокового крестьянина Калиника Трифонова Москаленка сын Исидор (1 лет) от младенческой». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 9)

«13.01.1902 (венчались) Села Бокового крестьянин Стефан Трифонов Москаленко (23 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Домникия Сильвестрова Гайдук (22 лет)... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 9)

«27.01.1902 (венчались) Села Бокового крестьянин Григорий Азариев Москаленко (21 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Евфросиния Симеонова Ожунь (20 лет). Восприемники:Василий Алексиев Москаленко... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 9)

«11.01.1903 (венчались) Крестьянин селения Бокового Михаил Терентиев Кравченко (22 лет), первым браком вероисповедания православного и крестьянка селения Бокового Ксения Азариева Москаленкова (20 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители ... Григорий Азариев Москаленко». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 10)

«05.02.1903 (венчались) Крестьянин деревни Ивановки Корнилий Захаров Максименко (22 лет), первым браком вероисповедания православного и крестьянка селения Бокового Пелагия Фокиева Москаленкова (20 лет), первым браком, вероисповедания православного. ... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 10)

«10.07.1903 (умер) Села Бокового крестьянина Антония Кириллова Москаленка сын Назарий (1 лет) от дифтерита». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 10)

«28.05.1904 (умерла) Крестьянина селения Бокового Владимира Кириакова Москаленка жена Фотиния Дамианова (28 лет) от чахотки». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 10)

«10.07.1904. ... Восприемники: крестьянина селения Бокового Каленника Мо()енка жена Ирина Георгиева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 10)

«31.10.1904 (венчались) Крестьянин селения Бокового Савва Фокиев Москаленко (21 лет), первым браком вероисповедания православного и крестьянка селения Бокового Мария Евфимиева Барабуха (20 лет), первым браком, вероисповедания православного. ... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 10)

«19.01.1905 (умерла) Крестьянина селения Бокового Ефрема Потапиева Москаленка дочь Параскева». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 11)

«02.02.1905 (умерла) Крестьянина селения Бокового Стефана Трифонова Москаленка дочь Серафима». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 11)

«01.06.1905 (умерла) Крестьянина селения Бокового Василия Кириакова Москаленка дочь Иустиния. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 11)

«25.10.1905 (венчались) Крестьянин селения Бокового Яков Азариев Москаленко (20 лет), первым браком вероисповедания православного и крестьянка селения Бокового Марфа Петрова Сердюк (22 лет), первым браком, вероисповедания православного. ... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 11)

«12.02.1906 (умер) Крестьянина селения Бокового Григория Азариева Москаленка сын Афанасий (2 лет) от дифтерита. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 11)

«22.03.1906 (умер) Крестьянина селения Бокового Леонтия Трифонова Москаленка сын Михаил (2 лет) от дифтерита. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 11)

«06.04.1906 (умерла) Крестьянина селения Бокового Константина Феофанова Москаленка дочь Любовь (лет) от скарлатины. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 11)

«26.10.1906 (умерла) Села Бокового крестьянина Каленика Трифонова Москаленка дочь Наталия». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 11)

«01.11.1906 (умер) Села Бокового крестьянина Василия Алексеева Москаленка сын Исидор (3 лет)». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 11)

«18.12.1906 (умерла) Села Бокового крестьянина Иоанна Фокиева Москаленка жена Анна Назарова». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 11)

«03.02.1908 (венчались) Села Желтого Верхнеднепровского уезда Екатеринославской губернии Желтянской волости крестьянин Иаков Зиновиев Федько (24 лет), первым браком вероисповедания православного и села Бокового крестьянка Мария Василиева Москаленко (19 лет), первым браком, вероисповедания православного. ... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 12)

«25.07.1908 (умер) Села Бокового крестьянина Каленика Трифонова Москаленка сын Иоанн». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 12)

«18.01.1909 (венчались) Села Бокового крестьянин Варфоломей Иоаннович Москаленко (25 лет), первым браком вероисповедания православного и села Бокового крестьянка Ирина Прохоровна Ладурова(лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители ...Стефан Трифонович Москаленко... «. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 12)

«13.04.1909 (умер) Села Бокового крестьянина Василия Кириаковича Москаленка сын Григорий (1 лет). (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 12)

«12.05.1909 (умерла) Села Бокового крестьянина Каленика Трифоновича Москаленка дочь Анна». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 12)

«24.07.1909 (умерла) Села Бокового крестьянина Павла Феофановича Москаленка дочь Александра (8 лет)». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 12)

«24.08.1909 (умерла) Села Бокового крестьянина Василия Феофановича Москаленка дочь Евдокия». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 12)

«17.01.1910 (венчались) Села Бокового крестьянин Емилиан Сергеевич Колос (26 лет), первым браком вероисповедания православного и Села Бокового крестьянка девица Евдокия Михайловна Титченко (24 лет), первым браком, вероисповедания православного. ... Поручители ..Калиник Трифонович Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 13)

«31.01.1910 (венчались) Села Бокового крестьянин Матвей Карпович Грищенко (26 лет), первым браком вероисповедания православного и Села Бокового крестьянка девица Татiana Азариевна Москаленко (22 лет), первым браком, вероисповедания православного. ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 13)

«14.02.1910 (венчались) Села Бокового крестьянин Карл Иоаннович Москаленко (19 лет), первым браком вероисповедания православного и Села Бокового крестьянка девица Екатерина Никифоровна Терновская (20 лет), первым браком, вероисповедания православного. ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 13)

«14.09.1910 (умерла) Села Бокового крестьянина Василия Кириаковича Москаленка дочь Феврония (1 лет) от младенческого». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 13)

«09.10.1910 (умерла) Села Бокового крестьянки девицы Акилины Кириаковой Москаленковой дочь Мария (2 лет)». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 13)

«20.01.1913 (венчались) Села Бокового крестьянин Сильвестр Кириллов Москаленко (19 лет), первым браком вероисповедания православного и Села Бокового крестьянка девица Сиклтикия Иаковлева Колода (18 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители .. Антоний Кириллов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 14)

«08.02.1913 (умерла) Села Бокового крестьянина Григория Азариева Москаленка дочь Евдокия». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 14)

«10.04.1913 (умер) ... Варфоломей Иосипова Москаленка сын Николай (1 лет). (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 14)

«01.05.1913 (венчались) Села Лозоватки Екатеринославской губернии Верхнеднепровского уезда крестьянин вдов Максим Потапиев

Шуплый (38 лет), вторым браком вероисповедания православного и Села Бокового крестьянка вдова Параскева Евстафиева Москаленко (30 лет), вторым браком, вероисповедания православного. Поручители .. Антоний Кириллов Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 14)

«03.06.1913 (венчались) Проживающий в селе Боковом Новогеоргиевский мещанин Георгий Евфимиев Кузнецов (24 лет), первым браком православного вероисповедания и села Бокового крестьянка Екатерина Константинова Москаленко (21 лет), первым браком, православного вероисповедания. Поручители по жениху села Бокового крестьяне Феодор Иосифов Кобец и Василий Феофанов Москаленко. По невесте села Бокового крестьяне Григорий Стефанов Довгаль и Никита Михайлов Жеденко. Священник Николай Мержерунов. Псаломщик Платон Голубовский». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 14)

«06.07.1913 (умер) ... Тимофея Ефремова Москаленка сын Феодор. (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 14)

«09.12.1913 (умер) ... Кирилл Филиппов Москаленко (56 лет). (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 14)

«19.12.1913 (умерла) Села Бокового крестьянина Леонтия Трифонова дочь Евфросиния». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 14)

«17.01.1914 (венчались) Села Гуровки крестьянин Антоний Иоаннов Мирный (22 лет), первым браком вероисповедания православного и Села Бокового крестьянка Анастасия Азариева Москаленко (20 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители .. Иаков Азариев Москаленко...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 14)

«26.01.1914 (венчались) Села Бокового крестьянин Порфирий Иоаннов Москаленко (21 лет), первым браком вероисповедания православного и Села Бокового крестьянка Иулиания Гордиева Белая (20 лет), первым браком, вероисповедания православного. ...». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 14)

«05.03.1914 (умер) ... Корнилия Кирианова Москаленка сын Косьма (1 лет). (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 14)

«22.05.1914 (умерла) Села Бокового крестьянина Каленика Трифонова Москаленка дочь Варвара (1 лет)». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 14)

«27.08.1914 (умер) Села Бокового крестьянин Феодот Константинов Москаленко (19 лет) от чахотки». (ДАКО, Ф.704, оп.1, спр. 14)

ЧАСТИНА IV. ДЖЕРЕЛА.

*Дело**

о Дозволении въ селеніи Варваровки построить новую Р. Богородичную церковь и нарезке земли

Началось 2го Іюня 1798 года

Кончено 21 Іюня 1798 года

Здано в архівъ

1798 января 2 дня, Дело № 80

По сообщению советчика Новороссийского гражданского губернатора кавалера Онисиского о дозволении Елисаветградского уезда в казенной деревни Варваровке Рождества Богоматери в новостроенную церковь На II листах

Высокопреосвященниший владыка Милостивый Архипастырь мой
Доставленный ко мне от губернского землемера коллежскаго и кавалера Чуйка план, на отмежеванную в Елисаветградском уезде из округа деревни Варваровки земле; под намериваемую во оной выстроить церковь во имя Рождества Богоматери, для довольствия будущих при ней священно и церковнослужителей, при сем к вашему высокопреосвященству препровождая, покорнейше прошу на вооружение оной преподать архипастырское ваше благословение. Имею честь с истинным высоко почитанием и преданности вашего высокопреосвященства

В журнале Новороссийской духовной консистории 1798 года июня 2 дня. Подписанном резолюция положена такова приказали: к исполнению оной его высокопреосвященства резолюций в Елисаветградке духовное правление после указа, и во известие о том в святейший правительствующий синод изготovit от его высокопреосвященства репорт.

1798 года мая 1 дня новороссийской губернии Елисаветградского уезда в господ помещиков и казенного селения Варваровки и Боковой от общества ниже подписавшихся даем сию доверенность избранному от нас казенного селения Варваровки житель на новостроемую церковь в селении Варваровки во храме Рождества Пресвятой Богородицы Ктитора Никиты Михайлову сыну Горбашку в том что мы на постройку оной церкви по возможности нашей о усердих на все принадлежности церковные. Старанием как деньгами и прочем будем и в преть оговаривается от недь никто из нас не будет им же титорь Горбашку в постройке церкви должен во всем иметь свое попечениекак долг велит хозяину и честному человеку в том и подписуемся
Помещик поручикъ Евтихий Котовъ

Казенного селения Варваровки поселяне Астафій Шереметь, Семен Жицкий, Ивань Островскій, Никита Пазенко, Федорь Манько, Пантелеймонь Буличь, Ефимь Яковенко, Илия Яковенко и все общество а вместо их неграмотных по их рукодемному правление руку приложил корнет Дмитрий Масляниковъ казенного селения Варваровки житель канцелярист Гаврила Бугаевъ

Казенного селения Бокового отставной капраль Герасимь Карабило, Фома Чёрный, Ивань Пугачь, Герасимь Кравченко, Никифорь Бондаренко, Василь Лапаенко, Емельянь Дуброва, Андрей Карабиленко и все общество а вместо их не грамотных на их рукоденному прошению руку приложил корнет Дмитрий Масляниковъ

Сия доверенность в Елисаветградском уездном суде явлены и в книгу под 111 записаны и что оная действительно от помещиков поручика Евстахія Котова, корнета Долинского, и казенного селения Варваровского и Бокового от всего общества на имя казенного селения Варваровского жителя Никиты Горбашка писана, и собственными первые помещиков руками, а последних поселян варваровского и боковогои ученой грамоты попрошения корнетом Дмитриемъ Масляниковымъ подписаны, в том объявлении суд, неприложением печати свидетельствуем майя 29 дня 1798 года

Его Высокопреосвященству великому господину Митрополиту Гавриилу Новороссийскому и Днепровскому

Елисаветградского уезда казенных селений Варваровки и Боковой равножь и смежных прихожан - помещиков, поручика Евтихія Котова и корнета Ивана Долинского

Нижайшие прошения

По заведении нашем всех селениях для жительства домовства и экономий ПО неимению по обряду христианскому священного служения, вознамерились мы обще с доброй своей воли выстроить в селении Варваровском церковь, в храме Рождества Пресвятой Богородице, и принадлежащая земля по просьбе нашей гражданской командою отмежевания и план сочинен, который к вашему высокопреосвященству при сообщении господина новороссийской губернии гражданского губернатора и кавалера Ивана Яковлевича Селецкого представляем, на построениям сей церкви уже нами материалы искуплены, а именно на церковь деревни, ризы, ... чаши и Евангелия, тоже в наличности денег имеем на постройку той же церкви триста пятьдесят рублей, а по тому вашего высокопреосвященства милостивейшего архипастыря всенижайшее просим, о построении вселений варваровском церкви дать нам архипастырское благословение. И о том кому следчет повеление в сем же приходе состоит дворов всех с помещичьими двумя слободами что восемьдесят шесть в них мужска, четыреста сорок девять, женская триста семьдесят восемь душ. О чем и учинить архипастырское рассмотрение помещик поручик Евтихий Котов

Помещик корнет Иванъ Долинской

Казенных селений Варваровки и Боковой военные поселяне, Пантелеймонъ Буличъ, Евстафій Шереметь, Антонъ Огурь, Семень Москалецъ, Якимъ Снежко, Семёнъ Бохань, Ефимъ Яковенко, Лаврентій Бораникъ, Никита Пазенко, Логинъ Шпиталенко, Сава Кобзаренко, Антонъ Бубликъ, Онуфрій Щвчченко, Илья Яковенко, Иванъ Островский, Карпо Ковтунъ, Никита Горбашко, Никифоръ Бондаренко, Герасимъ Кравченко, Василий Лапаенко, Емельянь Дбброва, Фома Черный, Иванъ Пугачъ, Герасимъ Карабило, и обоих селений общества, а вместо их неграмотных коих рукоданому прошению руку приложил канцелярист Гаврило Бугаевъ

В святейшем правительствующем синоде Гаврила Митрополита новороссийского и днепровского

Репорт

По вступившему ко мне от господина советника новороссийского гражданского губернатора и кавалера Синицкого сообщении, на основании святейшего правительствующего синода 1777 года марта от 27 119 дня от 23 и 183 год сентября от 15 числа дозволит я Елисаветградского уезда в казенной деревни Варваровке согласно прошению тамошних жителей построить вновь Рождества Богоматери церковь при которой во приходе жителей мужского пола 449 душ каждые неимениеземли ж под ту церковь и на содержание будущих при ней священно и церковно служителей от двадцать десятки отмежевано на которую и план а равно от жителей той деревни Варваровки о содержании той церкви во всем благолетиико мне доставлены очень святейшему по синоду благопочтенному во известие

1798 года 21 июня по делу

В Новороссийскую Духовную Консисторию

Елисаветградского духовного правления

Репорт о получении указа

Его императорского величества указ из оной духовной консистории, сего июня от 4 под № 1459 пущенной, о заложений сего уезда в казенном селении Варваровки; во имя рождества богоматери в новь церкви; в сем правлений, 7 числа получен; о чем новороссийской духовной консистории Елисаветградское духовное правление, почтенно сим рапортует

Иерей Дмитрий Столодович

Благочинный иерей Данил Давидов

Иерей Антоний Кезровский

Геометрический специальный план Новороссийской Губернии Елисаветградского уезда межеванной земли из округа казенного ведомства деревни Варваровки ... намериваемой выстроить в той деревни церкви во имя Рождества Богоматери для довольствия будущих при оной священно и церковнослужителей межевания учиненного 1798 года апреля дня землемером титулярным советником Зерваницким а внутри того владения обмежеванного от всех владельцев одно окружною межою по нынешней мере состоит пашенного земли и степи не хлебопашеству способной сто пять санных покосов пятнадцать десятин под дорогами лежащими из села Софиевки и деревни Боковой в деревню Варваровку одна десятина сто квадратных сажень всего сто двадцать пять десятин семисот шесть десять две квадратных сажень а за исключением дорог и речки Боковой

осталось церковной земли для священно и церковнослужителей удобной сто двадцать десятин

Описание Смежностей

От А до В – земля казенной деревни Боковой

В – С и Д - земля казенной деревни Варваровки

Д – А – земля сельца Котовки помещика поручика Евтихия Петрова сына Котова

На подлинном плане подписано тако межевал и план сочинил землемер титулярный советник Феодосий Зерваницкий

При сем межеваний были и подписуемся к сему плану деревни Варваровки староста Илья Яковенко, Ктитор житель той деревни Никита Горбашко и жительствующий в той же деревне отставной капрал Яким Снижко, а вместо их неграмотных по их рукоданному прошению той деревни Прохор Богданов, смежлого сельца Котовки помещик поручик Евтихий Петров сын Котов руку приложил, к сему плану деревни Боковой староста Василий Лапаненко той деревни житель Яков Щербина а вместо их не грамотных но их рукодану прошение Варваровского селения писарь Прохор Богданов руку приложили.

Упорядкував Сердюк В.А.
АРХІВ ФОРТЕЦІ СВ. ЄЛІСАВЕТИ.

До уваги дослідників історії Задніпровських поселень та Запорожжя три розділи цієї статті:

1. замітки В. Ястребова за 1888 рік, де читач може дослівно побачити, як формувалась думка в період панування московитів на цих територіях,
2. перелік і короткий опис справ, які знаходяться в Інституті Рукопису Національної бібліотеки України ім. Вернадського (ІР НБУВ),
3. приклади справ з архіву фортеці св. Єлисавети.

РОЗДІЛ 1.

В 1876 году елисаветградская городская дума сделала постановление: передать киевскому университету дела запорожского архива, хранящиеся в архиве думы. Пересланные в Киев документы оказались, однако, не запорожским архивом, а остатками архива крепости св. Елисаветы (нынешнего Елисаветграда). В 1886 году я получил возможность ознакомиться с этим архивом¹ и ныне позволяю себе остановить на нем внимание Одесского Общества Истории и Древностей. Архив помещается в университетской библиотеке и заключает 24 папки и в них 433 связки дел. Дела эти обнимают время с 1753 по 1821 год, при чем собственно крепостной архив ограничивается годами 1753 — 1784 и занимает 15 папок и в них 286 связок; остальные же 9 папок (147 связок) составляют посторонний придаток, так как в период 1784 — 1821 г. крепость была уже заштатною, и дела этих годов представляют архив конно-егерского корпуса, расквартированного в здешних местах. Таким образом, для истории края имеет некоторое значение только первая часть архива. В ней находим дела канцелярий комендантской, гарнизонной, провинциальной и канцелярии слободского козацкого полка.

К сожалению, дела архива оказываются не полными и по этой причине почти ни одного дела нельзя проследить от начала до конца. Не говорим уже о том, что многие листы поперли и разрушились, особенно по краям. Немногие тетради остаются сшитыми и надписанными непосредственно вслед за окончанием дел; остальные расшиты и разрознены, а все вообще подобраны, надписаны и занумерованы позднее, — судя по почерку — не ранее 40-х или 30-х годов текущего столетия, рукою не опытною, — всего вероятнее — рукою городского архивариуса тех годов. При этой операции, в ближайшее соседство и под одну надпись, случайно бросившуюся в глаза, попали дела самые разнокалиберные. Исключение составляет одно дело (1754—55г.) о сношениях с татарами, видно, давно уже внимательно подобранное и переплетенное.

Теперь же считаем нужным представить общее обозрение содержания архива.

Большинство (28 номеров) печатаемых ниже материалов имеет отношение к истории колонизации херсонских степей. Дела эти распадаются на две серии: к первой принадлежат дела, обрисовывающие порубежные отношения русских колонистов к полякам и к запорожцам, — другая серия характеризует взаимные отношения колонистов разных категорий, преимущественно — новосербцев и слобожан. Сверх того, в них находим некоторые частные указания, а именно о времени и обстоятельствах основания нескольких поселений нынешней Новороссии, как то: Домоткани, Орла (нынешнего Ольвиополя), Тишковки и Плетеного Ташилыка; об условиях найма сенокоса и пашини; об отношении местных жителей к гайдамачеству. Затем, одно дело касается поземельных отношений лиц начальствующих и простых хуторян; одно дело знакомит с частными отношениями, на официальной, однако, подкладке, между комендантом крепости св. Елисаветы и подчиненными ему сотниками слободского казачьего полка. Допрос пяти гайдамак, причастных каливищине, — хотя и не заключает важных подробностей о названном событии, так как допрошенные лица были прикосновенны к нему мало и не долго, — мы не считали себя в праве опустить по той причине, что таких допросов доселе почти совсем не было опубликовано, и в крепостном архиве сохранилось всего одно только такое дело. Есть в архиве часть дела о выборе депутатов в екатерининскую комиссию для составления уложения. По своей неполноте, она имеет ограниченный интерес. В ней уцелели следующие документы: 1) рапорт предводителя избирательного собрания офицеров черного гусарского полка секунд майора Степана Пищевича коменданта Н. И. Глебову 22 марта 1767 года: 22 марта, по отправлении богослужения, избиратели собрались в назначенном для того помещении, в шанце Новомиргородском, и большинством шаров избрали депутатом секунд майора Григория Булацеля; предводитель обещает посетить доставлением «пунктов», т. е. депутатского наказа, и определением срока для выезда депутата в Москву; 2) список избирателей — офицеров черного гусарского полка с указанием числа

шаров, полученных каждым на выборах; 3) рапорт без подписи 19 мая 1767 г. о выборе депутатом от новомиргородского купечества Михаила Белезля; 4) рапорт ротмистра Василия Сазонова 13 мая того же года о том, что избранный депутатом от поселян елисаветградской провинции Семен Мороз отправлен в Кременчуг для следования в Москву; 5) рапорт ротмистра Якова Дика 14 мая об отправлении туда же депутата от нижних чинов пикинерного полка пикинера Максима Моренца; 6) ордер полковнику Чорбо 10 мая о высылке в крепость депутата от нижних чинов черного и желтого гусарских полков эступающего вахмистра Ивана Анастасьева. Укажу еще на следующие дела, остановившие мое внимание: 1) упомянутое выше дело о сношениях с татарами (1754—55 г.): оно включает переписку коменданта И. Глебова с буджакским сераскиром Девлет Гиреем султаном, шифрованные письма Обрезкова о дипломатических затруднениях, вызванных построением крепости св. Елисаветы, донесения разных лиц, между прочим, — купцов, посещавших Крым, о настроении татар, о слухах, почерпнутых там и пр.; 2) «дело о монахах медведовского монастыря, селящихся неподалеку от шанца Вершац» (1765г.): спор о нарушении границ поляками; 3) об отправлении правительственной комиссии для описания запорожских земель (1762 г.); 4) о мерах предосторожности от моровой язвы со стороны запорожских земель (1760); 5) прошение козака Ивана Письменного, живущего при крепости св. Елисаветы о возвращении из Сечи бежавшего туда сына его и с ним какого то Кости Игнатенка, за коего проситель поручился в уплате долга (1760 г.); 6) два допроса гайдамаки Данила Бандурки (1761г.); 7) известие из елисаветградской провинциальной в комендантскую канцелярию 27 июня 1772 г. О запрещении драть лыко на лапти; 8) то же, — 17 октября 1773 г. о рождении в слободе Бешкинских Вершинах урожая и о погребении его, в противность указа императора Петра I 13 февраля 1718 г.2; 9) о мерах предосторожности против чумы, появившейся в Мурзинке и в Никитином Перевозе (1773).

Укажем, наконец, на группы дел, находящихся в архиве в значительном числе, но представляющих менее научного интереса, чем предыдущие. В архиве сохранились: 1) рапорты сотников новокозачьего полка о наблюдении за действиями гайдамак: почти все они и почти всегда доносят, что все обстоит благополучно; некоторое оживление в этом деле замечается в 1758 году: в документах этого года упоминается комиссия по гайдамацким делам, слободская канцелярия в своих ордерах сотникам разных слобод объявляет запрещение покупать у гайдамак нагребленные ими вещи и давать им пристанище, «дабы от соседних сторон на слободских обывателей жалоб не происходило»; 2) переписка об обывателях, отправляющихся в Польшу или проживающих в Новой Сербии без паспортов; 3) указы провиантской комиссии; 4) распоряжения по форпостной службе; 5) дела о побегах воинских чинов; 6) о розыске украденных лошадей; 7) журналы получаемым ордером.

Этим заканчиваем общее обозрение архива. Посмотрим теперь поближе, какого рода данные заключаются в печатаемых ниже материалах по вопросам истории колонизации херсонских степей.

¹ Считаю приятным долгом принести здесь свою искреннейшую благодарность И. Г. Савенке, помощнику библиотекаря университетской библиотеки, способствовавшему мне в этом.

² №№ 6, 7 и 8 напечатаны мною в журнале «Киевская Старина» и 1886 г., в августовской и октябрьской книжках, — первый — в полном виде, последние два — в сокращении.

³ Антонович, Изслед. о крестьянах в юго-западн. России. Киев, 1870, стр. 31—36, 52—54. 5)

⁴ Дела, касающиеся запорожцев, изданные Андриевским в Зап. Одесск. Общ. Ист. и Др., т. XIV, стр. 332-359.

⁵ С 1755 по 1764 г. насчитывают 11 указов о беглых (Команин, Из ист. международн. отношении Польши и России. Киевская старина 1882 г., т. 3, стр. 52, примеч. 3-е). К этому числу следует добавить еще указ 10 мая 1760 г. (П. С. 3. № 11058), дозволявший новосербским офицерам вызывать и вербовать людей для поселения на своих дачах, в замен жалованья на деньщики.

⁶ Гайдамацкий бандурист. Киевская старина 1886, октябрь.

⁷ По актам о гайдамаках, изданных, киевской комиссией для разбора древних актов, известны и другие подобные случаи. См. Антонович, Изслед. о гайдамачестве. Киев, 1876, стр. 9 и 27; там указаны и номера актов.

⁸ Дело идет о некоем Иване Требинском. Он продолжал заниматься этим и в следующем году. См. показания гайдамак Тимофея Кучера и Алексея Баранниченка в собр. документов, опубликованных г. Андриевским в XIV т. «Зап. Од. Общ. Ист. и Др.», стр. 648—654. Невидимому, это был привычный и дерзкий разбойник; еще на шесть лет до указываемого происшествия он судился в подобных-же похождениях. См. А. Андриевский, Истор. материалы. Из архива киевск. губернс. правления. Вып. 10. Киев, 1886, стр. 76—95. В Соответствие новосербскому вахмистру, и польским шляхтичам случалось заниматься такими-же делами. См. Антонович, Изслед. о гайдамачестве. Киев, 1876 Стр. 7 и 21.

⁹ Соловьев, История России, XXIV, 177.

¹⁰ С. С. Пищевич, Известие о походе. Москва, 1883., стр. 426.

¹¹ Скальковский, Ист. Новой Сечи. Изд. 3-е, часть 2-я. Одесса. 1886, стр. 257.

¹² Соловьев, Ист. России, XXVII, 32.

¹³ А. Шиманов, Предсмертная поземельная борьба Зааорожья. Киевская Старина, 1883, декабрь.

¹⁴ J.A. Guldenstadt, Reisen durch Russland. SPB. 1791, II J., 164-186.

¹⁵ Примечания А. Пищевича на новороссийский край. Киевская Старина. 1884г., январь, 128.

¹⁶ Шиманов, Предсмертная борьба и пр. Киев. Стар., 1883 г., VII, 619—627.

¹⁷ Еще в 1755 году возникли неудовольствия извельась переписка по поводу основания здесь хуторов козаками — слобожанами, и комендант Глебов требовал у кошевого выселить запорожцев с рек Самоткани, Домоткани, Верблюжки и Бешки. От 1762 г. сохранилась переписка кота с комендантом крепости св. Елисаветы о порубежных столкновениях запорожцев с Новосербским и Новоказачьим начальством в этом-же углу степи; между прочим, комендант жаловался сенату — на побеги обывателей новослободского козацкого поселения к запорожцам, на вражду последних к «приумножению» орото, на набеги и угрозы запорожцев побуждавших слободских козаков оставлять свои дома: кошевой, напротив, жаловался, что новосербы и слобожане занимают запорожские земли, хватают без причины самих запорожцев, мешают заниматься рыбной ловлей, вырубают леса, и просят отвести от границы новосербские команды. См. документы, опубликованные г. Андриевским в XIV т. Зап. Од. Общ. Ист. и Др., стр. 613—614, 628 — 648. 18 П. С. 3. № 11312.

¹⁹ Уманский полковник и комендант Станислав Ортынский приобрел большую известность пограничными заездами на запорожцев. По заявлению кошевого Якимя Инатовича, еще в 1749 году он «с злодейскою партиєю своею беспрестанно наезжал на запорожские земли и найденных там козаков, скотарей и табунщиков убивал, колот, ранил, захватывал в план, а стада их и особенно табуны лошадей уводил с собою в Польшу». Скальковский, Наезды гайдамак, стр. 51. Имя Ортынского мы встретим еще в № 5.

²⁰

²¹ По этой просьбе полковая канцелярия входила с ходатайством к коменданту Юсту. Заключение дела нет в архиве.

²² По этому рапорту сделано было представление в гарнизонную канцелярию.

Из наших документов видно, что инициатива нового поселения принималась на себя одним каким-нибудь лицом, «осадчиком» — иногда из прежних жителей Новой Сербии, иногда польским переселенцем, иногда, наконец, — лицом военно-служащим, офицером. Такой предприниматель или переселял, вместе с собою, прежних жителей Новой Сербии, или; вызывал крестьян из Польши. В некоторых случаях вызываемые переселенцы ставили определенные условия для перехода; так, осадчик слободы Орла ходатайствовал об отпуске им, в виде займа, хлеба из казенных магазинов. На первых порах, не сумев приспособиться к новым условиям жизни, новосельцы бежали обратно за польский рубеж; интересный пример тому находим на жителях сл. Новоархангельска, которые уходили обратно, потому что не нашли здесь древесного топлива. Осадчики слобод обыкновенно назначались сотниками, что служило стимулом для дальнейшей предприимчивости на этом поприще. Кроме слобод, находим в слободском казачьем полку и хутора.

Конкурентами и соперниками в деле колонизации являлись для нас поляки: для них, столько-же, как и для нас оно было жизненным вопросом. С исчезновением козачества на правом берегу Днестра, почти вся нынешняя киевская губерния перешла к Польше в значительном запустении. Разыскивая старые и исходатайствовав новые, документы на владения в степной Украине, шляхтичи, для того чтобы извлекать пользу из новых местностей, прежде всего должны были озаботиться привлечением к себе крестьян из гуцце населенных мест; с этой целью они давали переселенцам большие сроки для слобод, или льгот низводивших до ничтожного минимума повинности крестьян за землю. Сами паны не редко занимались «выкачиванием», т. е. переманиванием крестьян, отправляясь для этого в Вольнь и Полесье, где население было гуцце и повинности крестьян тяжел. В иных случаях, они поручали это дело подрядчикам, по тогдашнему выражению — «выкотцам», которые, подговорив крестьян, давали и средства к побегу, являясь для того в условленное место и в определенное время, т. е. ночью, со своими подводами. Владелец или эконоом вооружали слуг и надворных козаков и пускались в погоню за беглецами; если нагоняли, то не щадили мер наказания, на что владелец имел законное право, сосредоточивая в себе власть судебную и полицейскую над крестьянами если-же беглецам удавалось избежать погони, то прежний владелец делал наезд на то имение, где они скрывались, причем иногда уводил и чужих людей. Не трудно понять, что меры строгости мало удерживали крестьян, так как сами же паны, переманивая чужих крестьян, развивали в этом классе вкус и поддерживали привычку к перекочевкам. А пока продолжалось это брожение, пока населения было еще мало, т. е. в течение всей первой половины прошлого столетия, владельцы, по необходимости, удерживали слободы, т. е. льготные условия. Так, еще в 60-х годах крестьяне некоторых южных староств киевщины не отбывали вовсе барицины, и повинности их не превышали стоимости 60 рабочих дней в год. Наичаще всего крестьянские побеги направлялись как раз в ближайшее соседство с русскими степями, именно в южные части киевского и брацлавского воеводств, которые населены были реже и заселены позднее других польских областей. В середине XVIII столетия большинство перешедших к полякам земель успело уже вообще достаточно заселиться, почти повсюду истекали сроки слобод, и владельцами делались попытки, в замен последних, ввести обязательные и более прибыльный для них повинности со стороны крестьян(3). В это самое время присоединено части Дикого Поля к России открыло последним новый соблазн для переселения. Приобретенная нами по договору с турками 1740 года часть херсонских степей врезывалась клином между владениями Польши и Турции. Здесь, за рубежомем, власть шляхты находила предел, а беглые получали возможность укрыться под охраной русского населения и правительства в молодом крае, сильно нуждавшемся в людях.

Заселение северных частей нынешней херсонской губернии возвращавшимися из Польши русскими крестьянами началось еще во время турецкой войны 1736—39 гг. и особенно усилилось после, договора 1740 года, формально закрепившего за нами Дикое Поле. Поселения эти подчинены были ведению миргородского полка, но сильно нуждались в военной охране для защиты от поляков, которые всеми мерами мешали русской колонизации (4) С начала 50-х годов правительство берет на себя инициативу в деле заселения Новороссии: здесь поселяются гусарский и пандурский полки, основываются крепости и форпосты, а вместе с тем усиливается и наплыв беглых из Польши. Указами и манифестами правительство вызывало из Польши русских крестьян, прежде бежавших туда, селило их в новокозачьем слободском полку и на землях ново-сербских офицеров, позволяя этим последним и вербовать русских крестьян в Польше (5).

Из соревнования по делу колонизации должны были произойти несогласия и не у довольствия между поляками и нами, несогласия, по сущности вещей, выходившие за пределы частных имущественных отношений между двумя соседними владельцами. Но и в этой борьбе с русской колонизацией, как мы увидим, поляки пользовались средствами, обычными в их домашних соседских отношениях. В борьбе этой принимали участие не одни те паны, на землях которых крестьяне жили до побега: соперниками нашими являлись польские владельцы вообще, ближе к нам жившие, или только еще основывавшие слободы вблизи нашей границы. Едет к русскому рубежу переселенец с семьей и имуществом; но вот, не доезжая всего какой нибудь версты, встречается с

неизвестным шлахтичем; тот сначала уговаривает селиться у него, на вновь заводимой слободе, а после отказа, отнимает волов. В предупреждение побегов и в помеху переселению, владельцы в удобных местах ставили отряды надворных козаков. В случае, если побег удался, они посылали на хутора и слободы, где находились бежавшие, вооруженные отряды своих крестьян и козаков ночью, с наряженными специально подводами, — где можно и нужно было — вязали людей, забирали вместе с семьями и имуществом, пугали стрельбой и исчезали с ними, но, повидимому, иногда увозили по уговору и согласию. Случалось, что насильем увезенные поселяне возвращались обратно в русские владения, но бывали случаи, что их находили на пути убитыми. Поляки делали заезды на русские поселения также и с целями разорения и грабежа. Соседи наши — шляхтичи (в одном случае — польский лесничий) с вооруженными отрядами, иногда достигавшими до 200 человек, вторгаются в русские пределы и нападают то на слобожан и гусар, занимающихся рубкой леса, то на именье гусарского офицера, то на уединенную пасеку в лесу врываються ночью в жилища, жгут русские поселения, стреляют и ловят мирных жителей, который иногда вступают с ними в схватку; отнимают их имущество, будь то рабочая кляча, топор дровосека, или офицерское седло и пистолету или даже, ульи с медом и пчелами; укладывают награбленное добро на заготовленные для того подводу и, под охраной своей численности, обыкновенно, благоподучно удаляются во свояси, если их, не потревожить иногда русская команда. Даже лица, довольно важные по хозяйственно-административному положению в соседних с нами польских владениях бывали не вполне разборчивы в деле благоприобретения; так, корсунский губернатор принимает, в подарок лошадь, угнанную у запорожца, от лица, которое для него должно бы казаться не очень, надежным.

После этого не удивительно, если гайдамаки, на перепутье из запорожских степей в польские владения находили радушный прием не только у простых обывателей, но и у начальствующих лиц в слободах; новокозачьего поселения (6). Не удивить нас и то, если, сотники этих слобод снаряжали людей в польские владения на разбой или конокрадство и если жилились сами награбленным, вызывая, однако же, справедливый и энергичный протест в жителях подведомственных слобод (7). Понятным станет и чудовищный факт, обнаруженный допросом одного гайдамака, а именно: ротный квартирмистр елисаветградского гусарского полка укрывает гайдамак у себя, на хуторе, снабжает лошадьми и оружием и, в вознаграждение за вложенный в предприятие капитал, берет и себе часть добычи (8). Объяснится и удивительное, на первый раз, поведение самого Хорвата, который советует осадчику новой слободы, для ее населения, идти с запорожцами за польский рубеж и силой перегнать оттуда жителей, ? или сотнику другой слободы, в отместку за обиду от поляков, итти с «охотниками из запорожских степей», т. е. Видимо — с гайдамаками и «попугать» поляков, только тайно: тот послушал, явился на ярмарку отогнал 300 лошадей и зарезал 30 человек (9). Этого мало. Современный мемуарист рассказывает о нападении гусар, по приказу Хорвата, на польский разъезд, показавшийся в виду пограничного шанца и о предательском захвате им начальника этого отряда (10). Повторяем еще раз: все это не должно удивить нас, а станет понятным, как обмен равнозначущих порубежных любезностей.

Известно, что сербские колонисты, выселясь из Австро-Венгрии при Елисавете Петровне, заняли северная части земель, которая запорожцы считали своими. Со времени поселения сербов, волны колонизационного движения подвигались все дальше и дальше, в глубь «Дикого Поля» и это не могло не тревожить запорожцев, протесты которых признавались местной администрацией бунтом, а ссылки на старые грамоты не находили себе подтверждения в Петербурге. Борьба Запорожья с чуждой им колонизацией кипела на обоих флангах: на востоке, по границе с изюмской провинцией и на западе — с елисаветградской. Сначала борьба эта носила характер оборонительный со стороны запорожцев. 2 апреля 1763 года запорожская рота записала такое решение: «так как известно сделалось, что слободские поселенцы опять перешли за свои границы и близ запорожского Гарду за 50 верст от их рубежа водворились построили тамо дома и землянки из войскового лесу, хлеб пахут и сено косят то, на основании Высочайших указов, которыми в запорожские дачи чужим людям входить не дозволено и вошедших оттуда выслать приказано, ? впредь никого на запорожские земли не допускать, а Гардовому полковнику дать ордер, чтобы таких противников и самовольных поселенцев выслать из войсковых дач и жилья, ими построенные, особливо что по над Синюхою и Бугом реками близ чужих границ находятся, разбросать; а какие б там жители были, то, не приключая им и на одну копейку убытку и ни какой обиды, отправить их в дачи слободского поселения» (11). Особенно усилилась эта борьба в последнее десятилетие самостоятельного существования Запорожья. В это время там рождается мысль: противопоставить слободской колонизации свою, устроить, в качестве колонизационно-боевых Форпостов, вдоль всей пограничной линии, свои слободы для поселения семейных хозяев и ослаблять соседей, привлекая с их земель переселенцев перспективой освобождения от государственных повинностей. Не даром гр. Захар Чернышев высказывался против основания запорожцами слобод для семейных поселенцев, выражая опасение, что этим они «опустошат» как Малороссию, так и губернии слободскую и новороссийскую (12).

На изюмской линии руководил колонизацией запорожский полковник Гараджа. По его распоряжению, в

местность между Изюмом и Тором (нынешним Славянском) переселяются жители Запорожья и привлекаются выходцы из слобожаницы и гетманщины, помещичьи и казенные крестьяне. Запорожцы производят набеги на соседей, с целью мешать хозяйственной деятельности их, во время этих набегов угоняют у них рабочий скот, ломают и отнимают предметы, необходимые в земледельческом хозяйстве. (13)

Что касается, в частности, боевой колонизации Запорожья по границе с елисаветградской провинцией, то документальных данных о ней не опубликовано пока. Однако, имеются указания о ней у двух достоверных авторов: у петербургского академика Гильденштедта, посетившего эту провинцию в 1774 году, и у местного мемуариста А. С. Пишчевича, писавшего о Новороссии в 1806 году, по свежей памяти о Запорожье. Гильденштедт упоминает о следующих поселениях, основанных запорожцами: о какой-то слободе на устье Мигейского Ташлыка, о слободе Верблюжке, о деревне Петрове, о деревне Зеленой, о вновь основанных Зимовниках на балке Княжей, о слободе Комиссаровке. По его словам, поселения эти частью основаны запорожцами вновь, близь границ провинции, частью заняты ими в пределах этой последней; те и другие служили для водворения пикинеров, выведенных из шанцев пикинерного полка; в порядке своего маршрута по елисаветградской провинции, Гильденштедт упоминает более десяти казенных и владельческих поселений — таких, жители которых или уведены запорожцами силой, или перешли к ним по доброй воле; насчитывает свыше 700 семейств, ушедших отсюда к запорожцам; говорит, что запорожцы особенно усилили враждебные действия в 1773 — 4 годы; они мешают пахать землю, выпрягают из плугов и уводят волов и угоняют стада. (14) Пишчевич называет пять запорожских сел, основанных, по его словам, за 8 лет до уничтожения Сечи: Верблюжка, Петровка, Куцовка, Зеленая, и Желтая, и говорит, что заселялись они женатыми запорожцами, а «умножались пикинерами, которых запорожцы, являясь вооруженной силою, уводили, под видом родственников. (15) Точно такого же рода сведения о набегах запорожцев, их притеснениях, угрозах и увод пикинеров, под видом запорожцев, находятся в сенатском указе 5 августа 1773 года. Однако, в ответе на этот указ, запорожцы отрицали справедливость взводимых на них обвинений и, в свою очередь, жаловались на то, что земли их заняты елисаветградской провинцией, что командиры ее самовольно захватывают их земли, селят на них свои слободы и высылают против запорожцев команды с пушками. (16).

В нашем собрании только четыре номера имеют отношение к изложенному выше, иллюстрируя отношения запорожцев к их новым соседям. Ранний из таких документов относится к 1762 г. и передает о деле, имевшем место в 1759 г. Суть этого дела такова: из табуна сл. Аджамки, в этом последнем году, вдруг пропало 68 лошадей; потом они были выслежены, и оказалось что угнаны были запорожцами, которые отказались возратить их; завязалась переписка между комендантом крепости св. Елисаветы и кошевым, после которой запорожцы отдали 43 лошади, а остальных удержали, требуя уплаты за зимовлю и за «неякуюсь на те лошади утрату»; переписка возгорелась снова, и чем кончилась — не известно (№ 19). №№ 28 и 29 относятся к 1773 году, когда отношения обострились до высшей степени и когда запорожцы стали действовать с сознательным упорством и настойчивостью.

В этих двух документах речь идет о роте пикинерного полка Желтой. Вспомним, что в числе селений, основанных запорожцами, Пишчевич упоминает слободу Желтую; Гильденштедт не говорит о том, но замечает что большинство жителей роты Желтой перешло к запорожцам. В первом из наших документов говорится об угрозе запорожцев разорить роту Желтенькую, о переписке, завязавшейся с кошем по этим слухам, при чем командир пикинерного полка не верит в серьезность таких намерений со стороны запорожцев, считая угрозы их пустыми «похвалками», хотя таковые, по его словам, «и прежде сего, в прошлых годах (запорожцы) делали»; тем не менее, из предосторожности, принимаются военные меры. Из второго документа узнаем, что в Желтую приезжал запорожский полковник Григорий Попович с отрядом в 60 запорожцев, требовал у жителей очистить роту в недельный срок и грозил, в противном случае, явиться снова, с большою командою, селение разорить и жителей разогнать. В недельный срок Попович не явился в Желтую, но был в это время с командою по соседству, в Комиссаровке. В заключение своего рапорта, ротмистр Пугачевский доносил Коменданту, что разъезды денные и ночные по запорожской черте чинятся бесперывно и что во всем при кордоне состоит благополучно. Мы знаем из сочинения Гильденштедта, что разъезды не помогли; надо того, — если верить Пишчевичу — на месте роты пикинерного полка возникла запорожская слобода. (17) Четвертый из печатаемых документов (№ 30) показывает, какие напряженные отношения существовали у запорожцев, накануне уничтожения Сечи, к местным представителям власти. И. д. коменданта в Новосеченском ретрашементе жалуется, что запорожцы лишают его команду сенокосов и запрещают рубить лес — простодушно объясняешь это распоряжение их недовольством на него по частному и мелочному поводу и умоляет уволить его от занимаемой им должности, считая ее тяжелой для себя. В документе этом находим одну подробность о волнении в Сечи в 1768 году, а именно, автор этого документа, секунд майор Микулишин говорит, что он спас от смерти запорожскую старшину и других казаков, дав им убежище в ретрашементе.

Переходим к документам по делам о недоразумениях обывателей новокозачьего поселения с новосербцами. До сих пор очень мало известно об условиях, в какие были поставлены слободские казаки при учреждении их полка. Довольно важные для нашей цели сведения о нем находятся в сенатском указе 14 августа 1761 г. о дополнительных правилах для казацкого поселения зарубежем Новой Сербии (18). Он вызван был ходатайствами депутации, отправленной от новопоселенного полка в Петербург в 1759 году. Самое ходатайство документально не известно, но приведенный выше указ дает сведения о содержании его и знакомит с некоторыми слабыми сторонами и нуждами новокозачьего поселения. Из него мы узнаем: 1) что до его опубликования земли новокозачьего полка не были размежеваны и что для надела ими не было, по видимому, устойчивых правил; по всей вероятности, земля занимаема была свободно; о том, как выполнен был труд размежевания, и был ли выполнен после указа 1761 года, — не известно; 2) что у козачьего полка занята была часть земли с лесом на содержание новосербского гарнизона, чем, по заявление депутатов их, нанесен слобожанам чувствительный ущерб; 3) по недостатку леса в дачах новокозачьего поселения, с которым жители его, по не привычке к условиям природы степей, не умели освоиться, им разрешено брать валежник из Черного леса, который находился за чертой их поселения, в границах Новой Сербии; 4) в Новой Сербии принимали и селили «бежавших» из казацкого поселения, принимали на службу малороссиян, в противность указам, позволявшим офицерам новосербским селить на своих землях вызванных и на вербованных в польских областях малороссов только в определенном числе, по штату, в замен суммы, отпускавшейся прежде на денщиков; 5) новосербы наносили слобожанам какие то обиды, на которые, видимо, депутаты этих последних жаловались сенату; 6) новокозачий полк подчинен был коменданту крепости св. Елисаветы и таким образом вышел из подвласти начальника Новой Сербии, генерала Хорвата.

Обращаясь к частностям, прежде всего заметим, что документы подтверждают намеки указа 1761 года о стесненном положении слободских казаков в земельных и лесных угодьях. Слобожане снимают у новосербцев сенокосы (с третьей копы), пашни и пастбища; сотник слоб. Тройницкой писал, что жители ее «довольствия как в оранье на хлеб земли, так сенокосу и для пастбы скота ни мало не имеют» (№ 9). За древесным материалом они ездят в Черный Лес, согласно советского определения 18 апреля 1760 г. При внимательном чтении предлагаемых актов, можно убедиться, что этот недостаток в хозяйственных угодьях имел характер общий, и что такого рода отношения между слобожанами и новосербцами начались гораздо ранее этого года. Так, сотник сл. Тройницкой, в своем рапорте указав, на крайний недостаток в земле пашенной, выгонной и луговой, говорит: «а довольствуются они (жители слободы) ежегодно по крайней своей нужде с начала (при)бытия моего в означенную слободу в новосербских дачах». В одном только документе говорится о столкновении на земле отведенной из дач слободского полка под гарнизон гусарского полка: двое жителей сл. Тишковки (Ольшанки тожь). «дабы за оскудением корму своего скота к падежу не допустить», поехали за сеном, которое накошено было ими на участке, отмежеванном под гарнизон; но были встречены гусарами и малороссийскими казаками и схвачены, вместе с их волами.

Новосербы злоупотребляли стесненным и зависимым положением соседей своих — слобожан. Последние жаловались, что новосербы захватывают, без причины, или за мнимую потрапу, их скот, на снятом у них пастбище, что препятствуют им брать условленную долю сена, скошенного на нанятых у них лугах, при этом бьют их, захватывают и сено, и скот, за который потом требуют выкупа, или, наконец, жгут в степи воз с сеном и со всем добром, какое на нем есть. Особый повод к столкновениям подавали поездки слобожан в Черный лес. В этих случаях, заметно, новосербцами руководило желание воспользоваться принудительным трудным рабочих рук, по недостатку ли последних, или по нерасположению своему к земледельческому труду. Завидев на дороге слобожан с возами, новосербы заворачивали их к себе в шанцы и заставляли пленных слобожан работать на себя, возить, например, сено их же волами: потом выпускали взяв выкуп. Такие распоряжения делались ротными командирами.

Наконец, новосербы являлись и на дачи, отведенные слобожанам, неприятными для последних гостями. По словам слобожан, новосербы захватывали у них возы с сеном, накошенным на дачах слободского полка, и увозили к себе, вместе с людьми, при этом иногда пускали в ход огнестрельное оружие и убивали людей; являлись в слободы для покупки хлеба и, пользуясь случаем, угоняли обывательский скот, страдая людей оружием, и за скот потом брали выкуп.

Вот, вероятно, те «обиды» гусар, на которые жаловались депутаты новокозачьего полка в Петербурге и о которых говорится в сенатском указе 14 августа 1761 г. Видно по всему, что новокозачий слободской полк считался пасынком местной администрации. Он и до сих пор остается в науке, в положении пасынка, скрываясь с тени, отбрасываемой сербскими поселениями, которые на деле имели для колонизации края меньшее значения, чем Новослободское поселение.

Елисаветград. В. Ястребов. 10 апреля 1888 года. 1

IX, 1 – 23490. Інвентарна книга.

Інвентарний №	Автор, заголовок, короткий зміст. Оригінал, копія чи переклад. Хронологічні дати, формат, число зшитків, аркушів чи сторінок
Е 1 – 30	Рапорты о расквартировании команды Тверского полка, о разборе жалобы прапорщика Бориса Безобразова на Ивана Монастыря и гусара Вербового в нанесении оскорблений ему и его жене и др. вопросы. Февраль 1753 г. Оригиналы. F0, 40; 30 ед., 59 лл.
Е 31 – 37	Доношения и прибытия с командой в заднепровские места и о предоставлении отпуску для поездки домой и др. вопросы. 1753 г. Оригиналы. F0, 40; 7 ед., 10 лл.
Е 38 – 73	Промемория о передачи дел Слободского казачьего полка в Киев, рапорты начальников чернотишлыкского форпоста о состоянии границы, о действиях гайдамацких отрядов и по другим вопросам. 1753, 1762 г. Оригиналы, черновик повреждены. F0, 40; 36 ед., 72 л.
Е 74 – 80	Ведомости о расположении форпостов и о количестве людей и оружия в них и рапорты сотников и полковников о состоянии форпостов, о самовольных покосах сена и др. вопросам. 1753-1763 гг. Оригиналы. F0, 40; 7 ед., 14 лл.
Е 81 – 110	Рапорты сотников и командиров команд и форпостов о свирепствующей в Сечи Запорожской моровой язве и об усилении предохранительных мер и по другим вопросам. Февраль 1753 – июль 1765 годы. Оригиналы. F0, 40; 30 ед., 62 лл.
Е 111 – 127	Рапорты о привлечении к ответственности за грабеж, об осмотре места, предложенного для строительства крепости, о задержании беспаспортных людей и по др. вопросам. Май 1754 г. Оригиналы. F0, 40; 17 ед., 32 лл.
Е 128 – 131	Доношение и ведомость о выдаче артиллерийской команде денежного жалования за майскую треть 12 – 21 сентября 1754 г. Оригиналы и копия. F0, 40; 7 лл.
Е 132 – 214	Переписка коменданта крепости св. Елизаветы генерала Глебова с киевским генерал-губернатором, русским резидентом в Константинополе Обресковым, турецким пашой, молдавским господарем Гикой, переводчиком султана Стефановичем и агентурные сведения о состоянии Турции, об убийстве двух казаков и др. вопросам. Оригиналы на русском, турецком, молдавском и греческом языках, копии, переводы и шифровки. 31 мая 1754 – 1 ноября 1755 г. F0, 40; 83 ед., 156 лл.
Е 215 – 237	Рапорты о расквартировании команд Колмпанейского полка и об уничтожении гайдамацких отрядов. Март – июль 1755 года. оригиналы и копии. 40, 80; 28 ед., 40 лл.
Е 238 – 243	Ордера и отношения Ивана Хорвата о нападении гайдамаков на жителей новопоселенных слобод, воровстве и угоне лошадей с приказом командам усилить с ними борьбу. Октябрь – декабрь 1755 года. Оригиналы. F0, 40; 6 ед., 12 лл.
Е 244 – 250	Рапорты об изготовлении лафетов для 11 морских пушек, присланных в крепость, ведомость о наличии артиллерий в крепости; ведомости о церковных деньгах, выданных под проценты. Февраль 1756 – июль 1766 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 7 ед., 38 лл.
Е 251 – 256	Рапорт бургомистра Елисаветграда коменданту крепости и ведомость о проживающих в городе мещанах и другие документы. Май 1757 года. Оригиналы и копии. F0, 6 ед., 25 лл.
Е 257 – 272	Ордера полковой слободской канцелярии и коменданта крепости Елизаветы о порядке купли и продажи лошадей и рогатого скота; рапорта о пропаже лошадей, о прибудившихся лошадях и др. вопросам. Август – сентябрь 1757 года. Оригиналы, копии, черновики. F0, 40; 16 ед., 32 лл.

Е 273 – 297	Указы сената, военной коллегии, губернских и наместнических правлений, обер-кригскомиссариатской комиссии и променории, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Июнь 1757 – февраль 1785 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 25 ед., 48 лл.
Е 298 – 304	Ордера Ивана Хорвата и рапорты о получении и выдаче денежного жалования нижним чинам вновь формируемых команд Молдавского гусарского полка. Апрель 1758 года. Оригиналы, копии, черновики. F0, 40; 7 ед., 10 лл.
Е 305 – 314	Рапорты о поимке трех гайдамаков, допросные листы, свидетельства и др. документы по этому вопросу. Апрель – июнь 1758 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 10 ед., 18 лл.
Е 315 – 338	Ордера слободской полковой канцелярии и коменданта крепости Елизаветы о заготовке сена, о действиях гайдамацких отрядов, о свирепствующей в Турции чуме и по др. вопросам. Июнь 1758 г. Оригиналы, копии. F0, 40; 24 ед., 48 лл.
Е 339 – 366	Ордера, рапорты, ведомости и другие документы о расквартировании четырехсот конной команды донских казаков в слободе Красной и о снабжении их продовольствием и фуражом. Июнь – ноябрь 1758 года. Оригиналы, копии, черновики. F0, 40; 28 ед., 50 лл.
Е 367 – 419	Рапорты командиров отрядов из числа тысячной казачьей команды о расквартировании со сведениями о передвижении гайдамацких групп. Август 1758 г. Оригиналы. F0, 40; 53 ед., 71 лл.
Е 420 – 425	Указы сената и военной коллегии об усилении форпостов на границе с едисанской ордой и о появившейся в турецких областях холере. Сентябрь – ноябрь 1758 г. Копии. F0, 6 ед., 20 лл.
Е 426 – 449	Ордера военной коллегии, ордера коменданта крепости сотникам и командирам танцев и карантинных и рапорты о принятии строгих мер предосторожности против распространения опасной болезни из польской области. Ноябрь – декабрь 1758 г. Оригиналы, копии, черновики. F0, 40; 24 ед., 32 лл.
Е 450 – 456	Допросные листы по делу о прелюбодеянии жены священника слободы Мурзинки Марии Нестеренко. 1758 г. Оригиналы. F0, 7 ед., 9 лл.
Е 457 – 498	Ордера комендантской канцелярии крепости Елизаветы и рапорты сотников о возврате долга и о выделении команд для поимки гайдамаков. Май 1758 – декабрь 1759 г. Оригиналы, копии, черновики. F0, 40; 42 ед., 90 лл.
Е 499 – 520	Дело по жалобе казака Гаврила Яценка о незаконном обвинении в воровстве овец и о причиненных ему обидах сотниками Добровольским и Кривцем. Декабрь 1758 – январь 1759 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 22 ед., 50 лл.
Е 521 – 551	Отношения инженера Менцелиуса кондуктору Протасову о расходе денег на производство казенных и фортификационных работ в крепости Елизаветы. Февраль – октябрь 1759 года. Оригиналы. F0, 40; 31 ед., 47 лл.
Е 552 – 624	Ордера, рапорты, доношения и др. материалы о побеге и задержании жителей слободы Ольшанки, занимавшихся воровством и о причастности сотника Донца к грабежу. 1759 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 73 ед., 130 лл.
Е 625 – 650	Рапорты и ведомости сотников о расходе денег на продовольствие и фураж для турецкого посла и татарских посланников, их свиты и лошадей. 1759 год. Оригиналы. F0, 40; 26 ед., 30 лл.
Е 651 – 675	Дело о воровстве в слободе Песчаный Брод Павлом и Григорием Моспаковыми лошадями. 1759 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 25 ед., 50 лл.
Е 676 – 712	Указы сената, военной коллегии, рапорты и доношения, полученные в комендантской канцелярии крепости Елизаветы. 1759 год. Оригиналы и копии. F0, 37 ед., 50 лл.
713 – 722	Указы камериколлегии и рапорты о порядке выплаты жалования в полках и батальонах. 1759 г. Оригиналы, копии, черновики. F0, 10 ед., 12 лл.

723 – 731	Указы гарнизонной канцелярии крепости Елизаветы и рапорты о розыске бежавших из новосербских полков рядовых. 1759 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 9 ед., 18 лл.
732 – 733	Указ сената об ассигновании средств на содержание новосербского корпуса. 1759 г. Копия. F0, 2 ед., 6 лл.
734 – 741	Дело о производстве следствия над сотником Даниленко, причинившем побои атаману слободы Бородаевки Кирке и казакам Пайде и Чепурченко. 1759 г. Оригиналы, копии. F0, 40; 8 ед., 14 лл.
742 – 772	Рапорты и доношения о нанесении оскорбления протопопу, о прибытии на поселение новых людей и по др. вопросам. 1759 г. Оригиналы, копии, черновики. F0, 40; 31 ед., 40 лл.
773 – 781	Следственное дело о наезде (нападении) омельницкого сотника Лишевского на слободу седьмой роты Пандурского пехотного полка шанца чанаду. 1759 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 9 ед., 27 лл.
782 – 836	Ордера коменданта крепости Елизаветы промемории, рапорты и доношения о строительстве перевоза через р. Буг, взыскании долга, розыске лиц, обвиненных в воровстве и др. вопросам. 1759 – 1761 годы. Оригиналы, черновики. F0, 40; 55 ед., 80 лл.
837 – 842	Рапорты артиллерии майора Фридриха Геринга коменданту крепости Матвею Муравьеву об убое вышедшего из строя быка и др. Оригиналы, черновики. Январь – февраль 1760 г. F0, 6 ед., 9 лл.
843 – 890	Рапорты сотников и казаков полковой слободской канцелярии о взыскании с должников денег, о самовольном выезде в польские области, о причинении обил и др. вопросам и ордера полковой канцелярии. Январь – март 1760 г. Оригиналы, черновики. F0, 40; 48 ед., 92 лл.
891 – 901	Дело о незаконном отнятии командирами симбирского танца и гусарами скота и о требовании их выкупа за возвращение скота хозяевам. Январь – декабрь 1760 г. Оригиналы, черновики повреждены. F0, 40; 20 лл.
902 – 904	Ордер коменданта крепости Елизаветы Муравьева полковнику Слободского казачьего полка о присылке жителей слободы Аджамки Горба, Оробченка и Гончара с депутатами для разбора жалобы о незаконном взятии с них штрафа. Февраль 1760 г. Оригинал и черновик. F0, 40; 3 ед., 4 лл.
905 – 945	Рапорты и доношения в полковую слободскую канцелярию о причислении новопоселенцев к казачьему званию, а не мещанству о пропаже лошадей, о побеге жителей крепости Елизаветы и др. вопросам. Февраль - апрель 1760 г. Оригиналы и черновики. F0, 40; 41 ед., 77 лл.
946 – 1000	Рапорты сотников слободской полковой канцелярии о многочисленных случаях падежа рогатого скота в слободах, допросные листы и переписка о поимке гайдамаков. Февраль – ноябрь 1760 года. F0, 40; 55 ед., 100 лл.
1001 – 1006	Рапорты об убийстве гайдамаками поручика и двух драгун и об уводе ими лошадей. Март 1760 г. Оригиналы. F0, 40; 6 ед., 8 лл.
1007 – 1011	Ордера коменданта крепости Елизаветы Муравьева Слободскому полку о снаряжении обывательских подвод и охраны для перевозки в крепость и охраны для перевозки в крепость семи пушек. Апрель 1760 г. Оригиналы и черновики. F0, 5 ед., 7 лл.
1012 – 1013	Указ военной коллегии отношение (командиру Киевского гарнизона) об отставке капитана Пуцина от строевой службы с чином секунд – майором в киевский гарнизон. Май – июль 1760 г. Оригинал и копия. F0, 40; 2 ед., 4 лл.
1014 – 1024	Покорные доношения полковому обозному и полковой слободской канцелярии о побоях сотником Василием. Работой жителю слободы Калужинской Василию Колесниченко и о наделе пушкарей пахотной и сенокосной землей. Оригиналы, черновики. F0, 40; 11 ед., 16 лл.

1025 – 1044	Рапорты в полковую слободскую канцелярию о бежавших солдатах, о прибудившихся к воинским табунам лошадях и др. вопросам. Сентябрь 1760 г. Оригиналы и черновики. F0, 40; 20 ед., 33 лл.
1045 – 1047	Ордер гарнизонной канцелярии крепости Елизаветы сотнику слободы Мурзинки с результатами рассмотрения его рапорта о задержанном за воровством двух волов гусара Хорватова полка Павла Серетенка. Ноябрь 1760 г. Оригинал и копия. F0, 40; 3 ед., 6 лл.
1048 – 1068	Указы военной коллегии, ордера, отношения, рапорты, ведомости и клятвенные обещания о зачислении отставленных от полевой службы офицеров в гарнизонные полки, о наказании солдат и др. вопросам. 1760 год. Оригиналы. F0, 40; 21 ед., 38 лл.
1069 – 1075	Указ военной коллегии о порядке выхода в отставку обер- и унтер-офицеров, ордера и аттестаты о наборе и сдаче рекрутов в Киевский и нежинский гарнизоны. 1760 год. Оригиналы и копии. F0, 7 ед., 12 лл.
1076 – 1090	Ордера об исполнении наказания солдатам Нежинского полка киевского гарнизона за воинские проступки согласно конфирмации генерал – аншефа Бутурлина; рапорты и ведомости о расходе денег на доставку рекрут из Севска в Киев. 1760 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 25 ед., 26 лл.
1091 – 1106	Указы, ордера, рапорты и доношения по спору между подпрапорным Москаленком и казаком слободы Мурзинки Григорием Збаразким и о воровстве у священника Цыбулевского волов. Май 1760 – февраль 1763 г. Оригиналы и черновики. F0, 40; 16 ед., 30 лл.
1107 – 1127	«Сказки» об офицерах Нежинского полка и рапорты в слободскую полковую канцелярию о подыскании желающих за вознаграждение перевезти на своих подводах сено и овес в магазин крепости Елизаветы. Июнь 1760 г. – сентябрь 1762 г. F0, 40; 21 ед., 24 лл.
1128 – 1145	Указ киевской губернской канцелярии о заселении Новой Сербии; штаты и содержание вновь создаваемых полков; ордера, рапорты и переписка по делу об избиении пушкарем Осипом Богоносом хорунжего Василия Коляду. 1760 – 1762 гг. Оригиналы, черновики. F0, 40; 18 ед., 35 лл.
1146 – 1149	Рапорт аджамского сотника Кирилла Вовка полковой слободской канцелярии, ордер и допросные листы Петра Кравца и Пруски Панасихи по обвинению их в ограблении казака Грицка Попруженко. Февраль – март 1761 г. Оригиналы. F0, 40; 4 ед., 9 лл.
1150 – 1173	Рапорты сотников полковой слободской канцелярии о задержании запорожских казаков, не имеющих паспортов, о поимке воров и др. вопросам. Февраль – март 1761 г. Оригиналы и черновики. F0, 40; 24 ед., 43 лл.
1174 – 1179	Ордера коменданта крепости Елизаветы о запрещении сотникам и старшине использовать поселенцев слобод для своих личных нужд и переписка по этому вопросу. Март 1761 г. Оригиналы и черновики. F0, 40; 6 ед., 12 лл.
1180 – 1182	Рапорты атамана Тройницкой слободы Левецкого сотнику. Пугачевскому и полковой слободской канцелярии об определении детей умершего выборного казака на службу. Март 1761 г. Оригиналы. 40; 3 ед., 6 лл.
1183 – 1187	Ордер полковой слободской канцелярии сотникам и их рапорты в канцелярию о наведении справок не укрываются ли в слободах запорожские казаки и не берутся ли с них за это скупы. Март 1761 г. Оригиналы и черновики. F0, 40; 5 ед., 12 лл.
1188 – 1191	Рапорт сотника Василия (Рубца). Рапорты полковой слободской канцелярии о пьянстве атамана Панаса Зайца и избиении им казаков. Март 1761 г. Оригиналы, черновик. F0, 40; 4 ед., 6 лл.
1192 – 1194	Доношение Семена Лешенко полковой слободской канцелярии с просьбой разрешить поселиться в слободе Аджамке у дяди. Март 1761 г. Оригиналы. F0, 40; 3 ед., 5 лл.

1195 – 1199	Рапорт бешковского сотника гарнизонной канцелярии крепости Елизаветы о прибывших в слободу Бешки поселенцев и ордер бригадира и коменданта крепости Муравьева по этому поводу. Март 1761 г. Оригиналы и черновики. F0, 40; 5 ед., 9 лл.
1200 – 1212	Указы сената гарнизонной канцелярии крепости Елизаветы и промемории. Март – апрель 1761 г. Оригиналы и копии. F0, 13 ед., 20 лл.
1213 – 1254	Ордер коменданта крепости Елизаветы сотникам о выделении людей в команду для поисков и истребления гайдамаков и рапорты о выполнении этого требования. Май 1761 г. Оригиналы, черновики. F0, 40; 42 ед., 80 лл.
1255 – 1263	Ордера и рапорты о поимке и наказании за беспаспортную жизнь Ивана Зеленского. Май – июль 1761 г. Оригиналы. F0, 40; 9 ед., 18 лл.
1264 – 1275	Дело об ограблении священника Суперфиановича из слободы Плетеноташлыкской и о сожжении пяти домов. Июнь – июль 1761 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 12 ед., 23 лл.
1276 – 1277	Конфирмация приговора военного суда над капитаном Черниговского полка Буциным, подпоручиком Кучушевым и караульным нарядом за упуск из тюрьмы Киево-Печерской Лавры одиннадцати колодников. Октябрь – ноябрь 1761 г. Оригинал и копия. F0, 40; 2 ед., 6 лл.
1278 – 1279	Дело по жалобе домотканского атамана Я.Швыдкого о причиненных ему побоях подпрапорным Чернопольским 1761 г. Оригиналы. F0, 40; 2 ед., 16 лл.
1280 – 1304	Ордера, рапорты и переписка по делу о нанесении личного оскорбления добрянским сотником Попатенком квартирмейстеру Пермского драгунского полка Петру Иващенко. 1761 г. Оригиналы, черновики. F0, 40; 25 ед., 35 лл.
1305 – 1318	Ордер коменданта крепости Елизаветы Муравьева и рапорты сотников по делу об отнятии у полтавских купцов волов с повозками и товарами в урочище, принадлежащем запорожским казакам. 1761 г. Оригиналы. F0, 40; 14 ед., 26 лл.
1319 – 1344	Рапорты, уведомления и ведомости Фридриха Геринга о состоящих в наличии в цейхаузе запасных частей для артиллерии и огнестрельного оружия. 1761 г. Оригиналы. F0, 40; 26 ед., 52 лл.
1345 – 1354	Табель о состоянии Слободского казачьего полка и рапорты по этому вопросу. 1761 г. Оригиналы. F0, 40; 10 ед., 19 лл.
1355 – 1367	Ордера коменданта крепости Елизаветы бригадира Муравьева о переводе сотника Ингульского Лисаневича сотником в слободу. Высь и рапорты о выделении ему пахотной земли и лугов. 1761 г. Оригиналы, копии и черновики. F0, 40; 13 ед., 24 лл.
1368 – 1421	Рапорты и доношения о смене команд на форпостах, о выдаче паспортов и др. вопросам. 1761 г. Оригиналы и копии. Один документ на турецком языке. F0, 40; 54 ед., 108 лл.
1422 – 1442	Рапорты жителей с. Камяны в слободскую полковую канцелярию о тяжести постоя ландмилицкого Брянского полка, о пропаже лошади, о доставке пакетов в кош низовой запорожский и по другим вопросам. 8 января 1761 – 12 февраля 1764 г. Оригиналы. F0, 40; 21 ед., 38 лл.
1443 – 1449	Промемории коша войска запорожского низового и отношения слободской полковой канцелярии о содержащемся под стражей за воровство волов Корнее Бойко. Ноябрь 1761 – 27 апреля 1762 г. Оригиналы и черновики. F0, 16 ед.
1450 – 1464	Рапорты инженер – подполковника Менцелиуса о выделении из разных полков к инженерной, команде мастеровых и работных людей. 1761 – 1763 гг. Оригиналы и черновики. F0, 15 ед., 23 лл.
1465 – 1471	Ордера, требующие бдительности на постах по границе, рапорты и ведомости о полученных амуниционных денег. 1761, 1766 г. Оригиналы. F0, 40; 7 ед., 14 лл.

1472 – 1486	Ордера, рапорты и ответы по поводу задержания беспаспортного казака и по жалобе казака Федора Цебра на сотника Бутовича за избиение его. Январь – август 1762 г. Оригинал и копии. F0, 40; 15 ед., 30 лл.
1487	Указ Сената о разборе дела и беглых колодниках по представлению коменданта крепости Елизаветы Муравьева. 9 марта 1762 г. Копия. F0, 1 ед., 6 лл.
1488 – 1498	Ордера, рапорты и промемории об усилении бдительности, укреплении крепости, усилении артиллерии и заготовке провианта на случай внезапного нападения неприятеля. 26 мая – 4 июня 1762 г. Оригиналы. F0, 40; 11 ед., 18 лл.
1499 – 1500	Ордера генерал-майора Бурмана и Якова Елчанинова о выплате запорожским казакам положенного жалования и о присылке сведений о состоянии батальонов крепости Елизаветы. Май 1772 г. Оригиналы. F0, 40; 2 ед., 4 лл.
1501 – 1503	Дело по жалобе казака сотни городвеской Григория Носенка с товарищами об отобрании у них сотником слободы Мурзинки шерсти заготовленной ими для московской суконной мануфактуры. 2 – 15 июля 1762 г. Оригиналы и черновик. F0, 3 ед., 6 лл.
1504	Подписка жителя Елисаветграда Сергея Спаского о возвращении домой после истечения срока данного ему паспорта на поездку в Запорожскую Сечь и польские области по торговым делам. 17 июля 1762 г. Оригинал. F0, 40; 1 ед., 2 лл.
1505 – 1506	Предписание полковому обозному о приведении к присяге старшины и казаков Слободского казачьего полка на верность Екатерине Алексеевне - императрице все-российской. 13 – 19 июля 1762 г. Оригинал и черновик. F0, 2 ед., 4 лл.
1507 – 1526	Ордера, прошения и рапорты о назначении пушкарями Слободского полка жителей слободы Тройницкой Андрея Дундука и Ивана Цебро и слободы Овнянской Герасима Олейниченко и переписка о их правах и земельной собственности. 24 июля 1762 г. – 30 июня 1763 г. Оригиналы и черновики. F0, 40; 20 ед., 33 лл.
1527 – 1578	Рапорта и доношения полковой слободской канцелярии и комендантской канцелярии крепости Елизаветы о выдаче паспортов на свободный проезд по торговым и личным делам. Июль – октябрь 1762 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 52 ед., 73 лл.
1579 – 1596	Предписания подполковника Абахаффон Эрста капитану Четову о заготовке провианта, о приведении к присяге драгуна, о перемещении в личном составе, порядке содержания полков и др. вопросам. Июль – октябрь 1762 г. Оригиналы. F0, 40; 18 ед., 34 лл.
1597 – 1598	Доношение и ведомость крииалмистра Браилова о приходе и расходе денежной сербской суммы за майскую треть 1762 г. Октябрь 1762 г. Оригиналы. F0, 2 ед., 36 лл.
1599 – 1606	Дело о наказании в полковой канцелярии слободы Ингульской казака Ефима Юрченка и о поджоге капралом Федором Афанасьевым дома сотника Кондрата Пулаи. Октябрь 1762 г. Оригиналы и черновики. F0, 40; 8 ед., 12 лл.
1607 – 1610	Ведомости полученным в полковой слободской канцелярии ордерам, содержащимся под караулом и рапорты о выдаче паспортов жителям слободы Тишковки Ивану Реве с товарищами и др. документы. Октябрь 1762 г. Оригиналы. F0, 4 ед., 6 лл.
1611 – 1618	Рапорты о заготовке сена о состоянии слободского казачьего селения, о нападении запорожских казаков и об увозе ими печеного хлеба, ведомости отлучек и нарядов рядовых и мастеров по крепости. Октябрь 1762 г. Оригиналы. F0, 40; 8 ед., 15 лл.
1619 – 1625	Ордера и отношения киевского генерал-губернатора Глебова и коменданта крепости Елизаветы о запрещении взимать денежные сборы с подвод, доставляющие провиант в Слободской полк. 12 октября – 11 ноября 1762 г. Оригиналы, копии, черновики. F0, 40; 7 ед., 11 лл.
1626 – 1647	Рапорты, отношения и табели о состоянии слободского казачьего полка, о прибыли и убыли людей. Ноябрь 1762 – январь 1763 г. Оригиналы. F0, 40; 22 ед., 46 лл.

1648 – 1657	Доношения командиров рот и команд Нежинского полка киевского гарнизона о вступлении в брак нижних чинов. 1762 г. Оригиналы. 40; 10 ед., 20 лл.
1658 – 1669	Доношения капитана Пандурского полка Олешовского о жестоком обращении поручика Карачуна с подчиненными и о нанесении оскорбления ему и его жене, ордера Мельгунова о разборе этого дела и приговор. 1762 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 12 ед., 24 лл.
1670 – 1682	Ордера и рапорты о задержании жителя польской слободы Покотиловки Павла Шугайла по обвинению в воровстве лошадей и рогатого скота, реляция о победах русских войск в Померании. 1762 г. Оригиналы, копии и черновики. F0, 40; 13 ед., 26 лл.
1683 – 1694	Дело о покупке у премьер-майора Серезлия в архангелогородском шанце дома для занятий пограничной комиссии, созданной на границе с Брацлавским воеводством. 1762 год. F0, 12 ед., 24 лл. Оригиналы и копии.
1695 – 1697	Указ военной коллегии и ордер о задержании монахов и церковно-служителей, которые не имеют законных паспортов. 1762 г. Оригинал и копия. F0, 40; 3 ед., 6 лл.
1698 – 1707	Доношения о пропаже лошадей, наличии и потребности инструментов для производства инженерных работ, о получении жалования. 1762 г. есть док. за 1759 г. Оригиналы, черновики. F0, 10 ед., 15 лл.
1708 – 1727	Табели о состоянии Слободского казачьего полка и переписка по жалобе Михаила проходы на притеснение новопоселенцев сотником плетеноташлыцким Молчаном 1762 г. Оригиналы и черновики. F0, 40; 20 ед., 43 лл.
1728 – 1776	Ордера слободской полковой канцелярии, рапорты сотников и прошения казаков о спорах за землю, об оскорблении, пропаже лошадей, о временном исполнении должности сотника и другим вопросам. 1762 г. Оригиналы, копии, черновики. F0, 40; 49 ед., 70 лл.
1777 – 1778	Указы гарнизонной канцелярии крепости Елизаветы об отпуске денежного содержания обер- и унтер-офицерам, капралам и нижним чинам гусарского хорватского полка новосербского корпуса. 20-27 марта 1762 г. Оригиналы. F0, 2 ед., 4 лл.
1779 – 1825	Ордера коменданта крепости Муравьева и рапорты к нему о состоянии новопоселенных слобод, о прибыти и убыти людей, о беглых рекрутах и др. вопросам. 1762 г. Оригиналы. F0, 40; 47 ед., 80 лл.
1826 – 1835	Рапорты инженер-подполковника Менцелиуса и поручика Лярского коменданту крепости Елизаветы о замене солдат караула и переписка о побеге одного солдата. Январь – июль 1763 г. Оригиналы и черновики. F0, 10 ед., 14 лл.
1836 – 1844	Покорные доношения жителей о вознаграждении за верную службу, о побоях, учиненных бургомистром Нежинцем Якову Ковалю, с просьбой о выдаче паспортов и т.д. Март 1763 г. Оригиналы, черновики. F0, 9 ед., 13 лл.
1845 – 1875	Указы, ордера и рапорты о взятии на учет денщиков, о выходе из мещанства и вступление в казачье звание, о выдаче паспортов на свободный проезд и др. вопросам. Октябрь 1763 – январь 1764 г. Оригиналы, копии, черновики. F0, 40; 31 ед., 45 лл.
1876 – 1884	Рапорты и отношения крепости Елизаветы гарнизонной канцелярии об удержании с бригадира Муравьева и ротмистра Попова по 6 рублей и о выплате рядовым денежного содержания. Декабрь 1763 г. Оригиналы. F0, 40; 9 ед., 10 лл.
1885 – 1895	Ордера и рапорты о заготовке сена для строевых лошадей и др. документы. 1763 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 11 ед., 20 лл.
1896	Экстракт из дела о казенных товарах, приводимых в крепость Елизаветы. 1763 г. Копия. F0, 1 ед., 8 лл.
1897 – 1903	Ордера коменданта крепости Елизаветы Муравьева и рапорты писарей гарнизонной канцелярии Щербинова и ЛЮбовского о переводе по службе и об освобождении от налогов.

1904 – 1911	Переписка по вопросу о заселении новых слобод выходцами из-за границы и о принятии ими русского подданства. 1763 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 8 ед., 12 лл.
1912 – 1953	Указы, ордера, промемории, рапорты и др. документы об учреждении почты, об усилении границ, о нападении поляков на новопоселенные слободы, о поимке бежавших колодников и др. вопросам. 1763 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 42 ед., 90 лл.
1954 – 1960	Паспорта, выданные жителям крепости Елизаветы на поездку в Польшу и Запорожскую Сеч. 1763 год. Оригиналы. F0, 40; 7 ед., 13 лл.
1961 – 1965	Рапорты слободской полковой канцелярии гарнизонной канцелярии, крепости Елизаветы о побеге жителей слободы Новоархангельской в Польшу в связи с отсутствием топлива для отопления изб. 1763 г. Оригиналы. F0, 5 ед., 10 лл.
1966 – 2037	Указы, ордера, отношения и рапорты о перемещении личного состава, полученные комендантской канцелярии крепости Елизаветы. 1763, 1787, 1795 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 72 ед., 150 лл.
2038 – 2048	Отношения и рапорты коменданта крепости Елизаветы Фризеля и др. лиц главной канцелярии Новосербского корпуса и генерал – майору Исакову о положении дел на форпостах и танцах и др. вопросам. Февраль – июнь 1764 г. Оригиналы на русском и польском языках. F0, 11 ед., 22 лл.
2049	Экзекуторский лист об исполнении наказания над рядовым Тульского пехотного полка Василием Дупаевым за побег из полка. Март 1786 г. Оригинал. F0, 1 ед., 1 лл.
2050 – 2056	Рапорты исполняющего должность коменданта крепости Елизаветы полковника Фризеля генерал-майору А.С.Исакову о положении дел в пограничной комиссии, учрежденной на границе с Брацлавским воеводством и др. вопросам. Май – июнь 1764 г. Оригиналы и копии. F0, 7 ед., 12 лл.
2057 – 2068	Рапорты командира Орловского форпоста ротмистру Московского карабинерного полка Жихареву о состоянии подчиненной ему команды, о перемещении личного состава и по др. вопросам. Май – июнь 1764 г. Оригиналы. F0, 40; 12 ед., 24 лл.
2069 – 2079	Ордера и рапорты о высылке команд в Болтышевский лес для заготовки материала на ремонт конюшни Пермского карабинерного полка. Июль-август 1764 г. Оригиналы, черновики. F0, 40; 11 ед., 22 лл.
2080 – 2093	Указы сената, военной коллегии, коллегии иностранных дел и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. 1764 г. Оригиналы и копии. F0, 14 ед., 18 лл.
2094 – 2104	Указы Елисаветградской гарнизонной канцелярии о расчете с подрядчиками за поставку фуража и провианта. 1764 год. Оригиналы. F0, 11 ед., 13 лл.
2105 – 2107	Указ воинской следственной комиссии при Елисаветградской крепости, вопросные пункты и др. документы по делу об обвинении казака Якова Безрукавого в воровстве лошадей у гусара Бранковича. 1764 г. Оригиналы и копия. F0, 3 ед., 6 лл.
2108	Рапорты сотников слободской полковой канцелярии о выдаче паспортов жителям слобод на свободный проезд, о заготовке леса для строительства, о нападении поляков, именные списки арестантов, содержащихся в Елисаветградском остроге. 1764 г. Оригиналы и копии повреждены. F0, 40; 33 ед., 66 лл.
2109-2166	Ордера, промемории, отношения и рапорты о заселении вновь основанных слобод, о приблудившихся лошадях и скоте, о наказании за преступления и др. вопросам. Оригиналы, копии, черновики повреждены. 1765 г. F0, 40; 58 ед., 112 лл.
2167-2182	Ордера и рапорты о поимке бежавших солдат и погашении задолженности офицерами. 1765 г. Оригиналы и копии F0, 16 ед., 30 лл.
2183-2193	Ордера киевского оберкоменданта Елганинова и Исакова Черткову и коменданту крепости Елизаветы о перемещении личного состава, о побеге солдат и др. вопросам. 1765 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 11 ед., 15 лл.

2194-2198	Ордера и переписка по вопросу о запрещении монахам Николаевского Медведовского монастыря селиться и строиться вблизи границы около шанца Вершац. 1765 г. Оригиналы, черновики. F0, 40; 5 ед., 7 лл.
2199-2217	Ордера, рапорты, доношения и др. документы о развратной жизни жены отставного канцеляриста Василия Юдина, о ремонте в Новомиргородском шанце, о выплате жалования рядовым и др. вопросам. 1765 год. Оригиналы, копии и черновики. F0, 40; 19 ед., 30 лл.
2218 – 2235	Ордера коменданта крепости Елизаветы и рапорты командиров батальонов и команд о состоянии, расквартировании и др. вопросам. 1765 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 18 ед., 30 лл.
2236 – 2243	Ордера генерал – майора Исакова и рапорты о содержании посланников крымского хана и каймакана села Голт Гарбета Попова. 1765 г. Оригиналы, черновики. F0, 40; 8 ед., 11 лл.
2244 – 2247	Письмо владельца слободы Кривое озеро Якуба аги Леха коменданту крепости Елизаветы Четкову, перевод письма и расписки в получении бежавшего служителя. 1765 г. Оригиналы на польском языке и перевод. 40; 4 ед., 6 лл.
2248 – 2250	Ордера и отношения генерал – майора Исакова о посылке в Бахчисарай и Дубосары с письмами киевского генерал-губернатора Глебова капитана Бастевича с необходимой командой. 1765 г. Оригинал, черновики. F0, 40; 3 ед., 4 лл.
2251 – 2267	Следственное дело подпоручика Шурова за разорения его командой, совершенные в селе Городище и в получении взяток от жителей. 1765 – 1774 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 17 ед., 34 лл.
2268 – 2272	Ордер генерал – майора Исакова о назначении майора Козлова презусом в следственную комиссию при крепости Елизаветы, вместо умершего Каненберга, рапорты об отправке рядовых на форпосты и др. вопросам. Март 1766 г. Оригиналы. 40; 5 ед., 10 лл.
2273 – 2275	Рапорт, паспорт и сказка об отпущенном домой грузине Георгии Поповиче, бежавшем из татарского плена. Июль 1766 г. Оригинал и копия. F0, 40; 3 ед., 6 лл.
2276 – 2285	Рапорты командиров батальонов коменданту крепости о батальонных нуждах и происшествиях. Август 1766 г. Оригиналы. 10 ед., 20 лл.
2286 – 2291	Указы елисаветградской провинциальной канцелярии, ведомость и рапорты об имуществе подпоручика Фалецкого, содержащегося под стражей на гауптвахте. 1766 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 6 ед., 9 лл.
2292 – 2307	Рапорты командиров батальонов о состоянии вверенных им команд и др. вопросам. 1766 г. Оригиналы черновики. F0, 40; 16 ед., 30 лл.
2308 – 2321	Рапорты о получении мундирных и амуничных вещей и о раздаче их по командам и батальонам. 1766 год. Оригиналы, черновики. F0, 40; 14 ед., 19 лл.
2322 – 2333	Выборы, инструкция и рапорты отправляющимся для получения денег и вещей для крепости Елизаветы и др. документы. Оригиналы, черновики и копии. 1766 г. F0, 40; 12 ед., 16 лл.
2334 – 2339	Указы, ордера, промемории и рапорты о проведении расследования по делу о намерении пикинера Дзюбенка застрелить лекаря Левтова и о нанесении ему оскорблений. 1766 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 6 ед., 12 лл.
2340 – 2344	Ведомости и рапорты о состоянии школьников, находящихся в батальонах крепости Елизаветы. 1766 г. Оригиналы и копии. F0, 5 ед., 10 лл.
2345 – 2362	Промемории, отношения и рапорты о состоянии батальонов и команд крепости Елизаветы. 1766 год. Оригиналы, копии и черновики. 1766 год. F0, 40; 18 ед., 25 лл.
2363 – 2382	Инструкции, ордера, рапорты и другие документы, относящиеся к выбору офицеров для посылки в цейхаузы за получением амуниции и вещей для экипировки полка. 1766 г. Оригиналы, копии, черновики. F0, 40; 20 ед., 50 лл.

2383 – 2406	Указы главной провиантской канцелярии, промемории, ордера и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Март – июль 1767 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 24 ед., 70 лл.
2407 – 2426	Указы новороссийской губернской канцелярии, ордера, известия и рапорты о зимних квартирах Козловского пехотного полка, о проведении следствия по делу об убийстве гусара казаком Миргородского полка и др. вопросам. Июль – август 1767 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 20 ед., 40 лл.
2427 – 2430	Рапорты, доношения и ведомости о сборе пограничных пошлин на Крымском форпосте за провоз соли, рыбы, прогон скота и т.д. Август – декабрь 1767 г. Оригиналы. F0, 4 ед., 6 лл.
2431 – 2502	Ордера коменданта крепости Елизаветы командирам батальонов и команд и их рапорты ему о заготовке сена на зиму, о расходе стройматериалов и денег на строительство и ремонт и др. вопросам. 1767 год. Оригиналы и копии повреждены. F0, 40; 72 ед., 140 лл.
2503 – 2513	Рапорты и ведомости о состоянии артиллерийской и инженерной команд и команд при форпостах и шанцах из состава гарнизона крепости Елизаветы. 1767 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 11 ед., 36 лл.
2514 – 2516	Ведомости и рапорты о сборе пошлин с вывозимых за границу товаров и о расходе этой суммы. 1767 г. Оригиналы. F0, 3 ед., 10 лл.
2517 – 2527	Рапорты и ведомости поручика Корды о сборе пошлин на Крыловском пропускном форпосте и доношения о выдаче паспортов купцам. 1767 год. Оригиналы. F0, 40; 11 ед., 15 лл.
2528 – 2532	Следственное дело по обвинению Кузьмы Зарубенка в воровстве у купца Прокопа Дженки одного рубля пятидесяти копеек. 1767 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 5 ед., 8 лл.
2533	Ведомость денежного сбора в государственный доход в майской трети за вывозимые за границу товары. 1767 г. Оригинал. F0, 1 ед., 22 лл.
2534 – 2561	Определения елисаветградской провинциальной канцелярии, относящиеся к комендантским делам, рапорты и переписка со следственной воинской комиссией. 1767 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 28 ед., 41 лл.
2562 – 2676	Ордера, прошения, доношения, промемории и рапорты, полученные комендантской канцелярией и состоящим при инвалидных ротах капитаном Деражкосским. 1767, 1800 гг. Оригиналы и копии. F0, 40; 115 ед., 233 лл.
2677 – 2679	Рапорт прапорщика Андрея Пятецкого елисаветградской провинциальной канцелярии о сборе пошлинных денег за продажу лошадей и крупного рогатого скота; ведомость и др. Январь 1768 г. Оригинал. F0, 40; 3 ед., 6 лл.
2680 – 2682	Доношение и ведомость о приходе и расходе денег по елисаветградской таможне на март месяц 1768 г. Март – апрель 1768 г. Оригиналы. F0, 3 ед., 12 лл.
2683 – 2685	Рапорты секунд-майора Черникова елисаветградской провинциальной канцелярии о поселенце Алексее Короленко, бежавшего от помещицы Мавры Бородиной и о расселении раскольников, выходцев из Польши. Март – август 1768 г. Оригиналы. F0, 40; 3 ед., 6 лл.
2686 – 2694	Паспорта, выданные на свободный проезд в Константинополь к послу Обрескову и обратно, подписанные Воейковым, Кречетниковым и Обресковым. Апрель – август 1768 г. Оригиналы и копии. F0, 9 ед., 18 лл.
2695 – 2700	Доношение и ведомости о сборе и расходе денег по елисаветградской таможне за июнь – июль 1768 г. Июль 1768 г. Оригиналы. F0, 40; 6 ед., 17 лл.

2701 – 2728	Рапорты и доношения с просьбой о выдаче паспортов на свободный проезд, жалобами на жестокое обращение, о разборе дела о незаконном описании вещей и др. вопросам. 21 июля – 9 сентября 1768 г. Оригиналы, копии, черновики. F0, 40; 28 ед., 48 лл.
2729 – 2747	Указы елисаветградской провинциальной канцелярии и ордера коменданта по гарнизону крепости Елизаветы. Июль – сентябрь 1768 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 19 ед., 38 лл.
2748 – 2762	Промемории и рапорты комендантской канцелярии о необходимости ремонта помещения гауптвахты и порохового погреба. Июль 1768 – апрель 1769 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 15 ед., 22 лл.
2763 – 2766	Предложения елисаветградской провинциальной канцелярии о поимке гайдамаков и допросные листы. Август 1768 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 4 ед., 8 лл.
2767 – 2788	Ордера, рапорты и переписка о разжаловании в рядовые за пьянство офицера Елисаветградского пикинерного полка, о заготовке сена для лошадей и по др. вопросам. 1768 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 22 ед., 35 лл.
2789 – 2798	Рапорты о взыскании с елисаветградских купцов процентных денег за опротестованные вексели. 1768 г. Оригиналы. F0, 40; 10 ед., 20 лл.
2799 – 2813	Указ новороссийской губернской канцелярии, рапорты и переписка об отправлении в Москву депутатов в комиссию о новом уложении. 1768 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 15 ед., 20 лл.
2814 – 2849	Ведомости и именные списки детей солдат гарнизона крепости Елизаветы и детей, обучающихся в школе. 1769 г. Оригиналы. F0, 40; 36 ед., 78 лл.
2850 – 2862	Ордера, промемории, рапорты и допросные листы по делу о прижитии жительницей слободы Аджамки Варварой Глушихой незаконного ребенка от солдат, квартирующих в слободе. 1769 – 1772 гг. Оригиналы и копии. F0, 40; 13 ед., 32 лл.
2863	Известие о поимке беглого солдата Пермского батальона Баранова. Апрель 1770 г. Оригинал. F0, 1 ед., 1 лл.
2864 – 2883	Рапорты и доношения командиров батальонов коменданту крепости Елизавета о состоянии подчиненных им команд и др. вопросам. Май 1770 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 20 ед., 38 лл.
2884 – 2923	Рапорты и арматурные списки о наличии в магазинах провианта, фуража и боеприпасов. Май – июнь 1770 г. F0, 40; 40 ед., 57 лл.
2924 – 2968	Ордера, предписания и отношения, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Оригиналы и копии. Май – июнь 1770 г. F0, 40; 45 ед., 80 лл.
2969 – 2983	Ордера, рапорты и переписка по делу о запрещении казаками поселенцам с. Добрянки косить сено. Оригиналы, черновики. Июнь – декабрь 1760 г. F0, 40; 15 ед., 30 лл.
2984 – 3336	Указы военной коллегии, ордера и рапорты командиров рот инженерной команды о состоянии рот, о смерти солдат, о выплате денежного содержания и по другим вопросам. Июнь 1770 – декабрь 1778 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 353 ед., 680 лл.
3337 – 3344	Указы гарнизонной канцелярии, предложения и рапорты о заготовке сена для второй армии. Октябрь – ноябрь 1770 г. Оригиналы. F0, 40; 8 ед., 16 лл.
3345 – 3353	Рапорты и доношения, адресованные комендантской канцелярии крепости Елизаветы. 1770 год. Оригиналы. F0, 40; 9 ед., 18 лл.
3354 – 3377	Указы военной коллегии, ордера и конфирмация приговора содержащемуся под стражей подпрапорщику Староспольского пехотного полка Звягина и др. вопросам. 1770 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 24 ед., 46 лл.
3378 – 3381	Рапорты старосты слободы Клиницы Покровского и др. о причинении убытков и обид жителям проходившими воинскими частями. 1770 год. Оригиналы. F0, 40; 4 ед., 8 лл.

3382 – 3397	Рапорты о доставлении лошадей крепости Елизаветы, о выдаче паспорта на свободный проезд и по др. вопросам. 1770 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 16 ед., 32 лл.
3398 – 3425	Рапорты о выдаче со складов материалов для починки оружия и шанцевого инструмента для производства фортификационных работ и др. материалов. 1770 год. Оригиналы. F0, 40; 28 ед., 52 лл.
3426 – 3511	Пароли и лозунги на 1770 – 1774 годы, присланные в комендантскую канцелярию крепости Елизаветы. 1770 – 1774 гг. Оригиналы. F0, 86 ед., 210 лл.
3512 – 3521	Известия елисаветградской провинциальной канцелярии, рапорты и аттестаты, относящиеся к продовольствованию гарнизона и турок. Январь 1771 – январь 1772 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 10 ед., 15 лл.
3522 – 3536	Указы сената и военной коллегии, присланные генерал – майором Чертковым комендантской канцелярии крепости Елизаветы. Декабрь 1771 – январь 1772 года. Копии. F0, 40; 15 ед., 24 лл.
3537 – 3575	Указы, ордера, доношения, промемории, известия, реверсы и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Декабрь 1771 – июнь 1772 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 39 ед., 45 лл.
3576 – 3580	Билет и установление о выдаче билетов объезжающих из Москвы с соблюдением предохранительных правил против «моровой язвы», рапорты о получении этих документов и о проверке проезжающих на заставах. январь – октябрь 1772 года. Черновики и копии. F0, 5 ед., 12 лл.
3581 – 3582	Ордера коменданта крепости Елизаветы Дувинга поручику Галишеву и ведомость наличных вещей в запасном цейхаузе. Январь – декабрь 1772 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 2 ед., 20 лл.
3583 – 3592	Указы военной коллегии, ордера Вайкова и Елчанинова о перемещении по службе воинских чинов, о выплате жалования за фортификационные работы и др. вопросам. Апрель – май 1772 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 10 ед., 20 лл.
3593 – 3610	Рапорты и ведомости об отсутствии в новопоселенных слободах случаев заболевания опасной болезнью и ведомости. 1772 г. Оригиналы. F0, 40; 18 ед., 25 лл.
3611	Аттестатные и именные списки личного состава батальонов, входящих в состав гарнизона крепости св. Елизаветы и рапорты командиров батальонов комендантской канцелярии. 1772 г. Оригиналы, копии. F0, 40; 1 ед., 208 лл.
3612 – 3613	Указ сената о пропуске лиц только через учрежденные заставы и рапорт о исполнении его. 1772 г. Черновик и копия. F0, 2 ед., 8 лл.
3614	Учреждение о порядке отпуска товаров из Москвы в другие города с принятием мер против «моровой язвы». 1772 г. Копия. F0, 1 ед., 7 лл.
3615 – 3616	Присяга на чин подполковника премьер и секунд-майора, обер и унтер-офицеров и рядовых. 1772 – 1795 гг. Оригиналы. F0, 2 ед., 25 лл.
3617	Журнал для записи приказов коменданта по крепости Елизаветы. Февраль – сентябрь 1773 года. F0, 1 ед., 189 лл.
3618	Извещение о обнаруженном убитом запорожском казаке и о результатах осмотра тела. 8 августа 1773 г. Оригинал. F0, 1 ед., 2 лл.
3619	Рапорт поручика Петра Ганшиша о выдаче свечей для караула. 9 августа 1773 г. Оригинал. F0, 40; 1 ед., 2 лл.
3620 – 3621	Доношение вдовы поручика третьего батальона крепости Елизаветы Анны Степанищевой о насильственном отобрании у нее денег и вещей ее замужней падчерицей и реестр приданого падчерицы. Август 1773 г. Оригинал и копия. F0, 2 ед., 4 лл.
3622 – 3670	Ордера и рапорты о выплате денежного содержания, о переводе офицеров и солдат в другие части по состоянию здоровья и по другим вопросам. Сентябрь – октябрь 1773 г. Оригиналы. F0, 40, 80; 49 ед., 52 лл.

3671 – 3672	Указы новороссийской губернской канцелярии о разрешении построить мост через реку для удобства подвоза дерна и строительных материалов к месту работы. 1773 г. Оригиналы. F0, 2 ед., 4 лл.
3673 – 3703	Ордера, рапорты, известия и др. документы об отпуске леса для строительства в слободе Верблюжской, об увольнении рядовых и сержантов от службы и др. вопросам. 1773 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 31 ед., 50 лл.
3704 – 3731	Рапорты сотников и командиров команд о вещах, оставшихся после смерти рядовых, о выходцах на поселение и др. вопросам. 1773 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 28 ед., 52 лл.
3732 – 3749	Указы военной коллегии ордера и рапорты командиров батальонов комендантской канцелярии крепости Елизаветы. 1773 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 18 ед., 36 лл.
3750 – 3752	Рапорты елисаветградской провинциальной канцелярии о побегах нижних чинов и жителей слобод. 1773 г. Оригиналы. F0, 3 ед., 6 лл.
3753 – 3771	Ордера секунд-майора Петра Казаринова провиантмейстру третьего батальона Милонину крепости св. Елизаветы о раздаче провианта рядовым и капрамам. Январь – декабрь 1774 г. Оригиналы. F0, 40; 19 ед., 38 лл.
3772 – 3787	Ордера и предписания Якова Елчанинова и Петра Тютчева исполняющему должность коменданта крепости св. Елизаветы. Август – сентябрь 1774 г. Оригиналы. F0, 16 ед., 18 лл.
3788 – 3793	Известия елисаветградской провинциальной канцелярии о строительстве моста через р. Буг. 1774 г. Оригиналы. F0, 6 ед., 12 лл.
3794 – 3839	Рапорты о заготовке сена для лошадей на зиму, о перемещении личного состава, об отсутствии в слободах и командах заразных болезней, допросные листы и др. документы. 1774 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 46 ед., 95 лл.
3840 – 3873	Указы провиантского и комиссариатского правления, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Февраль – август 1775 г. Оригиналы. F0, 34 ед., 36 лл.
3874 – 3891	Рапорты об отправке нижних чинов Азовского пехотного полка в Ениколь, о доставлении сам с Бердянской косы, об отобрании в Зимовниках бывших запорожских казаков оружия. Июнь – июль 1775 г. Оригиналы повреждены. F0, 38 лл.
3892 – 3953	Указы, ордера, промемории, доношения, рапорты, формулярные списки и аттестаты, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Июль 1775 – март 1776 г. F0, 40, 80; 62 ед., 130 лл.
3954 – 3964	Рапорты и доношения купца Красноглазова о доставке по подряду провианта, о задержании в польских областях русских поселенцев и по другим вопросам. 1775 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 11 ед., 22 лл.
3965 – 3973	Ордер Елчанинова коменданту крепости св. Елизаветы, рапорты и допросные листы о бежавших солдатах 1-го батальона и вернувшихся в свою часть. 1775 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 9 ед., 15 лл.
3974 – 4012	Указы военной коллегии, ордера Елчанинова, Текелли и Муромцева и рапорты коменданту крепости св. Елизаветы о заключении мира с Турцией, о бежавших солдатах и др. вопросам. 1775 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 39 ед., 75 лл.
4013 – 4024	Промемории киевской инженерной команды, черного гусарского полка комендантской канцелярии крепости св. Елизаветы о восстановлении караула в инженерном квартале о бежавших солдатах, о смене команды на польской границе и др. вопросам. 1775 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 12 ед., 15 лл.
4025 – 4033	Отношение полковника Василия Зверева комендантской канцелярии крепости св. Елизаветы о смене постов в Вошивой и Камышоватой, рапорты с просьбой об отпуске домой на побывку и др. вопросам. 1775 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 9 ед., 12 лл.

4034 – 4035	Отношение и рапорт о перемещении жителя слободы Красный Яр Михаила Горбачева в плотницкий цех крепости св. Елизаветы. 1775 год. Оригиналы. F0, 2 ед., 4 лл.
4036 – 4043	Извещения елисаветградской провинциальной канцелярии комендантской канцелярии. 1775 год. Оригиналы. F0, 8 ед., 16 лл.
4044 – 4083	Рапорты командиров батальонов крепости св. Елизаветы в комендантскую канцелярию о бежавших солдатах. 1775 год. Оригиналы. 40; 40 ед., 53 лл.
4084 – 4116	Указы, ордера, промемории, известия, сообщения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Январь – февраль 1776 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 33 ед., 65 лл.
4117 – 4120	Рапорты купеческого правления комендантской канцелярии о наличии больных в городе. 2 – 5 марта 1776 г. Оригиналы 40; 4 ед., 8 лл.
4121 – 4162	Указы, ордера, доношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Март 1776 г. Оригиналы и копии, поврежденные плохим хранением. F0, 40; 42 ед., 85 лл.
4163 – 4293	Указы, ордера, известия, промемории, доношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Апрель – май 1776 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 31 ед., 250 лл.
4294 – 4322	Рапорты командиров батальонов комендантской канцелярии о состоянии подчиненных им команд, о закупке провианта и др. вопросам. Май 1776 г. Оригиналы. F0, 40, 80; 29 ед., 53 лл.
4323 – 4431	Указы государственной военной коллегии, новороссийской губернской канцелярии, обер, штер и кригс комиссарской комиссии при Украинской дивизии, ордера и приказы киевского обер-коменданта Елганинова, Петра Текелли, рапорты, доношения коменданту крепости Св. Елизаветы полковнику Соколову. Декабрь 1776 г. – январь 1777 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 109 ед., 123 лл.
4432 – 4459	Ордера коменданта крепости св. Елизаветы полковника Соколова казначею секунд-майору Лбову о закупке необходимых материалов. 1776 год. оригиналы. 40; 28 ед., 33 лл.
4460 – 4478	Рапорты командира 3-го батальона крепости Св. Елизаветы в комендантскую канцелярию об отпуске провианта и железа. 1776 г. Оригиналы. 40; 19 ед., 31 лл.
4479 – 4611	Указы государственной военной коллегии, украинской обер штер и кригс комиссарской комиссии, ордера киевского обер-коменданта Елганинова, генерал-майора Муромцева и др., рапорты батальонных командиров, ведомости о состоянии команд. Январь – февраль 1777 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 133 ед., 160 лл.
4612 – 4638	Ордера коменданта крепости Св. Елизаветы полковника Соколова казначею секунд-майору Лбову о выдаче денег на производство строительных и ремонтных работ, на выплату жалования и др. расходы. Январь – октябрь 1777 г. Оригиналы. 40; 27 ед., 54 лл.
4639 – 4657	Ордера коменданта крепости Св. Елизаветы полковника Соколова секунд майору Лбову об отпуске провианта для батальонной школы. Январь - декабрь 1777 г. Оригиналы. 40; 19 ед., 37 лл.
4658 – 4863	Указы, ордера, сообщения, доношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Май – июнь 1777 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 206 ед., 370 лл.
4864 – 5012	Указы Новороссийской губернской канцелярии, комиссии генерал - провиантмейстера, главного кригс комиссариата при Украинской дивизии, ордера киевского обер-коменданта Елганинова, Петра Текелли, генерал – майора Муромцева, рапорты командиров батальонов коменданту крепости Св. Елизаветы полковнику Соколову. август 1777 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 149 ед., 180 лл.

5013 – 5023	Рапорты командиров батальонов и рот комендантской канцелярии крепости Св. Елизаветы об исключении из списков нижних чинов и о переводе их в другие воинские части и их формулярные списки. Сентябрь 1778 г. Оригиналы. F0, 40, 80; 11 ед., 15 лл.
5024 – 5087	Указы, ордера, промемории, доношения, рапорты и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Декабрь 1777 – январь 1778 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 64 ед., 150 лл.
5088 – 5097	Рапорты коменданту крепости Св. Елизаветы полковнику Соколову о выдаче паспортов шестнадцати выходцам из Польши на свободный проезд от Кременчуга до российской границы и о командировании воинских чинов. 1777 г. Оригиналы. F0, 40, 80; 10 ед., 20 лл.
5098 – 5227	Ордера, рапорты и доношения командиров рот и батальонов коменданту крепости Св. Елизаветы о выдаче жалования нижним чинам, о перемещении личного состава и др. вопросам. Январь – ноябрь 1778 г. Оригиналы. F0, 40, 80; 130 ед., 240 лл.
5228 – 5321	Указы, ордера, промемории, доношения, рапорты и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Февраль - апрель 1778 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 94 ед., 203 лл.
5322 – 5430	Ордера, предложения, сообщения, промемории, известия, доношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Март 1778 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 109 ед., 200 лл.
5431 – 5564	Указы, ордера, сообщения, промемории, доношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Май 1778 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 134 ед., 250 лл.
5565 – 5659	Указы обер кригс комиссариатской комиссии при Украинской дивизии, коллегий иностранных дел и военной, слободской украинской канцелярии, ордера и приказы киевского обер-коменданта Елганинова, Петра Текелли и др. елисаветградской комендантской канцелярии. Июнь – июль 1778 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 95 ед., 132 лл.
5660 – 5800	Указы новороссийской губернской канцелярии, главного кригс комиссариата при Украинской дивизии, ордера киевского обер-коменданта Елганинова, ведомости о личном составе и состоянии батальонов крепости, рапорты на имя коменданта крепости Св.Елизаветы полковника Соколова. Август – сентябрь 1778 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 141 ед., 160 лл.
5801 – 5823	Рапорты и ведомости, представленные командирами рот и батальонов коменданту крепости Св. Елизаветы. сентябрь – декабрь 1778 г. Оригиналы. F0, 40, 80; 23 ед., 55 лл.
5824 – 5987	Ордера, указы, сообщения, промемории и рапорты, полученные канцелярией крепости и журналы их регистрации. Ноябрь 1778 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 164 ед., 259 лл.
5988 – 6126	Указы, ордера, промемории, доношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Св.Елизаветы. Ноябрь – декабрь 1778 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 139 ед., 237 лл.
6127 – 6281	Указы, ордера, предложения, промемории, сообщения, известия, донесения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Св.Елизаветы. 1778 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 155 ед., 240 лл.
6282 – 6417	Ордера, сообщения, промемории, доношения, рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Св.Елизаветы. 1778 год. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 136 ед., 235 лл.
6418	Указы, ордера, промемории, рапорты и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св.Елизаветы. Оригиналы и копии. 1778 г. F0

6419	Указы обер кригс комиссариатской комиссии, ордера, рапорты и ведомости о выплата жалования полкам и командам по третям года. 1778 – 1779 годы. Оригиналы и копии. F0, 40; 73 ед., 150 лл.
6420 – 6562	Указы, ордера, промемории, ведомости, ордера и доношения, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Март – апрель 1779 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 143 ед., 260 лл.
6563 – 6699	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты и доношения, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Июнь – июль 1779 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 137 ед., 202 лл.
6700 – 6917	Указы, ордера, промемории, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св.Елизаветы. август – сентябрь 1779 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 218 ед., 430 лл.
6918 – 7103	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. октябрь 1779 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 186 ед., 270 лл.
7104 – 7128	Указы обер кригс комиссариатской комиссии, ордера, рапорты, промемории и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Октябрь 1779 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 25 ед., 50 лл.
7129 – 7312	Указы, ордера, отношения, извещения, промемории и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Октябрь 1779 – январь 1780 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 184 ед., 385 лл.
7313 – 7498	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты и доношения, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Октябрь – ноябрь 1779 года. F0, 40, 80; 186 ед., 273 лл.
7499 – 7726	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты и доношения, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Декабрь 1779 – июнь 1780 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 228 ед., 430 лл.
7727 – 7742	Следственное дело об уплате секунд-майором Гладышевым пятисот рублей поручику Варнаховскому по векселю, данному в счет карточного долга. 1779 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 16 ед., 36 лл.
7743	Приказы, отдаваемые по (Елисаветградскому конных стрелков) полку. 1779 год. Оригиналы. F0, 1 ед., 60 лл.
7744 – 7774	Указы главного кригс комиссариата и ордера коменданта крепости Св. Елизаветы полковника Вукотича казначею Микулшину о выплате денежного содержания за сентябрьскую треть 1779 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 31 ед., 62 лл.
7775 – 7815	Указы обер кригс комиссариатской комиссии, ордера, рапорты, промемории и др. документы по комиссариатским делам. 1779 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 41 ед., 82 лл.
7816 – 8162	Указы, ордера, промемории, ведомости, формулярные списки, рапорты и доношения, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. 1779 год. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 347 ед., 650 лл. Примечание: в деле есть подлинник А.В. Суворова.
8163 – 8272	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Январь – февраль 1780 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 110 ед., 180 лл.
8273 – 8294	Рапорты, доношения и др. документы, относящиеся к делу о долгах, оставшихся после смерти командира батальона премьер-майора Копылова. 1780 год. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 22 ед., 42 лл.

8295	Журнал для записи исходящим из комендантской канцелярии крепости Св.Елизаветы ордерам, отношениям, рапортам и др. документам. Январь – ноябрь 1780 г. Оригинал. F0, 1 ед., 224 лл.
8296 – 8444	Указы, ордера, промемории, рапорты и другие документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св.Елизаветы. Март 1780 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 149 ед., 300 лл.
8445 – 8699	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св.Елизаветы. Март – июнь 1780 г. F0, 40, 80; 255 ед., 470 лл.
8700 – 8704	Рапорты и ведомости о наличии людей в гарнизонном штабе, батальонах и инженерной команде и о количестве лошадей. Апрель 1780 г. Оригиналы. F0, 40; 5 ед., 10 лл.
8705 – 8881	Указы, ордера, отношения, промемории, доношения, и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Август 1780 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 177 ед., 330 лл.
8882 – 9097	Указы, ордера, промемории, доношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Август – сентябрь 1780 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 216 ед., 440 лл.
9098 – 9291	Указы, ордера, промемории, ведомости, формулярные списки, рапорты и доношения, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Октябрь – ноябрь 1780 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 194 ед., 380 лл.
9292 – 9529	Указы, ордера, промемории, аттестаты, реверсы, доношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Ноябрь – декабрь 1780 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 238 ед., 400 лл.
9530 – 9804	Указы, ордера, промемории, доношения, рапорты и другие документы, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Декабрь 1780 – январь 1781 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 275 ед., 525 лл.
9805	Счет прихода и расхода провианта и фуража по провиантскому магазину в бытность смотрителем секунд-майора Лбова. 1780 год. Оригинал. F0, 1 ед., 116 лл.
9806 – 9976	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Январь – февраль 1781 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 171 ед., 345 лл.
9977 – 9982	Указы главной провиантской канцелярии, счетные ведомости и рапорты секунд-майора Титов о приходе и расходе фуража по елисаветградскому провиантскому магазину. Январь – март 1781 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 6 ед., 12 лл.
9983 – 10136	Указы, ордера, промемории, доношения, реверсы и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Св.Елизаветы. январь – май 1781 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 154 ед., 250 лл.
10137 – 10348	Указы, ордера, промемории, доношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Св.Елизаветы. Февраль – март 1781 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 212 ед., 400 лл.
10349 – 10552	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Апрель 1781 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 204 ед., 397 лл.
10553 – 10784	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св.Елизаветы. Июнь – июль 1781 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 232 ед., 468 лл.
10785 – 10943	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св.Елизаветы. Июнь – август 1781 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 159 ед., 370 лл.

10944 – 11245	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Сентябрь – октябрь 1781 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 302 ед., 570 лл.
11246 – 11445	Указы, ордера, отношения, промемории, доношения и рапорты, полученные в комендантской канцелярии крепости Св. Елизаветы. Октябрь – ноябрь 1781 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 200 ед., 370 лл.
11446 – 11694	Указы, ордера, промемории, доношения, рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Ноябрь – декабрь 1781 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 249 ед., 440 лл.
11695 – 11914	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Январь – февраль 1782 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 210 ед., 410 лл.
11915 – 12154	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Февраль – март 1782 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 240 ед., 415 лл.
12155 – 12330	Указы, ордера, сообщения, промемории, рапорты и доношения, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Март – апрель 1782 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 176 ед., 250 лл.
12331 – 12583	Указы, ордера, промемории, доношения, рапорты и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Апрель – июнь 1782 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 253 ед., 525 лл.
12584 – 12597	Рапорты командиров батальонов, артиллерийской и инженерной команд об отпуске положенных денег на выплату жалования и продовольствия для вновь причисленных нижних чинов. Май 1782 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 14 ед., 28 лл.
12598 – 12748	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Май 1782 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 151 ед., 250 лл.
12749 – 13006	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Июнь – июль 1782 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 258 ед., 500 лл.
13007 – 13252	Указы, ордера, сообщения, промемории, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Август - сентябрь 1782 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 246 ед., 450 лл.
13253 – 13511	Указы, ордера, сообщения, промемории, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Декабрь 1782 – январь 1783 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 259 ед., 513 лл.
13512 – 13523	Указы сената, военной коллегии, наместнических правлений, обер, кригс-комиссариатской комиссии, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Декабрь 1782 – январь 1783 г. Оригиналы и копии. F0, 12 ед., 30 лл.
13524 – 13738	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Февраль – март 1783 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 215 ед., 405 лл.
13739 – 13909	Указы, ордера, промемории, доношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Февраль – апрель 1783 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 171 ед., 350 лл.
13910 – 14212	Указы, ордера, промемории, доношения, рапорты и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Март – май 1783 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 303 ед., 600 лл.

14213 – 14392	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты и доношения, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Май – сентябрь 1783 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 180 ед., 270 лл.
14393 – 14725	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Июнь – июль 1783 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 333 ед., 510 лл.
14726 – 14930	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты и доношения, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Июль – август 1783 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 205 ед., 370 лл.
14931 – 15035	Указы, ордера, рапорты и др. документы о принятии мер предосторожности против распространившейся в Новороссийском крае заразной болезни. Сентябрь – ноябрь 1783 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 105 ед., 200 лл.
15036 – 15222	Указы, ордера, промемории, доношения, рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Октябрь – ноябрь 1783 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 187 ед., 380 лл.
15223 – 15412	Указы, ордера, промемории, доношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Ноябрь – декабрь 1783 г. оригиналы и копии. F0, 40, 80; 190 ед., 385 лл.
15413	Журнал для записи приказов, отданных комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Копии. 1783 год. F0, 1 ед., 154 лл.
15414 – 15552	Указы елисаветградской провинциальной канцелярии, ордера Петра Текелли, рапорты, ведомости батальонных и гарнизонного лекарей о наличии чумных больных в карантин и др. вопросам. 1783 год. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 139 ед., 180 л.
15553 – 15863	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Январь 1784 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 311 ед., 580 лл.
15864 – 15896	Указы, ордера, отношения, промемории, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Январь – июнь 1784 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 33 ед., 80 лл.
15897 – 16149	Указы, ордера, отношения, промемории, доношения, рапорты и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Май 1784 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 253 ед., 480 лл.
16150 – 16180	Указы военной коллегии Новороссийской губернской канцелярии, обер, кригс комиссариатской комиссии при четвертой дивизии, ордера, промемории и аттестаты, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Июнь – июль 1784 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 31 ед., 58 лл.
16181 – 16210	Рапорты, доношения, ведомости, полученные комендантом крепости Св. Елизаветы Петерсоном и комендантской канцелярией. Июлб 1784 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 30 ед., 60 лл.
16211 – 16334	Указы, ордера, промемории, сообщения, рапорты, ведомости, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Июль – август 1784 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 124 ед., 220 лл.
16335 – 16536	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты и доношения, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Июль – ноябрь 1784 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 202 ед., 300 лл.
16537 – 16789	Указы, ордера, отношения, промемории, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. август – сентябрь 1784 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 253 ед., 470 лл.

16790 – 16996	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. сентябрь – октябрь 1784 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 207 ед., 512 лл.
16997 – 17241	Указы, ордера, промемории, сообщения, рапорты, донесения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Ноябрь – декабрь 1784 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 245 ед., 490 лл.
17242 – 17434	Указы, ордера, промемории, отношения, рапорты, доношения, арматурные списки и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Ноябрь 1784 – март 1785 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 193 ед., 390 лл.
17435 – 17449	Формулярные списки штаб, обер и унтер офицеров крепости св. Елизаветы. 1784 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 15 ед., 60 лл.
17450 – 17491	Рапорты, городничего коменданту крепости св. Елизаветы о происшествии в городе, ведомости об оставшихся на складе оружейных и др. частях. Май 1785 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 42 ед., 84 лл.
17492 – 17498	Ордера Петра Текелля коменданту крепости св. Елизаветы о присылке ему пойманных беглых солдат и рекрутов и о зачислении их в гарнизон крепости. Май 1785 г. Оригиналы. F0, 7 ед., 14 лл.
17499 – 17645	Указы, ордера, отношения, промемории, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Июль 1785 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 147 ед., 250 лл.
17646 – 17853	Указы, ордера, отношения, промемории, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Июль – сентябрь 1785 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 208 ед., 420 лл.
17854 – 18038	Указы, ордера, отношения, промемории, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Сентябрь – октябрь 1785 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 185 ед., 350 лл.
18039 – 18049	Судебное дело елисаветградского мещанина Григория Новицкого по обвинению его в подговоре поселян слободы Клинцы к воровству и за скрытие им ворованных лошадей. 1785 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 11 ед., 22 лл.
18050 – 18063	Указы военной коллегии о вычете денег с капитана Трубникова за перерасход овса, об увольнении от службы за выслугой лет и по инвалидности нижних чинов и др. вопросам, а также прошения по этим вопросам. 1785 год. Оригиналы и копию F0, 40, 80; 14 ед., 38 лл.
18064 – 18181	Указы, ордера, доношения, промемории, ведомости и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Январь – февраль 1786 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 118 ед., 234 лл.
18182	Журнал для записи документов, исходящих из комендантской канцелярии крепости Елизаветы. Январь – март 1787 года. F0, 1 ед., 59 лл.
18183 – 18245	Указы, доношения, промемории, известия и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Январь – март 1786 г. Оригиналы. F0, 40, 80; 63 ед., 120 лл.
18246 – 18252	Отношения Ивана Синельникова коменданту крепости Елизаветы по поводу устройства и снабжения продовольствием 287 колонистов, прибывших из Риги. Февраль – октябрь 1787 г. Оригиналы. F0, 40, 80; 7 ед., 9 лл.
18253 – 18385	Указы, ордера, доношения, промемории, рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Март – апрель 1786 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 133 ед., 250 лл.
18386 – 18498	Указы, ордера, отношения, промемории и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Март – июнь 1787 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 113 ед., 160 лл.

18499 – 18619	Указы, ордера, доношения, рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Июнь - август 1786 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 121 ед., 201 лл.
18620 – 18774	Указы, ордера, ведомости, доношения, реверсы, рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Июль – сентябрь 1786 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 155 ед., 308 лл.
18775 – 18790	Опись помещения, отведенного под генеральный госпиталь в крепости Елизаветы, именной список лиц, находящихся на излечении, ордера, рапорты о содержании больных. Сентябрь 1787 г. Оригиналы. F0, 40; 16 ед., 38 лл.
18791 – 18810	Ордера, отношения, приказы и рапорты, полученные и отправленные из комендантской крепости Елизаветы. Октябрь – декабрь 1787 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 20 ед., 29 лл.
18811 – 18923	Указы, ордера, промемории, доношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Ноябрь – декабрь 1786 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 113 ед., 170 лл.
18924 – 19032	Указы, ордера, отношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Ноябрь – декабрь 1787 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 109 ед., 165 лл.
19033 – 19186	Указы, ордера, промемории, доношения, ведомости и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Ноябрь 1786 - январь 1787 год. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 154 ед., 302 лл.
19187 – 19195	Указы сената, военной коллегии, екатеринославского наместнического правления и главного кригс комиссариата, полученные комендантской канцелярией крепости Елизаветы. Декабрь 1786 – ноябрь 1787 г. Копии. F0, 9 ед., 20 лл.
19196 – 19199	Отношения, рапорты и объяснение по вопросу о вычете из жалования капитана Столярова в провиантском магазине состоящем под его смотрением. 1786 г. Есть докум. 1782 – 1783 гг. Оригиналы и копии. F0, 40; 4 ед., 7 лл.
19200 – 19220	Ордера Потемкина, Репнина, Ферзена и Розена об отчислении по состоянию здоровья из полков нижних чинов в гарнизонные команды и госпитали; промемории и рапорты по этому вопросу. Март – май 1788 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 21 ед., 25 лл.
19221 – 19244	Публикации о розыске бежавших солдат и рекрутов, ордера и рапорты о сохранности амуниции и вещей. декабрь 1788 – апрель 1789 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 24 ед., 37 лл.
19245 – 19262	Дело о подсудимых рядовых Таврического гренадерского полка Якове Ездакове и Архипе Шершневе, привлеченных к ответственности за упуск трех колодников. 1788 год. Копии, черновики. F0, 40; 18 ед., 40 лл.
19263 – 19281	Рапорты командиров батальонов комендантской канцелярии и коменданту Петерсону о смерти по болезни рядовых, о перемещении личного состава и по др. вопросам. Оригиналы и копии. Февраль 1789 г. F0, 40, 80; 19 ед., 38 лл.
19282 – 19548	Указы, ордера, промемории, рапорты и другие документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Февраль – март 1784 г. F0, 40, 80; 267 ед., 490 лл.
19549 – 19608	Сведения о снабжении больных, находящихся в Краковском генеральном госпитале, продовольствием и вещами. Ноябрь 1789 г. Оригиналы и копии. 40, 80; 60 ед., 118 лл.
19609 – 19639	Указы медицинской коллегии и комиссии обер, штер кригс комиссариата, полученные комендантской канцелярией крепости Св.Елизаветы. Декабрь 1789 – декабрь 1790 г. Оригиналы и копии. F0, 31 ед., 60 лл.

19640 – 19651	Ордера о сборе подвод у местных жителей для подвоза провианта армии в Молдавию; переписка об отправлении в свои полки нижних чинов, бывших на излечении в Трифоуцком госпитале. Январь – март 1790 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 12 ед., 24 лл.
19652 – 19936	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Январь- апрель 1790 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 285 ед., 530 лл.
19937	Ордер Михаила Коховского коменданту крепости Елизаветы Петерсону о переводе в гарнизонные батальоны рядовых из полевых полков по состоянию здоровья с приложением именного списка. Апрель 1790 года. Оригинал. F0, 1 ед., 4 лл.
19938	Приказы и распоряжения, отдаваемые по батальонам крепости в. Елизаветы. Июль – декабрь 1790 года. Копии. F0, 1 ед., 60 лл.
19939 – 19941	Переписка по вопросу о передаче оружия, боеприпасов и вещей, оставшихся после умерших нижних чинов в цейхауз крепости Св. Елизаветы. август 1790 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 3 ед., 6 лл.
19942 – 19944	Рапорты коменданту крепости Елизаветы Петерсону о переводе в елисаветградские гарнизонные батальоны нижних чинов и артиллерии. Декабрь 1790 года. Оригиналы. F0, 3 ед., 6 лл.
19945 – 19951	Подробное описание строевых лошадей Елисаветградского полка конных стрелков по батальонно. 1790 год. Оригинал. F0, 7 ед., 70 лл.
19952 – 19958	Указы военной коллегии, полученные комендантом крепости Св. Елизаветы. 1790 год. Оригиналы и копии. F0, 7 ед., 16 лл.
19959 – 20003	Указы, ордера, промемории, приказы, рапорты и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Январь – февраль 1791 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 45 ед., 80 лл.
20004 – 20025	Указы обер штер кригс комиссарской комиссии, рапорты и ведомости о постройке лаборатории при аптеке крюковского главного госпиталя; рапорты о поимке беглых солдат и допросные листы. Июль 1791 – ноябрь 1792 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 22 ед., 40 лл.
20026 – 20073	Дело по обвинению полкового хорунжего Куриленка и казаков Малеваного, Цыгельника и Лисыча в воровстве вещей у жителей села Заводовки Смелянской области. Июль – октябрь 1791 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 48 ед., 96 лл.
20074 – 20084	Переписка об отпуске штаб и обер офицерам по рецептам медикаментов бесплатно, а штабским чинам за плату; ведомость о состоянии 1-го батальона крепости Св. Елизаветы. Август 1791 – январь 1795 гг. Оригиналы и копии. F0, 40; 11 ед., 15 лл.
20085 – 20362	Указы, ордера, промемории, ведомости, рапорты и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. 1791 год. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 500 лл.
20363 – 20379	Указы комиссии кригс цалмейстера, приказы Потемкина Елисаветградскому полку конных егерей и другие документы. 1791 год. Оригиналы и копии. F0, 40, 17 ед., 30 лл.
20380 – 20391	Ордера коменданта крепости св. Елизаветы Петерсона плацмайорам Титову и Сельвинцову об отпуске продуктов для лиц, содержащихся под стражей. 1791 год. Оригиналы. F0, 40; 12 ед., 24 лл.
20392 – 20405	Дело о беглых рекрутах Иване Тимофееве, Григории Васильеве и Петре Коменском, обвиненных в ограблении Янкеля Цуковича. 1791 год. Копии. F0, 14 ед., 24 лл.
20406 – 20513	Указы, ордера, доношения, рапорты и ведомости по вопросу обмундирования и снабжения продовольствием воинских частей. 1792 – 1799 годы. Оригиналы, копии. F0, 40, 80; 108 ед., 235 лл.

20514 – 20516	Указ обер, штер, кригс комиссариатской комиссии о передаче александрийскому земскому исправнику карантинных домов, находившихся в ведении крюковского госпиталя, и опись принятых домой и имущества. Май 1792 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 3 ед., 6 лл.
20517 – 20557	Указы и промемории сороцкой провиантской комиссии, ордера главного дежурства соединенной армии на юге и др. документы, адресованные Елисаветградскому полку конных егерей. 1792 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 41 ед., 60 лл.
20558 – 20562	Переписка по вопросу о возвращении денег Платову, взятых Палембахом для приобретения лошадей для елисаветградского полка конных егерей. 1792 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 5 ед., 7 лл.
20563 – 20655	Указы военной коллегии, ордера, ведомости, промемории, рапорты и др. документы, полученные Елисаветградским полком конных егерей. 1792 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 93 ед., 150 лл.
20656 – 20667	Приказ и рапорты о производстве следствия над поручиком Пареным и прапорщиком Кусаковым о нанесении оскорбления жене капрала Мамзина и побоев ему самому. Июнь – июль 1792 г. Оригиналы. F0, 40; 12 ед., 24 лл.
20668 – 20678	Приходная книга для записи мундирных и амуниционных вещей по елисаветградскому полку конных егерей и ордера, относящиеся к этому вопросу. 1792 год. Оригиналы, копии, черновики. F0, 11 ед., 20 лл.
20679 – 20744	Указы главной провиантской комиссии и приказы главного дежурства украинской армии Елисаветградскому конноегерскому полку по вопросам заготовки фуража и провианта. 28 июня – 31 июля 1792 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 66 ед., 73 лл.
20745 – 20750	Рапорты, прошения и переписка по вопросу расследования дела об ограблении елисаветградского купца Григория Ильича. Март 1793 года. оригиналы и копии. F0, 40; 6 ед., 12 лл.
20751 – 20762	Указы, рапорты и переписка по вопросу о снабжении крюковского генерального госпиталя посудой для изготовления лекарств. Март – июль 1793 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 12 ед., 24 лл.
20763 – 20766	Уведомление крюковского госпиталя о получении из градижской полевой аптеки ящика с медицинскими инструментами и запрос Рязского пехотного полка о состоянии здоровья больных нижних чинов. Май 1793 года. Оригиналы. F0, 40; 4 ед., 9 лл.
20767 – 20770	Отношение крюковского госпиталя об отсылке градижской полевой аптеке старого ящика с инструментами и указ медицинской коллегии об отпуске лекарств по каталогам. Апрель – май 1793 г. Оригиналы, черновики. F0, 40; 4 ед., 9 лл.
20771	Указ военной коллегии о новом наборе рекрут из расчета один из пятисот 31 октября 1793 года. Копия. F0, 1 ед., 6 лл.
20772 – 20779	Переписка по вопросу обвинения земским судьей Верещагой о причинении секунд-майором Рославлевым и его командой обид жителям с. Березы и ведомость о расквартировании команд донского войска. 1793 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 8 ед., 16 лл.
20780 – 20814	Ордера Игельстрома, Хрущова, Мормасова и приказы генерального дежурства генералам Денисову, Вульффу и др. Май 1794 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 35 ед., 46 лл.
20815 – 20830	Отношения елисаветградского магистрата комендантской канцелярии об установлении цен на провиант в местном провиантском магазине. Сентябрь 1794 – декабрь 1795 года. Оригиналы. 40; 16 ед., 32 лл.
20831 – 20842	Указы сената, военной коллегии и черноморского адмиралтейства, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Октябрь - декабрь 1794 года. Оригиналы и копии. F0, 12 ед., 55 лл.

20843 – 20886	Указы, ордера, ведомости и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Декабрь 1794 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 44 ед., 60 лл.
20887 – 21049	Указы, ордера, промемории, рапорты, ведомости и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. 1794 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 163 ед., 250 лл.
21050	Приказы, отдаваемые комендантом крепости св. Елизветы по батальонам, инженерной и артиллерийской командам. 1794 год. Копии. F0, 1 ед., 106 лл.
21051 – 21055	Переписка о содержании пленных турок, взятых под крепостью Березань, и о довольствовании их из экстраординарных сумм, согласно предписания М.И. Голенищева-Кутузова. 1789 год. Оригиналы и черновики. F0, 5 ед., 10 лл.
21056 – 21115	Указы провиантмейстерской конторы, екатеринославской казенной палаты, ордера и рапорты по егерскому полку, список офицеров легкоконных полков, произведенных в высшие должности и др. документы. 1792 г. Оригиналы, копии, черновики. F0, 40, 80; 60 ед., 80 лл.
21116	Журнал для записи приказов, отдаваемых батальонам и артиллерийской команде крепости св. Елизаветы. Январь – май 1795 года. Оригинал. F0, 1 ед., 76 лл.
21117 – 21185	Указы, ордера, промемории, доношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Февраль – апрель 1795 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 69 ед., 100 лл.
21186 – 21224	Указы, ордера, доношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Май – июнь 1795 г. Оригиналы. F0, 40; 39 ед., 60 лл.
21225 – 21263	Рапорты, доношения и выписки из решения еленского и ольгопольского уездных судов по делу об обвинении жителя м. Ряшкова Александра Соколова в воровстве. Июнь 1795 – апрель 1796 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 39 ед., 50 лл.
21264 – 21362	Указы, ордера, доношения, промемории и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Июль – сентябрь 1795 года. Оригиналы. F0, 40, 80; 99 ед., 130 лл.
21363 – 21398	Указы, ведомости и сведения о снабжении продовольствием больных, находящихся в крюковском генеральном госпитале. Август 1795 года. оригиналы. F0, 40; 36 ед., 51 лл.
21399 – 21437	Указы, ведомости и ведения о снабжении продовольствием больных, находящихся в крюковском генеральном госпитале. Сентябрь 1795 года. Оригиналы. F0, 40, 80; 39 ед., 80 лл.
21438 – 21517	Указы, ордера, доношения, рапорты и прошения, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Сентябрь – октябрь 1795 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 70 ед., 130лл.
21518 – 21553	Дело о содержащихся под стражей беглых рекрутов Даниле Матвееве, Емельяне Кривообокове и Иване Чинове, уличенных в воровстве четырех лошадей. Сентябрь 1795 – январь 1796 года. Оригиналы. F0, 40; 3бд., 57л.
21554 – 21565	Дело об осуждении казака Василия Ананьева за побег из полка и за воровство. 25 октября 1795 г. – 22 декабря 1795 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 12ед., 34 лл.
21566 – 21609	Дело по обвинению отставного капрала Христофора Велкова и его товарищей Тимофея Кузьменко и Ивана Герасимова в воровстве товаров из лавки купца Игнатия Пишненка. Октябрь – декабрь 1795 – март 1796 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 44 ед., 90 лл.
21610 – 21628	Дело о беглом рекруте Якове Сметанине, сужденном за побег и воровство. 26 ноября 1795 г. – 13 апреля 1797 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 19 ед., 46 лл.
21629 – 21651	Дело о воровстве беглыми рекрутами Иваном Алексеевым и Андреем Ивановым и мещанином Николаем Казаниным лошадей. Январь – март 1796 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 23 ед., 48 лл.

21652	Ордера секунд-майору Чулашникову о приеме им денежных сумм и провианта. 1 январь 1796 г. – декабрь 1796 г. Оригинал. F0, 1 ед., 30 лл.
21653	Журнал для записи исходящих ордеров, приказов и других документов. Справки о состоянии крепости. Июнь - - октябрь 1796 года. Оригинал. F0; 1 ед., 129 лл.
21654	Журнал для записи приказов, отдаваемых батальонам и артиллерийской команде крепости Св. Елизаветы. 1796 год. Оригинал. F0; 1 ед., 73 лл.
21655 – 21725	Указы военной коллегии и ордера генерал-майора Александра Бибикова Елисаветградскому полку конных егерей. 1796 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 71 ед., 120 лл.
21726 – 21727	Решение екатеринославского наместнического правления о колоднике Сидоре Заваленкове, обвиняемом в подделке отпускного паспорта. 1796 год. Оригинал и копия. F0, 2 ед., 6 лл.
21728 – 21745	Паспорта, выданные воинским чином на передвижении к своим частям и командировки. 1796 – 1797 годы. Оригиналы и копии. F0, 18 ед., 19 лл.
21746	Журнал для записи приказов, отдаваемых батальонам и артиллерийской команде крепости св. Елизаветы. Январь – май 1797 года. Оригинал. F0; 1 ед., 61 лл.
21747 – 21749	Дело о беглых рекрутах Акиме Касцове с товарищами, осужденных за воровство кож. Февраль 1797 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 3 ед., 31 лл.
21750 – 21763	Указы государственной военной коллегии коменданту крепости св. Елизаветы. Февраль – март 1797 года. Оригиналы. F0; 14 ед., 20 лл.
21764 – 21785	Указы государственной военной коллегии коменданту крепости св. Елизаветы. Февраль – март 1797 года. Оригиналы. F0; 22 ед., 26 лл.
21786 – 21787	Ордер коменданта крепости св. Елизаветы, указ и допросные листы по делу об осуждении беглого солдата Алексея Хахардина и его товарищей за совершенные преступления. Апрель 1797 года. Копии. F0; 2 ед., 4 лл.
21788 – 21830	Указы, предписания, отношения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Октябрь 1797 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 43 ед., 82 лл.
21831 – 21904	Указы, ордера, прошения, переписка и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Ноябрь 1797 года. Оригиналы. F0, 40, 80; 74 ед., 140 лл.
21905 – 21930	Указы, ордера, доношения, прошения и рапорты, полученные комендантской канцелярией крепости св. Елизаветы. Ноябрь 1797 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 26 ед., 60 лл.
21931 – 21966	Указы военной коллегии, ордера, рапорты, реестры и переписка по вопросу снабжения фуражом строевых и подъемных лошадей гусарского Дунина полка. Декабрь 1797 – январь 1798 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 36 ед., 50 лл.
21967 – 21975	Указы о производстве офицеров в следующие чины и о перемещении их. 1797 год. Копии. F0; 9 ед., 20 лл.
21976 – 22018	Дело об осуждении Калюшного и Гущина за побег из гусарского полка и за воровство, переписка по этому вопросу, о снабжении полков продовольствием, ордера, рапорты и др. материалы. 1797 г. Оригиналы. F0, 40, 80; 43 ед., 75 лл.
22019 – 22073	Указы военной коллегии, ордера и рапорты, полученные гусарским Дунина полком. Январь – февраль 1798 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 55 ед., 64 лл.
22074	Журнал для записи приказов, отдаваемых по батальонам и артиллерийской команде крепости св. Елизаветы. Январь – май 1798 года. Оригинал F0; 1 ед., 51 лл.
22075 – 22092	Следственное и судебное дело над солдатом гарнизонного Дашкова полка за побег со службы и совершение других преступлений. 8 января – 24 мая 1798 г. Оригинал. F0, 40; 18 ед., 59 лл.
22093 – 22108	Указы, ордера, рапорты, прошения, полученные в гусарском Дунина полку. Февраль – март 1798 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 16 ед., 31 лл.

22109 – 22116	Ордера и переписка, относящиеся к снабжению солдат вещами и амуницией, а также о заготовке фуража, полученные в гусарском Воропайском полку. Февраль – июль 1798 года. Оригиналы и копии. F0, 40; 8 ед., 16 лл.
22117 – 22124	Дело по осуждению солдата Ивана Федорова и казака станицы Покровской Федора Кашкина за воровство лошадей. 15 марта – 17 апреля 1798 года. Оригиналы. F0, 40; 8 ед., 29 лл.
22125 – 22133	Указы военной коллегии, ордера и рапорты о снабжении фуража для строевых лошадей Воронежского гусарского полка. Март – май 1798 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 9 ед., 18 лл.
22134 – 22152	Указы военной коллегии, ордера генерала Михенина, полученные гусарским генерал-майора Воропайским полком. Март – ноябрь 1798 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 19 ед., 27 лл.
22153 – 22163	Указы, ордера, рапорты и переписка о снабжении продовольствием личного состава дунайского и гусарского Дунина полков и о заготовке фуража для строевых и подъемных лошадей. Апрель 1798 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 11 ед., 20 лл.
22164 – 22196	Указы сената, военной коллегии, ордера, ведомости и рапорты, полученные в гусарском Воропаевском полку. Май – июль 1798 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 33 ед., 63 лл.
22197 – 22223	Ведомости и рапорты о израсходованном фураже для лошадей гусарского Воропаевского полка. Июнь 1798 г. Оригиналы. 40, 80; 27 ед., 46 лл.
22224 – 22245	Указы, ордера, рапорты, расчеты, ведомости и переписка об отпуске и израсходовании фуражной суммы в гусарском Воронежском полку. Август 1798 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 22 ед., 41 лл.
22246	Приказы и пароли, отдаваемые комендантом крепости Св. Елизаветы батальонам, ротам и патрулям. Август – декабрь 1798 г. Копии. F0, 1 ед., 80 лл.
22247 – 22268	Указы, ордера, рапорты и др. документы, полученные Воропайским гусарским полком. Сентябрь – октябрь 1798 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 22 ед., 26 лл.
22269 – 22281	Указы военной коллегии и ордера, полученные гусарским Воропайского полком. Сентябрь – октябрь 1798 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 13 ед., 17 лл.
22282 – 22310	Дело об осуждении беглого солдата Назара Куханова за совершенные им преступления. Май 1798 – август 1799 г. Оригиналы. F0, 40; 29 ед., 60 лл.
22311 – 22322	Ордера генерал – майора Дунина полковнику фон-Сиверсу по вопросам обмундирования, передвижения и выплаты денежного довольствия подчиненных ему команд. Декабрь 1798 – апрель 1799 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 12 ед., 17 лл.
22323 – 22335	Указы сената, военной коллегии, ордера, рапорты и доношения, полученные Воропайского гусарским полком. 1798 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 13 ед., 89 лл.
22336 – 22354	Именные списки на получение продовольствия и фуража для гусарского Дунина полка и расписки в получении денежного содержания. 1798 год. Оригиналы. F0, 40; 19 ед., 58 лл.
22355 – 22362	Судебное дело о беглом солдате Мартыне Иванове. Февраль – март 1799 года. Оригинал. F0; 8 ед., 18 лл.
22363 – 22366	Дело о подсудимом рядовом Якове Гусеве, обвиняемом в покупке ворованной лошади. Апрель 1799 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 4 ед., 9 лл.
22367 – 22389	Ордера, отношения и переписка оберпровиантмейстера по вопросу снабжения гусарского Сухарева полка продовольствием, фуражом, свинцом и пороком. Май – июнь 1799 г. Оригиналы и копии. F0, 40; 23 ед., 33 лл.
22390 – 22422	Указы военной коллегии, ордера генерала от инфантерии Гудовича, генерал-майора Розена и др. документы, полученные гусарским Сухарева полком. Май – август 1799 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 33 ед., 53 лл.

22423 – 22435	Судебное дело унтер-офицера Борисова, обвиняемого в двоеженстве и подделке паспорта. 27 июля 1798 г. – 24 марта 1799 г. Оригиналы и копии. F0, 13 ед., 47 лл.
22436 – 22511	Указы, ордера, рапорты, формулярные списки, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Октябрь – ноябрь 1799 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 76 ед., 135 лл.
22512 – 22520	Указы сената, военной коллегии, ордера Гудовича и Розена Сухареву полку. 1799 год. Оригиналы и копии. F0, 9 ед., 30 лл.
22521 – 22548	Указы военной коллегии, ордера генерал-майора Розена, генерал - провиантмейстера и переписка о продовольствовании гусарского Сухарева полка. 1799 год. Оригиналы и копии. F0, 40, 28 ед., 56 лл.
22549 – 22557	Указы сената, военной коллегии и ордера генерал-майора барона Розена гусарскому Сухареву полку. 1799 год. Оригиналы и копии. F0, 9 ед., 19 лл.
22558 – 22570	Ордера генерала Михенина, рапорты и др. документы, полученные гусарским Сухаревым полком. Февраль 1800 года. Оригиналы. F0, 40, 13 ед., 18 лл.
22571 – 22677	Указы, ордера, ведомости, рапорты и доношения, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Март 1800 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 107 ед., 212 лл.
22678 – 22697	Ордера, отношения и рапорты на имя генерал-майора Ф. Д. Сухарева. Июнь 1800 года. Оригиналы. F0, 40, 20 ед., 30 лл.
22698 – 22702	Указы сената и ордера генерала от кавалерии Михенина гусарскому Сухареву полку. Август – ноябрь 1800 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 5 ед., 15 лл.
22703	Книга для записи отдаваемых по крепости св. Елизаветы приказов и паролей, смен караулов на гауптвахте и начальников караулов. Сентябрь 1800 – июль 1802 г. Оригиналы и копии. F0, 1 ед., 38 лл.
22704 – 22734	Указы военной коллегии, сената, ордера генерала от кавалерии Михенина и рапорты, поступившие в гусарский Сухарева полк. Октябрь – ноябрь 1800 г. Оригиналы. F0, 40, 31 ед., 35 лл.
22735 – 22747	Указы военной коллегии, ордера, отношения генерала от кавалерии Михенина гусарскому Сухареву полку. 1800 год. Оригиналы и копии. F0, 40, 13 ед., 25 лл.
22748 – 22758	Ордера, рапорты и прошения по поводу возвращения беглых солдат, пополнения конского состава и др. вопросов в гусарском Сухаревом полку. 1800 год. Оригиналы. F0, 40, 11 ед., 14 лл.
22759 – 22770	Дело о предании суду майора Висковитова и поручика Зимсона 1-го из гусарского Сухарева полка за растрату казенных денег. 1800 год. Оригиналы. F0, 12 ед., 16 лл.
22771	Приходные и расходные ордера комиссариатского ведомства о денежной казне госпиталя. 1800 год. Оригиналы. F0, 1 ед., 17 лл.
22772 – 22894	Указы, ордера, промемории, рапорты, доношения и др. документы, адресованные командиру елисаветградскими инвалидными ротами майору Дерашинскому. Апрель – июнь 1804 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 123 ед., 250 лл.
22895 – 23010	Указы, ордера, промемории, рапорты, доношения и др. документы, полученные комендантской канцелярией крепости Св. Елизаветы. Сентябрь – октябрь 1804 года. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 116 ед., 185 лл.
23011	Журнал для записи исходящих из правления инвалидных рот крепости Елизаветы документов. 1804 год. Оригинал. F0, 1 ед., 125 лл.
23012 – 23149	Указы, ордера, ведомости, рапорты, доношения и др. документы, адресованные командиру елисаветградскими инвалидными ротами майору Деражинскому. Январь – апрель 1805 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 138 ед., 250 лл.
23150 – 23151	Журнал для записи отдаваемых по батальонам и ротам приказов и рапортиция о раздаче нижним чинам денег и вещей. 1807 год. Оригинал. F0, 2 ед., 48 лл.

23152 – 23202	Указы, ордера, промемории, рапорты и доношения, адресованные командиру инвалидными ротами крепости св. Елизаветы подполковнику Нотбеку. Октябрь – декабрь 1812 г. Оригиналы и копии. F0, 40, 80; 51 ед., 100 лл.
23203 – 23285	Указы, ордера, ведомости, рапорты и др. документы, поступившие в правление елисаветградскими инвалидными ротами и командами. 1841 год. Оригиналы и копии. F0, 40; 83 ед., 120 лл.
23286 – 23434	Приказы по елисаветградской уездной инвалидной команде о препровождении арестованных к месту назначения. 1820 – 1821 годы. Оригиналы 40, 80; 149 ед., 250 лл.
23435 – 23437	Список малолетних детей служителей инвалидной команды и тетради елисаветградского уездного инвалида для записи прихода и расхода денег, отпущенных для улучшения пищи инвалидам, следующим в разные города. Июнь – октябрь 1821 г. Оригиналы. 40, 3 ед., 12 лл.
23438 – 23490	Указы главной провиантской комиссии, промемории елисаветградской провиантской комиссии и ордера (подлинные) М. И. Голенищева – Кутузова корпусу конных егерей. Оригиналы, копии. 1789 год. F0, 40, 80; 53 ед., 86 лл.
	В описи числится 23490 ед хр. Литерных, пропущенных нет. 28.02.1991 г. ред. I к. С. П. Терещенко
23491	Нач: «запорожских двух казаков...» [XVIII ст.] Без начала и конца 1 л. в пятнах
23492	[Правила содержания арестантов в крепости св. Елизаветы] [XVIII в] Без начала и конца 1 л. В описи числится 23492 ед. хр Литерных, пропущенных нет. 14.01.1992 г. ред. I к. С. П. Терещенко

РОЗДІЛ 3.

Справа 1.

Житель крепости св. Елисаветы ездит в запорожские степи покупать лошадей для корсунского губернатора.

Октября 17 дня 1762 года. По указу Ее Императорского Величества крепости св. Елисаветы гарнизонная канцелярия слушала допрос содержащегося здесь под караулом крепости св. Елисаветы жителя казака Ефима Юрченка в котором показал:

Прошлого де 1761 году декабря в последних числах з данным ему Юрченку по представлению полковой слободской канцелярии из оной, гарнизонной канцелярии паспортом отпущен он в польское местечко Корсунь з братом его Павлом Юрченком для торгового промысла двумя возами одним пароконным а другим пароволовым и по прибытии туда накупя тамо овса с тем пароволовым возом одного брата отпустил в крепость и тот данной папшорт ему отдал а сам остался в Корсуне у дяди своего тамошнего жителя Данилы прозываемого Квашиенка и проживал у него недель с 6 а потом оной Квашиенко подговорил его Юрченка ехать в запорожские дачи для покупки там на данные оному Квашиенку от корсунского губернатора деньги 150 рублей лошадей куда он ехать с ним согласился и сего ж году пред сырною неделю дней за 6 взявши живущего в Корсуне при оном губернаторе запорожского брюховецкого куренного Омелька Ляшка и от того губернатора папшорт поехали на его Юрченка двух лошадях саньми чрез новосербский могильной шанец (24) и объявьясь там Командиру по пропуске поехали мимо крепости св. Елисаветы тайными дорогами «запорожские дачи а по прибытии туда на Ингульце в урочище Городище полтавского куреня к козаку Дорошу а прозвания не знает у коего купили 2 лошадей приметам мерина гнедого горбатого за 15 рублей да рыжего с лысиной за 18 рублей а оттоль приехали, в зимовник состоящий при урочище называемом Устья Белой запорожского козака брюховецкого куреня Савки а прозвания не знает и у него купили пару лошадей одного мерина лысого рыжего за 18 рублей а другого вороного за 20 рублей и с теми лошадьми поехали запорожскими дачами по зимовникам и приехав рекою Ингулом в балку Бузовую и остановясь тамо подле сева усмотрели едущих из слободы Калиновки в сечь ватажан и спрося кто близь того сена был и как они объявили что незнамо, какого человека видели едющего верхом по степи то из них вышеписанный брюховецкого куреня бывший козак Омелько поехавши и нашел в построенном курене 2 человек гайдамак стеблевского куреня Василия Чорного да другого запорожского козака а которого куреня незнает Тимоша Кучера и при них 6 лошадей и с ними сообщась обедали а между тем из крепости св. Елисаветы наехала туда команда кою они издалека усмотря севши на своих а те два человека Чорной и Кучер также на своих лошадех ушли в запорожскую сечь и усмотря в одной балке ходящих 10 лошадей погнали к урочищу Грузкой куда приехав на одной лошади гайдамака прозываемым Грива которой с бывшим с ним вышеписанным Тимошем Кучером от них взял с собою своих лошадей четырех отлучились а они Юрченко Квашиенко и Омелько да Василий Чорной передневали ночью прогнали тех 10 лошадей обще с накупленными мимо крепости верстов в 8 степью в Польше и проехав мимо новосербского могильного шанца тайным образом прибыли в Польшу а тамо продали из тех отогнанных лошадей трех смелянской, губернии села Грузкой жителю Ивану Богороду а за сколько и заведомо ль краденых по причине небытия его при том не знает да в том же селе подарили одну лошадь тамошнему попу которого сын здесь под караулом содержится а одну подарили ж корсунскому губернатору, а заведомо ль того не знает же а двух лошадей вышеписанный Василий Чорной оставил у себя и оный Чорной тож и Омелько ныне находятся в Корсуне а он Юрченко с Квашиенком в минушем апреле месяце приехали в крепость св. Елисаветы где он Юрченко по оговору вышеписанного Кучера в том отогнании лошадей взят под караул а помянутый Квашиенко бежал в Польшу более ж на воровствах и разбоях он Юрченко не бывал и с таковыми людьми сообщения не имеет а по справке в оной гарнизонной канцелярии из коша войска запорожского объявлено что оные 10 лошадей отогнаны на степи в Сугаклеи Камышеватой у запорожского козака Степана Блакитного и требовано чтобы поиманных и содержащихся здесь воров не ведают ли они кто тех лошадей отогнал допросить. (Кучер показал сходно с вышеизложенным). А от помянутого запорожского козака Блакитного доношением и при том приложенным реестром объявлено за те лошади иску 230 рублей в который иск из имуществва бывшего здесь польского жителя Корнея Квашиенка взыскано 147 р. 35 к. а достальные из пожитков отца его Юрченка взысканы и оной запорожский козак Блакитной во всем удовольствован.

Приказали: Юрченка высечь плетьюми нещадно и обязать поруками.

Справа 2.

За недостатком леса переселенцы бегут обратно в Польшу. Поляки являются вооруженной силой и возят их.

Февраля 18 дня 1763 года. В гарнизонную канцелярию из полковой слободской канцелярии репорт.

Пред сим но репортам слободы Новоархангельской сотника Константинова крепости св. Елисаветы в гарнизонную канцелярию из полковой слободской канцелярии представлено, что тамошние новоархангельские жители за неимением для топлива изб дров побегу чинить в польские места начали да многие ж тамошние обыватели сошедшись имеют разговоры что они здесь жить не в состоянии, с прошением на то определения, точию по сему и до сего полковая канцелярия в получении резолюции не имеет; а ноне означенный сотник Константинова паки в полковую канцелярию репортует что прошлого января с 31 февраля против 1 чисел ночным временем пришедши на здеишую сторону польской Покотиловой слободы вооруженные жители новоархангельского выборного козака Ивана Штанка з женою детьми и со всем его имуществом на польскую сторону забрали и квартирующего у него Штанка московского драгунского полку драгуна который развязавшимс х команде дал знать точию он сотник з стариною и козаками прибежа к двору его Штанка кой поселением состоит над самым берегом реки Синюхи, никого не застал, а слышно только было что из той на здеишую стороны польские жители пальбу производили и тот козак Штанко ноне в оной Покотиловой слободе жительствует, до сего ж февраля 2 числа той же слободы выборный козак Степан Нечитайло з сыном Иваном з женами детьми и со всем их имуществом из своего Футора состоящего к слободе Добрянке над рекою Синюхою бежали о которых хуторной подпрапорного Дзюбенка человек Илья Кравец бывший тогда по его нужде в футоре одного Нечитайла объявил, что и его Нечитайла а сыном его польские козаки коих было до 10 человек и с ними до 15 подвод тож и одного Кравца связанного в прописанную польскую Покатиловскую слободу забрали и оттоль его Кравца отпустили а Нечитайло с сыном и до сего тамо находятся; до сего ж Февраля с 3 против 4 чисел ночным временем той же новоархангельской слободы житель Андрей Коваль з женою и со всем его имуществом на польскую сторону бежал. О чем гарнизонной канцелярии представляя полковая слободская канцелярия покорно просит об отводе под здеишее слободское поселение лесов дабы поселенцы ... врозь разбежаться не могли а как поступать впредь с польскими козаками наезжающими для увоза здеишних жителей резолюцией не оставить.

Справа 3.

Допрос пяти гайдамак, причастных колиивщине.

Августа 18 и 19 дня 1768 года присланные при предложениях от полковника Корфа бывшие в Польше на грабительстве нижеписанные малороссияне в елисаветградской провинциальной канцелярии допрашиваны и показали:

1. Омелько Вороной. От роду ему 30 лет родом малороссийского лубенского полку местечка Пирятина а назад тому лет с 10 зашел на сю сторону реки Днепра и ездил для покупки соли и рыбы несколько раз в сечь запорожскую но во оной в причислении ни в каком курене не было и ныне не состоит и находился при разных чумаках во услужениях а потом зашел паки за Днепр малороссийского нежинского полку в местечко Конотоп и оттель по найму тамошнего жителя Поляшка гоняль до Гданска волы оттель же перешел на сю сторону и находился во услужении чорного гусарского полку у капитана Константина Иванова 2 года а сего 768 года в июне месяце по выслужены у онаго капитана Константина Иванова договорная термина находился з гайдарями а более их званей и имен не знает в урочище Хмелевых Боераках отколь сего 768 году июня в последних числах с идущими в Польшу на грабительство запорожскими козаками пятью человеки а каких курений и как их зовут и прозывают не знает пошел и в смелянской губернии нашли з гайдамацкою партией ватажка прозванием Саражина с которым ходили в польское местечко Паволоче но что с ойого местечка жиды и поляки разишежались ничего не грабили почему он Вороной от оной партии отстал с тем намерением чтобы возвратиться в Россию и следуя нашея в польском селе Поповке козака Ивана Скалозуба а потом запорожского козака щербиновского куреня Павла Собка который объявил им что уже в Польше грабительства пресечены почему они все трое взяв намерение возвратиться в Россию и недоходя до российской границы польскими мужиками пойманы и отправлены в шанец Новомиргородский а оттоль и сюда в крепость св. Елисаветы присланы напрежде он Вороной на воровствах и на разбоях не бывал и с таковыми людьми знакомства не имел а и было ль от кого какое и кому ити в Полишу на грабительство дозволение чинено он Вороной не знает.

2. Василий Хандусенко. От роду ему 33 года родом малороссийского переяславского полку сотни ирклевской села Панского а в малых летах отцом его заведен в Польшу черкасской губернии в село Ломовате где и ныне

проживает а сего году в июне месяце а которого точно числа не помнит пристал к бывшему в то время в местечке Медведовке для грабительства поляков и жидов з гайдамацкой партией ватажку прозываемому Неживому и находился со оным только одну неделю а нигде грабежа смертного убийства и зажигательства не чинили а когда приехал с командою малороссийской чигрин дубровской сотник Бутовской и оную партию разбил то он Хандусенко бежал паки во оное село Ломовате в дом свой где его жена з детми находится и находился после того к своем доме 3 недели и по объявлению тамошних жителей вышеписанному сотнику чигриндубровскому Бутовскому о бытии его Хандусенко в Польше и гайдамацкой партии взять под караул и отправлен в шанец Крыловский к подполковнику Хорвату а от одного подполковника Хорвата в шанец Глинск к господину полковнику Чорбе от которого и в сию канцелярию прислан.

3. Моисей Хуртула. От роду ему 25 лет родом малороссийского лубенского полку сотни Лохвицкой местечка Лохвицы а оттоль зашел назад тому более 10 лет в Польшу чигиринской губернии в село Боровицу где прошлого 767 года женись на дочери тамошнего жителя Ивана Удовиченка Евдокии проживал посеи 768 год а сего 768 года о бытии его в гайдамацкой партии и каким образом под караул взят и во всем показал против допроса Василия Хандусенко сходственно.

4. Конон Мищенко. От роду ему 37 лет родом малороссийского переяславского полку сотни ирклевской села Мелников отколь в малых летах а сколько тому будет лет не знает отцом его Васильем заведен в Польшу в село Русскую Поляну где его отец и умре а он Мищенко и по ныне во оном проживает а сего 768 года о Троицине дни услыша он Мищенко что гайдамацкий полковник Железняк с гайдамацкой партией находится в местечке Смелой почему и он Мищенко с 5 человеки бродягами согласись в его шайку пристали и со оным только был в трех польских селах яко то в Орловце в Балаклеи и в Городище а со одного села Городища тайно бежал и не чиня нигде как со оным Железняком так и ни с кем другим грабительства смертного убийства и зажигательства возвратился в дом свой в вышеписанное село Русскую Поляну и по объявлению от тамошних жителей о том его бытии (в) гайдамацком сборище приехавшим малороссийским сотником Бутовским взят под караул и отправлен жолтого гусарского полку в шанец Глинск а оттоль и сюда в крепость св. Елисаветы прислан более ж сего на воровствах и разбоях небывал и с таковыми людьми знакомства неимел.

5. Нестер Ковальчук. От роду ему 25 лет родом польской области черкасской губернии села Хартовки а отец его зашел в Польшу из малороссийского переяславского полку из села Ковтунов а он Ковальчук проживал и поныне с женою и детьми в польском же местечке Черкасах по сей 768 год а сего 768 года купил он Ковальчук у гайдамацких ватажков у Железняка две бочки горячего вина а у Неживого 10 волов заведомо грабежного и по объявлению от тамошних жителей о той покупке прибывшему в то местечко с командою малороссийскому сотнику прозываемому Бутовскому который потому взял его Ковальчука под караул и при том взятъе отобрал те покупные у ватажка Неживого 10 волов да собственных его 6 волов же а всех 15 и 2 бочки дегтю да денег медной монеты 40 рублей и как его Ковальчука так из тех 15 волов только 6 отправил желтого гусарского полку в местечко Глинск а оттоль и сюда в крепость св. Елисаветы он Ковальчук прислан да и те 6 волов остались в местечке Глинском он же Ковальчук как ныне так и напред сего на воровствах и разбоях нигде и ни с кем не бывал и с таковыми людьми сообщения не имел.

Вказані в Частині 3 справи упорядкував і видав В. Ястребов в 1888 р.

Упорядник – Кірьян В.М. ДОКУМЕНТИ ПЕРІОДУ ВІЙСЬКОВИХ ПОСЕЛЕНЬ.

Дослідникам відомо, що за період з 1830 по 1880 р.р. архівних документів, які несуть генеалогічну і краєзнавчу інформацію по територіях Інгульського Степу збереглося мало, наприклад, по більшості поселень за 50 років - одиниці метричних книг. Тому досить цікавим і цінним джерелом можуть стати фонди військових поселень, які зберігаються в Центральному Державному Історичному Архіві України в м. Києві. За 2015 р. нами було оцифровано тисячі справ, деякі з яких наведені нижче.

Документ 1. Про відкриття школи в с. Бокова. Фонд 1316, опис 1, спр. 109.

*Управление херсонских военных поселений в городе Елисаветграде.
Общественный Приговоръ !*

1859 года Юня 20 дня мы ниже подписавшийсь поселянь 12 волости 1 округа Херсонского поселения селенія Бокового въ слѣдствіе распоряженія высшего Начальства изъясненнаго въ отношеніи управления 1 го округа отъ 11 Юня за № 7846 въ общемъ собраніи домохозяевъ приговорили учережденіи сельской школы в нашемъ селеніи устроить слѣдующимъ порядкомъ:

1е) Мальчики должны обучаться сельскимъ писаремъ подъ наблюдениемъ приходского священника, безъ всякой платы, отъ общества будици кто добровольно пожелаетъ изъ родителей платить учителямъ то это невозбраняется .

2е) Школы должны быть учереждены въ каждомъ селеніи при сельскихъ зборныхъ въ зданіяхъ кои занимаються сельскими зборнами гдѣ для этого имѣются удобные комнаты.

3е) Дѣтѣй отдавать для обученія въ эти школы безъ понужденія по пожеланію родителейъ втомъ и подписуются поселянь 12 волости 1 округа Херсонского поселения селенія Бокового Федоръ Фастовець, Аврамъ Данилышко , Василій Бѣлой, Давидъ Сердюкъ, Трофимъ Феденко , Иванъ Терещенко, Мойсей Сердюкъ, Иванъ Довгаль 2 й, Михайло Кравченко, Ефимъ Яцечко, Семень Яцечко, Иванъ Довгаль 1й и Николай Титченко, а вмѣсто ихъ неграмотныхъ по ихъ рукоданному прошенію и за себя расписался поселянь.

При составленіи сего приговора присутствовалъ сельской староста.

Что дѣйствительно приговоръ этотъ составленъ поясненными въ ономъ поселянами сеихъ добровольного согласія въ томъ подписомъ съ принашениемъ казенной печати свидѣтельствуемъ.

Начальникъ 12 Волости Подполковникъ Садковскій.

Волосной голова Василій Яцечко.

Засѣдатели : Александръ Куксенко, Петръ Лень

Документ 2. Про відкриття школи в Варварівці. Фонд 1316, опис 1, спр. 109.

Общественный Приговоръ !

1859 Года Юня 20 дня мы ниже подписавшиися поселянь 12 Волости, 1 го округа, Херсонского поселения Селенія Варваровки. Въ слѣдствіе распоряженій Высшего Начальства измененнаго въ отношеніи управления 1го округа отъ 11 Юня За № 7846 мѣ , вобщемъ собраніи Домохозяевъ приговорили учережденіе сельской школы въ нашемъ селеніи устроить слѣдующимъ порядкомъ.

1е) Мальчики должны обучаться сельскимъ писаремъ подъ наблюдениемъ приходского священника, безъ всякой платы, отъ общества, буди же кто добровольно пожелаетъ изъ родителей платить учителямъ то это невозбраняется.

2е) Школы должны быть учереждены въ каждомъ селеніи при сельскихъ зборныхъ въ зданіяхъ кои занимаються сельскими зборнями где для этого имѣются удобные комнаты.

3е) Дѣтѣй отдавать для обученія въ эти школы безъ понужденія попожеланію родителейъ въ томъ и подписується поселянь 12 Волости , 1го округа, Херсонского поселения Селенія Варваровки: Андрей Ковтунъ, Савва Левченко, Панфиль Яковенко, Филипъ Жукъ 1й, Никита Биличенко, Иванъ Кротовскій 1 й, Илья Ковтунъ, Андрей Подгайный, Яковъ Коляда, Филипъ Жукъ 2й, Павелъ Костюкъ, и Павелъ Иващенко; въ место ихъ неграмотныхъ поихъ рукоданной прозьбѣ росписался иза себя поселянинъ Федоръ Нагній.

При составленіи сего приговора присутствовалъ Сельскій Староста Иванъ Манько а вместо его неграмотного расписался.

Что дѣйствительно приговоръ этотъ составленъ поясненнымъ въ ономъ поселянами съ ихъ добровольного согласія въ томъ подписомъ съ приложениемъ Волостной казенной печати свидѣтельствуемъ.

Начальникъ 12 Волости Подполковникъ Садковскій.

Волосной голова Яцечко. Засѣдатели: Александръ Куксенко, Петръ Лен

Документ 3. Кількість учнів. Фонд 1316, опис 1, спр. 109.

Свѣденіе

О числѣ поселянскихъ дѣтѣй 12 волости 1 го округа Херсонского поселенія обучающихся при сельскихъ расправахъ подѣ руководствомъ сельскихъ писарей .

12 Волости	Число мальчиковъ
Въ С. Боковомъ	10
С. Варваровкѣ	10
С. Гуровкѣ	12
Итого	32

Подполковникъ Садковский

Документ 4. Про закупівлю необхідного устаткування для школи в с. Боковій. Фонд 1316, опис 1, спр. 109.

Общественный Приговоръ.

1861 годъ Генваря 15 дня мы ниже подписавіиіея поселянѣ селенія Бокового 12 Волости 1 го округа Херсонского поселенія на мерскомъ сходѣ Въ присутствіи сельскаго старосты сего решила состоявшехъ въ слѣдствіе распорядженія Высшаго Начальства изъясненнаго въ предписаніи окружнаго начальника отъ 13 го Декабря прошлаго 1860 года за № 12570 приговоръ сей учинили втомъ какъ въ нашемъ селеніи неимѣется ученическихъ принадлежностей для сельской школы чрезъ что не возможно и завести таковой то мы приговорили на припріобретеніе означенныхъ принадлежностей по именованныхъ въ прилагаемомъ при семъ реестрѣ произвести съ общества нашего селенія денежный сборъ всего пятьдесятъ одинъ рубль и пятьдесятъ пять копѣекъ серебромъ , которые деньги мы обовязуемъ взнести по количеству 4230 десятинь податной земли владѣемой 846 душами поселянѣ. Плата же наставнику за обученіе дѣтѣй будетъ производиться каждаму родителю или родственникамъ сколько причитатся будетъ Втомъ и подписуемъ поселянѣ селенія Бокового Михайло Вѣтрякъ, Осипъ Вѣтрякъ, Петръ Вѣтрякъ, Петръ Ладурь, Филипъ Удодъ, Иванъ Скиба, Герасимъ Скиба, Давидъ Блажко, Андрей Блажко, Данило Лобода, Владимиръ Сугакъ, Андрей Верхоглядъ, Самойло Волкъ, Ионнъ Бойко, Иванъ Сидоренко, Василій Сердюкъ, Николай Титченко, Несторъ Чорный, Артемъ Дудныкъ, Савва Подпанокъ, Прокофій Сидоренко, Яковъ Гранюкъ, Леонтій Сердюкъ, Иванъ Мочаный, Петръ Мочаный, Иванъ Бундюкъ, Федоръ Фастовець, Леонтій Сердюкъ, Василій Потопа, Евтихій Потопа, Иванъ Довгаль Ій, Яковъ Волкъ, Иванъ Волкъ, Несторъ Бѣлой, Семень Бѣлой, Афанасій Довгаль, Павелъ Довгаль, Дорофей Грыша, Гаврыло Грыша, Давидъ Сердюкъ 2й, Семень Яцечко, Михайло Кравченко, Дмитрій Бондарь, Феофанъ Москаленко, Сыдоръ Дурницькій, Иванъ Меха, Федоръ Рета, Давидъ Розумъ, Григорій Запорожець, Игнатъ Волкъ, Федоръ Терещенко и Фрисантъ Горгалскій, а вместо ихъ неграмотныхъ и за сѣбя расписалъ Иванъ Сидоренко.

При составленіи сего приговора присутствовалъ сельскій староста Авраамъ Даниленко, а вместо ихъ неграмотнаго расписалъ писарь Кашель.

Что дѣйствительно сей приговоръ составленъ съ согласія поселянѣ всего селенія въ томъ волосная расправа съ приложениемъ въ казенной печати свидѣтельствуемъ.

Командующій 12 Волости 1 го округа (Подпись)

Волосной голова Василій Яцечко. Засѣдатели: Василій Бѣлой, Василій Довгаль.

Реестръ ученицкимъ принадлежностямъ кои необходимо пріобрести за счѣтъ мирскаго збора въ селеніи Боковомъ 12 Волости, 1 округа, Херсонского поселенія.

№	Наименованіе предметовъ	Число	Накакую сумму	
			Руб.	Коп.
1	Для сельскаго училища. Икона	1		50
2	Классная доска	1	1	50
3	Двѣ небольшихъ досокъ стѣнныхъ красная для отличныхъ и черная для худыхъ учениковъ	2		60
4	Столъ для наставника	1	2	

5	Стуловъ	2	1	
6	Столовъ со скамейками для учениковъ	4	12	
7	Аспидная доска	20	10	
8	Прописы	10	2	
9	Чернильницъ	10		50
10	Книгъ: Катихизиса	10	3	50
	Священной исторіи	10	3	
	Изъ ясеніе Божественной литургіи	5	2	
	Для чтенія учениковъ : Церковныхъ	5	1	
	Гражданскихъ	5	1	25
11	Счетовъ	2	1	20
12	Шкахъ для книгъ и учиника принадлежности	1	8	
13	На бумагу для книгъ § 21 и 48 .Для вѣдомостей и чистописанія учениковъ	10	1	50

Всего суммы 51 руб. 50 коп. серебромъ

Командующій 12 Волостъ: (Подпись)

Документ 5. Про закупівлю необхідного устаткування в школу с. Гурівки. Фонд 1316, опис 1, спр. 109.

Общественный Приговоръ !

1861 Года Генваря 15 дня мы ниже подписавіиіея поселянѣ селенія Гуровки, 12 Волости, 1 го округа, Херсонского поселенія. На мерскомъ сходѣ въ присутствіи сельскаго старосты сего числа составили въ слѣдствіе распорядженія Высшаго Начальства измененнаго въ предписаніи окружнаго начальника отъ 13 Декабря прошлаго 1860 года за № 12510, приговоръ сей учинили въ томъ: какъ въ нашемъ селеніи неимѣется ученицкихъ принадлежностей для сельской школы чрезъ что невозможно и завести таковой то мы приговорили на преобретеніе означенныхъ принадлежностей поименованныхъ въ прилагаемомъ при семъ реестрѣ произвести съ общества нашего селенія денежный сборъ всего пятьдесятъ одинъ рубль и пятьдесятъ пять копѣекъ серебромъ, которые деньги мы обовязуемъ внести по количеству 6405 десятинь податной земли владѣемой 1281 душами поселянѣ , плата же наставнику за обученіе дѣтѣй будетъ производиться каждаму родителю или родственникамъ сколько причитатся будетъ, въ томъ и подписуемъ поселянѣ селенія Гуровки Трофимъ Кузьменко, Василій Жуковскій, Гордѣй Хрипунъ, Петръ Койда, Антонъ Дрыженко, Иванъ Григоренко, Андрей Морозъ, Федоръ Заболотній, Алексѣй Версий ? , Алексѣй Фурса, Федоръ Олейникъ, Семень Сердюкъ, Макарь Романенко, Лаврентій Михайленко, Григорій Сердюкъ, Радіонъ Самсоненко, Устимъ Артеменко, Архипъ Бондаренко, Андрей Квартюкъ, Кирило Олейникъ, Трофимъ Михайленко, Павелъ Квартюкъ, Иванъ Котовъ, Лаврентій Квартюкъ, Афанасій Гуренко, Алексѣй Науменко, Леонтій Коваленко, Иванъ Харченко, Андрей Морозъ, Павелъ Богданъ, Павелъ Фастовець, Павелъ Момоть, Арсентій Рубанъ, Иванъ Кашель, Антонъ Рубанъ, Калынь Черевикъ, Фадей Голубъ, Петръ Голубъ, Ефимъ Бѣлоусъ, Романъ Нагирній, Федоръ Тарасенко, Арсентій Ефименко, Михайло Ефименко, Несторъ Кутовой, Кирило Хаверъ, Владимиръ Бугаенко, Федоръ Иваненко, ? Андрушенко, Евсей Ковалець и Иванъ Зинченко, авместо неграмотныхъ и за себя розписалися Устимъ Артеменко и Алексей Науменко.

При составленіи сего приговора присутствовалъ сельскій староста Иванъ Вакула по неграмотству котораго расписалъ писарь Кашель.

Что сей приговоръ составленъ съ общаго согласія поселянѣ всего селенія въ томъ волосная расправа 12 й волости 1 го округа Херсонского поселенія съ приложениемъ казенной печати свидѣтельствуемъ.

Командующій 12 волостью: (подпись)

Волостной голова: Василій Яцечко. Засѣдатели: Василій Бѣлой, Василій Довгаль.

Документ 6. Про дозвіл відкрити школу в с. Попільнясте.

Его Сіятельству Начальнику 1го округа Херсонскихъ поселеній, господину подполковнику князю Ухтымскому, того же округа, бй волости, селенія **Попельнастого** прихода священника Іоанна Иванова.

Рапортъ.

Съ прискорбіемъ, я обянанъ донести Вашему Сіятельству о томъ, что въ селеніи Попельнастомъ нѣтъ

досемь не только формально школы, а даже и дома сего важного. Посему сь милостивою просьбою ображаюсь къ Вашему Сіятельству и покорнѣйше Вашего Начальническаго содѣйствія въ важномъ дѣлѣ народного просвѣщенія „...дитя“, кого слѣдуетъ, къ формальному учрежденію такого заведенія, во мнѣ вѣрномъ приходѣ. Учащіеся обоого пола тогда быть: сему ручательствомъ я.

Такое истинное желаніе мое и просьба произникаютъ отъ того, что бывъ – Таврической губернии, Мелитопольскаго уезда наставникомъ Приходскаго Училища въ чинѣ Священника – три года, во всей мерѣ, знаю констукію сего важного дѣла, свыкъ сь сею должностію и готовъ служить и теперъ безмездно. Для скорѣйшаго – же учрежденія школы, во вѣрномъ мнѣ приходѣ, я жертвую на Зри мѣсяца свой собственный, отдѣльный домъ.

Донося о семъ Вашему Сіятельству, покорнѣйше прошу неоставить своимъ распоряженіемъ; меня же почтитъ своимъ увѣдомленіемъ.

Священникъ Іоаннъ Ивановъ.

№ 3. 1861го года Генваря 22 дня, С.Попельнастое.

Документ 7. 3 фонда: 1316

Дѣло.

Третьяго стола управление 1 го округа Херсонскаго поселенія.

О томъ, что священникъ с. Варваровки Іоанъ Полянскій во время богослуженія въ молитвенномъ домѣ упалъ на полъ и разшибъ себѣ лицо до крови.

Начато 16 декабря 1858 года
Кончено 14 Генваря 1859 года

Начальнику 1 округа Херсонскаго поселенія господину полковнику и кавалеру Оприцѣ.

Начальника 12 волости

Подполковника Садковскаго

Рапортъ

Варваровскій сельскій старшина вѣрной мнѣ волости, рапортомъ отъ 14 декабря за № 215, денесъ мнѣ, что сего числа въ Рождество Богородичномъ молитвенномъ домѣ въ ономъ селеніи, Священникъ Іоаннъ Полянскій, за часъ доразсвѣта началъ служить вечерню, а послѣ оной за утреню окончивше оную въ мѣстѣ почти сь восходомъ солнца тотъ часъ не выходя изъ алтаря окончивши часи приготовясь къ Божественной литургіи вышелъ діаконъ началъ оную и только возгласилъ «Благослови владыко» то священникъ Полянскій молчалъ, и немного постоя предъ престоломъ оборотясь къ севернымъ дверямъ, сомлелъ и палъ ницъ лицомъ на полъ, и разшибъ лицо до крови, и когда онъ падалъ, первоначально ударился объ коноста сь а потомъ объ полъ, то кровь полилась на коноста сь и полъ; и которая была на полу по приказанію діакона мита и виверта утиральникомъ, сторожемъ церковнымъ поселяниномъ Степаномъ Ковтуномъ, причемъ были поселяне селенія Варваровка Харитонъ Солощенко, Макарь Булахъ, Иванъ Бугаевъ Іѣ, Василій Слюсаренко, Савва Левченко, Григорій Москалецъ 2ѣ, Самойло Сторчаченко и Кондратъ Лобода, и кромъ того въ церквѣ было народа до 100 душъ, и мужска и женска пола, почему священникъ я тотъ и литургіи уже не служилъ и народъ видя ято вишелъ изъ церкви; что подзнаніе мое оказалось дѣйствительнымъ и священникъ Полянскій и объявилъ что ему легче, но еще не здоровъ.

Очемъ Вашему Высокоблагородію долгомъ считаю почтительно донести.

Подпись Подполковникъ Садковскій.

Документ 8. Фонд 419 опис-2 спр.-396 стор. 1;2-3;4-5;16-16зв.;18.

Его Превосходительству

Господину Прокурору Одесской Судебной Палаты

Прокурора Елисаветградскаго
Окружнаго Суда.

Представленіе

Доношу Вашему Превосходительству, что сего числа полицейскій урядникъ станціи Куцовка телеграммой увѣдомил о томъ, что 23 сего августа неизвестными злоумышленниками ограблена экономія Марины БУРДЗИНКЕВИЧЪ, находящаяся въ 5 верстахъ отъ станціи Куцовка при дер. Николаевкѣ, Братолюбовской волости, Александрійскаго уѣзда, причемъ убиты владѣлица экономія, сторожъ и горничная.

Слѣдствіе ведется Судебнымъ Слѣдователемъ 3 уч. Александрійскаго уѣзда.

На мѣсто преступленія командированъ мною Товарищъ Прокурора Вербицкій.

Копія сего №3934 препровождена мною в Департаментъ Министерства Юстиціи.

ПРОКУРОРЪ(подпись)

№3933

Августа 25 дня 1907 года

Гор. Елисаветградъ. Исп. об. Секретаря (Каблунов)

Его Превосходительству

Господину Прокурору Одесской Судебной Палаты

Прокурора Елисаветградскаго
Окружнаго Суда.

Представленіе

Къ № 3933 отъ 25 августа, доношу Вашему Превосходительству, что убійство Марины БУРДЗИНКЕВИЧЪ, сторожа ея Григорія ОБІЮХА и горничной Евдокіи КАПТАНОВОЙ было совершено при слѣдующихъ обстоятельствахъ: около 12 часовъ ночи на 24 августа сего года къ экономическому двору дворянки Марины Бурдзинкевичъ подошли нѣсколько человекъ, которые напали на стоявшаго во дворѣ у амбара экономическаго сторожа крестьянина Григорія Обіюха и набросивъ ему на шею веревку, задушили его. Марина Бурдзинкевичъ и ея управляющій Михаилъ Коваленко находились въ это время на террасѣ дома, но по случаю темноты не могли видѣть происходившаго и лишь по крику и хрипенію Обіюха догадались, что на послѣдняго напали разбойники, почему тотчасъ же вошли въ домъ и заперли парадную дверь. Марина Бурдзинкевичъ немедленно послала свою горничную Евдокію Каптанову дать знать о случившемся кучерамъ, но когда послѣдня бѣжала черезъ дворъ, злоумышленники ударами лома свалили ее на землю, гдѣ она отъ полученныхъ поврежденій головы тотчасъ же скончалась. Михаилъ Коваленко черезъ черный ходъ успѣлъ убѣжать въ расположенную вблизи деревню Николаевку, чтобы дать знать о случившемся крестьянамъ; злоумышленники въ числѣ трехъ человекъ вошли въ домъ и направились въ комнату матери Марины Бурдзинкевичъ- Александры Родіоновой, у которой потребовали деньги, угрожая при этомъ револьверомъ и желѣзными ломомъ. Получивъ у Родіоновой 123 руб. они направились въ комнату, гдѣ находилась Марина Бурдзинкевичъ и взяли у послѣдней около 400 рублей денегъ, золотое кольцо и двое золотыхъ часовъ, а затѣмъ повели ее по другимъ комнатамъ, требуя указать, гдѣ спрятаны остальные деньги; стараясь повидимому скрыться, Марина Бурдзинкевичъ забѣжала въ кабинетъ, но злоумышленники нанесли ей ударъ ломомъ въ голову, послѣ чего она упала на полъ и отъ полученныхъ поврежденій тотчасъ же скончалась. Обыскавъ всѣ помѣщенія въ домѣ, злоумышленники направились въ квартиру управляющаго Коваленки, гдѣ похитили около 170 рублей денегъ, ружье и золотые часы сь монограммой Коваленки. Когда злоумышленники послѣ этого стали уходить со двора, къ мѣсту происшествія приближались нѣсколько крестьянъ изъ деревни Николаевки, но задержать злоумышленниковъ они не решились, такъ какъ тѣ произвели два выстрѣла изъ револьвера и затѣмъ скрылись, оставивъ въ домѣ кусокъ толстаго желѣза въ видѣ лома.

По этому поводу Судебнымъ Слѣдователемъ 3 участка Александрійскаго уѣзда приступлено къ слѣдствію по признакамъ преступленія, предусмотрѣннаго 13 и 4 п.1453 ст. Улож. О Наказ.

Спрошенная на предварительномъ слѣдствіи Александра Родіонова объяснила, что злоумышленники были молодые люди, одѣтые въ простые крестьянскіе пиджаки и высокіе сапоги. По ея словамъ одинъ изъ нихъ, судя по акценту, былъ еврей.

26 августа произведенъ судебно-медицинскій осмотръ и вскрытіе труповъ убитыхъ, причемъ оказалось, что Обіюхъ умеръ отъ задушенія веревкой, а Марина Бурдзинкевичъ и Евдокія Каптанова отъ причиненныхъ имъ ударами лома поврежденій черепа.

Дальнѣйшее производство слѣдствія мною предложено Судебному Слѣдователю по важнѣйшимъ дѣламъ округа Елисаветградскаго окружнаго суда.

Копія настоящаго донесенія одновременно сь симъ за № 4001 послана мною въ Первый Департаментъ Министерства Юстиціи.

ПРОКУРОРЪ(подпись)

№ 4000

Августа 29 дня 1907 года

Гор. Елисаветградъ. Исп. об. Секретаря (Каблуковъ)

Его Превосходительству
Господину Прокурору Одесской Судебной Палаты

Прокурора Елисаветградского
Окружного Суда.

Представление

Къ № 4000, отъ 29 августа с.г., доношу Вашему Превосходительству, что при дальнѣйшемъ производствѣ слѣдствія по дѣлу объ убійствѣ съ цѣлью ограбленія Марины БУРДЗИНКЕВИЧЪ, Евдокии КАПТАНОВОЙ и Григорія ОБЮХА выяснилось слѣдующее: Приставъ 7 стана Александрійскаго уѣзда Дѣденко, получивъ свѣдѣнія о томъ, что убійцы Бурдзинкевичъ, Каптановой и Обюха скрываются въ городъ Елисаветградъ, 29 августа сего года, утромъ прибылъ туда со стражниками и въ домъ извѣстнаго вора Николая Павлюка задержалъ двухъ лицъ, назвавшихся Семеномъ Кобцемъ и Иваномъ Колесниковымъ. Впослѣдствіи было установлено, что назвавшійся Семеномъ Кобцемъ есть въ дѣйствительности лишенный правъ Гавріиль СТЕБЛЕНКО, бѣжавшій изъ Елисаветградской тюрьмы, гдѣ онъ содержался по делу объ убійствѣ пяти евреевъ близъ города Елисаветграда. У Стебленко при обыскѣ, найдена была въ кошелькѣ серебряная цѣпочка отъ часовъ, оказавшаяся принадлежащей управляющему Бурдзинкевичъ, Михаилу Коваленко и похищенной у него въ ночь убійства, а у Колесникова – двѣ серебряныя чайныя ложки покойной Марины Бурдзинкевичъ. Потерпѣвшая Александра Родіонова, по предъявленіи ей Стебленко и Колесникова, признала въ нихъ злоумышленниковъ, принимавшихъ участіе въ означенномъ выше убійствѣ.

Свидѣтели Михаилъ Коваленко и Иванъ Ласковій удостовѣрили, между прочимъ, что проѣзжая 23 августа сего года степью, они видѣли сидѣвшихъ въ лоцингѣ, недалеко отъ экономіи Бурдзинкевичъ, трехъ неизвѣстныхъ человекъ, которые распивали тамъ водку; возлѣ нихъ стояла подвода, запряженная одной лошадыо и какъ оказалось впослѣдствіи принадлежала жителю поселка при станціи Долинской бывшему ссыльному Павлу Быкову. 1 сентября въ городъ Елисаветградъ былъ задержанъ неизвѣстный человекъ назвавшійся лишеннымъ правъ Андреемъ Герасимовымъ, въ которомъ Михаилъ Коваленко и Иванъ Ласковій опознали одного изъ тѣхъ трехъ лицъ, которыхъ они видѣли 23 августа на степи близъ экономіи Бурдзинкевичъ. Свидѣтельница дочь Павла Быкова – Людмила Быкова, проживающая со своими родными, объяснила слѣдующее: дня за три до нападенія на экономію Бурдзинкевичъ въ домъ ея отца Павла Быкова, собрались нѣкіе Михаилъ Чайковскій, Гавріиль Стебленко, Андрей Герасимовъ, извѣстный подъ фамиліей Кореноса, Иванъ Колесниковъ, онъ же Масатюкъ, Парфентій Роцинъ и Загниборода и ночью уѣхали въ экономію Волохина на грабежъ, который имъ однако не удался, 23 августа Чайковскій, Герасимовъ/ Кореносъ/и Роцинъ попросили у матери ея подводу, на которой и уѣхали въ тотъ же день къ разъѣзду № 8, находящемуся вблизи экономіи Бурдзинкевичъ, имѣя съ собою каждый по револьверу; впослѣдствіи Чайковскій сознался ей, что принималъ участіе въ убійствѣ Бурдзинкевичъ, Каптановой и Обюха и что вмѣстѣ съ нимъ были Гавріиль Стебленко, Иванъ Колесниковъ/онъ же Масатюкъ/, Андрей Герасимовъ/онъ же Кореносъ/, Роцинъ, Загниборода и еще какой то человекъ, фамиліи котораго не назвалъ.

Въ задержанномъ Андрѣ Герасимовѣ Людмила Быкова признала то лицо, которое подъ фамиліей Кореноса вмѣстѣ съ Чайковскимъ и Роцинымъ на подводѣ ея 23 августа уѣхало къ разъѣзду, а на фотографическихъ карточкахъ Роцина и Петра Плюща признала другихъ двухъ лицъ, уѣхавшихъ 23 августа вмѣстѣ съ Кореносомъ, причемъ добавила, что изображенный на карточкѣ Петръ Плющъ есть то самое лицо, которое называло себя Михаиломъ Чайковскимъ. Кромъ сего Роцина опознали также свидѣтели Михаилъ Коваленко и Иванъ Ласковій.

На основаніи изложенныхъ данныхъ привлечены къ слѣдствію въ качествѣ обвиняемыхъ по признакамъ преступленія, предусмотрѣннаго 13, 4 п. 1453 ст. Улож. о Нак. лишенные правъ Гавріиль Яковлевъ СТЕБЛЕНКО и Андрей Илларионовъ ГЕРАСИМОВЪ/онъ же Кореносъ/, а так же крестьянинъ Иванъ Григорьевъ КОЛЕСНИКОВЪ/онъ же Масатюкъ/, причемъ всѣ они признали себя виновными. Мѣрой пресѣченія избрано безусловное содержаніе подъ стражей.

Копія настоящаго донесенія одновременно съ симъ за № 4173 послана мною въ Первый Департаментъ Министерства Юстиціи.

ПРОКУРОР(подпись)

№4172

Сентября 7 дня 1907 г.

гор. Елисаветградъ. Секретарь (подпись)

Его Превосходительству
Господину Прокурору Одесской Судебной Палаты

Прокурора Елисаветградского
Окружного Суда.

Представление

Къ № 3271, отъ 9 Августа с/г., доношу Вашему Превосходительству, что по дѣлу объ убійствѣ Бурдзинкевичъ, 10 августа за № 206 была затребована фотографическая карточка Ивана Рогожина отъ Судебнаго Слѣдователя 6 уч. Александрійскаго уѣзда, у котораго имѣлось дѣло по обвиненію того-же Рогожина въ бродяжествѣ, на что отъ упомянутаго Судебнаго Слѣдователя 20 августа было получено сообщеніе, что карточки Рогожина у него не имѣется, а можно ее добыть у брата Рогожина – Василия, проживающаго въ пос. Амуръ- Нижнеднѣпровскъ, Екатеринославской губерніи, въ виду чего того-же 20 Августа за № 211 послано Приставу пос. Амуръ- Нижнеднѣпровска требованіе о дознаніи, гдѣ проживаетъ Иванъ Рогожинъ и присылкѣ фотографической карточки послѣдняго. Того-же числа за № 212 затребована фотографическая карточка названнаго Рогожина отъ Екатеринославской колоніи для малолѣтнихъ преступниковъ, гдѣ Рогожинъ временно содержался. На посланное 10 Августа за № 207 по мѣсту приписки Рогожина въ мѣщанскую управу требованіе о томъ, когда родился Рогожинъ и где онъ проживаетъ, 29 Августа получено сообщеніе, что Рогожинъ родился въ 1893 году, мѣсто же жительства его Мѣщанской управы неизвѣстно. По полученіи фотографической карточки Рогожина, послѣдняя будетъ предъявлена свидѣтелямъ, съ цѣлью установленія не принималъ ли названный Рогожинъ участія въ убійствѣ Бурдзинкевичъ.

Копія настоящаго донесенія мною въ Министерствѣ Юстиціи не посылалась.

И.Д. прокурора(подпись)

№3723

Сентября 9 дня 1911 года

Г.Елисаветградъ Секретарь(подпись)

Его Превосходительству
Господину Прокурору Одесской Судебной Палаты

Прокурора Елисаветградского
Окружного Суда.

Представление

Къ № 3723, 9 Сентября с/г. Доношу Вашему Превосходительству, что по дѣлу объ убійствѣ Бурдзинкевичъ получены отъ Пристава 7 стана Александрійскаго уѣзда свѣдѣнія о мѣстѣ жительства свидѣтелей очевидцевъ Михаила Коваленко и Ивана Ласкаваго, которые и вызваны на 18 Октября для дополнительнаго допроса и предъявленія имъ фотографической карточки подозрѣваемаго Ивана Рогожина.

Копія настоящаго донесенія мною въ Министерство Юстиціи не посылалась.

Прокуроръ(подпись)

№4199

Октября 10 дня 1911 года

Г. Елисаветградъ Секретарь(подпись)

Его Превосходительству
Господину Прокурору Одесской Судебной Палаты

Прокурора Елисаветградского
Окружного Суда.

Представление

Къ № 4199, отъ 10 Октября с/г., доношу Вашему Превосходительству, что при дальнѣйшемъ производствѣ следствія по дѣлу объ убійствѣ Бурдзинкевичъ допрошены свидѣтели Михаилъ Коваленко, Иванъ Ласковій, Людмила, Ефросинія и Харитонъ Быковы, которые въ Ивана Рогожинъ, по предъявленной имъ фотографической карточкѣ послѣднего, не признали участника разбойнаго нападенія на Бурдзинкевичъ; 19 Октября за № 270 послано требованіе Судебному Слѣдователю 2 участка гор. Николаева о допросѣ свидѣтельницы Александры Родіоновой съ цѣлью установленія, не участвовалъ ли Рогожинъ въ нападеніи на Бурдзинкевичъ.

По исполненіи этого требованія, а также требованія отъ 20 Августа за № 212, посланнаго въ Екатеринославскую колонію для малолѣтнихъ преступниковъ, о сообщеніи, дѣйствительно ли тамъ содержался Иванъ Рогожинъ,

и когда, именно, дѣло будетъ направлено.
 Къ изложенному имѣю честь добавить, что о скорѣйшемъ исполненіи требованія отъ 20 Августа за № 4462. Подтверждено черезъ Прокурора Екатеринославскаго Окружнаго Суда.
 Копія этого донесенія мною въ Министерство Юстиціи не посылалась.
ПРОКУРОРЪ(подпись)
 №4598
 Ноября /дня 1911 года
 Г.Елисаветградъ Секретарь(подпись)

Документ 9. Фонд-347 опис-1 спр.-3243 стор. 2;3-4зв.;77-78зв.

Одесский военный-окружной судъ .
 ДЕЛО по обвиненію крестьянина с. Гуровки , Александрійскаго уезда, Херсонской губернии КАШЕЛЯ. И. В. вооруженномъ сопротивленіи сельскимъ десятскимъ пытавшимся задержать его сына на хулиганство.
 Начато 9 января 1916 года Окончено 7 мая 1916 года

Списокъ Лицъ

Подлежащихъ вызову въ судебное засѣданіе по дѣлу о крестьянинѣ Иванѣ КАШЕЛѢ.

№ по порядку	ВЫЗЫВАЕМЫЯ ЛИЦА:	Мѣсто нахождения вызываемыхъ.
	Обвиняемый: Крестьянинъ Иванъ Яковлевъ КАШЕЛѢ	Мѣра пресѣченія: поручительство въ суммѣ ста рублей. С. Гуровка, той-же вол. Александрійскаго уѣзда, Херсонской губерн.
	Свидѣтели:	Село Цветное, той-же волости, Чигиринскаго уѣзда, Кіевской губ.
1	Крестьянинъ Василій Давидовъ ПРИЛИПКА.	Село Гуровка, той-же волости, Александрійскаго уѣзда.
2	Крестьянинъ Никифоръ Харитоновъ ЗАБОЛТНЫЙ.	
3	Крестьянинъ Епифанъ Никифоровъ ЩЕНЯВСКІЙ.	
4	Крестьянинъ Никифоръ Андріановъ ХРИПУНОВЪ.	
5	Крестьянинъ Порфирій Федоровъ ОЛЕЙНИКЪ.	
6	Крестьянинъ Акимъ Яковлевъ КАШПУРОВСКІЙ.	
	Помощникъ Военнаго Прокурора Одесскаго Военно-Окружнаго Суда, ПОДПОЛКОВНИКЪ	То-же
7	Максимъ Власовъ ЗИНЧЕНКО	
8	Яковъ Дорофеевъ СКАКУНЕНКО	
9	Семень Тимофеевъ ХРИПУНЪ	
10	Домаха Степановна КАШЕЛѢ	

«Утверждаю»
 Главный Начальникъ Одесскаго военнаго Округа и Генераль - Губернаторъ, Генераль- отъ- Инфантеріи.
 «5» Января 1916 года.

ОБВИНИТЕЛЬНЫЙ АКТЪ

По дѣлу о крестьянинѣ Иванѣ КАШЕЛѢ.

24- го іюня 1915 года въ селѣ Гуровка, Александрійскаго уѣзда, Херсонской Губерніи крестьяниномъ Иваномъ Кашель было оказано вооруженное сопротивленіе сельскимъ десятскимъ, пытавшимся задержать его сына, Николая, за учиненное имъ буйство на улицѣ.

Произведенными по сему поводу дознаніемъ и предварительнымъ слѣдствіемъ установлено слѣдующее:
 Вечеромъ 24-го іюня 1915 года въ селѣ Гуровкѣ, возлѣ усадьбы крестьянина Власа Зинченко собралась для прогулки компанія деревенскихъ парней и дѣвушекъ. Къ нимъ подошелъ также мѣстный парень, Николай Кешель и сталъ приставать къ бывшему тамъ Василію Прилипкѣ схвативъ его за грудь и требуя дать ему денегъ на папиросы за то, что онъ съ ними вмѣстѣ гуляетъ, угрожая иначе его убить. Вырвавшись отъ него, Прилипка со своимъ товарищемъ Никифоромъ Заболотнымъ отправился въ сельское управленіе, гдѣ и заявилъ десятскимъ, что Николай Кашель буйнѣтъ на улицѣ и грозитъ ему смертью. Сельскій обходъ, въ числѣ пяти

десятскихъ: Епифана Щенявскаго, Никифора Хрипуна, Акима Кашпуровскаго, Порфирія Олейника и Архипа Бережка вмѣстѣ съ Прилипкой и Заболотнымъ отправились къ тому мѣсту, гдѣ гуляли парни и дѣвушки, съ цѣлью задержать буйниваго Кашеля и доставить его въ сельское правленіе, но лишь только они туда приблизились, увидѣвшій ихъ Николай Кашель сталъ убѣгать. Десятскіе, бывшіе при должностныхъ знакахъ стали кричать ему, чтобы онъ остановился, что идетъ сельскій обходъ, но онъ продолжалъ бѣжать мимо чужихъ огородовъ, направляясь на выгонъ. Десятскіе погнались за нимъ, но лишь только двое изъ нихъ Щенявскій и Хрипунъ, а также вышеупомянутый Прилипка, бывшіе впереди, добѣжали, прелѣдуя Николая Кашеля, до его огорода, какъ послѣдній крикнулъ, стоявшему тамъ съ ружьемъ въ рукахъ, своему отцу, Ивану Кашель: «дайте ружье, я десятскихъ пострѣляю.» Вслѣдъ за этимъ отецъ Николая – Иванъ Кашель; перескочивъ черезъ канаву, выстрѣлилъ изъ ружья. Этимъ выстрѣломъ былъ раненъ дробью въ лѣвую лопатку плечо и руку Василій Прилипка. Подошедшіе остальные десятскіе подобрали раненаго, лежавшаго на землѣ Прилипку и вмѣстѣ съ нимъ вокругъ огородовъ пришли во дворъ Ивана Кашель съ тѣмъ, чтобы его арестовать и доставить въ сельское правленіе, но послѣдній встрѣтилъ ихъ съ вилами въ рукахъ и со словами: «отойди отъ грѣха» набросился на десятскаго Епифана Щенявскаго, намѣреваясь ударить его вилами, но вилы у него отняли. Послѣ этого обходные, взявъ Ивана Кашеля за руки, вывели на улицу, чтобы доставить въ сельское правленіе, но онъ отъ нихъ вырвался и убѣжалъ, въ виду чего и не былъ тогда задержанъ.

Исложенныя обстоятельства удостовѣрены показаніями, допрошенныхъ на предварительномъ слѣдствіи, свидѣтелей:
 Василія Прилипки,/13/, Никифора Заболотнаго,/17/, Епифана Щенявскаго,/19/, Никифора Храпуна/20/, Порфирія Олейника,/22/, и Акима Кашпуровскаго/30/.

По показанію Николая Кашеля- онъ не зналъ, что за нимъ гонится сельскій обходъ и, встрѣтивъ своего отца, шедшаго съ ружьемъ, сказалъ ему, что за нимъ гонится Прилипка, тогда его отецъ выстрѣлилъ изъ бывшаго у него ружья/40/.

Судебно-медицинскимъ освидѣтельствованіемъ Василія Прилипки установлено, что у него въ области лѣвой лопатки, лѣвыхъ плеча, локтя и въ предплечія имѣются 6 входныхъ отверстій отъ огнестрѣльнаго раненія дробью. По заключенію врача- эксперта, Прилипко было причинено не на близкомъ разстояніи выстрѣломъ изъ ружья, заряженнаго дробью, нѣсколько ранъ, которыя по своему характеру относятся къ разряду легкихъ./ л.д.15 и 32/.

Осмотръ извлеченныхъ изъ ранъ у Василія Прилипки 2 дробины утановленно, что эти дробины свинцовая № 6 /л.д.34/.

По сообщенію Гуровскаго волостнаго праленія на имя судебного слѣдователя отъ 20-го октября 1915 года за №3788- Епифанъ Щенявскій, Никифоръ Хрипунъ, Акимъ Кашпуровскій, Архипъ Бережко и Порфирій Олейникъ въ іюнь мѣсяцъ 1915 года числились сельскими десятскими и въ ночь на 25-е іюня были назначены въ обходъ сельскимъ старостой.

Спрошенный въ качествѣ обвиняемаго по ст.с.270,9 и 2ч. 1459. Улож. о нак крестьянинъ Иванъ Яковлевъ КАШЕЛѢ, не признавая себя виновнымъ, объяснилъ, что вечеромъ 24-го іюня, когда онъ сторожилъ свой садъ съ ружьемъ, заряженнымъ дробью, ему пожаловался сынъ, что за нимъ гонится Прилипка, тогда онъ, желая напугать послѣдняго, выстрѣлилъ изъ своего ружья, но кто- то со стономъ послѣ выстрѣла побѣжалъ черезъ огородъ. Затѣмъ, онъ увидѣлъ, что къ нему во дворъ зашелъ чужой бугай, тогда онъ взявъ вилъ пошелъ выгонять бугая и когда его выгналъ къ нему во дворъ явилось 5 человекъ десятскихъ, которые спросили его, не онъ- ли стрѣлялъ, на что онъ отвѣтилъ утвердительно. Десятскіе взяли его и повели въ сельское управленіе и онъ имъ никакого сопротивленія не оказывалъ, добровольно послѣдовалъ за ними, но выйдя на улицу вырвался отъ нихъ и убѣжалъ/л.д.47/.

По письменнымъ свѣдѣніямъ Иванъ Яковлевъ КАШЕЛѢ происходитъ изъ крестьянъ Херсонской губерніи, родился въ 1864 году 25-го сентября.

Именнымъ ВЫСОЧАЙШИМЪ Указомъ Правительствующему Сенату Херсонская губернія объявлена состоящей на военномъ положеніи съ 25-го іюля 1914 года.

Настоящее дѣло согласно распоряженію Главнаго Начальника Одесскаго военнаго округа отъ 1-го сентября 1914 года изданнаго на основаніи /прилож.къ ст. 23 томъ II Св. Зак./ изъята изъ общей подсудности и передано

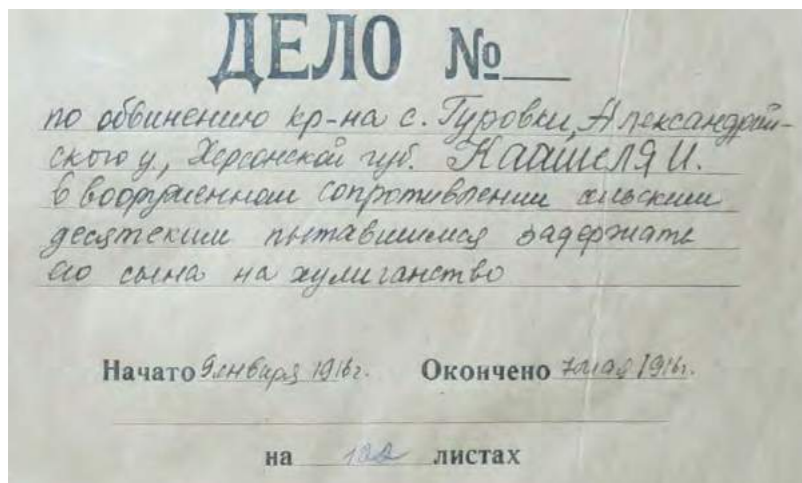
на рассмотрение Одесского военно- окружного суда.

На основании вышеизложенного крестьянин Иванъ Яковлевъ КАШЕЛЬ обвиняется въ томъ I/ что 24 –го июня 1915 года въ селѣ Гуровкѣ, Александрійскаго уѣзда, Херсонской губерніи, т.е. въ мѣстности состоящей тогда на военномъ положеніи, желая воспрепятствовать сельскому обходу, состоявшему изъ десятскихъ: Епифана Щенявскаго, Никифора Хрипуна, Акима Кашиуровскаго, Архипа Бережка и Порфирія Олейника задержать его сына Николая за учиненное послѣднимъ на улицѣ селенія буйство, произвелъ въ названныхъ десятскихъ, бывшихъ въ то время при установленныхъ должностныхъ знакахъ, изъ ружья заряженнаго дробью, съ цѣлью лишить ихъ жизни, выстрѣль, но промахнулся и ни въ кого изъ десятскихъ не попалъ, а лишь случайно ранилъ этимъ выстрѣломъ находившагося вмѣстѣ съ десятскимъ крестьянина Василія Прилипку, что предусмотрено I п. Ст.20 Правиль о мѣстностяхъ, состоящихъ на военномъ положеніи и ст.279 кн.ХХ I I С.В.П. 1869 года изд.4-е.

2/ въ томъ, что тогда-же и тамъ-же, когда вслѣдъ за изложеннымъ въ первомъ пунктѣ, сельскій обходъ, состоящій изъ вышеупомянутыхъ десятскихъ явился къ нему, обвиняемому во дворъ для того, чтобы его арестовать и доставить въ сельское правленіе, онъ, обвиняемый, желая воспротивиться своему задержанію, бросился съ желѣзными вилами въ рукахъ на десятскаго Щенявскаго, намѣреваясь нанести Щенявскому, съ цѣлью лишить его жизни, этими вилами ударъ, но предназначеннаго исполнить не успѣлъ, такъ какъ вилы у него были во – время отняты другими десятскими, что предусмотрено I п. Ст. 20 Правиль о мѣстностяхъ, состоящихъ на военномъ положеніи и ст.279 кн.ХХ I I С.В.П. 1869 года изд.4-е.

За озанченныя преступныя дѣянія крестьянинъ Иванъ КАШЕЛЬ, на основаніи 1278 ст.ХХ IV С.В.П. 1869 года изд. 4/ по ред. прик. по военному вѣдомству 1914 года № 464/ преданъ Одесскому военно-окружному суду Главнымъ Начальникомъ Одесскаго военнаго Округа. Составленъ «30» декабря 1915 года.Гор. ОДЕССА. Помощникъ Военнаго Прокурора Одесскаго Военно- Окружнаго Суда, ПОДПОЛКОВНИКЪ (ПОДПИСЬ МАЛИШИНЪ)

1916 годъ января 9 дня, Одесскій военно-окружный судъ, въ распорядительномъ засѣданіи, въ слѣдующемъ составѣ:
Предсѣдатель суда,
Генераль- Лейтенантъ КОРЕЙВО,
Военные Судьи: Генераль – Майоръ АНТОНОВЪ,
Генераль – Майоръ ХАНЬКОВЪ,
Генераль – Майоръ ВОЛОДКОВСКІЙ,
Генераль – Майоръ ЧУКСАНОВЪ,
Генераль – Майоръ БРЬЛКИНЪ,
При Военномъ Прокурорѣ, Генераль – Майоръ ЗАЛИВСКОМЪ и при Секретарѣ Суда, Статскомъ Совѣтникѣ Кирпотинѣ, подкладу Военнаго Судьи, Генераль – Майора Брылкина, слушалъ новое дѣло, поступившее въ судъ при предложеніи Военнаго Прокурора сего суда отъ 8 января 1916 года за № 304, съ обвинительнымъ актомъ о крестьянинѣ Иванѣ Кашель, обвив. По Iп. 20 ст.Прав.о мѣст. Сост.на воен. Полож. И 279 ст. ХХ I I кв. С.В.П. 1869 г.изд.4. Подсудимый находится подъ поручительствомъ въ 100 руб. въ селеніи Гуровка той же волости, Александрійскаго уѣзда, Херсонской губ. Свидѣтелей 6 – проживаютъ внѣ.

Доношу суду, что арестантъ Иванъ Яковлевъ Кашель 7 февраля с./г. при открытомъ листѣ Александрійскаго Уезднаго Полицейскаго Управления за № 1457 отправленъ въ Одесское Городское Полицейское Управленіе для поминенія въ Одесскую тюрьму. (Печать) Начальникъ Александрійской Уездной Тюрьмы.

ПРОТОКОЛЬ

1915 года Юля 3 дня въ с. Братолюбовка

Судебный Слѣдователь 3 уч. Александрійскаго уѣзда допрашиваетъ нижепоименованнаго въ качествѣ потерпевшаго соблюденіемъ30/443 уст.уг.суд., и онъ показалъ.

Василій Давидовъ Прилипка, 20 л., крест.,с.Цвѣтнаго, той же вол., Чигиринскаго уѣзда, Киевской губ., православный, неграмотный, не судился, живу въ с. Гуровка, той же вол., Александрійскаго уѣзда.

24 –го Юня этого года вечеромъ, когда уже совсѣмъ стемнѣло, я шелъ изъ дому на мельницу и увидѣлъ парней и дѣвушекъ, гулявшихъ возлѣ сарая Власа Зинченко. Когда я подошелъ къ нимъ, нашъ Гуровскій паренъ Николай Кашель сталъ ко мнѣ приставать, чтобы я вмѣсто могоарыча, такъ какъ водки пѣтъ, купилъ ему папирозъ за то, что буду гулять съ ними. На мой отказъ, онъ взялъ меня за грудь и сталъ настойчиво требовать, чтобы я купилъ ему папирозъ, грозя, что иначе убьетъ меня. Тогда я вырвался отъ него, пошелъ въ сельское правленіе и заявилъ объ этомъ десятскому Епифану Щенявскому. Ночной обходъ сельскій въ числѣ 5 человекъ десятникъ Щенявскаго, другихъ 4-хъ именъ и фамилій я не знаю, отправился къ тому мѣсту ихъ, Николай Кашель сталъ убѣгать, а обходные стали подавать свистки и погнались за нимъ. Не добѣжавъ до своего дома, Кашель крикнулъ своему отцу Ивану, который стоялъ у себя на огородѣ съ ружьемъ и вилами въ рукахъ: « дайте ружье, я ихъ постреляю » и еще разъ повторилъ то же самое. Отецъ его перескочилъ черезъ канаву въ нашу сторону, мы сейчасъ же съ обходными повернули обратно, а они оба погнались за нами. Боясь чтобы они не попали въ насъ изъ ружья, 2е,бывшихъ со мной, попадали на землю, а я только что хотѣлъ падать, какъ вдругъ раздался выстрѣль, попавшій мнѣ въ лѣвое плечо и руку и я отъ боли упалъ. Все это происходило на верху позади огорода Кашиля. Послѣ этого десятскіе помогли мнѣ встать и мы, обойдя вокругъ ихъ огорода, пришли во дворъ Кашиля. Иванъ Кашель бросился было съ желѣзными вилами на Щенявскаго, но другія десятскіе отняли у него вилы и не дали ему ударить.На другой день я былъ въ Братолюбовской Земской больницѣ, гдѣ врачъ нашель у меня подъ кожей на плечѣ и лѣвой рукѣ дробовикъ, которыя еще не вышли и причиняютъ мне значительную боль. До этого случая ни сынъ ни отецъ Кашиля, ничѣмъ мнѣ никогда не грозили;вражды между нами не было. Они, по моему мнѣнію, не могли не знать, что за Николаемъ Кашелемъ гнался обходъ, такъ какъ десятскіе подавали свистки и кричали, что это обходъ, всѣ они были при должныхъ знакахъ- бляхахъ, Николай Кашель видѣлъ это еще до того, какъ стрѣлялъ, потому что они къ нему довольно близко подходили, а було не такъ темно, да онъ и самъ кричалъ отцу: «Кто именно выстрѣлилъ въ меня въ меня изъ ружья, Иванъ или ей сынъ Николай Кашиля, я совершенно не замѣтилъ; они оба сами на себя говорили кто насъ не предупреждалъ, что будетъ стрѣлять; куда было направленъ выстрѣль, я не видѣлъ. Болѣе показать ничего не имѣю. Показаніе мною прочитано. Зачеркнуто: «Никифоромъ» Неграмотенъ . Исправленно: «24» И.д. Судебнаго Следователя (подпись).

ЧАСТИНА V. СЬОГОДЕННЯ.

ДО 95-РІЧЧЯ ЧОРНОМАЗА О. Д.

Хотілось би розповісти на сторінках цього Альманаху про корінного котівця Черномаза Олексія Даниловича, книга якого «Спогади з життя прожитого» вийшла в березні цього 2016 року. Краще за Шеремета М.С. це не зробить ніхто, тому подаємо його статтю початку 2000-х років.

Черномаз О.Д. зі своєю книгою.

Шеремет М.С.

СПОГАДИ ПРОЖИТИХ ВЕСЕН

У всякого своя доля і свій шлях широкий

Т. Г. ШЕВЧЕНКО

Рядки з Кобзарєвої поеми «Сон» директор Варварівської середньої школи Олексій Черномаз сприймає по-різному. З першим погоджується сповна, а щодо другого має власну думку. Широкий і вторований шлях, каже, стелиться не перед кожним. В одного гостинець, хоч по ньому котись, а в другого з такими баюрами, що не проїхати, ні пройти. З долею в багатьох теж, як на довгій ниві. Середина або край радують повним колосом, а на пліщинах і вздовж меж – чортополох. Суджу по своєму родоводу. Прадід Мелетій скуштував кріпацького хліба. Дідів по татовій і маминій лінії Василя та Івана у передгроззя першої світової війни в одну зиму підкосив тиф. Вісімнадцятилітніми ніби по навроченню відійшли за земну межу тітка Мелася і мій брат Ваня. Татову сестру як зараз бачу в гарячці простудилася бідолашна, переховуючись в очеретах від махновців, а Ваню зрешетили осколками, коли неподалік села стояв у 1944-му фронт.

Найгірша доля спіткала тата. Сталінський режим зробив ворогом народу. З головою і комірником колгоспу «За соціалізм» поплатився, як гласив вирок «трійки», за «антиколгоспні дії і розбазарювання

громадського добра». Добром тим, смішно подумати, виявилось кільканадцять гнилих коренів серед столових буряків, які зберігали в ямі до весни для гарячих обідів емтеєсівським механізаторам і для дитячих ясел.

- А в правнука, онука і сина Черномазів-старших яким видався шлях? – поцікавився в Олексія Даниловича.

Посріблений сивиною співрозмовник під шум дощу довго мовчав і дивився в бік алеї, що веде до братських могил. В одній з таких, а може і в спопеляючому шталазі-326 могла обірватись і його стежка. Нараз, напевно згадав про що вели мову і хрипло прорік:

- Якщо одним словом, то тернистим.

Він поклав переді мною два товсті зошити. На обкладинці першого каліграфічним почерком виведено: «Черномаз О.Д. Спогади прожитих весен. 1921-2003 р. р.»

Прочитаймо їх разом. Вони – дзеркало життя дітей перших років більшовицької доби і буднів становлення сільської інтелігенції. Частина історії України.

Душа щемить донині

Дитинство і шкільні роки – найпам'ятніші в моєму житті. Горя зазнав немовлям: народився навесні 1921-го, коли ще палахкотіли заграви громадянської війни і влада в селі трічі на день переходила з рук у руки, коли люди мерли на ходу від нищівного голодомору. Вродило тоді не рясно, але і те більшовицькі здирники вигребли до зернини. Тато з дядьком Федором, царство їм небесне, добрались мало не до Кубані аби за останні речі наміняти збіжжя на посів і прожиток. Як вижили в ту страшну голодовку знає один Бог.

Переді мною розкривається історія сільського вчителя, який звікував школою і не переставав триматись пуповиною землі-годувальниці і родового кореня. Біля витоків степової Бокової народився, виріс, одружився, звів власне гніздо, поставив на ноги дітей і самотиною

доживає віку. В день мучеників Терентія, Савина і Олександра – 26 березня зустріне з дітьми й онуками вісімдесят четверту весну. Гордовито покаже добірну картоплю, буряки, моркву, яблука і всяку всячину. Нові господарі розвели на полях чортополох, а в нього на успадкованих від мами сотках землі жодної бур'янини. Пролітали білі мухи, коли навідався до Олексія Даниловича. Знайомий фермер пообіцяв виорати грядки і старенький квапився тачкою розвезти гній. Вирощує все за порадами книг. За нинішніх злиднів шматок садиби слугує неабиякою підмогою для самого і для дітей. То нічого, що повипорхували з рідного гнізда. За «тормозками» навідуються, а як поназвозять влітку онучат, хоч дитсадок відкривай.

На заваді, каже, роки, а то завів би порядок, як у Григорія Ярефєйовича. Був у нас такий. Американцем прозвали. Подався на заробітки і десять літ жив за океаном. А повернувся звідти – поперероджував наділи і грядки. Ні в кого не родила так пшениця і всяка пашниця. А чудо сад який заклад! Ми, підлітками очей не зводили з його яблунь і груш. Владцям не сподобався: показали Ярефєйовичу за бугор, аби не показував односельцям, як треба ходити коло землі.

Гортаю в пам'яті оповідки котівців. Їхню звивисту вулицю вздовж лівого берега Бокової і глибоководного плеса обживали працьовиті придворі поміщики Галковського, Ласкавого, Вольського і Котова. Останній для людей був найкращим. Його іменем і село прозвали. Котова була настільки мала, що не спромоглася бодай на невеличкий храм. Віруючі через три містки ходили до двох варварівських церков, поки на порозі 30-х років недоумкуваті безбожники не обезглавили обидва храми.

Жив у таку пору, що швидше вважаю себе атеїстом ніж віруючим. Успадковані від бабусі Єлизавети християнські переконання не виставляю на показ, а зберігаю коло серця. Хоч і називали релігію опіумом для народу, але церква вчила людей віри і совісті. Бабуся лягала спати і вставала з молитвою. Поки не осинить себе хрестом, не переступить чужого порога. Взірцем чемної поведінки для мене, Гриші і Вані були тато і мама. Не чули від них поганого слова. Серед старожилів досі жевріє посіяна віруючими доброта.

Коли пригадаю босоноге дитинство душа щемить. Жилося не солодко. Але в сім'ї панував дух надії, бо трудились на себе і бачили перспективу. Степи від Ситаєвої до Галкавського хутора і Буцького ставка після столипінської реформи поділили між котівцями. Тато мав п'ять десятин землі, кобилу, пощичку, плуга, сівалку, борони, воза і на додачу нас трьох голопузих. Жили, як усі, в труді і нужді: спати лягали, коли віз на небі дишло повертався за північ, а вставали з першими півнями.

Школа виживання розпочалась для мене на третю весну від роду. Тато, мама і бабуся ростили нас господарями. Дивуюсь коли нинішні мами побоюються обкрадати дитинство своїх чад. А я не шкодую, що був у бабусі на побігеньках, забавляв меншеньких Гришу і Ваню, пас гусей, оберігав курчат від шулік, порався на грядках. Знав, як два на два: не лінитимусь м'яти коноплі – мама напряде ниток і поше новеньку сорочечку, а пастиму овечок – на зиму пошиють кожущок і справлять валяночки. У новій хаті, яку звів тато в роки НЕПу лежать і мої вальочки глини.

На четверту весну став ще й пастушком. Після вечері тато сажав на булану, бо сам ще не міг викарабкатись на загривок і посилав пасти за село. То нічого, що їхав на всю ніч. Сам рвався туди. Для жовторотих підпaskів там була друга школа. Коней пустимо пасти, а самі ловимо раків, майструємо свистки, граємо в зайців. Старші пастухи вигадували всілякі забави, аби виграти в нас із торбинок щось ласеньке. Перед ранковою зорею, коли не милими ставали навіть «зайці», а гніді булані та вороні напасуться і в очікуванні нового трудового дня повлягаються перепочити – наставала черга пекти картоплю і шпарити раків. Добре, як у котрогось із парубчаків було кресало. Тоді не мали клопоту. А коли той завіється до дівчат або в школу, тоді гуртом терли сухі цурпалки, поки від них не починав жевріти мох.

Тато боготворив свої наділи і з шостої весни почав привчати мене ходити коло землі. Вона, казав, дає все те, що мама кладе на стіл. Не стидайся бруду на полі і в стайні. Твій прадідусь Мелетя примовляв «Не будуть ручки в гнойку – не посмакує ротик лойку». Неспішно впряже коней у плуга, для проби чи достигла, притулить до лоба грудочку пробудженої весняним сонцем землі, перехреститься із надією, що Всевишній пошле щедрий ужинок, цвяхне багіжком і благословить «Поганяй синку. Щедрої тобі борозни».

Звідки татові було знати, що нам не судитиметься продовжити успадковану ним від діда-прадіда хліборобську справу, що нова влада реквізує землю, а на село нашла нечуване лихо. Саме в той день, коли зібрався провести мене до школи, на подвір'я увірвались розбещеніші за анархіста Махна посланці ревкому Лисавенко і Здоровенко з місцевим голодранцем Лисицьким, якого в селі прозвали Тронею. Поки ревкомовці розмахували маузерами, репетували на весь двір і примушували тата «писати заявленіє в колхоз», новоявлені мародери з комбеду вигребли в сусіда весь хліб, прив'язали до воза корову і поїхали до управи. Ми злякано спостерігали з-за кушів, як чинився самосуд і як бабуся Єлисавета хрестилась, а сусідка заламувала руки і гірко плакала за хлібом і Лискою.

Крім наших сусідів постраждало в Котовій тоді одинадцять сімей. Комбедівці самочинно записали їх у куркулі, реквізували майно, а Романа Сизого, Гната Шубенка, Максима Чорноморця, Михайла Турпака і Профира Шубенка вигнали з хат. Котрийсь з нечестивців зглянувся над ними і не етапували з десятками варварівців у Сибір. Беручки до роботи і там прижилися. Син одного із засланців повернувся звідти народним художником*.

*Савенко Іван Григорович (*17.01.1924, с. Варварівка - †17.12.1987, Ленінград) - учасник II світової війни, танкіст, кандидат мистецтвознавства, член спілки художників СРСР з 1952 р., в 1975 році присвоєно звання Заслужений художник РФ, нагороджений орденом слави III ст., орденом Вітчизняної війни I-го ст., медалями і нагородами.

*Калачики дрібненькі трапляються всюди на подвір'ях, при дорогах, на засмічених місцях як звичайний бур'ян по всій території України.

Тато якийсь час протривався ревкомівцям. Нараз, чи то в страху перед маузерами, чи не захотів аби нова влада поламала долі нам і навіть онукам – підписав наштампований папірець, віддав у СОЗ булану, воза, плуга і борони. Дядько Федір, скільки не залякували ревкомівці, стояв на своєму «Ні і ні!». Залишив зведену в роки НЕПУ єдину на все село хату під черепицею і подався в найми. Працював у Долинській МТС, на елеваторі столярував. Втік із села і дядько Явтух. Не допомогло бляхареві і верхолазу навіть те, що допомагав погромникам скидати з храмів хрести і дзвони.

А скільки горя і збиткувань зазнали ті, що не вступили де СОЗУ! Так званим «індусам» виділили найгірші наділи, раз за разом обшукували двори, обкладали непосильними податками. Наш сусід Дмитро Лисицький мав коня і невеличкого возика, їздив ним на заробітки. В голодовку возик той порятував сім'ю від смерті.

...Не відали котівці і мої варварівці, коли над ними чинили ту наругу, що то були перші квіточки, а ягідки ще скуштують. Я сам був свідком того лиха: по тижню-два не бачив у роті крихти хліба, їв кінський шавель, лободу, кропиву, калачики*. На моїх очах попід тинами з простягнутими руками залякали навек десятки односельців. Коли йшов чухрати на маторженики берестове листя, боявся здибатися з тіткою Стовбункою. Все село гомоніло, що в ту голодну весну з'їла свою доньку. Добре знаю, що між старим цвинтарем і подвір'ям земської школи є зарослий бур'яном пустир. В роки голодомору 1932-1933 років там хоронили мерців не за християнським звичаєм, а поквапом. Закопували абияк у гуртові ями. Не занотовували навіть імен, аби ніхто не дізнався, що такі існували. На нашому кутку опустіла третина дворів. У Котовій голодна смерть забрала всю сім'ю Яхрема Павлова. Пішов із життя колишній лейб-гвардієць Михтод Лисицький, який напередодні кривавої неділі охороняв у Санкт-Петербурзі царський дворець. Не дожили до весни два сини Трохима Іщенка, тоді, як у коморі в нього за двома замками лежала колгоспна кукурудза. Співбесідник мій був теж свідком того страхіття і дивом уцілів від другого на його віку більшовицького голодомору.

- Коли уродило щось на грядках і на столі з'явився хліб, ми втрюх ходили до школи. На добрих господарів із нас тато перестав надіятись. Нова влада кращих хазяїв винищила під корінь. Хліборобів «запрограмували» на жебрацьке існування. Ми, на думку тата, мали торувати інший шлях. Гриша після семирічки подався в медучилище. Буде хорошим фельдшером – матиме постійний кусень хліба, радів тато. Я замахнувся вище: за порадою вчителя математики Олексія Дем'яновича Куземи облюбував механо-математичний факультет Дніпропетровського університету.

Все йшло на лад. Та однієї ночі до хати нагрянула згряя молодиків з маузерами. Передній без суду і слідства в одну мить виніс вирок: «Ворог народу! Збирайся!» Спільники скрутили руки. У хаті і на подвір'ї перевернули все догори дном, але, як не старались, нічого підозрілого не знайшли. Тієї ночі разом з татом «чорний ворон» забрав голову і комірника колгоспу Павла та Михайла Ільченків і Романа Сизого. Через двадцять років всіх чотирьох реабілітують. Ми дізналися, що на тата і його спільників по нещастю «настукав» проклятий всім селом підлабузник Троня.

Котову, Варварівку і сусідні села приголомшили безкінечні репресії і дедалі відчутніше передгрозя війни. Гітлер одну за другою підкоряв європейські країни. Не відставав від нього в чорних справах і Сталін: поділився з фюрером Польщею, приєднав Бесарабію і Прибалтику, море крові пролив на фінській землі. У себе в містах і селах до краю закручував гайки: людей обкладав податками, за найменшу непокору грозив в'язницею, студентів позбавив стипендій. Я змушений був перевестись на заочне відділення і заробляти собі на хліб.

Коли влітку 1941-го на західному кордоні заговорили гармати, пішов і я.

Дорогами війни

Не солдатом і не з гвинтівкою в руках. Тисячі новобранців зробили землекопами. Дали в руки лопати і наказали створити вздовж Дніпра нездоланну перепону для ворожих панцерників. З ранку до ночі вгризалися в непіддатливий ґрунт. Не пройшли і двох десятків верст, як гітлерівські танки з флангів почали прориватись на схід. Поріділі батальйони копачів з-під Іванівки поспішно перебазувались на околицю Лозової. Поки переміщались і розмічали майбутній оборонний рубіж, фашисти окупували Харків. Мені ледве вдалось самостійно перебратись на лівий берег Сіверського Дінця - в Ізюм, вперше за три місяці поїв гарячого і рушив у бік Старобільська. В суцільному потоці панічно розпорощених військ, морі евакуйованих сімей і табунів колгоспної худоби відчував себе піщинкою. Осіннє бездоріжжя змінилось приморозками, а я в потертих домашніх черевиках, блазенькому картузику і ватяніці з чужого плеча з окрайцем хліба, що замерз у торбі, брів голодний і холодний у безвість. Йшов, а з голови не виходила затія двох нелюдів. які розв'язали кровопролитну війну, збурили весь світ, сіють голод і холод, злидні і поневіряння, муки і смерть.

Поблизу Дону в багатонаціональному радгоспі «Гігант», про який читав у шкільному підручнику, ночував у сім'ї киргиза. Вечеряв за їхнім звичаєм на підлозі. Із загальної миски «п'ятірнею» брав варений рис зі шматочками баранини і запивав бульйоном. У станиці Вешенській пройшов повз садибу Шолохова. Автор «Піднятої цілини» перебував на фронті, коли на подвір'ї вибухнула ворожа бомба і вбила його маму.

Не з кінокомедії «Волга-Волга», а наочно відчув велич і красу великої російської ріки. Кількома рукавами розлилася на десять кілометрів. Тільки почала замерзати. На світанку з місцевими провідниками поодиночі рушили на лівий берег. Дистанція – десять метрів. Але і так молодий лід ледве витримував. Нас попередили хто провалиться - ніхто не порятує, бо крига двох не витримає. Найнебезпечніші місця долали повзком.

За Волгою на нас чекали нові випробування. Від кількапудових плит і стволів важких мінометів у люті морози вдень на муштрах спини не висихали, а вночі від холоднечі ковдри в казармах на нас зашерхали. Снаги додали радісні вістки про переможний наступ наших військ під Москвою, а потім бої на Ізюмо-Барвінківському плацдармі, від якого рукою подати до поневоленого Харкова.

Дочекались і ми своєї черги. З-під Камишина наш запасний полк перебазували в Сталінград. На території тракторного заводу доукомплектували, видали сухий пайок і форсованим маршем кинули на підмогу Південно-Західному фронту. На той час я вже був помкомвзводу мінометників. Проїшов знайомими з осені сплюндрованими вулицями Старобільська і Святогорська. Правого берега Сіверського Дінця не пізнав. Всюди виднілись сліди кровопролитних боїв за плацдарм, який увійшов в історію Вітчизняної війни як «бородавка». Кінцевою зупинкою для взводу стало прифронтове село Любимівка, від якого лишилися одні руїни і згарища. Зарахували нас до окремого батальйону по охороні штабу 14-ої дивізії. Замість мінометів вручили автомати, а багатьом карабіни. Мінометів сказали, бракує навіть у другій лінії переднього краю. Відразу прижилися серед гвардійців. Насторожувало те, що шепетовці (так іменували себе старожили по імені комдива Івана Шепетова) частенько перемовлялись між собою про якусь пастку. При новеньких замовкали. Після першотравневих стаграмів не втримався: запитав взводного про таємничу пастку.

Взводний не став розтлумачувати. І з поповненням порадив менше говорити про це. Подивись сказав, на карту і сам утямиш, що нагадує собою наш плацдарм.

Ізюмо-Барвінківська «Мала земля», справді, скидалася на довгу і неоквируну бородавку, що з основної лінії фронту глибоко впиалася у ворожі комунікації. Біля Дінця прорив не перевищував сорока, а вглиб розширювався і сягав мало не до Харкова. У мене ніби мурашки по тілу поповзли - так он про яку «пастку» і «бородавку» іде мова. При наступі з такого «п'ятачка» чого доброго можемо опинитися в пастці.

Бувалі бійці і взводний побоювалися можливої загрози, а стратеги, які розробляли майбутню операцію, махнули на це рукою: звідси, мовляв, ближче до Харкова.

12 травня 1942-го року заговорили тисячі гармат. З найвіддаленіших від Дінця виступів «бородавки» розпочався наступ. Кровопролитні бої зав'язалися на підступах до Харкова. У захваті від перших успіхів командування спішно перекидало вперед все нові й нові резерви.

Гітлерівці саме цього і вичікували. 6-а армія Паулюса, танкова армада Клейста і штурмова авіація Рітгофа зустрічними ударами від Краматорська і Слов'янська спочатку відрізали плацдарм понад Дінцем від основних сил фронту, а потім танковим тараном у бік Барвінкового розкололи «бородавку» навпіл. У капкані опинилися десятки радянських дивізій.

З сумом пригадую трагізм свого комдива. Генерал Шепетов без кінця маневрував полками і батальйонами, нав'язував рішучі контрудари. По дорозі від кордону двічі виводив свої сили і сусідам допомагав вирватися з пасток, за що був удостоєний звання Героя. А тут відчув себе пічужкою в клітці: куди не поткнеться – всюди натикається на заслін ворожих панцерників. На заваді був до того ж бурхливий у ту пору Сіверський Донець.

Без вини винуваті

По собі відчував, ніяково було генералу дивитись нам у вічі. Але яка в цьому його провина? Передрікав стратегам можливу загрозу – не прислухались. Нема нічого принизливішого від усвідомлення безправності і безсилля, коли знаєш, що за ганебний провал операції судитимуть не горе-стратегів, а справжніх героїв війни.

Скопища розпорощених полків і дивізій гітлерівці чавили танками, нищили кулеметним вогнем хрестатих стерж'ятників. Залишки оточували озвірілі есесівці. Наказували скласти зброю і шикуватись. По кожному, хто виступав убік - відкривали вогонь. Колону нарочито провели через усіяне трупами поле і як стадо худоби загнали в нашвидкоруч огорожений колючим дротом загін. Два дні не давали ні крихти хліба, ні краплі води. Там у мене зголоднілі побратими вкрали вночі три останні сухарики.

Доти мало вірив в оказії. А в тому загоні серед тисяч полонених зустрів родича Олексія Шубенка. Переночували вдвох. Вранці Олексій зголосився шофером і потрапив до команди, яка переганяла трофейні автомобілі в глибокий тил. Пізніше дізнався, що з колони він втік, добрався додому і розповів моїй мамі, що я в полоні.

Перші дні неволі здавалися вічністю. Поступово нас віддаляли від фронту. Два тижні тримали в карантинному таборі в Білій Церкві. Потім фільтрували в Стрию. Звідти перемістили в Перемишль і на південь Німеччини. Звернув увагу на гостроверхі будівлі, чудові дороги, акуратні сади. Все ніби виставлене на показ. Але там було не до краси. Попереду видніла брама воріт з написом «Шталаг № 326».

Табір нагадував концентраційну імперію. Рівні ряди дерев'яних бараків розмежовувались колючим дротом на блоки по сто в кожному. Якщо кожен барак був розрахований на сто невільників, а блоків було десять, то в шталазі перебувало не менше ста тисяч полонених. За крайніми бараками димів крематорій і чорніли довгі

пагорби землі. Під ними вічним сном спочивали десятки тисяч невольників. Про втечу із табору нічого було й думати. Нас попередили, що шталаг можете полишити хіба що через димар крематорію або на катафалку до страшних ровів.

Харківську групу помістили окремо. При надто суворому режимі особливо до радянських полонених до нас відчувалось деяке послаблення. Може тому, що верховоди вермахту вважали «харків'ян» через прорахунок стратегів без вини винуватими. Відразу влаштували лазню. За загальним приписом у кожного взяли відтиски пальців. На руці, як у худоби, виштампували порядковий номер. З того дня кожен із невольників втрачав своє прізвище та ім'я. Я став в'язнем № 686224. На додачу отримав металеву пластинку з цим номером і позначкою шталагу. Пластинку носили на шнурочку на шиї. За втрату – неминуча смерть або катування перед строем.

Три тижні проходили карантин. З тих, хто витримував випробування напівголодним пайком і суворий режим, формували окремі загони. До речі, про режим: своїх наглядачів ми боялися дужче за есесівців. Особливо лютим був оберполіцай Олександр. То був звір у подобі людини. За найменшу провину катував до смерті. Його жахались навіть рядові поліцаї. В цей час познайомився із «старожилами» табору. Від них перейняв перші уроки виживання. Аби передчасно не потрапити в жерло крематорію ті порадили запам'ятати: у таборі ти вже не особистість і не людина, а просто табірний номер. Мусиш знати його назубок, бути покірним і робити те, що роблять інші.

Смерть, що оточувала в'язнів калічила наші душі. Полонені втрачали волю до життя і вмирали. Як не дивно, але помирили не лише від голоду, холоду і тортур. За земний поріг у шталазі дехто відходив тому, що хотів померти. Мені «пощастило» покинути табір не через димар і не на катафалку. В числі «харків'ян» потрапив до команди, яка формувалась для роботи в шахтах промислового Руру.

Розмістили команду в таборі поблизу міста Гельзенкірхен. Щоранку колона, оточена з обох боків автоматниками і зграсю вівчарок, вистукувала дерев'яними колодками по бруківці кілометрів п'ять на шахту «Вестергольц». Два місяці був підручним бурильника. Звідти перевели на шахту «Берланглюк», що означало «Шахтарське щастя». Нікому б не зичив такого щастя – виснажливої роботи в забоях на півторакілометровій глибині на каторжному пайку. Годували баландою з брюкви і видавали на добу 350 грам хліба з опилками. Трудитись мусили без перепочинку. Як тільки замовкав бурильний молоток у забій вривався розлючений штайгер (наглядач) із гумовим кийком.

Не скажу про інших бурильників, а мені на наставника поталанило. Віллі був комуністом. Фюрер боявся таких посилати на східний фронт. Віллі приносив іноді то окраєць хліба, то крупи, то буряк чи пару картоплин. Через нього міняв на продукти тапочки, які потайки виготовляв в таборі. Як не хотілось їсти, але пайку хліба ділив натрос. Один шматочок з'їдав з вечерею, а два ховав під подушкою. Коли хліб звідти почав зникати – зберігав у пазусі.

За тисячі кілометрів у ворожому тилу відчули переможну епопею в Сталінграді. Есесівці ходили в траурі. Із забоїв зникли німецькі гірники: за тотальною мобілізацією всіх погнали на східний фронт. Почастішали нальоти англійської авіації. По два-три рази на добу оголошувалась повітряна тривога. Німці відчули тяготи війни на власній шкурі. Особливо жахливою видалась передноворічна ніч 1945-го. Авіація союзників до ранку перетворила в руїни квартали міста, заводські цехи, шахти і наш табір. Десятки бараків згоріли, а тисячі невольників загинули.

Шахти Руру відтоді перестали видавати руду. Полонених перетворили на ремонтників. З ранку до ночі розбирали руїни, відбудовували заводські цехи і житлові будинки, чинили покрівлі. Працювати було важче і небезпечніше, ніж у шахті. Кожної миті могла насунути хмара американо-англійських бомбардувальників. Із заходу наближався другий фронт.

Похмурого ранку з надокучливою мжичкою в березні 1945-го нас вивели за ворота. В колоні були лише радянські полонені. Невідомо, де поділися з бараків французи, італійці і бельгійці. Вони і до того перебували на привілейованому становищі: не ходили під конвоем, отримували по лінії Червоного Хреста посилки і додатковий пайок. А тієї ночі їх кудись вивели. Пролунала команда, і колона рушила. «Куди нас ведуть? Невже на знищення?» - перешіптувалися в рядах. Лишилися позаду великі міста Руру Дюссельдорф, Дортмунд і повноводний Рейн.

По дорозі дехто з колони тікав. Небезпечно і чи далеко втечеш? По виведених червоною фарбою на спинах і грудях літерах «US», що означали «радянський полонений», такого за версту помітять. Але ризикнув і я з сусідами по шерензі. Коли попереду зчинилась метушня, ми заскочили в ялинову посадку, а звідти в ліс. На щастя нас не помітили. З провізії на трьох мали два буряки, які по дорозі прихопили з кагату. День пересиділи в хащах. Ввечері перебиралися ближче до густого лісу і почули гул танків. Гадали, що то гітлерівці перекидають підкріплення на західний фронт, а то виявився механізований загін союзників.

Першими по арестанських робах помітили нас американці. Запросили в авто. Почали частувати всілякими наїдками. Після трьох років рабської праці, голоду, холоду і поневірянь 1 квітня 1945-го я ніби вдруге появився на білий світ. Американці привезли нас.. у шталаг-326. Їхні танки вже встигли захопити табір. Охорону арештували, а в'язнів звільнили. Майже після трьох років перебування в таборах Руру, зустрів багатьох однополчан. Вони розповіли, що в полон потрапив і наш комдив Шепетов і в неволі не скорився, організував підпільну організацію

опору. Якийсь зрадник видав генерала, і його стратили. В шалагу, виявляється, крім Шепетова перебувало більше двадцяти генералів, захоплених на Ізюмо-Барвінківській «бородавці».

Сорок днів до довгожданої Перемоги хазяйнували в таборі ми самі. Сформували підрозділи, ставили на ноги виснажених голодом і каторжною працею побратимів, упорядкували братські могили тисяч і тисяч убієнних. Нас обурювало, що наглядачів, які знущалися над нами, союзники звільнили аби прислужували біля техніки. Вже тоді було помітно, що американці починають вести подвійну гру і з побратимів по розгрому нацизму перетворюються у лжесоюзників.

З вогню у полум'я

По різному складуться долі десятків тисяч в'язнів шталагу-326. Мене з групою вчителів, лікарів і механізаторів перевели в Магдебург на Ельбі. На протилежному березі була радянська зона. По дерев'яному мосту колона підвели до смугастого поста. Від американців по ходу колони нас приймали шеренгами.

Відразу ми потрапили неначе в інший світ. По вказаному маршруту колона рухалась без супроводу, але й без продовольчого забезпечення. Снаги додавало, що нарешті прямуємо додому. В поході дізнався, що серед нас багато офіцерів. У таборі зуміли пролізти в так звану службу обслуги. Один полковник, чув, два роки був перукарем. Там вижили, а вдома на них чекали виправно-трудова колонія. Зустрів і свого земляка. Після поранення в боях за Берлін Івана Сахна виписали з шпиталю і відпустили додому. З баяном він весь час ішов у голові колони.

В поході всі ми радувались і смуток проймав. У Варшаві, Лунуві, Бяла-Подписці нас зустрічали хлібом-сіллю, як визволителів. Ми повернулись додому, а там навічно залишалось більше 600 тисяч бійців і офіцерів радянської армії, що полягли в жорстоких боях за визволення Польщі. Не обійшлося і без прикрощів: в одному місті з третього поверху на голову солдата впав молоток, а неподалік кордону в лісі бандерівці знищили наш похідний лазарет.

Нарешті полк отаборили на околиці Бреста. Тут нас остаточно перефільтрували. Мені сказали: «Можеш бути спокійним». Саме в той день подали ешелон теплушок. Через тиждень-два, радів, буду вдома. Але місця у вагонах наказали займати не за місцем слідування, в повзводно. Ще більше насторожило, коли поїзд попрямував не в бік України, а на північний схід. Проминули Мінськ, Оршу, Смоленськ. Не на Далекий Схід, бува, перемовлялись у вагоні. За Москвою повернули на Шую, В'ятку. На березі Ками в Пермі вивели з вагонів. Аж тут дізнались, що з десятками полків діючої армії нас кинули в уральську тайгу на заготовку лісу для відбудови зруйнованих у війну міст і сіл, заводів, фабрик, шахт і колгоспів. Потрапили, як кажуть, із вогню в полум'я.

На привокзальному майдані із батальйонів, рот і взводів сформували бригади лісорубів. Кожній відвели окремий дерев'яний будиночок на масиві, де мали заготовляти ліс, і відразу наказали: «Негайно на картоплю!»

Бадилля не встигло посохнути. Вибирали і зсипали бульби в мішки уперемішку з першим снігом. Навчені гіркими уроками, не забули і про себе: на вивільнених площах навигрібали з землі по кілька відер бульб. Зберігали в будиночку під підлогою. Наперед скажу: завдяки тій картоплі ми не сиділи на голодному пайку. Адже нас невдовзі умовно «демобілізували» і таким чином зняли з армійського постачання.

Там я вперше побачив справжню тайгу. Куди не кинеш оком – всюди віковичний хвойний ліс і березові гаї. На календарі був вересень, а там без кінця порошив сніг. У лісі не шелесне. Лише у верхівках дерев не вгавав вітер. До Різдва снігу понасіпало стільки, що ми бродили в ньому по пояс, як у білому шумовинні. Благо, лісорубам видали ликові лапті: в них пересуватись зручніше і сніг не сипався за халяви.

Тайга в усяку пору своєю красою полонить людину степу. Взимку товстою білою ковдрою. На градуснику ртутний стовпчик опускається нижче сорокової позначки, а в тиші його не помічаєш. У травні поміж дерев ще лежить сніг. Вийдеш на галявину, а там буяє море різнобарвних квітів. І радують рясним урожаєм лісові ягоди – брусниця, чорниця, малина, смородина. Вперше посмакував там голубику. Коли на Камі скресла крига, вниз до Волги потяглися нескінченні вервечки довжелезних плотів. Вразив своїм розмахом гігант другої п'ятирічки – Березниківський хімкомбінат, куди посилали на ремонтні роботи. Тайга і промисловий Урал влаштували для мене своєрідне унаочнення шкільних уроків з географії.

Добрідень, рідна школо!

У вересні 1946-го повернувся додому. Села не пізнав. Чотири місяці на околиці стояв фронт. Бої точилися за кожну хату. Всюди зяяли згарища і руїни. Мама і бабуся ютилися в с'як-так обладнаному закутку. Після нечуваної засухи в погребі і коморі ніяких запасів. Рятувала від голоду забрана гітлерівцями наша корова, яку мама розшукала в сусідньому селі.

Щодня провідували родичі, знайомі, ровесники. Радили перепочити після таких страшних років поневірянь. А мене мучила думка: куди податись. З чого почати нове життя. Найперше, поїхав у Новомосковський район, де починав працювати учителем математики і звідки шлях до Волги долав воєнізованим землекопом. В університеті отримав довідку про закінчення другого курсу механіко-математичного факультету. На підставі тієї довідки дістав призначення на роботу у Варварівську семирічну школу.

Легко сказати: дістав роботу. Але в яких умовах! На мене і тут чатувало неабияке випробування. У старому приміщенні земської школи після фронту ледь позалатували дірки. Ні посібників, ні унаочнення. На весь клас два-три підручники. За с'як-так стуленими столами замість парт сиділи переважно переростки. Взимку в класних кімнатах від холоднечі чорнило з бузини замерзло, а учням не допомагали драні взувачки і одяганки. Нестатки декого з моїх учнів змушували залишити школу і йти на заробітки. Багатьох умовив повернутись до навчання, і вони здобули освіту, міцно стали на ноги.

Познайомився з вродливою дівчиною. Її батьків нова влада розкуркулила, а дітей пустила попідтинню. Спасибі добрим людям: приютили, послали до школи. Катруся працювала класоводом і навчалась заочно. У молодого, коли побрались, була поношена солдатська роба, а в молодій – латана спідничка. Сорок три роки прожили в любові і злагоді. Звили своє гніздо. Поставили на ноги двох доньок.

Пам'ятаю свій перший випуск. Пишався, що більшість учнів опанувала курс математики. Мене призначили спочатку завучем, а потім директором. Як не важко було добиватись, але для школи побудували просторе двоповерхове приміщення і зробили її десятирічною.

Довгими зимовими вечорами не згасав вогник у кабінеті математики. Захоплені теоремами і надважкими задачами учні засиджувались до ночі. Іноді доводилось розводити членів гуртка попід хатами. Зжився з улюбленою справою. Пристосувався до нового ладу. Спокій настав і в державі. Вивелися колишні посіпаки типу ревкомівця Шрамка і доморощеного Троні, які знущалися над трудящою людиною. Була якась впевненість у спокійній старості і благополучному майбутньому дітей та онуків. І раптом, як сніг на голову звалились нові руйнівники. Трощать усе без розбору. Котову і Варварівку сплюндрували гірше, як після фронту. За такого розгардіяшу залишився вдівцем, живу самотиною.

Нічого не вдієш: порядки встановлювати не таким, як я. Нам тільки і знай – тягни лямку. Тоді як всі біди першими відчуваємо саме ми. Здивувався, коли в село завітав Шрамків син. Випещений. Приїхав, каже, подивитись де батько колись працював. А мій ровесник Степан Лисицький йому: «Не працював, а людей і мого тата мордував». Скільки синок не вигороджував свого предка тодішнім ладом, жертви знавіснілого кривдника доводили, що при всякому устрої порядна людина не перетворюється в жорстокого звіра.

...Як стрімко пролетів час! Здається, неначе позавчора переступив поріг школи, а вже мої учні мають онуків. Не виходить з голови згадка про віковичне колесо, яке ніколи не повертається назад. Бабуся не раз казала: «Бог з тим, що минуло, аби у вас і діток ваших завтрашній день був кращим». Не відала, бідолашна, яким тернистим для онука видається шлях на Голгофу і що Варварівка вдруге опиниться в нечуваній розрусі, що пустою зятиме більша половина хат...

На дев'ятому десятку не второпаю – куди ми йдемо. Рід Чорномазів, Богу дякувати, продовжується благородними трудами. Старша донька працює інженером-технологом, а молодша - бухгалтером. Вибиваються на шлях широкий і онуки. Таня закінчила сільськогосподарську, а Олексій – військову академію, Іринка навчається в університеті, а мізинчик Ваня – в Криворізькому військовому ліцеї. Дасть Бог, унормується реформаторство, ринкові порядки, і заживемо по-людськи. Сподіваюсь дожити до пра- і навіть пра-правнуків. Помирати ще рано, як і ставити крапку в своїх спогадах прожитих сумних і радісних весен.

В.П. Гриценко, Н. Гриценко ВОЛОНТЕРИ СЕЛА БОКОВОГО.

Небайдужі односельці

Ранньої осені 2014 року зовсім випадково у звичайному магазині Долинської зустрілися дві землячки: колишня уродженка села Бокове Наталія Миколаївна Розуменко (працівник податкової інспекції) та жителька цього ж села Наталія Володимирівна Гриценко (вчитель Кіровської загальноосвітньої школи, депутат сільської ради, берегиня Карабілівської степової сотні Українського козацтва). У обох цих жінок зболіли серця за долю держави та своїх дітей. Донька Наталії Розуменко – учасниця Революції Гідності, сини Наталії Гриценко – прикордонники в зоні бойових дій Сходу України.

Розуменко Наталія розповіла про волонтерство у Долинській та закликала підтримати ці добродійні дії землякам з Бокового. Гриценко Н.В. звернулася до голів вуличних комітетів та депутатів Боківської сільської ради про організацію збору продуктів для воїнів-земляків.

Жителі сіл Бокове та Ганівки миттєво відгукнулися на заклик, адже всім боліло за долю держави. Збір продуктів було організовано біля будинків голів вуличних комітетів. Односельці приносили овочі, фрукти, консервацію, м'ясо, сало, птицю, молоко і молочні продукти, крупи, цукор, макаронні вироби, соки, напої, теплий одяг, ковдри. Особливо відзначилися у зборі продуктів жителі вулиць: Покровської (голови вуличного комітету Березуцька Ніна Миколаївна, Назаренко Ольга Андріївна), Криничної (г.в.к. Прозапас Тетяна Іванівна), Козацької (г.в.к. Шаповал Віра Андріївна), Берегової (г.в.к. Закірова Алла Абдусаламівна), Миркаленка (Лиходід Дарія Михайлівна) та жителі села Ганівки під керівництвом директора Ганівської загальноосвітньої школи Кравченко Леонтини Михайлівни.

Матері воїнів-односельців та кращі кухарки села вирішили приготувати домашні страви: голубці, вареники, пиріжки, смажене м'ясо, котлети, лангети, налисники, млинці, домашній хліб, квашену капусту. Страви готувалися на кухнях двох місцевих шкіл та вдома у Шаповал В.І. Директор Кіровської ЗШ І-ІІІ ст. Сердюк Владислав Миколайович виділив хлопців-старшокласників для завантаження відер, мішків, ящиків та пакетів з продуктами та речами для воїнів.

Перший вантаж масою 2т в зону АТО із села Бокове був відправлений 10 жовтня 2014 року малотоннажним автомобілем «Газель» (власник місцевий житель В'язовий С.М., на фото другий зліва у верхньому ряду). Все зібране та приготовлене ледь вмістилося в кузов автомобіля. Продукти відправили у м.Долинську, де перевантажили в автомобіль, що вночі виїхав в містя активних бойових дій Сходу України.

Місцеві кухарки на відрах, ящиках, мішках маркером написали номери своїх мобільних телефонів. І як же було приємно, коли пролунали дзвінки від солдат-земляків зі словами щирої подяки за смачні домашні страви. Районні волонтери також були дуже вдячні боківчанам.

Коли все більше й більше чоловіків села Бокове почали призивати до війська, сільська громада ще більше прокинулася, адже починалась зима. Депутати сільської ради у письмовій формі звернулися до жителів села із закликом про допомогу, вкинувши листівки у поштові скриньки. На сесії сільської ради створили комітет сприяння воїнам АТО. Головою цього комітету було обрано Довгаль Олену Дмитрівну.

Станом на 31.12.2015. комітет оприлюднив таку інформацію:

З території сільської ради в зв'язку з АТО на Сході України до війська призвано 37 чоловік, 31 чоловік мобілізовани за припискою в селі Бокове, 6 чоловік за припискою м. Кривого Рогу.

Список жителів та уродженців села Бокове, мобілізованих в умовах антитерористичної операції на Сході України:

1. Бердник Анатолій Вікторович
2. Білий Константин Сергійович
3. Булавка Віктор Вадимович
4. Василенко Олег Анатолійович
5. Власенко Віктор Миколайович
6. Гайдук Юрій Леонідович
7. Глушенко Микола Сергійович
8. Голобородько Віталій Сергійович
9. Гриценко Віталій Васильович
10. Гриценко Володимир Миколайович
11. Гриценко Ігор Павлович
12. Гриценко Олександр Васильович
13. Гужук Олександр Вікторович
14. Даниляк Анатолій Мар'янович
15. Зеленько Іван Іванович
16. Касьян Олег Вікторович
17. Клименко Олег Степанович
18. Котецький Віктор Йосипович
19. Махорт Олександр Анатолійович
20. Омельченко Олександр Олександрович
21. Онисько Сергій Станіславович
22. Петрук Олександр Миколайович
23. Пилипчак Микола Володимирович
24. Панченко Євген Петрович
25. Рафальський Артем Миколайович
26. Савостьянов Едуард Миколайович
27. Савенко Олександр Валерійович
28. Сергієнко Олександр Володимирович
29. Сердюк Руслан Владиславович
30. Сердюк Руслан Русланович
31. Сердюк Віталій Валерійович
32. Семенов Євген Олександрович
33. Собченко Сергій Іванович
34. Стельмах Тарас Богданович
35. Тимчур Михайло Григорович
36. Черниш Олександр Іванович
37. Фартушний Павло Васильович

13 воїнів уже демобілізовано, 12 з них отримали посвідчення учасника бойових дій. 6 воїнів-земляків призивалися з міста Кривого Рогу, 2 з них демобілізовані.

На баланс комітету сприяння воїнам АТО села Бокове поступило:

від населення 11501грн.

від одноосібників 3789грн.

ганівського магазину 261грн.

від апарату сільської ради 110грн

всього – 15661грн.

На виділені воїнам кошти батьки та волонтери купували ліки, одяг та амуніцію: камуфляжні костюми, термобілизну, балаклави, тактичні желети, берці, рукавиці, нашивки, носки, шапки, майки, засоби для бриття,

термоси. У Красноармійськ, військову частину Касьяна О.В. та Гужука О.В., був придбаний та відправлений Новою поштою бензогенератор на суму 2985грн.

Окрему допомогу надавали фермери невеликих фермерських господарств корінні жителі села: Яцечко Віктор Васильович, Андрейців Василь Степанович, Довгаль Григорій Миколайович, Губенко Василь Іванович, Лиходід Микола Тимофійович, Демчук Анатолій Тимофійович, Стеценко Василь Іванович та Ігор Васильович, Гриценко Василь Павлович, Шкарупа Олексій Миколайович, брати Бурейки Петро та Олег Анатолієвичі, брати Перепади Микола та Олександр Анатолієвичі, Галунка Сергій Васильович. На зібрані кошти було придбано прилад нічного бачення (нічний приціл) у військову частину прикордонників Гриценка Віталія та Гриценка Олександра (на фото), які, до речі, були першими мобілізовані у складі групи з 14 чоловік від Долинського району.

У грудні 2015 року на сесії сільської ради було прийнято рішення про виділення одноразової грошової допомоги демобілізованим воякам у сумі 1000грн., тим хто ще служить по 500грн. у січні 2016 року ця грошова допомога була видана.

Волонтерська група «Боківські варенички»

Якщо волонтерську допомогу жителі Бокового надавали і надають по потребі час від часу, то постійно діючою в селі стала група жінок-доброчинниць «Боківські варенички» під керівництвом завідувачої сільським клубом Шаповал Віри Андріївни. Коли в жовтні 2014 ці жіночки вперше готували їжу для вояків та отримали від них слова подяки, вирішили цю добру справу робити постійно. Вони зателефонували до Наталії Розуменко і попередили, що готові надавати допомогу з кожною відправкою на фронт, якщо навіть серед вояків не буде жителів Бокового. За правило для себе взяли слова Віри Андріївни: «Ми нагодусьмо чиясь дитину, хтось нагодусь нашу».

У складі «Боківських вареничків» жительки села Шаповал Віра Андріївна, Скляр Тетяна Петрівна, Довгаль Ніна Григорівна, Москаленко Галина Миколаївна, Гриценко Наталія Володимирівна. Згодом долучилися й чоловіки: фермери Клименко Микола Іванович, Гриценко Василь Павлович та Педан Іван Володимирович, в обов'язки яких входить забезпечення волонтерської групи м'ясом, олією та мукою. Овочами групі допомагають вчителі Кіровської ЗШ І-ІІІ ст., жителі вулиць Криничної та Козацької та більшість продуктів жіночки несуть з дому.

Запитаєте чому ця група має назву «Боківські варенички»? Відповімо. Щоразу група відправляє бійцям 3-5 відер вареників з картоплею, капустою,

потрібною (картопля з печінкою), млинці з варенням, налисники з сиром, пиріжки з різною начинкою, картопляники, зрази. Так як самим затребуваним від вояків є вареники, тому й назва відповідна. До того ж щоразу готується кілька відер голубців, печіночників, смаженого м'яса, вітамінної суміші (мед, курага, горіхи, чорнослив).

Перша відправка продукції від групи, як індивідуальної волонтерської структури, в зону АТО відбулася 11 грудня 2014 року. Відтоді щомісяця радують сільські волонтерки своїми стравами героїв-земляків.

Особливо приємно учасникам групи, коли телефонують воїни і дякують за домашні подарунки. Усім жінкам запам'ятався дзвінок у січні 2015 року. Телефонував молодий воїн і сказав: «Наш блок пост знаходиться на лінії фронту, скрізь сніг, мороз, дуже холодно. А ми в бліндажі їмо розігріті домашні вареники, голубці, котлети, ще й налисники запиваємо ряжанкою. Спасибі вам, матусі!».

Розтопив цей дзвінок материнські серця, жінки поплакали і вирішили ще більше продуктів підготувати на фронт.

Наступного разу доброчинниці напекли пиріжків з капустою на сковороді і в кожен п'ятий пиріжок поклали записки з побажаннями. Учасники АТО не забарилися подякувати й розповіли, що самими щасливими були хлопці, яким трапилася записочка.

Дуже багато продуктів несуть учасниці «Боківських вареничків» з власних комор та підвалів. Та буває таке, що треба щось підкупити та й відра для відправки теж коштують грошей. От Шаповал В.А. придумала вихід – організувала

свою групу, вивчили різдвяні колядки та й пішли попід селом вітати з Новим 2016 роком та Різдом Христовим. Крім того, що принесли в сільські оселі різдвяний настрій, ще й продуктів та грошей наколядували – 1 тисячу гривень. Половину коштів витратили на відправку воїнам-землякам 12 лютого 2016 року, а іншу залишили на наступний раз.

Останні півроку волонтери Долинщини організують боківчан також через Віру Андріївну та її волонтерську групу. Відправка в лютому цього року була підсилена продуктами від працівників Кіровської ЗШ та жителів села Ганівки, власників сільських магазинів. Відра з готовими продуктами та мішки з овочами та консервацією ледь помістилися у мікроавтобус. Зі слів районної волонтерки Наталії Розуменко остання волонтерська допомога пішла на військову точку, де ще ні разу не було волонтерської допомоги. Думасмо, що воїнам-землякам було приємно отримати «привіт» з рідної Долинщини.

Шаповал Віра Андріївна не тільки у позаробочий час присвячує свою діяльність захисникам Батьківщини, а й

по роду своєї діяльності намагається подякувати героям-односельцям. Як завідуюча сільським клубом підготувала концертну програму у вигляді вогника до Дня Збройних сил України. Перед земляками, що повернулися із зони АТО, виступали учні Кіровської ЗШ, вокальна група «Надія», солісти та гумористи. Воїни-односельці були дуже вдячні за ту шану, яку їм виказують вдома.

До речі, пропаганді волонтерства присвячений виступ агітбригади, що носить ім'я «Народна» (керівник знову ж таки Шаповал В.А.). Перший виступ агітбригади на тематику волонтерства відбудеться 15 березня 2016 року в селищі Новгородка. А далі агітбригада пропагуватиме волонтерський рух в населених пунктах Долинського району.

Шаповал В.А. неодноразово давала інтерв'ю місцевим періодичним виданням та писала статті в районну пресу.

Волонтерська діяльність учнівської молоді та вчителів

Волонтерська діяльність учнів та вчителів розпочалася із двох флешмобів, присвячених цілісності України, єдності її націй, підтримці воїнів АТО. Приурочені флешмоби «Ми – українці!» 23- річниці Незалежності України у самий складний і буремний рік для України – 2014.

Флешмоби були організовані вихованцями краєзнавчого гуртка «Спадщина» ЦДЮТ та їх керівником Гриценко Н.В. на Базі Кіровської ЗШ I-III ступенів. Матеріальну допомогу для цього дійства виділив сільський голова Гриценко Микола Григорович: була закуплена тканина для костюмів та стрічок, фарба та щітки для фарбування. Костюми виступаючим пошила випусниця школи Третяк Вікторія. Краєзнавці залучили до виступу молодших школярів, вчителів та молодь села.

У першому флешмобі учні та вчителі проводили літературно-художню композицію «Ми – українці! Україна єдина!»: читали авторські вірші, співали пісні про єдність України, виконували танок. Цим дійством школярі прагнули загострити у односельців почуття патріотизму, відчуття гордості за жителів села, які захищають Україну на Сході.

Під час другого флешмобу учасники розфарбовували у жовті та сині кольори опори у центрі села та фарбували поручні на двох сільських мостах, стверджуючи національну символіку, за яку гинули на Майдані та гинуть на Сході України справжні герої.

Відбулися флешмоби 5 та 12 серпня 2014 року в центрі села Бокове під час базарних днів у селі. Тому на цих дійствах були присутніми багато односельців. Із флешмобів випусником Кіровської ЗШ Колісником Михайлом були зроблені відеоролики. Випусниця Громова Людмила розташувала відео у соцмережах.

І як було приємно, коли через «ВКонтакте» та «Фейсбук», вчителям та учням школи приходили відгуки від воїнів

АТО. Найчастіше вони писали: «Дякуємо за підтримку! Після вашого флешмоба, ми ніби дома побували!». Ці слова чогось варті.

Наступною шкільною волонтерською дією був збір продуктів на прохання відділу освіти. Вчителі, учні та їх батьки не шкодували особистих запасів. Якщо інші школи продукти для українських воїнів привозили в район легковими автомобілями, то Кіровська школа привезла близько 2т продукції вантажним автомобілем «ГАЗ – 53». Ми думаємо, що військові частини були задоволені такою продуктовою підтримкою. Безкоштовно відвезти продукти власним «ГАЗом» згодився Губенко Василь Іванович, козак Карабилівської степової сотні. Завантажувати автомобіль допомагали козаки Лівандовський Корнелій В'ячеславович, Сердюк Руслан Русланович, Гриценко Володимир Миколайович та Тараненко Олександр Сергійович. Молоді козаки Сердюк Руслан та Гриценко Володимир незабаром пішли в зону АТО добровольцями і зараз гідно захищають одну з найнебезпечніших ділянок під Зайцево.

Щоразу, у якому б вигляді не відправлялася допомога в зону АТО, школярі готували і готують нині дитячі листи, малюнки та поробки. Цими виробами діти вітали воїнів з Днем незалежності, Днем захисника Вітчизни, Днем Збройних сил України, зі святом святого Миколая, Новим роком.

Двічі воїни-односельці, дякуючи за подаруночки, передавали волонтерами прапори з підписами та побажаннями. Один з прапорів знаходиться в музейній кімнаті школи (привіз із зони бойових дій поблизу Донецька Бердник Анатолій, коли був у відпустці), а другий (передані волонтерами від Гриценка Ігоря під час активних бойових дій в Дебальцевому) кращі учні школи підіймають по флагштоку під час святкових лінійок та урочистих дійств. Першим школярі отримали прапор із Дебальцево і відразу вирішили активізувати свої добродійні дії з допомоги українському війську. За порадою районного волонтера Наталії Розуменко та заступника директора школи з виховної роботи Закірової Алли Абдусаламівни учнівський комітет школи вирішив провести добродійний збір макулатури.

Всі класи від 1 по 11 несли з дому та від сусідів по вулиці непотрібний папір і в результаті назбирали 2 тони

макулатури на суму 900грн. Переможцем у зборі став 8 клас (класний керівник Шкарупа Олена Олегівна), який назбирав 300кг макулатури, а найбільше з цього класу принесла непотрібного паперу (160кг) Шаповал Маргарита. Цей клас та особисто Маргарита були відзначені на шкільній лінійці. 28 листопада 2014 року школярі відвантажили макулатуру і відправили на пункт прийому. На виручені кошти були закуплені теплі шапки, шарпетки, рукавиці для бійців.

Окрилені гарними результатами акції зі збору макулатури, учнівський комітет та учні школи вирішили провести шкільний ярмарок з продажу солодощів та випічки. Ярмарок відбувся 9 грудня 2014 року. На ярмарок діти запросили батьків та знайомих. Це дійство було водночас цікавим, дуже смачним, веселим та водночас відповідальним та благодійним, адже кошти (1214грн.) вирішили направити на закупівлю зимового одягу для бійців.

21 травня 2015 р. на підтримку воїнів-земляків в школі проведено флешмоб вишиванок, яким школярі намагалися підтримати наших вояків та пропагували патріотизм та національну гідність. Фото виклали в соцмережі і знову отримали схвальні відгуки як від воїнів так і від земляків з різних куточків України.

До Дня Збройних сил України юні краєзнавці та молодші школярі провели акцію «Повертайся живим!». В ході акції старшокласники зателефонували нашим бійцям (№№ телефонів надані сільською радою), як тим, що демобілізувалися так і тим, що на фронті. Учні молодших класів виготовили листівки, малюнки, сердечка, як ознаку любові до Батьківщини та воїнів, провели літературно-художні композиції. Подаруночки передали з черговою волонтерською допомогою. Приємно, що демобілізований Котецький Віктор зберігає ці дитячі подаруночки і дуже любить про них розповідати.

У сільському будинку культури в рамках акції школярі провели святковий концерт для демобілізованих вояків – учні співали, танцювали, розповідали вірші та гуморески. Солдати висловили слова подяки дітям.

Восени 2015 року школярі провели операцію «Кришечка». Діти збирали кришки із пластикових пляшок. Виручені кошти направлять у благодійний фонд по виготовленню протезів для учасників бойових дій зони АТО. Приємно, що небайдужі дитячі серця в такий складний та буремний час стверджують Україну.

Перший випуск альманаху «Інгульський Степ» відбувся завдяки спонсорській підтримці:

*ТОВ «Укragросервіс» (Київська обл.)
засоби захисту рослин – насіння основних с/г культур - мікродобрива
головний офіс - 044 – 258 – 55 – 14
представництво в Кіровограді - 0522 – 33 – 71 – 01
www.ukragroservice.com*

Родин Сердюків А.Г. і В.А. (Київ)